

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Diplomová práce

2022

Anna Hroudová

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

**Posluchačem true crime podcastu: výzkum publika
pořadu Opravdové zločiny**

Diplomová práce

Autor práce: Anna Hroudová

Studijní program: Mediální studia

Vedoucí práce: Mgr. Jan Miessler

Rok obhajoby: 2022

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne

Anna Hroudová

Bibliografický záznam

HROUDOVÁ, Anna. *Posluchačem true crime podcastu: výzkum publika pořadu Opravdové zločiny*. Praha, 2022. 132 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Mgr. Jan Miessler.

Rozsah práce: 287 749 znaků

Abstrakt

Diplomová práce *Posluchačem true crime podcastu: výzkum publika pořadu Opravdové zločiny* se věnuje aktuálně velmi oblíbenému žánru true crime a fenoménu podcastingu. Zaměřuje se na true crime podcast *Opravdové zločiny* a na jeho skalní fanoušky s cílem odhalit jejich motivace k poslechu podcastu a k účasti na dalších s ním spojených aktivitách. V teoretické části je představena historie i současnost žánru true crime s důrazem na jeho publikum a na vývoj projevů a forem fanouškovství v jeho dlouhé historii. Práce dále rozděluje podcasty žánru true crime do dvou skupin – na publicistické a zábavní a následně definuje jejich charakteristické rysy. Popsány jsou také nejvýznamnější zástupci každé kategorie – podcasty *Serial* a *My Favorite Murder* a jejich fandomy.

Následná praktická část představuje průběh a závěry výzkumu, zaměřeného na skalní fanoušky zábavního true crime podcastu v českém prostředí, pořadu *Opravdové zločiny*, s cílem identifikovat a popsat jejich motivace a zasadit je do kontextu historických pramenů i moderních kvantitativních výzkumů obdobných pořadů ze zahraničí – především ze Spojených států. Výzkum jako stěžejní motivaci skalních fanoušků k poslechu podcastu označuje fascinaci zločinem, a především jeho pachateli. Značná pozornost je věnována také strachu ze zločinu a jeho genderovým aspektům. Zároveň práce identifikuje funkci podcastu jako nástroje socializace v zaměstnání.

Abstract

The diploma thesis "Listening to the True Crime Podcast: Audience Analysis of the Podcast Opravdové zločiny" focuses on a currently prevalent genre of true crime and the phenomenon of podcasting. It focuses on the true crime podcast and its devoted fans in order to reveal their motivation to listen to the podcast Opravdové zločiny and participate in other related activities. The theoretical part presents the history and present of the true crime genre, emphasizing its audience and the development of forms of fandom in its long history. The work further divides podcasts of the true crime genre into two categories - investigative and entertaining - and then defines their characteristics. The most important representatives of each category - the podcasts "Serial" and "My Favorite Murder" - and their fandoms are also described.

The following practical part presents the conclusions of research focused on devoted fans of the entertaining Czech true crime podcast "Opravdové zločiny" in order to identify and describe their motivation in the context of historical sources and modern quantitative research of similar programs from abroad - especially from the United States. Research identifies fascination with crime, primarily with its perpetrators, as a key motivation for devoted fans to listen to the podcast. At the same time, this thesis identifies the function of the podcast as an instrument for socialization in occupation. Considerable attention is also paid to the fear of crime and its gender aspects.

Klíčová slova

true crime, zločin, výzkum publika, Opravdové zločiny, podcast, podcasting, kvalitativní analýza

Keywords

true crime, audience research, Opravdové zločiny, podcast, podcasting, qualitative analysis

Title

Listening to the True Crime Podcast: Audience Analysis of the Podcast Opravdové zločiny

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu své práce Mgr. Miesslerovi. Dále svému manželovi a své rodině za podporu během mého studia. Také bych ráda poděkovala fanouškům podcastu Opravdové zločiny, kteří se na výzkumu podíleli.

Obsah

ÚVOD	2
1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA – TRUE CRIME ŽÁNŘ A JEHO FANOUŠCI.....	4
1.1 PARTICIPATIVNÍ KULTURA.....	4
1.2 FANOUŠKOVSTVÍ A JEHO PROJEVY.....	5
1.2.1 <i>Merchandising</i>	6
1.2.2 <i>Oděvní merchandising a true crime fandom – významy a motivace</i>	9
1.2.3 <i>Fanouškovství hororu – proč nás baví strach</i>	10
1.3 TRUE CRIME	13
1.3.1 <i>Zkreslení kriminality a true crime</i>	14
1.3.2 <i>Senzacionalismus jako podmínka true crime</i>	16
1.3.3 <i>True crime a strach ze zločinu</i>	16
1.4 HISTORICKÝ EXKURZ DĚJINAMI ŽÁNŘU	20
1.4.1 <i>První true crime texty</i>	21
1.4.2 <i>True crime a periodický tisk</i>	22
1.4.3 <i>True crime v éře masového tisku</i>	23
1.4.4 <i>Jack rozparovač a masový zájem o true crime</i>	24
1.4.5 <i>In Cold Blood – nefikční novela a pornografie násilí</i>	28
1.5 TRUE CRIME A PODCASTY	32
1.5.1 <i>Podcast Serial: true crime znovuobjevuje a dobývá nové médium</i>	32
1.6 DVA DRUHY TRUE CRIME PODCASTŮ	41
1.6.1 <i>Publicistické true crime podcasty</i>	41
1.6.2 <i>Zábavní true crime podcasty</i>	44
1.6.3 <i>Ženy a true crime</i>	45
1.7 MY FAVORITE MURDER – TRUE CRIME A FANOUŠKOVSTVÍ.....	49
1.7.1 <i>Murderinos</i>	50
1.7.2 <i>Fandom na Facebooku</i>	51
1.7.3 <i>Vliv poslechu podcastu na duševní zdraví</i>	53
1.7.3 <i>Para-sociální interakce jako důležitý rys fanouškovství true crime podcastu</i>	55
1.7.4 <i>Ohlasy pořadu My Favorite Murder a podcasty, které se jím inspirují</i>	58
1.8 OPRAVDOVÉ ZLOČINY – CHARAKTERISTIKA.....	61
1.8.1 <i>První český true crime podcast</i>	61

1.8.2 Monetizace podcastu.....	63
1.8.3 Zločinožrouť.....	64
1.8.4 Ocenění.....	66
2 METODOLOGICKÁ ČÁST	68
2.1 METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA.....	68
2.2 VÝZKUMNÉ CÍLE A OTÁZKY	71
2.3 ZAJIŠTĚNÍ VÝZKUMNÉHO VZORKU	72
2.4 CHARAKTERISTIKA VZORKU.....	73
2.5 PROSTŘEDÍ VÝZKUMU	73
2.6 SCÉNÁŘ ROZHOVORU	74
3 ANALYTICKÁ ČÁST	77
3.1 FASCINACE ZLEM.....	77
3.3.1 Vrah odvedle – percepce postavy vraha versus jeho skutečné já	80
3.3.2 Vidět vraha – nová média a voyeurismus	83
3.3.3 „Motiv zla“ - snaha pochopit nepochopitelné.....	86
3.3.4 Strach ze zločinu a prevence kriminality	89
3.2 VZTAH K MODERÁTORKÁM A FANOUŠKOVSKÁ IDENTITA	100
3.2.1 „Je to jako poslouchat kámošky“ podcast a parasociální interakce.....	100
3.2.2 „Merch“ Opravdových zločinů jako vyjádření fanouškovské identity	103
3.2.3 „Merch“ a gender.....	103
3.2.4 Finanční podpora podcastu vs. požitků z vlastnictví artefaktu.....	104
3.2.5 Motivace k nákupu podcastového merchandisingu.....	105
3.3. TRUE CRIME JAKO PROSTŘEDEK SOCIALIZACE	108
3.3.1 Podcast v pracovním kolektivu i v rodině.....	109
3.3.2 Poslech jako rituál	113
3.3.3 Fandom na sociálních sítích	116
3.4 ZLOČIN JAKO ZÁBAVA	117
3.4.1 Zlehčení drásavého tématu	118
3.4.2 „Tak to je nepříjemný“ jazyk podcastu a jeho průnik do každodennosti	121
3.4.3 Jsem hrdá na to, co mám ráda – legitimizace zločinu jako zábavy.....	122
3.4.4 Zločiny na přání – požitky z participace na podcastu	124
3.5 ETICKÝ ASPEKT KONZUMACE TRUE CRIME	127

ZÁVĚR	130
SUMMARY	133
POUŽITÁ LITERATURA	136

Úvod

Říkají si Zločinožrouti – fanoušci a fanyanky zločinu a jsou jich tisíce. Zločin je zajímavá, fascinuje, rozesmívá i děsí. Pomáhá jim relaxovat a zkrotit své vnitřní strachy. Zločin je baví. Drží spolu. Jsou komunitou a jsou také publikem. Jejich oblíbeným pořadem je podcast Opravdové zločiny. Fenomén české podcastové scény, který se drží osvědčeného a úspěšného zahraničního modelu „zábavné show o zločinech“ a který sbírá ceny v anketách popularity, fanoušky na sociálních sítích i téměř sto tisíc poslechů na epizodu v podcastových aplikacích.

Do Česka naplno dorazila vlna zájmu o true crime, o „opravdový zločin“, která za hranicemi otřásla mediálním světem už před šesti lety, obrodila skomírající médium podcastu a spustila novou vlnu zájmu o audio on demand.

Když jsem před více než rokem objevila fanoušky zločinu, vzbudili okamžitě můj akademický zájem a začala jsem pátrat po tom, jak věda jejich chování analyzuje. Objevila jsem znepokojené články předních světových médií, jako jsou *BBC* nebo *New York Times*, hovořící o „posedlosti“ zločinem. Eseje, které fanoušky krvelačného žánru považují za ztělesnění všeho, co je na naší moderní společnosti špatně i takové, které se je snaží pochopit a vysvětlit jejich požitky jiným než odsuzovačným způsobem. A objevila jsem také první střípky vědeckých studií z oblasti psychologie a mediálních studií. Ty však zatím přinášejí více otázek než odpovědí. Proč se tak výrazně liší publikum podcastů true crime od ostatních posluchačů podcastů, jak zjistili Boling a Hull (2018)? Proč žánr zajímá o tolik více žen (72 %) než mužů, jak zjistili Vicary a Fraley (2010)? Jak může konzumace násilných a šokujících obsahů ve skutečnosti přispívat ke zmírnění psychických potíží, jak dokládají Pavelko a Myrick (2019)? A je skutečně fascinace zločinem v mediálních studiích něčím novým, nebo sahají její kořeny hluboko do historie mediální komunikace, jak naznačuje Wiltenburg (2004)?

Nová vlna zájmu o true crime poskytuje nové příležitosti tříbit naše poznání nejen o chování a motivacích publika, ale nabízí možnost dále zkoumat širší souvislosti žánru, jako je psychické zdraví, genderové a feministické aspekty true crime či podoby fanouškovství ve věku podcastů.

Tato práce je příspěvkem k velmi aktuálnímu tématu popularity true crime a k otázce

fanouškovství tohoto žánru v rámci nového média – podcastu. Jejím základem je zkoumání skupiny skalních fanoušků podcastu *Opravdové zločiny* s cílem objasnit jejich motivace ke konzumaci true crime, včetně pokusu definovat zdroj jejich fascinace a požitku z poslechu tohoto pořadu a nalézt odpověď na základní výzkumnou otázku:

Proč skalní fanoušci poslouchají podcast Opravdové zločiny a co je motivuje k účasti na dalších s ním spojených fanouškovských aktivitách?

Nejprve podnikneme nezbytný exkurz do dějin žánru true crime, abychom pochopili jeho dlouhý život a na něm závisující proměny charakteristik jeho publika. Zaměříme se také na současnost true crime a budeme sledovat fascinující obrat v popularitě média podcastu, který započal v roce 2014 true crime podcast *Serial*. Pokusíme se následně popsat současnost fanouškovství true crime se zaměřením přímo na médium podcastu a budeme se věnovat největší fanouškovské skupině true crime – „murderínám“, fanynkám podcastu *My Favorite Murder*. Na jejich příkladu se pokusíme popsat podoby fanouškovství a představíme si podrobněji již zmíněné dosud realizované výzkumy, které se tématu dotýkaly. Následně se zaměříme na true crime podcasty v Česku a na samotný výzkum pořadu *Opravdové zločiny*, který je jádrem této diplomové práce. Představíme jeho průběh i výsledky zkoumání skupiny skalních fanoušků pořadu.

1 Teoretická východiska – true crime žánr a jeho fanoušci

Co je to vlastně true crime? Kdo jsou jeho fanoušci? Oba tyto pojmy – jak fanouškovství, tak true crime, budeme v práci používat neustále, a proto je zapotřebí podívat se nejdříve na jejich teoretické zakotvení.

V této kapitole si nejprve stručně představíme pojem „participativní kultura“ a „fanouškovství“ a následně se začneme těmto fenoménům věnovat v souvislosti s true crime žánrem. Pokusíme se žánr definovat a zasadit jeho současnou podobu do historického kontextu. Budeme se zabývat charakteristickými rysy true crime, jako jsou *senzacionalismus* a *voyeurismus*. Na příkladu true crime podcastu *Serial* si představíme vývoj podcastingu a také obrat, který tento konkrétní podcast přinesl nejen žánru, ale i médiu jako takovému. Následně se budeme věnovat podcastu *My Favourite Murder*, který je jednak hlavním inspiračním zdrojem *Opravdových zločinů*, ale také předmětem několika výzkumů, které se publiku true crime podcastů věnují.

1.1 Participativní kultura

Označení *participativní kultura* použil Henry Jenkins v roce 2006 ve své knize *Confronting the Challenges of Participatory Culture: Media Education for the 21st Century*. Podle autora je participativní kultura „kulturou s relativně malými překážkami pro umělecké vyjádření a občanskou angažovanost, se silnou podporou pro vytváření a sdílení vlastních obsahů, zahrnující také určitý způsob mentorování, kdy zkušenosti uživatelé sdílejí své vědomosti s nováčky“ (Jenkins 2006, s. 3). Zároveň podle autora v participativní kultuře její členové věří ve význam vlastního příspěvku a uvědomují si sociální vazby, které je pojí s ostatními členy – minimálně na té úrovni, že jim záleží na tom, co si myslí o jejich vlastní tvorbě a názorech.

Základními rysy participativní kultury jsou podle Jenkinse (2006, s. 3) *afiliace*, neboli členství v různých online komunitách, jejichž domovem jsou sociální sítě, chaty nebo hráčské skupiny, *sebevyjádření*, které umožňují nové kreativní druhy a nástroje médií, které jsou založené na modifikaci obsahů uživateli, *kolaborativní řešení problémů*, které umožňuje spolupráce v týmech nebo rozvoj nových vědomostí pomocí nástrojů jako je Wikipedie či hraní her v alternativní realitě a také *cirkulace*, kterou s sebou přinášejí nová

média jako je blogování nebo právě podcast.

Podcasty nepochybně patří mezi média, která podněcují participaci svého publika. Jak píše García-Marín (2020, s. 109) média, jako jsou právě podcasty, na rozdíl od médií tradičních, rozbíjejí hierarchický vztah mezi tvůrci a fanoušky. Pokud médium podporuje participaci svých sledujících, najdou se podle Jenkinse vždy uživatelé, kteří jej budou oddaně sledovat dále šířit jeho obsah a doporučovat jej napříč internetem (Jenkins et al. 2013, s. 109). Podcasty nezdřídka takovými médii bývají a díky své schopnosti budovat silnou fanouškovskou komunitu dokážou expandovat také do dalších mediálních forem.

1.2 Fanouškovství a jeho projevy

Kolem true crime podcastů, jako by se soustředila skupina fanoušků, která je ještě oddanější než jiné. Než přikročíme ke konkrétním příkladům fenoménu fanouškovství v případě true crime podcastů, je třeba se krátce zastavit u samotného pojmu a jeho významu v mediálních studiích.

Slovo fanoušek – *fan* pravděpodobně pochází z latinského slova *fanaticus*, které podle jednoho z výkladů označovalo chrámové kněžky vášnivě oddané svému bohu (Merriam Webster, 2021a). Jisté je, že původně v anglickém jazyce popisovalo osobu, která je extrémně entusiastická v náboženském smyslu a teprve časem je rozšířilo i na obecnější nadšení pro určitou věc.

Mediální Fanouškovství představuje pozitivní, osobní a relativně hlubokou emoční vazbu s mediovaným obsahem populární kultury (Duffett 2013, s. 24). Pojem *fanouškovská kultura* nebo „fandom“ pak označuje přímo komunitu, která sdílí zábavu a zaujetí konkrétním aspektem populární kultury, jako jsou knihy, filmy, televizní pořady, sporty a sportovní týmy atd. (Grinnell College 2009).

„Většina z nás se s takovým zážitkem dokáže ztotožnit. Je to překvapivě obvyklý a běžný pocit, když objevíme něco významného o naší osobní vášni a své vlastní identitě.“

(Mark Duffett o fanouškovství v knize Understanding Fandom 2013, s. 23)

Na počátku 20. století byl pojem spojený s fanouškovstvím sportu, konkrétně baseballu ve Spojených státech (Keiles 2019) a dodnes je spojován především se sportem (Duffet 2013, s. 25). Sportovní fanouškovství se přitom od toho mediálního výrazně liší.

Příkladů mediálního fanouškovství nalézáme i hlouběji v historii masových médií. V roce 1893 například přichystal Artur Conan Doyle smrt svojí nejznámější postavě – Sherlocku Holmesovi, protože už se jím cítil být unaven. Fanoušci postavy pak zahájili bojkot časopisu *The Standard*, který Holmesovy příběhy vydával a donutili Doylea, aby postavu znovu „oživil“ (Schulman 2019). Pojem fanouškovství je však v mediální oblasti historicky spjat především se žánrem science fiction literatury, a to už od 20. let 20. století ve spojení s časopisem *Amazing Stories*, který proslul tím, že na svých stránkách zveřejňoval i dopisy fanoušků. Fanouškovství zde nabírá svých charakteristických rysů, protože je zde umožněna diskuse mezi jednotlivými příznivci žánru. Časopis také podněcoval vlastní kreativní tvorbu fanoušků, odvíjející se od autorských příběhů, které v časopise vycházely – tu označujeme jako fan-fikci. V období hospodářské krize ve 30. letech 20. století pak příznivci sci-fi žánru psali vlastní příběhy, protože science-fiction časopisy vycházely v období krize jen sporadicky. V této době si skupina začala utvářet i vlastní jazyk – žargon, který je dodnes pro fandom typickým rysem (Coppa cit. dle Hellekson a Busse 2006, s. 42).

Coppa však považuje za první skučený mediální fandom teprve komunitu, vybudovanou kolem seriálu *Star Trek* v polovině 60. let (Coppa cit. dle Hellekson a Busse 2006, s. 45). Příznivci tohoto seriálu pořádali sjezdy, učili se fiktivní jazyk seriálu, kterým poté komunikovali a měli také značný vliv na produkci pořadu. Přestože tvůrci prvního seriálu *Star Trek* vytvořili pouze tři série, dali vzniknout kultu, který přetrvává dodnes (Schulman 2019).

1.2.1 Merchandising

Prodej merchandisingu byl ve svých počátcích opět spjat především se sportovním fanouškovstvím a dodnes se jedná o jeho nedílnou součást a významný zdroj příjmů pro sportovní kluby i organizace jako je Mezinárodní olympijský výbor, nebo FIFA (Merai a Nimkar 2020). Pocit spojení se svým klubem je pro fanoušky velmi důležitý a podle zjištění

autorů zvyšuje nákup a používání merchandisingu požitků z fanouškovství. Merchandising totiž vyjadřuje jednak fanouškovy zájmy tak také zobrazuje aspekty jeho fanouškovské identity (Godwin 2018). Motivace se však podle Meraie a Nimkary (2020) u jednotlivých fanoušků liší. Může se jednat o snahu ukázat veřejně svou podporu organizaci, pro jiného se jedná o snahu patřit ke skupině podporovatelů týmu (ve smyslu finanční podpory).

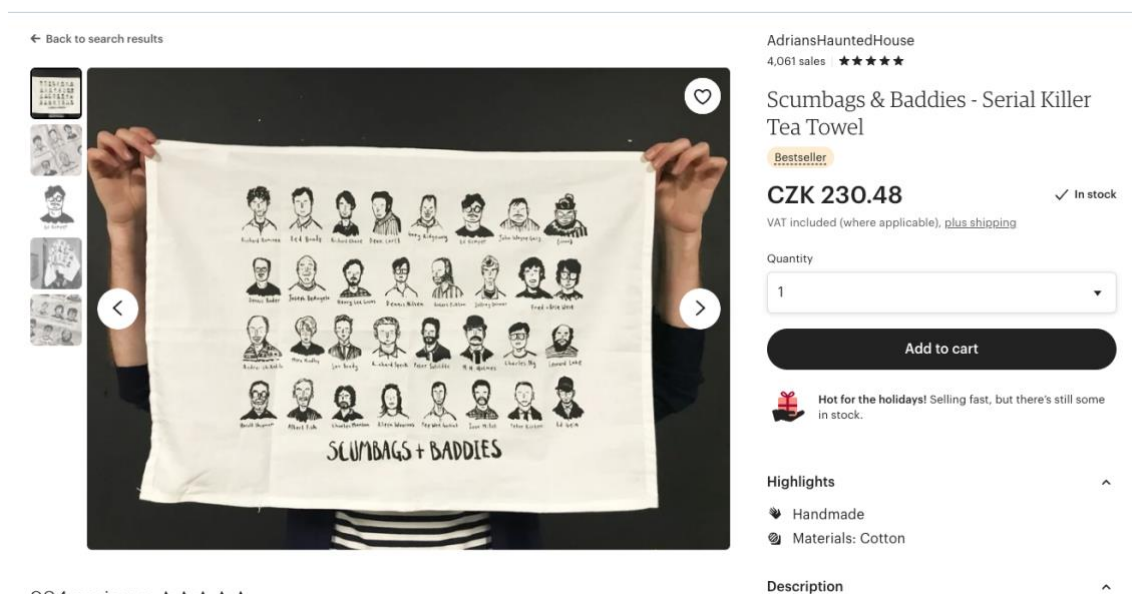
Pro podcasty se merchandising ukázal být důležitým prostředkem monetizace a cestou k zisku. Téma se stalo tak ekonomicky zajímavým, že se mu věnoval i článek Wall Street Journal, ve kterém Gallagher (2021) popisuje trend, kdy se z pořadů, které původně vydávaly jen trička, mikiny nebo hrnky stávají vysloveně „lifestylové značky“ s širokou škálou prodejních artiklů, mezi které patří kromě textilu i předměty denní potřeby. Ve Spojených státech se rovněž začínají objevovat první spolupráce podcastů s velkými etablovanými značkami a vytváření unikátních limitovaných edicí.

Protože jsou podcasty samy o sobě obvykle distribuovány pro posluchače zdarma, není bez zajímavosti, že onen prvek podpory vnímají fanoušci nejen v nákupu samotného merchandisingu, ale také v podpoře značek, které v jejich oblíbeném podcastu inzerují, a tudíž jej finančně podporují. Studie IAB a Edison (IAB, 2016) potvrdila, že 60 % fanoušků podcastů preferuje nákup u značky, která inzeruje v jejich oblíbeném podcastu.

Podcasty jako je *My Favorite Murder*, tedy „zábavní true crime podcasty“ (viz dále) však s touto monetizací příliš počítat nemohou, kvůli explicitnímu a násilnému obsahu může být hledání klasických inzerentů složité¹. Tyto podcasty však monetizují především svou vlastní řadou upomínkových předmětů. Jedná se především o textil, který na sobě nese „hlášky“ moderátorek, které jsou mezi fanoušky nejvíce oblíbené. V případě podcastu *My Favorite Murder* navíc vznikla celá uzavřená mikroekonomika, v rámci které vyrábějí upomínkové předměty fanoušci pro jiné fanoušky. Významnou roli při těchto transakcích sehrává online obchod s ručně vyráběným zbožím od malých živnostníků Etsy. Část tohoto zboží také autorky dostávají od svých fanoušků darem a vystavují si je ve svém nahrávacím studiu (Hawgood 2018).

¹ Velkého úspěchu v propagaci třetích stran dosáhl true crime podcast *Serial*, potažmo jeho hlavní inzerent společnost Mail Chimp. Reklama společnosti zaznívala na začátku každé epizody v patnáctivteřinovém spotu a její znění ve Spojených státech zlidovělo a stalo se součástí popkultury. Magazín Quartz označil, kampaň MailChimu za „nejlepší marketingový zářez roku“ (Epstein 2014).

Obrázek 1 Utěrka s portréty sériových vrahů na Etsy.com

Zdroj: Etsy.com (2021)

Vlastního „merche“ se však nedostává jen podcastům, ale také sériovým vrahům, jako takovým. Na fanoušky a fanyanky true crime podcastů cílí výrobky, které tyto postavy zvětšují. Utěrka s portréty sériových vrahů například na Etsy.com zaujala fanyanku podcastu která píše „Koupila jsem jich tolik, kolik jsem mohla, pro všechny své kamarádky, *Murderiny*.“ (Etsy.com 2021).

Problém komodifikace násilí řeší ve svém článku *Monsters Inc.: Serial killers and consumer culture* už před patnácti lety Jarvis (2007). Podle něj je hlavním problémem fakt, že komodifikace násilí je v populární kultuře strukturálně integrována samotným „násilím komodifikace“, kdy je násilný čin komodifikován jako spektakl, který je předložen publiku ke konzumaci. Autor dává prvky merchandisingu sériových vrahů do stejné kategorie jako murderabilia², která se však na rozdíl od merchandisingu dočkala na přelomu tisíciletí

² Murderabilia jsou předměty skutečných sériových vrahů, obětí a dalších postav vystupující v true crime narrativech, které se před rokem 2000 hojně vyskytovaly v internetových aukcích a v některých případech s nimi obchodovali sami dotyční kriminálníci. Kromě předmětů jakkoli spjatých s osobou teda Bundyho se jednalo například o malby klaunů od „vraždícího klauna“ Johna Wayne Gacyho“ Po vlně kritiky byla otázka murderabilií v USA řešena i soudně a následná legislativa zajistila, aby veškerý případný profit z nich připadl rodinám obětí. Murderabiliím se věnuje značné množství odborných publikací a velký prostor jim ve své knize věnuje i Scott Bonn (2014). Témata této práce se však otázka murderabilií týká pouze okrajově.

vehementní kritiky, jež vedla k utlumení jejich prodeje, zatímco merchandising v podobě triček a jiných předmětů s portréty vrahů je dál distribuován jakožto legitimní.

Obrázek 2 Příklady antistresových omalovánek s true crime tématikou v nabídce internetového obchodu Amazon.

Zdroj: Amazon.com (2021a, 2021b)

Některé zboží pak spojuje komodifikaci sériových vrahů a násilí s komodifikací obsahů true-crime podcastů. Velmi populární jsou například „antistresové omalovánky“ s postavami vrahů, mrtvých těl a „hororových scénérií“, které obsahují odkazy na podcasty jako je *My Favorite Murder*, nebo přímo omalovánky s portréty vrahů. Toto zboží se hojně vyskytuje i v distribuci největšího online obchodu s knihami Amazon.com.

1.2.2 Oděvní merchandising a true crime fandom – významy a motivace

Pokud hovoříme o vyjadřování vlastní identity, je funkce těla zásadní. V případě identity fanouška se jedná o prezentaci příslušnosti k fandomu. Lamerichs (in Booth 2018, s. 243)

hovoří o třech typech fanouškovské módy – cosplay, popkulturních odkazech na oděvech běžné konfekce a o oděvech, které jsou vytvářeny samotnými fanoušky a jsou inspirované fantazijním světem. V tomto případě nás zajímá především druhá kategorie, tedy běžná konfekce, vyjadřující fanouškovskou identitu svého nositele.

Podle výzkumu, který provedl Chadborn et al. (2017, s. 93), nosí fanoušci oděvy s motivy svých oblíbených pořadů ve snaze upoutat na sebe pozornost dalších fanoušků s podobnými zájmy a zvýšit své šance na navázání nových přátelství. Taková přátelství jim pak mohou usnadňovat participaci na dalších fanouškovských aktivitách a nabízejí příležitost zapojit se do nich ve společnosti svých nových přátel.

Explicitní přihlášení-se k náležitosti ke skupině fanoušků ve formě merchandisingu umožňuje fanouškům pocítit sounáležitost i v případech, že je jejich fyzická blízkost k velké skupině limitována (Wann a Branscombe 1990).

V případě true crime však opět tento oděvní merchandising vzbuzuje i etické otázky. *„Představte si, že by vaše smrt, nebo doživotní trauma bylo monetizováno formou merchandisingu, nebo členství v „kultu fanoušků“ ze 39,99 dolarů, se vstupem na „kultovní fórum“ kde by bylo zdrojem všeobecné fascinace“*, zamýšlí se například ve svém článku *An Unsolicited Opinion: The morality of true crime entertainment* Moody (2019) v odkazu na podcast *My Favorite Murder*. Otázkou zůstává, nakolik se v tomto případě jedná o merchandising samotného podcastu a na kolik o komodifikaci násilí a traumatizujících narativů, o kterých podcast pojednává.

1.2.3 Fanouškovství hororu – proč nás baví strach

Krátká zastávka u fanouškovství hororů je v kontextu práce velmi užitečná protože se v některých rysech podobá fanouškovství true crime. Velmi násilné, krvavé horory, označované jako „slashers“ (Navarro 2018) nebo „sick films“ (Church 2009), jsou svým obsahem podobné true crime žánru – používají stejné narační postupy a rovněž příběhy jsou nezřídka inspirovány skutečnými událostmi. Právě fanoušci těchto mediálních obsahů mohou mít tedy do značné míry podobné vlastnosti a motivace jako fanoušci (a fanynky) true crime.

Zároveň existuje větší množství studií a přístupů, které se snaží vysvětlit oblibu těchto, ve své podstatě stresujících obsahů, a konceptu „příjemného strachu“, o kterém fanoušci často sami hovoří. Profesor Dolf Zillman například v návaznosti na myšlenky Sigmunda Freuda pracuje s teorií napětí, podle které prožívá divák hororu i jiného dramatu se senzacionistickými prvky napětí, které se však uvolní, pokud má děj šťastný konec. Tuto jinak zajímavou teorii však nepodporuje fakt, že ne všechny hororové obsahy a dramata mají dobrý konec, a přesto u těchto děl nepocítují diváci menší uspokojení ze sledování (Coolidge 2021). Řada obecně populárních názorů pak přirovnává určitý požitek ze strachu a fascinaci nebezpečím evolučnímu vývoji člověka a ztráty jeho přirozených stresorů, které jsou nahrazeny tímto „instantním“ zážitkem v kontrolovaném prostředí. Jednou z propagátorek této teorie je Margiee Kerr. Podle její knihy *Scream - Chilling Adventures in the Science of Fear* (2017) je ve chvílích, kdy člověk prochází adrenalinovým zážitkem (může jím být sledování hororu, ale také návštěva strašidelného domu nebo chůze po římse mrakodrapu s horolezeckým jištěním), vyvolána stejná fyziologická reakce jakou člověk prožívá při skutečném ohrožení. Požitek takové zkušenosti však v kontextu „bezpečného“ prostředí vyvolává namísto negativních pocitů, spojených se skutečným traumatem, požitek, případně až euforii.

Genderová perspektiva fanouškovství hororu

Přestože autoři, kteří se pouští do identifikování genderových aspektů fanouškovství, uvádějí, že je těžké v této oblasti generalizovat a je žádoucí vyhnout se stereotypizaci, faktem je, že k fanouškovství lze přistupovat i z pohledu genderu.

Hororové obsahy jsou z hlediska fandomu vnímány jako maskulinní, a tedy typické spíše pro mužské než pro ženské publikum (Duffet 2013, s. 231). Duffet poukazuje na to, že co se týče násilných hororů, navštěvují je ženy v doprovodu svých partnerů nebo ve skupinách. Žena, která by se však do kina na takový film vypravila sama, by byla považována za výjimku a faktem je, že taková situace je v rámci fanouškovství často pocíťována jako značně nepříjemná – ocitnutí se v menšině vůči majoritě.

Moderními feministkami bývá horor typu „slasher“ označován jako genderově stereotypní žánr. Například Harrison (2017) uvádí hned několik stereotypních způsobů vyobrazení ženy v tomto druhu filmů – často jako ječící, obnaženou oběť sériového vraha, která je nezřídkla trestána za svou sexuální promiskuitu či za první sexuální zkušenost, ke které zpravidla

dochází jen chvíli předtím, než se na ni vrhne vrah. „*Fanyanky hororu bývají často lidmi – většinou jinými ženami – považovány za pomýlené, nebo ještě hůř, hloupé, když si užívají žánr, kde jsou ženy bezdůvodně zabíjeny za to, že jsou promiskuitní a kde přežívají jen panny,*“ píše například Navarro (2018) ve své „*Obhajobě moderní fanyanky slasheru.*“

Podle dat filmových společností jsou, alespoň co se návštěv kina týče, ženy stejně náruživými divačkami žánru, jako muži. Například v případě hororu *To*, který přišel do kin v roce 2017, tvořily ženy 49 % platících diváků a muži 51 %, síly byly tedy téměř vyrovnané (Donaldson 2017). Jaký je však přístup divaček k hororu? Jak uvádí Donaldson, vidění hororu jako stereotypního žánru opomíjí jeho důležité rysy, které v jistém smyslu působí naopak feministicky. Je to například zastoupení žen v hlavních rolích a prostor, který je jim věnován. Podle výzkumu Google (2021) je horor jediným žánrem, kde je ženám věnováno více prostoru (tj. času stráveného na plátně) než mužům. V hororu také ženské postavy nejvíce mluví v poměru k celkovému času promluv obou genderů.

Autorka si všímá, že hororový žánr nabízel ženám vždy o něco více prostoru než žánry jiné – už od dob Mary Shelly a jejího Frankensteina dostávaly ženy v hororu prostor pro vyjádření a fantazii. Zmiňuje také fakt, že ženy byly natolik oddanými milovnicemi hororu už v osmnáctém století, že se tento fakt odrazil i v klasické literatuře, například v satiricky laděném románu Jane Austenové *Northangerské opatství*. Podle autorky se horor stal oknem, kterým nahlížíme realitu našeho světa – i když zastřeně. „*Co je „Rosemary má děťátko“ když ne intenzivní zobrazení strachu z nastávajícího mateřství*“ ptá se Donaldson. Stepfordské paničky jsou pak podle ní hororové potvrzení submisivity, kterou sexistická společnost od žen vyžaduje.

Myšlenka, která se táhne celým článkem Donaldson, je prožití traumat, které žena ve společnosti zažívá, jejich zveličení a „*bavení se myšlenkou, co se stane, když jsou nejhorší myšlenky společnosti o ženách vyvráceny nebo naopak potvrzeny*“ (Donaldson 2017).

Tyto motivy mohou platit také v případě fanynek true crime žánru a jejich skupin.

1.3 True crime

Cambridgeský slovník definuje true crime jako „*knihy a filmy o skutečných zločinech, které se týkají reálných osob*“ (Cambridge Dictionary 2020). Tato definice však už není zcela vyčerpávající – kromě knih a filmů se můžeme v současnosti setkat s celou řadou mediálních obsahů, které by bylo možné do žánru zařadit – s besedami, dokumentárními pořady na online streamovacích platformách v čele s Netflixem, specializovanými skupinami na sociálních sítích nebo třeba také s „antistresovými“ omalovánkami sériových vrahů, o kterých už jsme se zmínili dříve. Od roku 2014, kdy toto nové médium objevil podcast *Serial* (viz dále), stoupá také počet podcastů žánru true crime i jejich obliba.

True crime pracuje často s pojmy „pravda“ a „opravdovost“ - konec konců, tato práce se zabývá podcastem, jehož název je doslovným překladem pojmu „true crime“ tedy *Opravdové zločiny*. Operování s pravdou však může být velmi zavádějící. Široce se tomuto tématu věnuje Mulrey, která uvádí: „*Přestože true crime pracuje s realitou, mnohem více se dotýká fantazie. Reflektuje jisté, velmi specifické povědomí o tom, jak vypadá zločin. To má závažné dopady na celou řadu věcí, včetně systému justice a jeho fungování a ústí také v ignorování skutečné podoby zločinu. True crime je ve skutečnosti mnohem blíže fikci, než si máme myslet.*“ (Murley 2009). Jak autorka poukazuje, v žánru true crime se jedná o převyprávění, o jistou stylizaci a úpravu skutečných událostí. Cílem autorů je většinou příběh ztraktivnit, vyzdvihnout jeho nejzajímavější rysy a to natolik, že se ze skutečných aktérů kriminálních případů stávají jejich literární stylizace, často velmi vzdálené reálnému předobrazu. Ke zkreslení však dochází i v samotném narativu, který spojuje reálná fakta se způsobem vyprávění, který je běžný u fikčních příběhů a rozostřuje hranici mezi zpravodajstvím a zábavou (Boling a Hull 2018, s. 92). Nejběžnější formou zkreslení bývá zveličení charakterových rysů skutečných osob ať už se jedná o fyzické charakteristiky jako je krása (u obětí) nebo ošklivost a odpudivost (u pachatelů) a také povahové vlastnosti jako je laskavost a společenskost v kontrastu se samotářstvím, agresivitou a krutostí. Běžným prvkem narace true crime je také líčení osobní historie aktérů, ve které jsou však většinou záměrně zdůrazňovány momenty, které mají v případě pachatelů naznačovat jejich zkaženost nebo nebezpečnost už od útlého dětství a v případě obětí naopak zvyšovat patos vyprávěného příběhu líčením oběti jako nenahraditelné členky (člena) komunity a výjimečného člověka.

1.3.1 Zkreslení kriminality a true crime

Moderní true crime pracuje se záznamy bezpečnostních kamer, zvukovými nahrávkami z výslechů a se skutečnými fotografiemi obětí a vrahů, jejich sociálními sítěmi i tzv. murderabiliemi, tedy skutečným majetkem vrahů, který slouží jako relikvie jejich zločinů. I přes tyto nezpochybnitelné prvky narativu však žánr zkresluje pohled na zločin a struktury kriminality hned dvěma způsoby – jednak výběrem případů ke zpracování a následně i jejich stylizací. Disproporčně reprezentovány jsou případy loupeží a vražd (Durham et al. 1995, s.144) a vybrané příběhy jsou značně vychýleny i co se týká kategorií gender nebo rasa, přičemž dominují bílé ženy v roli obětí a bílí muži coby vrazi. Tato disproporce bývá obvykle označována jako „missing (young) white woman syndrome“ tedy *syndrom zmizení bílé (mladé) ženy*.

The Missing white woman syndrome

Za autorku termínu, který budeme dále označovat obvyklou zkratkou MWWS je obvykle považována afroamerická televizní hlasatelka stanice PBS Gwen Iffill. Jedná se o přesvědčení, že média jsou fascinována případy zmizení žen, které jsou bílé, mladé, krásné a často ze střední či vyšší příjmové třídy a zároveň neprojevují stejný zájem a účast obětí, které tomuto popisu neodpovídají (Liebler 2010, s. 549). Jako ilustraci toho, co obecně označujeme za MWWS uvádí Sommers (2016, s. 277) případ dvou zmizelých teenagerů – Aarona Hubbarda a Hannah Anderson. Oba mladí lidé byli uneseni v blízkosti svého domu a případy od sebe dělily jen tři měsíce, jediným rozdílem byl jejich gender a barva pleti. Zatímco Afroameričan Hubbard nezbudil větší pozornost médií a psala o něm pouze ta lokální, únos Anderson vyústil v celostátní fascinaci a hon na únosce. Sám autor však podotýká, že rozdílné mediální pokrytí případů mohla způsobit geografická poloha míst činu (velkoměsto Chicago versus Kalifornie) nebo bezvýhodnost pátrání policie v případě mladého muže. Nejčastěji interpretovaným vysvětlením však bývá fakt, že byl Hubbard černošský mladík, zatímco Anderson byla bělošská dívka, tedy že hrál roli MWWS.

Prvky MWWS nacházíme v true crime žánru běžně. Jak ozřejmí následující kapitoly, týká se nejen podcastů, ale i jiných médií, kde žánr zapustil své kořeny. Esejistka Alice Bolin ve své knize *Dead Girls* (2018) nazývá tento jev „fenomémem mrtvé dívky“ a hovoří o tom, že Američané mrtvou dívku milují a její příběhy reprodukuje, zabíjí ji znovu a znovu. Americká reference je v kontextu práce velmi důležitá, protože kořeny true crime podcastu leží jednak v americké podcastové scéně a jednak také *Opravdové zločiny* pracují s případy převážně ze

Spojených států a zjevně je přebírají i s narativem, který vytvořila lokální média. I v českém zpravodajství a true crime pořadech však v minulosti rezonovaly případy vražd mladých dívek, jako v případě spartakiádního vraha nebo sériového vraha Ladislava Hojera, a také zmizení dívek (Anny Janotkové, Michaley Muzikářové nebo Ivany Koškové). Přestože MWWS může v některých případech pomoci při vyšetřování konkrétního zločinu³ nese v sobě toto zkresení zvláště závažný podtón. „*True crime upřednostňuje případy o atraktivních bílých ženách ze střední třídy na úkor jiných skupin lidí, u kterých je však mnohem pravděpodobnější, že v naší společnosti pocítí násilí,*“ shrnuje hlavní etický problém MWWS Monroe (2019).

Reportování médií o kriminálních případech však nese celou řadu dalších zkresení, která se mediální vědci pokoušejí zachytit, popsat a empiricky prokázat. Je jím třeba také chivalry hypotesis, neboli rytířská hypotéza, která popisuje stav, kdy je se ženami, které spáchaly zločin, nakládáno s větší empatií a mírněji, než s muži, a že tento postoj zastávají nejen média, ale také systém trestního soudnictví (Grabe et al. 2006). V true crime podcastech se však ženy-vražedkyně vyskytují raritně, a proto nemá toto zkresení pro tuto práci tak velký význam jako MWWS.

Genderové, rasové i jiné sociální rozdíly mezi oběťmi tedy hrají podle řady výzkumů velkou roli v tom, který zločin média „fascinuje“ a o který naopak nejeví velký zájem. A protože je s reportážemi tradičních médií true crime úzce spojeno, promítají se do něj přímo i tyto předsudky a zkresení.

Zároveň však nejsou jediným prediktorem toho, na co true crime pořady upřou svou pozornost. Důležitým prvkem true crime spektaklu a termínem, který bude hojně skloňován i v dalších pasážích této práce je *sensationalism* – senzacionalismus.

³ V následujících částech této práce se budeme například opakovaně zabírat případem Gabi Petito, influencerky, která byla přibližně dva týdny pohřešovaná a poté objevena mrtvá. Ženu pravděpodobně zavraždil během cesty po Spojených státech její partner. Případ vyvolal opět vášnivou debatu o MWWS, protože míra jeho mediálního pokrytí, takřka minutu po minutě a mediální hon na pravděpodobného pachatele i jeho rodinu, neměli dosud v true crime období. Velký zájem veřejnosti však pomohl zajistit nové důkazy a vyvolal intenzivní aktivitu tzv. armchair detectives, tedy amatérských vyšetřovatelů, kteří se snažili policii pomoc s pátráním po pohřešované a později s usvědčením pachatele.

1.3.2 Senzacionalismus jako podmínka true crime

Kriminální fikce se inspiruje skutečnými zločiny a true crime naopak používá literární postupy, aby popisovala skutečné případy. Hranice mezi žánry se tak nezřídka velmi tenčí. Je však třeba říci, že jakékoli reportování o opravdových zločinech není automaticky součástí žánru true crime. To se od běžného kriminálního zpravodajství liší svým narativem, který má silné emoční ladění. Narační postup, který true crime žánr využívá, označujeme jako senzacionalismus. Jedná se o pojem, který se poprvé objevil v 19. století jako pejorativní označení pro díla literatury nebo žurnalistiku, jejichž cílem bylo u publika vyvolat silnou emocionální reakci (Wiltenburg 2004, s. 1378). Senzacionalistický narativ se snaží působit na city čtenáře/posluchače namísto na jeho rozum a příznačný byl především v době rozmachu penny pressu, kdy označoval silně citově zbarvené zpravodajství (Grabe et al. 2001, s. 636) – viz dále. Přestože byl pojem zprofanován v 19. století, historie tohoto způsobu reportování je mnohem hlubší a objevuje se už v pamfletech z poloviny šestnáctého století (Wiltenburg 2004, s. 1379). Senzacionalistický text je zábavný a zároveň provokativní, a proto jej dodnes používají bulvární média. Z původního soustředění se na zločiny a vraždy se tento styl přesunul k širší škále témat, jako jsou sexuální skandály nebo šokující události. Senzacionalismus namísto prostě informačního způsobu informování klade důraz na jednotlivé aspekty příběhu a využívá naračních postupů k tomu, aby v publiku budil soucit, hněv nebo zděšení.

1.3.3 True crime a strach ze zločinu

Většina výzkumníků, kteří se zabývají strachem ze zločinu, popisuje tento fenomén jako „*emoce, myšlenky i chování, které se soustředí na subjektivní pocit osobního ohrožení zločinem*“ (Jackson a Gouseti 2013, s.). Kriminologie se strachem ze zločinu zabývá už od 60. let 20. století a od té doby vyšly stovky studií, které tento jev zkoumají napříč státy nebo i v poměrně malých lokalitách jednotlivých měst nebo i městských čtvrtí (Hale 1996 s. 81). Obrovský zájem o téma vyvolávaly a vyvolávají hlavně skutečné dopady fenoménu strachu ze zločinu na reálné životy lidí. Jak píše Zeman, zkreslené představy veřejnosti o stavu a struktuře kriminality mohou mít závažné dopady, a to dvojího typu – nedostatečné informování o zločinu může vést potenciální oběti k lehkovážnosti, která zvyšuje riziko spáchání trestného činu, na druhou stranu však přeceňování míry a závažnosti kriminality

může vést k nadměrnému zvýšení strachu z kriminality (Zeman 2012, s. 41). Nadměrný strach z kriminality pak často vede ke zhoršení kvality života, a ústí ve změny chování jako je vyhýbání se domněle nebezpečným lokalitám ve městě nebo omezování sociálních kontaktů v rámci širší komunity, přičemž, jak Zeman dále uvádí, všechny tyto důsledky zkradených představ o kriminalitě mají nezanedbatelné dopady jak na jednotlivce, tak na města i na společnost jako celek. Větší míru obav ze zločinu přitom paradoxně vykazují lidé, kteří žijí v oblastech, kde je riziko viktimizace nižší než průměrné (Buriánek 2018, s. 95).

1.3.3.1 Strach ze zločinu a vliv médií

Na úroveň strachu z kriminality má vliv celá řada faktorů od těch demografických, jako je pohlaví, věk, vzdělání i obec bydliště respondenta, až po životní zkušenost se zločinem – ať už osobní, nebo zprostředkovanou přes blízkou osobu. V neposlední řadě mají vliv na vnímání zločinu také média. Právě tento poslední vliv je tématem této diplomové práce. Strach, který přímo vyvolávají média se v obecných výzkumech obav z kriminality pravidelně zrcadlí v rozdílu mezi obavami z kriminality v místě bydliště a na celostátní úrovni.

Obecně je totiž úroveň kriminality v celostátním měřítku vnímána jako vyšší než v obci bydliště. To prokazuje například i český výzkum postojů obyvatel Plzeňského kraje z roku 2008 (Toušek a Kalvas 2008), kde vnímá míru kriminality ve svém okolí jako „zvyšující se“ podstatně větší množství respondentů na úrovni státu než ve své vlastní obci. Na škále 1–11 (kde 1 je nejméně znepokojen(a) a 11 nejvíce znepokojen(a)) hodnotí respondenti znepokojení v obci průměrně úrovní 5,01 zatímco 6,97 je míra znepokojení, kterou přisuzují kriminalitě celostátní. Autoři k tomu píšou: „*Třebaže respondenti hodnotí obecně kriminalitu jako oblast, kterou jsou velmi znepokojeni, tak vnímání vývoje kriminality na úrovni obce, kde respondenti žijí, je, ve srovnání s hodnocením na úrovni ČR a kraje, poměrně pozitivní.*“ (Toušek and Kalvas 2008, s. 71). Ke stejnému zjištění dospívá i studie Zemana (2012, s. 43-44), která zkoumá obavy ze sexuálního zločinu v české republice. Zde označilo sexuálně motivovanou kriminalitu na celorepublikové úrovni 90 % respondentů za vážný problém, zatímco stejný názor mělo v případě kriminality obecní „jen“ 47 %.

Tento jev veřejného mínění, že „*jinde hůře, doma nejlíp*“ jak jej označuje Buriánek (Buriánek 2018, s. 102), se opakuje i v zahraničních výzkumech a prakticky nezáleží na tom, v jaké oblasti respondent žije – přestože obyvatelé velkých měst vykazují větší strach ze

zločinu celkově, i oni přikládají větší míru znepokojení zločinem celonárodní situaci a vnímají svou obec jako bezpečnější i přesto, že právě ve velkých městech je úroveň kriminality nejvyšší. Dochází zde tedy k situaci, kdy i respondenti žijící v lokalitách, které lze z hlediska prevalence kriminality považovat za „nejnebezpečnější“, vnímají celostátní situaci jako horší než realitu jejich obce. Young (1999, s. 69–70) dospívá k názoru, že postoje společnosti ke kriminalitě závisí spíše na subjektivních než na objektivních faktorech a mezi základní komponenty, které tvarují postoje společnosti podle něj patří:

- 1. reálný nárůst dokumentovaný statistikami,*
- 2. široká publicita dříve latentních forem kriminality,**
- 3. růst nároků a očekávání v souvislosti s otevíráním nových prostorů (civilizovanost pracovního prostředí, ale též veřejných prostor, hostinců atd.),*
- 4. odstup související s rozpadem komunity, nepředvídatelností reakce okolí,*
- 5. reflexivita umocněné nejistoty – sama úroveň rizik je nejistá, ani experti se neshodnou,*
- 6. refrakce – mediální zprávy chtějí zaujmout, šokovat, proto obavy ze zločinu nekorelují se skutečným rizikem.**

Young (1999: 69-70, in Buriánek 2018, s. 95)

Hned dvě (vyznačené) položky z této šestice se přímo odvíjejí od reportování médií o skutečných zločinech.

True crime si vybírá právě formy kriminality, které byly dříve latentní, a ještě víc než v roce 1999, kdy Young výše zmíněný seznam psal, detabuizuje témata jako je domácí násilí, zneužívání dětí, pedofilie a celá řada dalších parafilií. Mnoho true crime pořadů se navíc na kriminalitu dívá z feministické perspektivy a akcentuje i nefyzické formy obtěžování jako je cat calling, porn revenge, kyberšikana a další. Jak definuje bod 6. Youngova seznamu, true crime pořady se také snaží přinášet ty nejvíce „zajímavé“ a šokující případy, díky čemuž jsou vybírány takové skutkové podstaty, které jsou v reálných statistikách kriminality spíše vzácností.

1.3.3.2 Strach ze zločinu a true crime pořady

Pokud jde o atraktivitu určité zprávy či přímo kriminálního případu, vžil se v mediálním výzkumu i v populárně naučné literatuře pojem *newsworthy*, volně přeloženo tedy „vhodný

k mediálnímu zpravodajství“. Jedná se o pojem, který vyjadřuje nakolik má konkrétní světová událost potenciál stát se součástí mediálního zpravodajství (Bates 1999, s. 22), v širším významu se však může jednat i o vyjádření toho, jak moc si konkrétní informaci chtějí lidé mezi sebou předávat. Mezi faktory, které o potenciálu zprávy mohou rozhodovat, patří i MWWS, který jsme již zmínili dříve. Zločiny jsou podle Batese (1999, s. 22) přirozeně součástí kategorie „newsworthy“ a dochází tak nevyhnutelně ke zkreslení reality kdy média často informují o „vlně zločinnosti“, nebo „epidemii zločinu“. Určité kriminální jevy jsou prezentovány jako frekventovanější, než je tomu v policejních statistikách, což způsobuje nepřiměřený strach z určitého typu kriminality. Dimitrieva (2017) tento jev označuje jako „paradox frekvence“, tedy „*iracionální pocit, že vzácné, násilné zločiny jsou ve společnosti mnohem častější, než reálně jsou, kvůli jejich častému výskytu v masových médiích a dramatickému způsobu jejich prezentace divákům*“. (Dimitrieva 2017). True crime obsahy toto zkreslení rozhodně obsahují. Narativ true crime pracuje téměř výlučně s postavu ženy-oběti a muže-útočnicka/vraha. Přestože jsou obě pohlaví, co se týče násilné trestné činnosti, ve statistikách zastoupena rovnoměrně, true crime se soustředí z podstaty na zločiny senzacionalistické, a ty, jak už bylo dříve uvedeno, potřebují vyvolat šokující emotivní reakce. Téma pozoruhodně reflektuje v jednom z dílů podcastu *My Favorite Murder*, kterému se budeme věnovat v dalších kapitolách, jedna z jeho autorek Georgia Hradstark „*Byla to matka tří dětí a sexuální pracovnice. Záměrně říkám nejdřív „matka tří“ a pak teprve „sexuální pracovnice“, aby lidé vůbec projevili soucit. Tady vidíte, že musela žít děti a neměla jinou možnost*“ (My Favorite Murder, 2021). Tento výrok naznačuje, že i sama autorka si je vědoma, že posluchači true crime nepřístupují ke všem obětem stejně, ale že se tvoří rozdíl mezi těmi, u kterých je identita oběti více hodná soucitu a méně očekávaná – matky, a u kterých je očekávatelná a méně hodná lítosti – ženy, živící se prostitucí. True crime narativ většinou pracuje s „nepravděpodobnými“ oběťmi, tedy s případy zločinů, spáchaných na lidech, které žijí běžné životy, podobné životům publika, a právě díky tomuto přístupu dokáže vyvolat kýženou emocionální reakci.

1.4 Historický exkurz dějinami žánru

Fascinace true-crime, tedy „opravdovými zločiny“ bývá často v médiích prezentována jako poměrně nový fenomén. Všeobecné oblibě „krvavých příběhů, které se opravdu staly“, se věnují nejen sloupky masových médií s titulky jako *Why are we obsessed with true crime?* v případě The Telegraph (Thorp 2019), či BBC, která se táže: *Is our growing obsession with true crime a problem?* (Cooper 2019), citované titulky navíc napovídají, že tento nový společenský fenomén může signalizovat, že se v mediálním světě děje něco zvláštního, znepokojivého, čemu by měla být věnována pozornost. Je ale obliba tohoto žánru skutečně novým fenoménem? Článek online magazínu Health, který se snaží pátrat po důvodu obliby true-crime, konstatuje ve svém titulku „*True Crime Stories Are More Popular Than Ever*“ (Greco, 2020). Je to ale pravda?

Ve skutečnosti uzavírají podcasty jako jsou *Opravdové zločiny*, *Serial* nebo *Morbid* pomyslný historický oblouk. Všech 104 zástupců samostatné kategorie true-crime, kterou na jaře 2021 nacházíme v aplikaci Spotify (Spotify, 2021) navazuje na tradici příběhů, které lidstvo fascinují, znechucují a děsí, kam až naše kolektivní paměť sahá, přičemž orální tradice, na kterou podcast navazuje, hrála v dějinách žánru vždy velmi důležitou roli.

Přestože první zaznamenané texty, které lze (s určitou rezervou), zařadit do žánru, který dnes nazýváme true crime, pochází už z 12. století (Carrabine 2017), vyprávění o opravdových zločinech jako by si během staletí běželo po své vlastní ose. U kořenů dnešního true-crime najdeme už ranně středověké balady. Podobně jako většina zpráv se v tomto období rovněž informace o zločinech a válkách předávaly orálně. Melodie písní obvykle odpovídala některému z vžitých vzorů a měnil se pouze text, tedy příběh, který byl pochopitelně pro potřeby zpěvu zřymován (Carrabine 2017). Jednoduššímu zapamatování balady pak sloužily také opakující se metafory.

V českém prostředí můžeme za příklad takového předchůdce dnešního true-crime považovat třeba „sestru travičku“, staroslovanskou baladu, tradovanou ve všech oblastech slovanského osídlení od Ukrajiny až po Slovensko (Šrámková 1872, s. 92). Pojednává o ženě, která kvůli

touze odejít se svým milencem zavraždila bratra, o kterého měla pečovat⁴. Příběh se na různých místech Evropy vyskytuje v mnoha obměnách a nalezneme jej i v současných folklorních zpěvnících (viz Erben 1939, s. 1319–1322).

1.4.1 První true crime texty

Přestože kritici v devatenáctém století přisoudili zájem o senzacionalistický narativ true crime příběhů nevzdělaným čtenářům z nižších sociálních tříd, zájem o první písemně zaznamenané „horory ze skutečného života“ (Burger 2016) byl v 16. století kvůli omezené gramotnosti tehdejší společnosti výsadou vyšších vrstev obyvatelstva, počínaje gramotnými řemeslníky (Wiltenburg 2004, s. 1382). Žánr významně ovlivnil vynález mechanického tisku. Kromě původních forem jako byly balady a pamflety se v tomto období začínají objevovat nové formáty, jako jsou tištěné novely, nebo periodický tisk. Nová technologie dokázala velmi rychle přenést příběhy zločinů, které aktuálně budily veřejnou pozornost, do podoby tištěného materiálu a ze zájmu publika obratem ekonomicky profitovat (Carrabine 2017). V roce 1621 se v Anglii objevil první díl sbírky kriminálních příběhů, napsaný a ilustrovaný Jonhem Raynoldsem s názvem *Triumphs of Gods Revenge and the Crying and Execrable Sin of (Wilful and Premeditated) Murther*. Kniha je považována za jednoho z prvních zástupců true-crime žánru vůbec. Autor v textu popisuje celou plejádu šokujících vražd, ve kterých nechybí případy žárlivosti a incestu, kanibalismu a sadismu, přičemž způsoby usmrcení varíují od podání jedu či zastřelení až po pohřbení zaživa. Vyskytuje se zde i případ zasažení bleskem (The Public Domain Review 2021). Text byl natolik oblíbený, že autor do roku 1635 vydal dalších pět sbírek a následně byla jeho hexalogie vydána souborně v jednom knižním svazku. V Raynoldsových textech lze pozorovat velký důraz na potrestání vraha a také morální poselství příběhu (Carrabine 2017).

Publikum prvních true crime textů se v tomto období skládá z majetných, gramotných čtenářů, je však velmi pravděpodobné, že příběhy, které Raynolds sbíral, se tradovaly nejprve orálně a tento způsob předávání u chudších negramotných vrstev tímto způsobem předával paralelně k tištěné verzi.

⁴ Námětem této balady by mohl být příběh skutečné vraždy, která se odehrála v italské Lombardii v 6. století a jedná se o zločin ve vyšších šlechtických kruzích, který je v písni adaptován na prostředí slovanského venkova (Šrámková 1972, s. 92). Na tomto raném příkladu středověkého „true-crime“ můžeme pozorovat mnoho rysů, které jsou pro žánr typické dodnes, jako je právě senzacionalismus, nepravděpodobná dětská oběť a i vražda v rámci rodiny.

1.4.2 True crime a periodický tisk

Nová éra tisku v 17. století přináší také novou oblíbenou formu true crime textů, kterými byly zápisy ze soudních síní, či přímo výpovědi zločinců před hrdelním trestem. Ty jsou sice spojovány především s pozdějším obdobím vzniku masového tisku, počátky písemných záznamů ze soudních přelíčení ale zaznamenáváme už v 17. století a jsou úzce spjaty s budovou Centrálního kriminálního soudu v Londýně, sídlícího v ulici Old Bailey. Tzv. *Old Bailey Proceedings*, které jsou dnes zásadním pramenem pro výzkum počátků kriminalistické praxe, byly už od svého prvního vydání v roce 1674 významným zdrojem příjmů pro každého z nakladatelů, kteří se na zakázce vystřídali. První vydání spatřilo světlo světa v roce 1674 a od té doby byly „soudničky“ vydávány periodicky osmkrát ročně, vždy po zasedání kriminálního soudu (Shoemaker 2008, s. 559). Příběhy přímo v soudní síni zapisovali písaři najatí vydavatelem a jeho licence do značné míry závisela na spořádané a mravné reportáži o případu. Ta v počátcích pouze shrnovala celý proces ale později, od 20. let 18. století přepisovali písaři přímo výpovědi zúčastněných. Úsilí zadavatele o pravdivý, spravedlivý a akurátní narativ se však dlouhodobě nesesetkávalo s úspěchem a *Proceedings* byly plné pikantních výpovědí, souvisejících především se sexuálními přečiny. Známe je případ z roku 1725, kdy byli jak vydavatel, tak zapisovatel pohnáni před soud a donuceni se omluvit za „sprostý a oplzlý text předchozího vydání“, který pro pobavení čtenáře foneticky přepisoval výpověď jistého Ira o jeho setkání s prostitutkou (Shoemaker 2008, s. 564). Že většina vydavatelů svůj závazek ohledně formy textu, na který se v průběhu 18. století dbalo stále více, nedokázala dodržet, dokládá i fakt, že téměř nikomu z nich se nepodařilo licenci po roce opět prodloužit.

Důkazy, že už první texty o opravdových zločinech nesloužily především k morálnímu poučení a posílení zbožnosti, jak jejich autoři (alespoň tedy na oko) deklarovali, ale spíše „umožňovaly zaznamenávat skandální příběhy a veřejně o nich debatovat stejně jako poskytovaly čtenáři způsob, jak voyeuristicky nahlížet do způsobu života, který toužili poznat,“ jak píše ve své knize „*Criminality and narrative in eighteenth-century England : beyond the law*“ Hal Gladfelder (2001, s. 23), tedy nacházíme bez větší námahy.

Obvyklým terčem voyeurismu čtenářů byly například případy, týkající se sodomie a

sodomitů⁵, se kterými se setkáváme jak v Old Bailey Proceedings tak také ve dříve zmíněném textu Johna Raynoldse. Je třeba dodat, že v popisovaném období byla homosexualita zločinem, za který hrozil hrdelní trest, podobně jako za vraždu.

1.4.3 True crime v éře masového tisku

Ve 30. letech 19. století dochází ke vzniku a rozvoji masového tisku. Povinná školní docházka vytváří početnou základnu čtenářů – ti sice již umějí číst, ale jinak je jejich vzdělání omezené a tomu odpovídá také obsah prvních masových periodik (Jirák a Köplová 2015). Vývoj technologie přispívá ke zlevňování jednotlivých periodik. Zatímco gramotný řemeslník v Londýně si ještě na konci 18. století mohl zakoupit výtisk *Old Bailey Proceedings* za ekvivalent několika hodin práce, či pár bochníků chleba – cenu pro něj nikoli nedostupnou, ale vyžadující odřeknutí si jiných komodit (Shoemaker 2008, s.565), o půlstoletí později už mohl masová periodika, souhrnně označovaná jako penny press, pořídít za výrazně příznivější cenu. Jedním z prvních magazínů s vysokým nákladem, které se přímo věnovaly zločinu, byl New Yorský týdeník *National Police Gazette*.

Gazette cílila na mladé bílé muže z pracující třídy a tomu odpovídal i její obsah – zabývala se zločinem, sexem (a nikoli výjimečně oběma fenomény v rámci jednoho příběhu), skandály a své důležité místo v ní měl i sport (Reel 2005, s. 13). Kromě obvyklých mainstreamových sportů dávala *Gazette* prostor také ilegálním krvavým sportům jako byl box (v té době ještě bez rukavic) či zvířecí (kohoutí, psí) zápasy.

Týdeník lze považovat za průkopníka bulvárního tisku, který prošlapal cestu pozdějším tiskovým magnátům jako byl lord Northcliffe ve Velké Británii nebo dvojice Pulitzer a Hearst v USA – právě plátek *National Police Gazette* totiž přišel se způsobem narace, který později bulvární média s masovým nákladem přijala za svůj a který stanovil způsob referování o true-crime – senzacionalismus.

Plátek začal poprvé vycházet v polovině 19. století a zprvu se soustředil na skandály ve vysokých kruzích a na korupci. Tento původní kurz však změnil po skončení občanské války nový vydavatel, kterým se stal George Matsell, bývalý ředitel New Yorské policie. Ten začal v *Gazetě* reportovat o zločinech, a to v patričních hororových detailech. Časopis však přesto čekal úpadek a čelil hrozbě zániku, když jej v 70. letech koupil Richard Kyle Fox. Ten jeho

⁵ Sodomie obecně označuje formu sexuálního aktu, který je danou kulturou stigmatizován, obvykle se jedná o sex stejnopohlavní dvojice nebo sex se zvířetem. V tomto případě se jednalo o sexuální styk mezi dvěma muži.

senzacionalistickou povahu zdůraznil detailními kresbami scén zločinu a učinil z něj „holičovu bibli“ jak se časopisu přezdívalo. Ve snaze zasáhnout cílovou skupinu mladých pracujících bělochů totiž Fox rozesílal za sníženou cenu časopis holičstvím, hotelům a dalším podnikům, kde se cílová skupina kumulovala.

Časopis si získal obrovskou oblibu a zařadil se mezi nejčtenější americké časopisy. Náklad 150 000 výtisků zdaleka nepředstavuje jeho kompletní čtenářskou základnu, protože se s ním čtenáři často setkávali právě i v mnoha veřejných prostorech (Reel 2005, s. 12). Přesto se pro část svých čtenářů stal čtivem, se kterým nebylo možné se veřejně prezentovat – jednalo se o jaké si „guilty pleasure“. Reel k tomu píše: „*Mám podezření, že široké spektrum Američanů příležitostně a potají časopis četlo. Provokativní příběhy a obrázky působily nepochybně na čtenáře napříč třídami, rasou a geografickou polohou* (Reel 2005, s. 19).

Podobně jako *National Police Gazette* vznikaly ve druhé polovině devatenáctého století i další bulvární true crime časopisy. Populární byl například britský list *The Illustrated Police News*. Už z názvu je patrné, že mělo i toto médium hned dva společné rysy – jednak zmínku o policii ve svém názvu a jednak důraz na ilustrace. Ani jeden z časopisů neměl ve skutečnosti s policií společného nic víc, než odkaz v názvu. Právě ten však sliboval šokující zločiny. Také důraz na grafičnost měl své důležité opodstatnění – ilustrace zde netvořily pouze kulisu příběhu, ale hlavní složku narace a text sloužil spíše jako popis toho, co čtenář vidí na obrázku (Reel 2005), což mělo jasnou spojitost se vzdělaností – nebo spíše nevzdělaností – čtenářské základny. Dalším pojícím znakem obou médií, rozdělených Atlantikem, byl již zmiňovaný senzacionalismus. V případě britských *Police News* se plně rozvinul na konci devatenáctého století s příchodem archetypu postavy, která v žánru setrvává dodnes – Jacka Rozparovače.

1.4.4 Jack rozparovač a masový zájem o true crime

Jack rozparovač má v dějinách true crime své nezastupitelné místo. Dostatečně výmluvným je samotný fakt, že neobjasněné vraždy pěti londýnských žen v roce 1888, které jsou připisované vrahovi, známému pod tímto jménem, dodnes zajímají čtenáře, diváky i posluchače pořadů žánru true crime. Na konci 19. století se o Jacku Rozparovačovi psalo nejen v Anglických true-crime časopisech, ale dostal se i do zámoří, třeba na stránky již zmiňované *National Police Gazette*. Poprvé zde však true-crime narativ zasáhl naplno i

konzervativnější média a příběh o „*Whitechapském d'áblu*“ se tak dostal do povědomí celého Londýna, napříč společenskými vrstvami. Přestože Rozparovač nebyl zdaleka prvním sériovým vrahem, který by v Londýně řádl, ani prvním, o kterém by média referovala, přesto právě jeho případ vyvolal celospolečenskou senzaci (Lux Mishou 2019).

A. Luxx Mishou se ve svém článku *Murder for a Penny: Jack the Ripper and the Structural Impact of Sensational Reporting* (2019) věnuje publiku tohoto narativu velmi intenzivně a přichází s mnoha zjištěními, které jsou, jak se zdá, relevantní i pro poznávání dnešního publika žánru true crime.

V obsáhlé analýze dobového reportování o případu z *Whitechapel* si všímá především jeho sociálních a genderových rovin a fascinace zločinem. Podle Luxx Mishou sériový vrah označovaný jako *Jack Rozparovač* nikdy neexistoval, jedná se o konstrukt senzacionalistického tisku, který díky němu úspěšně prodal příběh zavražděných žen v chudinské části Londýna (Lux Mishou 2019). Mishou se odkazuje v tomto tvrzení na fakt, že slavné vrahovy dopisy, které údajně psal redakcím, byly ve skutečnosti téměř jistě dílem samotných žurnalistů. Případ Rozparovače je však zajímavý i přístupem publika – gramotných čtenářů z vyšších vrstev. Demonstruje jej například využívání tzv. *vražedných map*, které vycházely v novinách *Lloyds Weekly News*. Kromě informací o jednotlivých hrůzných zločinech přinášelo toto periodikum vždy také mapu s výrazným křížkem v místě, kde ke zločinu došlo. Ta měla jediný účel – umožnit „turistům“ z řad čtenářů, aby se na místo přijeli podívat. *Loyds povzbuzoval čtenáře, že mohou místo zločinu navštívit, aniž by sami byli v nebezpečí a užít si trochu vzrušení, chráněni svou vlastní vážeností. Prostitutky se musely mít na pozoru, ale všichni ostatní počestní občané ne* (Lux Mishou 2019). Řádění vraha bylo dobovou společností vnímáno jako odtržené od reality londýnské nobility. Byl vyobrazován a vnímán bezesbytku jako kat morálně pokleslých a společensky bezcenných prostitutek a jeho skutky „byly považovány téměř za charitu, osvobození žen z bídné existence jejich živobytí, která pro ně sama byla trestem“ (Lux Mishou 2019).

Slavná ilustrace Johna Tenniela⁶ z roku 1888 ukazuje Jacka Rozparovače jako *the Nemesis of Neglect* – jako přízrak, který hubí nejnuznější a nejubožejší obyvatele města.

⁶ John Tenniel byl rovněž autorem ilustrací k prvnímu vydání dětské knihy *Alenka v říši divů* – Ironicky se nakonec oba tyto jeho počiny – ilustrace Jacka Rozparovače i zmíněná práce na knize staly součástí popkultury a je dodnes možné koupit jejich reprodukce na plakátech a dekoracích.

Obrázek 3 Ilustrace Jacka Rozparovače jako „Nemesis of Neglect“

THE NEMESIS OF NEGLECT.

“THERE FLOATS A PHANTOM ON THE SLUM'S FOUL AIR,
SHAPING TO EYES WHICH HAVE THE GIFT OF SEEING,
INTO THE SPECTER OF THAT LOATHLY SAIL,
FACE IT—FOR VAIN IS FLEEING!
RED-HANDS, BITTER, FORTIVE, UNBRET,
’TIS MURDEROUS CRIME—THE NEMESIS OF NEGLECT!”

Zdroj: Tenniel 1888

Zpodobnění Rozparovače doprovázela báseň, kterou lze volně přeložit následovně:

V nečistém vzduchu slumu, vznáší se fantom.

Zhmotňuje se před očima, které mají dar vidět,

Vplouvá do těch odporných doupat.

Přiznejte si to – je zbytečné utíkat.

S krvavýma rukama, nemilosrdný, příkrčený se krade.

Je to vražedný zločinec – trestatel ubožáků.

Narativ o Jacku Rozparovači, jak jej nastolila média na konci 80. let 19. století přežil až překvapivě nezměněn do dnešních dnů a stal se archetypem, fenoménem, který v žánru téměř nemá srovnání. Rozhodně se jedná o nejdéle žijící true crime narativ, s tisíci nadšenci po celém světě, kteří se dodnes pokoušejí odhalit vrahovu identitu. Je také zdrojem profitu pro celou řadu knih, filmů i turistických atrakcí. V samotném Londýně je možné zaplatit si komentovanou prohlídku míst činu, kterou nabízí hled několik agentur, přičemž jedna z nich staví svůj marketing na informaci, že je „jedinou originální tour“ která byla založena už

v roce 1982 (Jack the Ripper Tour, 2021). Právě té se v rámci svého výzkumu zúčastnila Elyssa Warkentin a píše o ní ve svém článku (2010). Autorka konstatuje, že *“ženy jsou zde líčené jako ošklivé alkoholičky, které pravděpodobně šířily pohlavní nemoci a byly komické ve své ubohosti a dostupné sexualitě, zatímco vrah je líčen jako geniální zločinec, který se po celý život umně vyhýbal polapení”* (Warkentin 2010, s. 36). Stejně jako před více než sto lety i v moderní době mají tedy fanoušci true crime možnost voyeuristicky nahlédnout do lidských tragédií, vzdálených nyní více než 100 let.

Werkentin zároveň studovala zločiny s podobnými rysy, jako byly ty Jacka Rozparovače, které se udály ve Velké Británii v roce 2006 a jejichž pachatel bývá označován jako *Ipswichý škrtič*. Ve svém článku *“Jack the Ripper” Strikes Again. The “Ipswich Ripper” and the “vice girls” he killed“*, Warkentin konstatuje, že Rozparovačův narativ je stále živý a i v 21. století se způsob nazírání na vraha a jeho oběti příliš nezměnil. Zdůrazňuje, že *„dokud se bude Rozparovačův narativ reprodukovat jako příběh o okouzujícím, záhadném vrahovi pokleslých a bezcenných prostitutek, dokud se nezačneme ptát po původu tohoto příběhu nebo zpochybňovat přirozenost, s jakou jej naše kultura neustále reprodukuje, bude vnímání prostitutek jako žen, které existují, aby byly viktimizovány, v naší společnosti stále přítomno“* (Warkentin 2010, s. 46).

S Jackem rozparovačem přichází nová etapa true-crime. Kromě masového zásahu dochází také k obměně mediálního narativu, který je ještě více podobný v té době už hojně rozšířené kriminální fikci. Jde především o způsob vykreslování zúčastněných literárním jazykem a o důraz, který je kladen na určité rysy jejich osobnosti. Dochází tu nevyhnutelně ke stereotypizaci reálných aktérů a k postupné přeměně v jejich vlastní mediální obrazy. Jak si všímá Scot Bonn (2014, s. 407), *„Způsob referování médií o vražích je typicky stylizovaný a přehnaný za účelem nalákat širší publikum. Žurnalistická hyperbola zajišťuje, že jsou vnímáni jako pro veřejnost nebezpečnější, než skutečně jsou.“* Přestože se autor touto poznámkou vyjadřuje k moderním true-crime příběhům, platí rozhodně už pro toto historické období.

Narativ Jacka Rozparovače je však také zřejmě jedním z prvních, který vyvolal už ve své době určitou feministickou kritiku a orámoval mediální pojetí zločinu v true crime jako plíživého, všemocného zla, které stojí proti bezbranné ženské oběti, jež se tu více, tu méně

provinila proti společenským normám. Tento narativ bude nadále v true crime silně přítomen a budou se pouze měnit kulisy krvavého spektaklu nevyhnutelné tragédie – z ulic Whitechapelu se Jack přesune za volant vozu na potemnělé opuštěné cestě a oběti se převtělí do opilých stopařek v krátkých sukních, osamělých turistek nebo důvěřivých teenagerek na večírcích.

Jak jsme již dříve zmínili, i moderní true crime podcasty mají s viktimizací obětí potíže a někdy činí preventivní kroky, jako vykreslování oběti jako matky dříve než jako sexuální pracovnice, aby se stereotypnímu pohledu pokusily vyhnout.

1.4.5 In Cold Blood – nefikční novela a pornografie násilí

V roce 1966 byla vydána kniha, která je mnohými autory považována za skutečně první moderní true-crime román (například Linskey, 2017). Román Trumana Capoteho „*In Cold Blood*“ zaznamenal obrovský celosvětový úspěch – byl přeložen do třiceti jazyků, včetně českého překladu, který vydalo nakladatelství Odeon s titulem „*Chladnokrevně*“ už v roce 1968, a celosvětově se prodaly miliony kopií (Pilkington 2009). Capote si tímto románem získal celosvětový věhlas a slávu (Stolarek 2013).

Příběh knihy pojednává o šokujícím případě čtyřnásobné vraždy v malé a poklidné zemědělské kolonii Holcomb v Kansasu v roce 1959. Zavražděn byl v komunitě uznávaný a vážený statkář Herbert Clutter, jeho žena a dvě ze čtyř jeho dospívajících dětí. Jejich vrahy byli dva mladíci s trestní minulostí, kteří je však až do osudného dne nikdy osobně nepotkali. Do domu Clutterových je přilákala fáma, že rodina ukrývá ve své usedlosti sejf s hotovostí. Proto se vypravili na cestu přes celý stát Kansas, aby sejf uloupili a začali s penězi nový život v Mexiku. Do usedlosti se vkradli v noci, když rodina spala, všechny čtyři přítomné členy svázali a když zjistili, že v domě žádný sejf není, ve snaze zbavit se svědků všechny zadržené rukojmí zavraždili.

Právě absence motivu a nepochopitelnost celé tragédie přilákala v té době už etablovaného newyorského autora Trumana Capoteho na místo události, kde prováděl vlastní „vyšetřování“ celého případu – především okolností a motivací všech zúčastněných (Stolarek 2013). Capoteova kniha je výjimečná soustředěním se na postavy obou vrahů a na jejich motivaci k vraždám, které se zdají naprosto neopodstatněné. Právě pohled do mysli

nebezpečného zločince byl jedním z faktorů, proč se kniha stala bestsellerem. Capote sám označuje své dílo jako „nefikční novelu“, první svého druhu. Kritici však podobný postup pozorují už u dřívějších autorů (Thomson 2011), podle Capoteho však nikdo nedosáhl jeho úrovně faktičnosti. „*Skutečně věřím, že nic takového v historii žurnalistiky dosud neexistovalo.*“ (Plimpton 1966). Nefikční román je podle autora výjimečný tím, že využívá techniky běžné ve fikční literatuře v kombinaci s vysokou akurátností a přesností informací o událostech, které román zpracovává.

Capoteho román je v historii true crime žánru výjimečný i tím, že je dodnes považován za významný literární počin. Časopis The Guardian jej zařadil na svůj seznam 100 nejlepších románů všech dob (McCrum 2015) a v internetovém knihkupectví Amazon se i po padesáti pěti letech od vydání drží na 21. místě prodejnosti v kategorii true crime.

Narativní technika, kterou Capote používá, je navzdory kritikám originální a pro žánr rozhodně určující. Poprvé, a zdá se, že na dlouho dobu také naposledy, se zde protíná svět voyeuristické zábavy a hodnotné žurnalistické práce.

I Capoteho práce se však nevyhnula kritice pro svůj senzacionalismus. Ve své slavné dobové eseji pro Esquire s názvem „*Zastavme se na chvíli a zvažme některé prozatímní závěry o významu téhle masové perverze zvané porno-násilí. Co to je, odkud to přišlo a kdo dal ty vlasy na zed?*“ (1967) zmiňuje Tom Wolfe právě knihu Capoteho jako příklad popisovaného fenoménu pornografie násilí. Kniha se podle autora neptá „kdo to udělal“ nebo „bude dopaden?“ protože obě odpovědi známe od počátku. Místo toho je kniha podle něj založená na zcela nové myšlence v detektivních příbězích – slibuje krvavé detaily a drží se jich až do konce. Jeden z vrahů v knize totiž ikonicky vyhrožuje tím, že „vystřelí vlasy (oběti) na zed“ – podobné fráze pak lákají podle Wolfeho čtenáře ke čtení dalších kapitol, aby tuto scénu mohli číst, přičemž slibované krvavé scény se objevují až na straně 244. (Wolfe 1967).

Podle Wolfeho se porno-násilí sice stále týká i sexu, sadomasochismus je však jen malou součástí celého konceptu. „*Násilí je nyní mnohem více spjato se statusem. Je to jednoduché a zásadní řešení souboje o moc, stejně jako je gamblerství jednoduché a zásadní řešení ekonomického soupeření. Stará pornografie byla fantazií o jednoduchých sexuálních potěšeních ve světě, kde nebyl sex dostupný. Nová pornografie je fantazie o jednoduchém triumfu ve světě, kde se soutěž o moc a status stala komplikovanou a frustrující.*“ (Wolfe 1967).

Projevy porno-násilí podle něj již dávno nejsou doménou true crime časopisů, o kterých už bylo pojednáno dříve, ale přesunuly se i do mainstreamových médií a jsou součástí populární kultury. Jedním z příkladů, které uvádí, je reportování o vraždě prezidenta Kennedyho mainstreamovými médii, jejichž titulky připomínají bulvár a jejichž centrem se staly záběry samotné vraždy. Převládá pohled vraha, nikoli oběti. Podle autora vyplnily ve dnech následujících po prezidentově vraždě novinové stánky bulvární titulky jako „*Čtyři dny, které šokovaly svět*“. V reakci na to vydavatel dvou známých bulvárních časopisů, Robert Harrison, údajně poznamenal: „*Dělají to stejné, co my. Víte proč? Lidé chtějí vidět, jak se chlapovi rozletěla hlava*“. Wolfe dává Harrisonovi za pravdu. „*Od té doby, po celou dobu těch tří let, jsou k vidění neustále opakované záběry s opakovanými klinickými detaily těch méně než pěti vteřin, během kterých se chlapovi rozletěla hlava.*“ (Wolfe 1967).

Jak je zřejmé z předchozího pojednání o historii true crime, v 60. letech nedošlo k ničemu, co by již lidstvo neznalo po celá staletí. True crime žánr se však proměnil, dostalo se mu do té doby nevídané pozornosti a přijetí i v rámci uměleckých kruhů díky Capotevě románu *In Cold Blood* a v jistém smyslu opět prosákl i do mainstreamových médií.

Capoteho dílo si získalo řadu čtenářů. Sám autor uvedl, že byl ohromen množstvím dopisů, které od čtenářů dostal, jejich kvalitou, vyjadřováním a soucitem, který pisatelé projevíli. „*Nejsou to dopisy od fanoušků, ale od lidí, které hluboce znepokojilo to o čem jsem psal (...)* Zásáhlo je to, protože v tom, co se stalo, je něco nevyhnutelného – je to mimo kontrolu lidí, o kterých píšu. Například Perry (jeden z vrahů, pozn. autora) nebyl zlý člověk, ale každý sen, který kdy v životě měl, se vypařil a té osudné noci byl plný nenávisti a sebelítosti. Myslím, že by i tak jednou někoho zabil, možná ne tu noc, ale třeba tu další, nebo ještě jinou. Nemůžete projít životem, aniž by se vám někdy podařilo získat něco z toho po čem toužíte. Kdyby někdy dostal šanci, mohlo by být všechno jinak.“ (Capote v rozhovoru s Plimptonem 1966).

Capote navázal při psaní své knihy blízký vztah s jedním z pachatelů a podle některých autorů (například Tompson, 2011) se s ním i silně ztotožňoval, kvůli podobnému dětství. Tato Capoteova aureola člověka, který „zná osobně vraha“ je zřetelná i ve výše citovaném rozhovoru s Plimptonem, který velmi rychle sklouzává z roviny bilance současného amerického žurnalistu a nového formátu „nefikčního románu“ k otázkám jako „*Myslíte si,*

že Perry a Dick byli překvapení, tím, co provedli, když začali vraždit?“⁷ Je patrné, že veřejnost nevnímala Capoteho román jen jako reflexi americké společnosti, jak si autor rád myslel, ale dost možná lačnila i po krvavých detailech a po porno-násilí, jak predestírá Wolfe.

Epilogem fenoménu *In Cold Blood*, který otevřel dveře celé řadě true crime románů v druhé polovině 20. století a pomohl true crime etablovat se jako literární žánr, byl osud samotného autora. Ten po *In Cold Blood* nedokázal dokončit žádné další literární dílo a plně propadl drogám a alkoholu. Jeho osud bývá přičítán právě extrémnímu psychickému vypětí, které mu práce na románu přinášela.

⁷ Fenomén knihy *In Cold Blood* je zajímavý i ve svém přístupu k vrahům – Capote používá často jejich křestní jména a tento přístup přijímají i další autoři, kteří o jeho knize píší. Pro obyvatele městečka Holcomb, kteří se na vzniku knihy aktivně podíleli jako nárátoři, bylo její vyznění často zklamáním a to především pro to, že více, než o počestné a všemi milované rodině, která padla vrahům za oběť, pojednává text právě o dvojici zločinců a do jisté míry, jak je patrné i z citovaného úryvku Capoteho rozhovoru, jsou jejich činy obhajovány a vysvětlovány (Pilkington 2009).

1.5 True crime a podcasty

Pojem podcasting můžeme chápat jako „*technologie, která je užívána k distribuci a poslechu „on demand“ zvukového obsahu který je produkován tradičními tvůrci, jako jsou rádia, vydavatelství či novináři nebo vzdělávací instituce, ale také nezávislími tvůrci, umělci a radioametry*“ (Bonini 2015, s. 21). Pokud podcast definujeme jako Bonini, tedy na základě technologické specifikace přenosu sdělení a bez poukazu na jeho obsah, pak podcast vnímáme jako médium (Terra, 2020). Přestože se nabízejí i další definice podcastu jako žánru, v současné době se zdají být již překonané. Proto je v této práci o podcastu pojednáváno jako o médiu a o true crime jako o žánru, který je definován na základě obsahu přenášeného sdělení.

V následujících kapitolách je stručně představen vývoj podcastingu v kontextu fenoménu ikonického true crime pořadu *Serial*, který měl zásadní dopad na samotné médium a který Bonini považuje za milník v historii podcastingu. Ten pomyslně rozdělil historii média na 1. a 2. věk podcastu. Jiní autoři přímo hovoří o období „*před Serialem*“ a „*po Serialu*.“ Následně bude představen koncept rozdělení true crime podcastů na dvě kategorie – publicistické a zábavní, které je signifikantní pro zkoumání jejich publika. Poté bude na příkladu zábavného true crime podcastu *My Favorite Murder* představen fandom true crime podcastu.

1.5.1 Podcast Serial: true crime znovuobjevuje a dobývá nové médium

Podcast *Serial* nebyl prvním podcastem, který byl kdy vytvořen, dokonce ani prvním true crime podcastem (za jeho předchůdce a první pravé pionýry žánru lze označit pořady *Last Podcast on the Left* Kissela, Parkse a Zebrowskiho, který vychází od roku 2011 a má již více než 600 epizod a také podcast *Generation Why* moderátorů Habela a Evanse, který vychází od roku 2012). Přesto je to právě *Serial*, který podle řady autorů způsobil v revoluci nejen v samotném žánru true crime, ale znamenal zásadní zlom i pro podcast jakožto médium. Z média, které původně sloužilo omezené nícě uživatelů učinil médium velmi populární a mainstreamové. V roce 2014, kdy byl publikován, jej Richman označil za „*nejlepší podcast jaký byl kdy vytvořen*“ (Richman, 2014).

Berry v několika svých článcích (2015, 2018) zmiňuje v souvislosti s podcastem *Serial* bestseller Malcolma Gladwella *The Tipping Point* (2000, česky vyšlo v roce 2006 jako „Bod zlomu“), ve kterém autor popisuje způsob, jakým se ve společnosti dějí zásadní sociální a kulturní změny. Ty, ačkoli jsou svými dopady zásadní, mohou být podle autora vyvolány souhrou zdánlivě malých změn a událostí.

V kontextu teorie o bodu zlomu se Berry (2016) ve svém článku ponořil do historie podcastingu a identifikoval právě takové, zdánlivě méně významné změny, které přispěly k tomu, co je dnes označováno jako „zlatý věk podcastingu“ a jasně rozdělily dějiny podcastu na období „před“ a „po“ *Serialu* (Quah, 2019).

1.5.1.1 RSS kanály jako základní kámen fungování podsactingu

Pro vznik a rozvoj podcastingu byla zásadní technologie RSS kanálů. Zkratka RSS představuje sousloví Really Simple Syndication, tedy ve volném překladu „opravdu jednoduché shromažďování“. Technologie byla vyvinuta a poprvé použita v roce 1999 a představovala nový způsob, jak se mohou uživatelé internetu informovat o novinkách na webech, které je zajímaly. Typicky se jednalo o weby s dynamicky se měnícím obsahem, jako byly například zpravodajské servery nebo blogy (cz.nic 2021). Uživatel si mohl uložit RSS feed svého oblíbeného blogu a následně pomocí webové či desktopové aplikace na svém počítači sledovat novinky, které se na stránce udály a v případě zájmu si obsah otevřít přímo na konkrétní webové adrese. Toto využití RSS je dnes, vzhledem k existenci sociálních sítí a jiných kanálů, které zajišťují šíření obsahu, považováno spíše za přežitou technologii. Právě podcasting však představoval zcela nový směr v životě RSS feedu.

Za „vynálezce“ technologie podcastingu jsou zpravidla považováni Adam Curry (který přišel se samotnou myšlenkou sdílení audio a videoobsahu formou subskripce) a Dave Winter (který je autorem technologického řešení RSS) (Blubrry Podcasting 2021). Díky Winterově zdokonalení původní RSS technologie byl jeho nový RSS 0.95 schopen přenášet nejen text, jako doposud, ale také zvuk a obraz. Oba technologičtí nadšenci a spolu s nimi i další vývojáři s přenosem zvuku pomocí RSS experimentovali až do roku 2004, kdy přichází průlom s novou Curyho aplikací iPodder, která dokázala audio soubory z RSS feedu extrahovat přímo do uživatelova počítače a následně pomocí iTunes synchronizovat s jeho iPodem (Bottomley 2015, s. 164).

1.5.1.2 Cesta podcastů do mainstreamu a první podcastová horečka

Společnost Apple byla pro vznik a rozvoj podcastingu zásadním aktérem, díky svému přehrávači iPod, aplikaci iTunes a později také specializované aplikaci na přehrávání podcastů, kterou společnost představila v roce 2012 (Skinner 2020). Právě po iPodu získala technologie i jméno, které nakonec převládlo. Původně se totiž médium, které dnes známe jako podcast označovalo jako „audioblog“. To ale změnil novinář Benn Hammersley, který ve svém článku s názvem *Audio revolution* v únoru roku 2004 poprvé použil termín „podcast“. Jeho archivní článek poskytuje dnes už historickou sondu vývoje nového média. „*Popravdě je to experiment,*“ cituje Hammersley jednoho z prvních podcasterů, novináře Christophera Lyndona „*Všechno je to levné. Nástroje jsou dostupné. Každý se může stát tvůrcem a každý může publikovat. Uvidíme, jak to bude fungovat.*“ (Hammersley, 2004).

Apple představil podcasty ve své aplikaci iTunes v roce 2005. Steve Jobs při vysvětlování, jak nová technologie funguje používá přirovnání s rekordérem TiVo, který byl v té době v USA velmi populární a umožňoval nahrávání pořadů, které diváka zajímaly a následné přehrávání kdykoli o to měli zájem. Paralela s podcastem zde tedy byla jasná – médium už nemá nadále diktovat, jaký obsah bude divák konzumovat, záleží to jen na jeho preferencích – a to jak obsahových, tak časových (Carman 2019). Jobs nazval podcasty „*TiVem pro rádio*“ a Apple svými inovacemi otevřel možnost poslechu podcastů běžným uživatelům (Bottomley 2015, s. 164).

V roce 2005 se slovo *podcast* stalo slovem roku Oxfordského slovníku (Oxford University Press. 2005) což mělo utvrdit fakt, že se technologie etabluje jako nový mediální trend a za chvíli jej bude mít „na jazyku každý“ (Skinner, 2020). Vedle nezávislých tvůrců, pro které byla doména od začátku určena, sem začala se svým obsahem expandovat také tradiční média, včetně těch veřejnoprávních.

1.5.1.3 Hype cycle

Přestože podcasty, jakožto médium zaznamenávaly v následujících letech setrvalý růst zájmu veřejnosti, v roce 2006 znalo slovo podcast jen 22 % Američanů (Sherrill 2020) a vyhledávání slova podcast pokleslo mezi lety 2008 a 2014 téměř o polovinu (Linares 2018, s. 17). Mimo Spojené státy, které lze na základě již uvedených faktů označit za kolébku

média, bylo povědomí o podcastingu ještě menší. Podle Berryho zde dochází k takzvanému „hype cycle“, což by se dalo přeložit jako „cyklus humbuku“. Jedná se o koncept, který autor přebírá od Fenna a Raskiho a který popisuje příchod nové technologie a průběh jejího etablování. Z počátku technologie vzbuzuje zájem veřejnosti i médií a velké nadšení a očekávání. Když se však následně nepodaří doručit kýženou odměnu okamžitě, příznivci začínají couvat. Hype cycle se odehrává v pěti fázích – nejprve dochází ke *spuštění inovace* (zájem o ni se začíná zvyšovat), následuje *vrchol přehnaných očekávání* (dostáváme se na vrchol zájmu, který prudce stoupá na vlně humbuku), následně se ale rychle propadá do *propasti deziluze* (kde zájem klesá téměř stejně strmě, jak rostl). Následuje ale pomalejší a udržitelnější růst, který se vyznačuje *fází uvědomění* (kde se zájem pomalu navrácí) a *plató produktivity* (Fenn a Raskino 2008, in Llinares 2018, s. 18).

V tomto období podcast brzdila především technologická náročnost poslechu. To, co se v roce 2005 mohlo zdát jako poměrně jednoduchá cesta k osvobození se od obsahového diktátu vysílacích médií se z dnešního pohledu může jevit jako velmi komplikovaná procedura – pořad bylo nutné stáhnout do svého iTunes a následně synchronizovat obsah do iPodu. Uživatelé, kteří technologii Apple nevlastnili, měli cestu k jednotlivým epizodám podcastů ještě delší, protože si nové epizody museli vyhledávat sami na základě RSS a poté je stahovat manuálně. Přestože podcast sliboval ve svých počátcích nové příležitosti pro tvůrce obsahu, jednalo se podle Berryho (Llinares 2018, s. 17) o nehotovou technologii a uvažovat o něm jako o masovém médiu bylo vzhledem k technologickým požadavkům možné jen obtížně.

1.5.1.4 Serial jako bod zlomu

Změna, kterou přináší v roce 2014 *Serial*, byla tedy podle řady autorů (např. Carman 2019, Berry 2018 nebo Webster 2014) významně závislá i na technologii. Řada dříve popsanych kroků, která byla dosud zapotřebí k poslechu podcastu se zredukovala na krok jediný, a to díky chytrým telefonům (Webster 2014). Zatímco dříve byl tedy obsah – ať už sebezajímavější – podmíněn rozsáhlou aktivitou uživatele, dnes je na dosah jednoho kliknutí – na tlačítko subscribe (sledovat). Podle výše citované teorie Malcolma Gladwella o bodu zlomu může být tedy právě vývoj technologie jedním ze střípků mozaiky, jednou z posledních kapek, které protrhnou přehradu.

Důležitou roli v procesu hrály nepochybně osoby, které Gladwell typově označuje jako spojovatele, maveny a prodavače (Gladwell 2006, s. 33), tyto specifické skupiny lidí v Gladwellově pojetí bodu zlomu zajišťují předání informace od níky uživatelů nebo v tomto případě posluchačů, k tak velkému počtu „běžných“ lidí, až vytvoří něco, co autor označuje jako „epidemii“, dalo by se však hovořit o „trendu“, „módě“, zkrátka přesně o tom, čím se podcast *Serial* stal – něčím, o čem zdánlivě všichni mluví, co je všude a co všechny zajímá. A spolu s ním se „epidemií“ staly i podcasty. Spojovatelé jsou lidé, kteří znají hodně dalších lidí z různých odvětví. Gladwell je označuje za „sběratele“ roztodivných známostí, za sběratele lidí, pro které je seznamování požitkem srovnatelný se sbíráním známek. Takoví lidé pak vytvářejí síť kontaktů, které mohou využít, pokud chtějí rozšířit něco, co sami považují za pozoruhodné. Maveni jsou znalci konkrétního trhu, zabývají se jím opět spíš ze zájmu, než jako profesionálové – ať už se jedná o trh ojetých aut, elektroniky, módy nebo, jako v tomto případě, podcastů. Dokážou poznat a určit který trend je dobrý a který má šanci uspět. Poslední skupinou jsou prodavači, tedy lidé, kteří jednoduše dokáží trend nebo novou myšlenku úspěšně prodat masám.

Kromě samotného předání informace je další dílčí změna, která mohla s úspěchem *Serialu* souviset, možná překvapivě, připisována automobilkám. Vozy, které se začaly distribuovat v druhé dekádě našeho tisíciletí totiž obsahovaly elektroniku na zcela nové úrovni a jejich palubní přehrávače již byly schopné kromě klasického FM rádia přehrávat i jiný obsah, včetně podcastů (Carman, 2019). Podle Roose (2014) jsou řidiči na obsah soustředění, poslouchají jej v delších časových intervalech a zároveň jsou hodnotným publikem pro inzerenty. Stejně jako řidiči po celá desetiletí udržují popularitu klasického AM/FM rádia, média, které mělo být odsouzeno k zániku, podle autora jsou také věrným publikem podcastu a díky inovacím v technologii vozů mohou snadno poslouchat obsah přímo ze svého chytrého telefonu.

Svůj efekt nepochybně hrála také celá řada sociálních faktorů v dynamicky se měnící společnosti technologické revoluce, nástup sociálních sítí a dalších nástrojů, které umožnily snadné sdílení obsahu a šíření word of mouth a nepochybně také změny životního stylu posluchačů.

1.5.1.5 Po Serialu – „nejlepší podcast, jaký kdy vznikl“ a jeho dopad na žánr i médium

Podcast Serial si většina jeho prvních posluchačů nejspíš spojuje se svátkem díkůvzdání. Právě během volna, které doprovázelo tento americký svátek v roce 2014 totiž byli přikováni ke svým přehrávačům a poslouchali první epizody pořadu, jehož význam je v dějinách true crime srovnatelný s řáděním Jacka Rozparovače nebo knihou *In Cold Blood*. Serial vzkřísil skomírající žánr podcastu a uvedl jej do nové úspěšné etapy.

V předchozí části bylo detailněji popsáno období v „historii podcastů“, které bývá označováno jako „před Serialem“. Přes všechny dříve popsané podpůrné faktory a události, které mohly Serialu k úspěchu pomoci, to ale byl právě tento pořad true crime, který vymodeloval budoucnost média. A to je jistě fakt, který stojí za zdůraznění.

Serial je dílem novinářky Sarah Koenig a produkční společnosti This American Life. První z jeho dvanácti epizod byla odvysílána 3. října a poslední 18. prosince 2014. Pořad pojednává o případu vraždy středoškolačky Hae Min Lee, za kterou byl k doživotnímu trestu odsouzen její spolužák a bývalý přítel, tehdy sedmnáctiletý Adnan Syed. Koenig se v pořadu pouští do vyšetřování v té době již 15 let starého případu, vyslýchá znovu svědky tehdejších událostí, policii i samotného Syeda.

Pořad se začal vysílat v době, kdy Koenig vyšetřování případu ještě nedokončila. V centru narativu stojí její monolog, který nabízí otevřeně subjektivní vyprávění o jejím pátrání včetně úvah nad důkazy i líčení jejích vlastních dojmů a pocitů ze situací i osob, se kterými komunikuje. Pořad však obsahuje i záznamy rozhovorů s většinou aktérů případu včetně samotného Syeda, kterému autorka telefonuje do vězení. Kromě nahrávek rozhovorů obsahuje velmi kvalitně zpracovaný zvukový design také originální hudební doprovod a ruchy. „*Serial nasadil úroveň kvality, které se později držely další podcasty,*“ píše k tomu Berry ve svém *Hodnocení Serialu v kontextu historie podcastů* (Berry 2015, s. 8). Podle autora hrála v úspěšném a poutavém technickém zpracování podcastu roli skutečnost, že se jeho tvůrci již delší dobu podíleli na přípravě příběhového rozhlasového pořadu This American Life, kde postupně vyvíjeli narativní postup, který byl následně použit i v Serialu. Díky své kvalitě Serial obdržel v roce 2014 Peabody Award jako první podcast v historii nadace Peabody. V odůvodnění ocenění nadace uvádí „*Serial vystřelil podcasty do*

kulturního mainstreamu, inspiroval nespočet následovníků a také inicioval i hádky mezi přáteli o tom, co se vlastně stalo 13. ledna 1999. Oceněn byl za svou inovativní formu a za přesvědčivé, strhující pojednání o tom, jakým způsobem rozhodujeme o vině, pravdě a realitě.“ (Peabody Awards, 2014).⁸

Tvrzení, že *Serial* pronikl s velkou vervou do mainstreamu není nikterak nadsazené. Z pořadu se stal kulturní fenomén, na který odkazuje jeden z dílů seriálu *Simpsonovi* nebo velmi populární skeč pořadu *Saturday Night Live*, který paroduje styl narace *Serialu* i samotnou moderátorku Koenig a který časopis *Time* v prosinci roku 2014 označil za „nejlepší vánoční dárek“ (Grossman 2014).

1.5.1.6 Posluchači *Serialu*

Serial překonal jako první podcast v historii hranici 5 milionů stažení (dva měsíce po zveřejnění prvního dílu), a ještě rok po skončení série zaznamenával každý den 500 000 stažení (Molloy 2019). V červenci 2021, téměř sedm let po odvysílání první epizody a tři roky po konci třetí série, je podcast stále ve Spojených státech 56. nejposlouchanějším podcastem na platformě Apple podcast a 182. na platformě Spotify. Celkem obdržel více než 92 tisíc uživatelských recenzí (Chartable 2021e).

Podle Goldberga (2018) způsobili obrovskou popularitu *Serialu* právě fanoušci. True crime je totiž obsah předurčený k tomu, aby jej lidé sdíleli s ostatními. Autor spekuluje, zda může být důvodem fakt, že posluchači rádi mluví o svých teoriích ohledně případu. Nabízí ale také variantu, že fakt, že dotyčný zná rozuzlení příběhu dříve než ostatní, se může přetavit do podoby určité společenské výhody.

Pro vyznění celého díla je rozhodně významné, že neobsahuje všemi posluchači očekávaný konec – rozuzlení, rozhrěšení, *uzavření*. Poslední, 12. epizoda nechává na publiku, aby se rozhodlo, zda je Syed nevinný, či nikoli. Přestože mnozí fanoušci byli z absence

⁸ V následujících ročnících získala skutečně toto ocenění celá řada podcastů, včetně následovníka *Serialu* a zástupce žánru true crime, podcastu *In The Dark*, který byl na ocenění nominován třikrát a dvě nominace proměnil – v roce 2016 a 2019 (Peabody Awards 2019). Podíl oceněných podcastů však od roku 2014 roste a ve jmenovaném roce 2019 byly oceněny čtyři podcasty různých žánrů (Inside the Radio 2020).

závěrečného odhalení pravdy zklamání, mnoho komentářů v médiích následně právě tento rys podcastu vyzdvihuje jako odznak jeho investigativní kvality a převádí jeho původní téma – lícitování o vině a nevině mladého muže – do širších společenských kontextů a metafor. Nelson například konec podcastu označuje za „perfektní“ a považuje ho za největší devizu pořadu. „*Ukázalo se, že skutečnou otázkou v nitru Serialu nebylo „Kdo zabil Hae Min Lee?“ Byla to otázka banálnější a obecnější: Jak přijímáme rozhodnutí? A zejména rozhodnutí, komu důvěřovat?*“ (Nelson 2014).

Serial přesto obsahuje klasické prvky narace zábavních pořadů včetně cliffhangerů – tedy zásadních otázek a odhalení na koncích epizod (v tom svou strukturou navazuje na televizní seriály typu *Dallas*, o jehož zkoumání Ien Ang pojednává kapitola 2.2.2.), kterými připoutává zájem posluchačů pustit si další díl. Podle výzkumu Berryho (2015, s. 174) si většina fanoušků chce nový díl přehrát brzo po jeho zveřejnění – obvykle tak učiní do 24 hodin od publikace dílu, což podle autora jednak dokazuje, jak poutavá série je, zároveň ale toto zjištění vznáší otázky ohledně toho, nakolik se skutečně jedná o „on demand“ obsah, protože většina posluchačů jej stahuje a poslouchá v době zveřejnění – a to i v případě, že to vyžaduje nemalé osobní oběti, jako vstávání velmi brzo ráno. Zároveň ale autor zjistil, že třetina jeho respondentů sérii objevila teprve po jejím skončení, což jim umožnilo poslechnout si díly pro větších celcích, nebo dokonce v kuse (tzv. binge listening).

Podle Edmond (2014, s. 6) však i v éře audia on demand, kdy neposloucháme všichni společně jedno masové médium, ve chvíli, kdy je vysíláno, organizují posluchači individuálně setkání, kde se fyzicky scházejí, aby si společně užili požitek z poslechu. Právě takové posluchačské skupiny vznikaly i v souvislosti se *Serialem*. Fanoušci se však scházeli i po skončení první řady podcastu. Jedna z pozvánek, kterou lze dodnes dohledat, například svolávala fanoušky z texaského Austinu do hotelu Marriott, aby se „*potkali s dalšími fanatiky podcastu Serial, vyměnili si poznámky (o případu, pozn. autorky) a možná díky tomu společně dali dohromady ještě více důkazů o tom co s tehdy skutečně stalo.*“ (SXSW 2015).

Neuzavřený konec první řady podcastu *Serial* podnítl u řady svých posluchačů snahu pustit se do vyšetřování případu Adnana Syeda na vlastní pěst, a to i přesto, že k tomu jeho autorky nikdy nevyzývaly. Na sociální síti Reddit vzniklo vlákno věnované podcastu – takzvaný subreddit, který má v roce 2021 již 65,3 tisíce členů a je stále aktivní (Reddit.com 2021).

Diskutující zde rozebírají případ do nejmenších podrobností. Existuje zde vlákno o každé osobě, která v příběhu vystupuje, i vlákna věnovaná jednotlivým součastem důkazního materiálu. Řeší se ale i velice intimní detaily případu včetně toho, zda a jak často měla oběť s vrahem během jejich vztahu sexuální styk nebo rodinné vztahy zavražděné. Zároveň se však na vláknu objevují i kritické hlasy vůči právě takovým vstupům do soukromí skutečných rodin a nedostatek piety. „*Serial má sice potenciál pomoci získat spravedlnost pro jednoho muže, ale jeho nadšený fandom zároveň přináší riziko, že bude s nefikčním příběhem zacházeno jako s fikčním a se skutečnými lidmi, jako by to byly jen fiktivní postavy,*“ píše ve svém článku, věnovaném etice *Serialu* Haugtvedt (2019, s. 2). Prohlášením reaguje především na incident, kdy fanoušci dohledali a na Reddit umístili osobní údaje osob, které v příběhu vystupují. Ty pak museli čelit osobním útokům a šikaně od „samozvaných detektivů“, kteří je ze zločinu v některých případech přímo podezírali, jindy kritizovali jejich chování v souvislosti s více než dvacet let starými událostmi.

V roce 2016 a 2017 se Syed dočkal nových soudních slyšení. Fakt, že soud povolil nové projednání případu se často přičítá právě silnému lobbingu fanoušků podcastu a veřejné debatě, kterou pořad vyvolal. Slyšení bylo veřejné a účastnili se ho také fanoušci podcastu. Jeden z nich na místě řekl „*Jako tolik dalších lidí jsme fascinováni tímhle případem a příběhem díky Serialu.*“ (The Associated Press, 2018).

V roce 2019 však Nejvyšší soud USA otevření případu pro nedostatek nových důkazů odmítl. Syed se však stále těší velké popularitě a podpoře fanoušků *Serialu*, kteří věří v jeho nevinu. Fond, který jeho rodina založila na pokrytí nákladů na obhájce, získal od dárců více než 5 milionů dolarů (One Mission 2021). Zároveň v souvislosti s fondem vznikla i facebooková stránka *Free Adnan*, kterou sleduje 12 tisíc uživatelů. Jejím cílem má být „šíření povědomí o Adnanově případu“ (Facebook, 2021).

1.6 Dva druhy true crime podcastů

Výše byla představena studie podcastu *Serial* a jeho vlivu na celé médium. Popularita podcastu způsobila vlnu zájmu o true crime i o podcasty jako takové a inspirovala mnoho následovníků. Tento jev bývá označován jako „*Serial effect*“ (Sherrill 2020). Kategorie true crime, jak již bylo řečeno, čítá na českém Spotify více než sto zástupců v češtině i v angličtině. Celosvětově je samozřejmě takových pořadů násobně více. Ne všechny však mají formát *Serialu* – tedy serializovaného pojednání o jediném případě s výrazným autorským vkladem a prvky rozhlasového dokumentu. Existuje ještě druhá skupina true crime podcastů, jejichž vznik je dokonce chronologicky staršího data než vysílání *Serialu*. Jedná se o podcasty, které v každé epizodě zpracovávají jeden kriminální čin – nejčastěji vraždu nebo zmizení a jejich podstatou je spíše vyprávění daného příběhu tak, jak se podle justice a médií odehrál.

Protože jsou tyto dvě skupiny podcastů natolik odlišné a zároveň vnitřně velmi homogenní, domníváme se, že je možné je považovat za dva podžánry true crime podcastů.

Pro účely této práce je budeme označovat jako *publicistický true crime podcast* a *zábavní true crime podcast*.

1.6.1 Publicistické true crime podcasty

Publicistické podcasty žánru true crime už do značné míry definovala předchozí studie podcastu *Serial*. Jedná se o pořady, které téměř výlučně vznikají v rukou profesionálních novinářů a pod záštitou etablovaných redakcí či produkčních skupin. Jedná se vždy o serializovaný případ jednoho zločinu, který je často nevyřešený nebo kontroverzní. Nezbytnou součástí je aktivní autor, který případ nejen popisuje, ale zároveň do něj vstupuje jako aktér, schází se s osobami, které s událostmi souvisí a snaží se do příběhu vnášet nové informace i shromažďovat vlastní dojmy. Tyto podcasty se svou formou podobají rozhlasovým dokumentům a mají profesionální zvukový desing včetně autorské hudby. Na následujících odstavcích bude stručně představeno několik zástupců publicistických true crime podcastů v České republice na základě jejich popularity.

1.6.1.1 Matematika zločinu

Matematika zločinu hraje v českém podcastu podobnou roli jako *Serial* ve Spojených státech. Projekt, který vznikl pro Český rozhlas získal popularitu především díky sporu tvůrkyň se zástupci tohoto veřejnoprávního média o jeho odvysílání. Namísto uveřejnění v Rozhlase byl nakonec pořad publikován jako podcast⁹. Médium tedy bylo využito spíše neplánovaně. Autorky Brit Jensen a Magdaléna Sodomková inspiraci *Serialem* nepopírají a například v rozhovoru s Vlasatou uvádějí své motivy, proč zvolili stejný formát jako Koenig:

„V Americe vznikl před pěti lety podcastový pořad Serial jako opozice k neustálému zkracování a klipovitosti. Jde do hloubky, do detailů, díly jsou dlouhé a má to mimořádný úspěch. Vyprávění v audio samozřejmě není nic nového, ale oni to pojali jako seriál. (...) pokud máte komplexní a složitý materiál, je to výborný žánr umožňující různé odbočky, vedlejší dějové linie a podobně.“ (Vlasatá, 2019).

Matematika zločinu řeší případ možných justičních omylů, souvisejících se soudním znalcem Jiřím Straussem. Využívá vlastní unikátní audio design, rozhovory i skryté nahrávky a podobně jako *Serial* se kromě samotného příběhu implicitně vyjadřuje i ke stavu české justice a k otázce rozhodování o vině. Jedná se o prvního významného českého zástupce true crime podcastu. Pořad byl oceněn na festivalu Bohemia Prix Radio a získal si rovněž posluchačskou oblibu. Tři roky od svého uveřejnění se stabilně drží v první dvoustovce nejposlouchanějších podcastů v Česku na platformě Spotify (Spotify 2021).

1.6.1.2 Pohřešovaná

Pohřešovaná je podcast Petra Hátleho, který vznikl v roce 2020. I on se inspiruje *Serialem* – autor jej dokonce přímo zmiňuje při svém zamýšlení nad etikou reportování o obětech zločinu a jejich rodinách. Podcast je výjimečný svým citlivým zpracováním tématu, které se více než na rozluštění „největší záhady polistopadové kriminality“ (Kočárník 2020), soustředí spíše na trauma, které zmizení dívky způsobilo rodině i všem dalším zúčastněným

⁹ Není bez zajímavosti, že *Matematika zločinu* byla sice zveřejněna jako podcast, ale primárním místem, kde ji posluchači mohli najít, nebyly klasické podcastové aplikace, ale pro ten účel vytvořené webové stránky projektu. Propagace *Matematiky zločinu* směřuje zájemce o poslech právě tam.

osobám. Hátle je dokumentaristou a podcast je dílem produkční skupiny *Bionaut*, která se pod novou značkou *Audionaut* soustředí na tvorbu podcastů – v tomto případě se tedy nejedná o podcast, který je dílem žurnalistů, jinak však splňuje všechny rysy publicistického true crime podcastu – serialitu případu, detailní hloubkové zpracování, dokumentární postupy i výrazný autorův vklad. Formát tvůrci opět zvolili spíše jako náhradní řešení, když většina svědků a narátorů odmítla rozhovor na kameru pro televizní dokument (Kočárník 2020). Podcast aktuálně, více než rok po uveřejnění, figuruje v osmé desítce nejlepších podcastů na Spotify (Spotify, 2021).

Oba jmenované podcasty lze v jistém smyslu považovat za nástupce *Serialu*. Jak bylo výše zmíněno, jejich autoři americký podcast znají a často na něj nějakým způsobem reagují. Zároveň není bez zajímavosti, že často volí podcastovou formu spíše jako náhražku jiné preferované formy – kvůli její snadné distribuovatelnosti (v případě *Matematiky*) nebo kvůli většímu pohodlí narátorů (v případě *Pohřešované*).

Stejně jako v Česku se můžeme s nástupci *Serialu* setkat v řadě dalších států, a tudíž i v různých jazykových podobách. Pohledem k sousedům můžeme jmenovat například německý podcast *Entführt – Der Fall Ursula Herrmann*, který se pouští do vyšetřování zmizení a vraždy mladé dívky a snaží se zjistit, jestli pachatelem byl opravdu její bratr (Bayerischer Runfunk 2021)¹⁰. Španělský podcast *El segrest* se zabývá případem únosu lékarnice Marie Àngels Feliu, která byla držena v podzemní kobce po dobu 492 dní, což je nejdelší únos ve Španělských dějinách (Catalunya Ràdio 2020). Francouzský podcast *CERNO L'anti-enquête* pojednává o pátrání novináře Julienu Cernobori po osudech sériového vraha, který dříve bydlel ve stejném domě jako on a po osudech jeho obětí. V každém díle se vydává na jedno z dvaceti míst činu a snaží se objasnit důvody tragédie.

¹⁰ Podcast je populární i v dalších Německy hovořících zemích, ve Švýcarsku se aktuálně drží na 51 pozici true crime podcastů a poslouchá se rovněž v Rakousku (Chartable 2021a). Zajímavé je, jak velmi charakteristický je jeho zvukový design. I posluchači, který německy nehovoří, je po prvních minutách jasné o jakou látku se jedná – vystupuje zde moderátorka, která příběh vypráví, slyšíme promluvy dalších narátorů a svědků, autentický posmutnělý hudební doprovod a také charakteristické „ruchy z terénu“.

Přestože najdeme řadu podobných zástupců publicistické true crime v různých státech, ani zdaleka není tento žánr tak početný jako *zábavní true crime*. V následující kapitole představíme charakteristiky této druhé kategorie true crime podcastů.

1.6.2 Zábavní true crime podcasty

Druhou kategorií true crime podcastů lze označit jako „zábavní“. Tyto podcasty zpracovávají zpravidla v každém díle jeden či více zločinů – rys seriality příběhu tedy v tomto subžánru hraje jinou roli. Lze totiž říci, že jej do jisté míry zajišťují postavy samotných moderátorů, které vystupují do popředí mnohem více, než v případě druhé jmenované kategorie podcastů a subjektivita narativu je nejen přiznaná, ale může tvořit i důležitý prvek pořadu, ze kterého vyplývá posluchačův požitok. Jednotlivé případy jsou u zábavních podcastů prezentovány s výraznějším odstupem od tématu, bez vlastního autorského vkladu – jedná se o řešerše konkrétních zločinů, přičemž jako zdroje slouží obvykle tradiční i bulvární média, dokumentární filmy (často z produkce Netflixu), ale i jiné podcasty stejného zaměření. Zároveň je zde platný prvek humoru, který usnadňuje konzumaci a „zlehčuje“ předkládanou látku, která je jinak poměrně drastická. Na rozdíl od publicistických true crime podcastů, které mají díky své struktuře a tématu nanejvýš deset dílů, zábavní podcasty utvářejí dlouhé série s desítkami i stovkami dílů.

Zábavní true crime podcasty mají, jak se zdá, lepší schopnost sdružovat komunitu než publicistické true crime podcasty. Jasně to dokládají nejen data poslechovosti, ale také celá řada fanouškovských iniciativ, které se kolem pořadů sdružují. Jaké podoby může fanouškovství true crime podcastu mít představí následující kapitola, a to na příkladu dalšího velkého zahraničního podcastu který svým způsobem přepsal dějiny žánru tím, že z neobvyklého koníčka udělal masovou záležitost, navíc určenou spíše pro ženské publikum. Jedná se o podcast *My Favorite Murder*.

1.6.3 Ženy a true crime

„V pozůstalosti Aloise Rašina jsem našel anketu z roku 1910 mezi pražskými soudními zpravodaji, který pořádal jakýsi osvětový ústav, protože bděl nad mravností lidu, a ptal se těch zpravodajů, jestli jsou si vědomi, že tím, jak referují o té soudní patologii, že podporují sklon ke zločinnosti, dělají ze zločinců celebrity a podobně. A všichni ti zpravodajové říkali: ne, my se snažíme zachytit to dění v soudní síni, (...) A my nejsme ti špatní. Ti špatní jsou ti, kteří chodí na tu galerii s divadelními kukátkami, dívat se, jak ten zločinec vypadá. A to jsou především paničky, které mají dost volného času a vzrušuje je to.

Ph.D. Martin Sekera v rozhlasovém dokumentu ČRO Plus o bulvárním tisku (Kopecká 2020)

Jak naznačuje ukázka, zájem žen o true crime není rozhodně novým jevem. Fakt, že nás nyní tak fascinuje a je mu věnována tak velká pozornost, možná svým způsobem poukazuje na smutnou skutečnost, že zájem o toto téma i v jednadvacátém století stále považujeme za „neženský“, za svým způsobem pro ženy nevhodnou, nebo ženám nepřislušící mužskou záležitost, nebo, chceme-li, zábavu.

Po úspěchu podcastu *Serial* v roce 2014 začaly především ve Spojených státech vznikat další podcasty na obdobné téma a nejen odborníci, ale také žurnalisté si začali všimnout, že se v tomto žánru „děje něco zvláštního“ – že jej ženy do jisté míry ovládly, a to jako tvůrkyňe i posluchačky. Především od roku 2018 se tématu masivně chopila média. Články, které se snaží pátrat po důvodu, proč ženy true crime zajímá a baví se z fanouškovských a specializovaných periodik dostaly na stránky britské veřejnoprávní *BBC*, deníků *New York Times* nebo *Guardian* a dokonce i do ikonického ženského časopisu o móde a životním stylu *Vogue*.

Tři prvky motivace podle Vicary a Fraleyho a jejich reflexe dalšími výzkumy

U kořene zvýšeného zájmu médií a veřejnosti o téma konzumentek true crime stál progresivní výzkum, který se zaměřil na ženské fanynky true crime a snažil se jednak podpořit empiricky hypotézu, že ženy obecně mají o tento žánr větší zájem, než muži a zároveň prozkoumat motivy, které je ke konzumaci tohoto druhu obsahu vedou. Jedná se o práci Amandy M. Vicary a Chrise Freleyho z University of Illinois nazvanou *Captured by*

True Crime: Why Are Women Drawn to Tales of Rape, Murder, and Serial Killers? (2010). Co do rozsahu poměrně stručná studie, která však obsahuje celkem 5 výzkumů v návaznosti na pět výzkumných otázek, vyvolala mnoho reakcí a objevuje se prakticky v každém článku, který se dotýká fanoušků true crime – aktuálně se na ni odkazuje celkem 26 akademických publikací.

V roce 2010 kdy studie probíhala, byly sociální sítě ve svých začátcích, a protože nebylo možné použít jejich data k vytvoření představy o rozložení publika true crime pořadů tak, jako dnes, autoři zvolili jiný soubor vstupních dat, a to jednak recenze true crime knih na největším online obchodu s knihami Amazon.com a také vlastní výzkum na štědrém vzorku téměř dvou tisíc participantek a participantů.

I Autoři sami v úvodu studie konstatují předpoklad, že „*muži, jakožto agresivnější pohlaví, budou shledávat tak krvavý žánr zajímavým a přitom přesvědčivá většina publikovaných recenzí čtenářů naznačuje, že si ženy tento druh literatury užívají více než muži.*“ (Vicary a Fraley 2010, s. 81). Podle první studie, kterou provedli právě na vzorku recenzí je tento žánr u žen výrazně oblíbenější – 70 % recenzí psaly ženy. Autoři rovněž eliminovali další možná vysvětlení vyššího počtu recenzí provedením stejného výzkumu v žánru knih o válce a zjistili, že zde je převaha recenzí od mužů, není tedy pravda, že by ženy hodnotily knihy *obecně* častěji. Zároveň, protože true crime knihy jsou častěji produkovány ženskými autorkami, vyloučili i možnost, že je rozdíl v recenzích způsoben tím, že by ženy lákaly více knihy, které napsaly jiné ženy – ukázalo se, že true crime knihy, jejichž autoři jsou muži, jsou u žen stejně oblíbené, jako knihy, které napsaly ženy. V další studii, která pracovala se vzorkem 1866 čtenářů, se pak pokoušeli autoři zjistit, jestli ženy budou mít zájem i o jiný druh literatury s kriminálním nebo násilnickým obsahem, jako jsou právě knihy o válce nebo knihy, pojednávající o zločineckých ganzích. I v tomto případě však ženy volily spíše knihu true crime a rovněž očekávaly, že je bude bavit více, než jiné zmíněné žánry.

Studie však odvedla další díl vědecké práce při zkoumání motivů fanoušků žánru a snažila se zachytit především genderově podmíněné rozdíly a motivy žen ke konzumaci žánru. Pro tento účel autoři vytvořili dva fiktivní popisy obsahu knihy, které potom nabídli respondentům a žádali je, aby si vybrali tu z nich, kterou by si nejspíše užili více. Následně manipulovali proměnnými v těchto popisích tak, aby ověřili následující otázky.

Užívají si ženy čtení true crime proto, že je učí taktikám obrany při nebezpečí?

Podle autorů je jedním z možných faktorů prvek edukace potenciálně zranitelných žen v tom, jak se mohou nebezpečí bránit. Pokud v obsahu fiktivní knihy zmínili, že oběť uprchla díky chytrému triku, 71 % žen si tuto knihu vybralo. Naproti tomu manipulace působila pouze na 66 % mužů.

Je motivem požitku z true crime u žen psychologický obsah?

Mnoho true crime knih vysvětluje psychologické faktory, které vrahy ovlivňovaly a může tak zvyšovat šanci žen včas rozpoznat varovné znamení, že má jejich žárlivý expřítel nebo i náhodný cizinec v úmyslu uchýlit se k násilí (Vicary a Fraley 2010, s. 84). Pro tento účel přidali do popisu jedné z testovacích knih zmínku o tom, že vrah byl vyslechnut expertem FBI, který se pokusil určit jeho motivace ke spáchání zločinu. Ve druhém popisu taková informace chyběla. Knihu s touto manipulací by si vybralo signifikantně více žen než mužů – 65 % oproti 59 %. Na základě této skutečnosti soudí autoři, že i psychologická analýza pachatele je faktorem, který ženy láká více než muže.

Užívají si ženy čtení, protože oběťmi jsou často ženy?

Při tomto výzkumu na téměř 7,5 tisíci respondentů a respondentek zjistili autoři, že pokud je obětí žena, vyšší podíl žen, celkem 59 % si takovou knihu vybere, naproti tomu u mužů byl poměr mnohem vyváženější v případě knihy, kde je obětí muž (48 %) a žena (52 %).

Podle Vicary a Fraleyho (2010, s. 85) tedy ženy přitahují hlavně příběhy s ženskou obětí, a to zřejmě i proto, že poskytují užitečné tipy, jak přežít případný útok. Takové informace ženy rovněž ke čtení lákají. Zajímá je však i psychologie vraha a jeho motivy, což však lze podle autorů vnímat opět jako studium možných nebezpečí a jejich prevence.

Kruh strachu ze zločinu

Vicary a Fraley zároveň ve svém výzkumu narážejí na jakýsi bludný kruh strachu ze zločinu, který přímo vyplývá z motivace žen tyto příběhy vyhledávat. Pokud totiž ženy čtou true crime, aby se vzdělávaly v tom, jak mohou samy předejít tomu, aby se z nich staly oběti trestných činů, dochází tu k paradoxní situaci: ženy se bojí, že se stanou oběťmi trestného činu, proto je přitahují true crime příběhy, kde se mohou poučit o tom, jak zločin vypadá a jak jej rozpoznat/jak se chránit, tato výhoda true crime textů je však vede k tomu, aby jich

četly více a díky tomu, že se v nich setkávají se stále dalšími násilnickými činy a jejich oběťmi, akceleruje to jejich strach ze zločinu a celý koloběh se znovu otáčí (Vicary a Fraley 2010, s. 85). Když tento postřeh autorů vztáhneme k tomu, co bylo již dříve uvedeno o zkreslení kriminality v rámci true crime a o MWWS, je zřejmé, že tento strach může být ještě prohlubován tím, že oběťmi v true crime jsou ženy výrazně častěji, než tomu je ve skutečných policejních statistikách.

1.7 My Favorite Murder – true crime a fanouškovství

V předchozí kapitole bylo představeno členění podcastů do dvou skupin, které tato práce využívá. Z různých uvedených zástupců kategorie publicistického true crime byla inspirace přelomovým *Serialem* zřejmá a rovněž kategorie, kterou jsme označili jako *zábavní true crime* má svůj zásadní podcast, který etabloval tento podžánr a dokázal vybudovat první velmi silný a početný podcastový fanklub. Jedná se o podcast *My Favorite Murder* (v překladu jako „Moje oblíbená vražda“) moderátorek Georgie Hardstark a Karen Kilgariff, který začal vznikat v roce 2016.

Formát podcastu je takový, že se moderátorky střídají ve vyprávění kriminálních příběhů, přičemž jedna vždy příběh popíše a druhá na něj reaguje. Pořad si nikdy nezakládal na faktické přesnosti ani intenzivních rešerších. Stěžejní jsou dialogy mezi moderátorkami „*Je to konverzace o příběhu. Nejsme novinářky – to ani nemusíme říkat, naši fanoušci to moc dobře vědí. Nejsme reportérky krimi zpráv, profesionálky (...)* Je to jako když se po shlédnutí seriálu bavíte o tom, co se v něm odehrálo. Konverzujeme o tom jako lidé, kteří věnují pozornost tomuto tématu,“ říká o formátu podcastu sama Kilgariff (CBS 2019). Přímou v epizodě 15. podcastu pak Kilgraff říká „*Už jsem tu zmiňovala, že tohle je jenom podcast a pokud potřebujete vědět faktická ho*na, měli byste se podívat na CNN.com?*“ (Hullinger 2016). Jak už sama citace naznačuje, podcast používá velmi hovorový jazyk s vysokým výskytem vulgarismů.

My Favorite Muruder (dále bude využívána obvyklá zkratka – MFM) je vysílán dvakrát týdně přičemž jednou týdně se jedná o kratší epizodu – „minisode“ ve které se moderátorky věnují příběhu některé z fanynek, který se většinou týká zločinu z jejího sousedství nebo také nadpřirozených jevů a dalších záhad. Fanyanky příběhy samy zasílají. Jednou týdně pak autorky publikují klasickou epizodu s přibližně hodinovou stopáží – často však více než polovinu času zabere rozhovor moderátorek na různá témata, která nemusí s podcastem přímo souviset a v tomto okénku se věnují také korekcím chyb z předchozích dílů a vyjadřují se k reakcím posluchačů (Koul 2017).

Podcast bývá označován za jeden z dosud nejúspěšnějších podcastů vůbec. Na rozdíl od dříve představeného *Serialu* trvá vysílání MFM i v době psaní této práce, tedy nepřetržitě

pět let. Díky kontinuitě dílů si udržuje a tříbí i své postavení v žebříčcích popularity. K srpnu 2021 je podcast na 20. místě žebříčku Apple podcast ve Spojených státech, v předchozích letech však podcast opakovaně atakoval první příčky. Počet epizod se v létě 2021 blíží třem stovkám. Podle dat časopisu Forbes, který se podcastu věnuje v článku příznačně nazvaném „Zločin se vyplácí“, je MFM druhým nejvýdělečnějším podcastem roku 2019 s výdělkem 15 milionů dolarů (Shapiro 2020). Pořad měl v roce 2019 v průměru 2 miliony posluchačů na epizodu a 30 milionů stažení za měsíc (CBS 2019). To jsou statistiky, kterým se žádný investigativní publicistický podcast ani neblíží, jak podotýká DenHoed, zároveň ale dodává „*Spousta true crime pořadů je ve skutečnosti kalibrována tak, aby pod záštitou seriózního vyprávění pravdy a hledání spravedlnosti, podporovala voyeuristické a napůl informované, povrchní debaty publika. My Favorite Murder pouze ukazuje pravou podstatu takových pořadů.*“ (DenHoed, 2019).

1.7.1 Murderinos

Rysem podcastu, který vzbudil i velký akademický zájem jsou však jeho fanoušci. Lépe řečeno fanyanky. Říkají si *Murderinos*¹¹ a na oficiální facebookové stránce pořadu jich najdeme 493 tisíc (Facebook 202d) a působí zde i samy autorky podcastu. Stává se tak výjimečným prostorem, kde mohou fanyanky se svými idoly přímo komunikovat.

Kromě této stránky se však fanyanky po tisících sdružují ve facebookových skupinách, z nichž největší je skupina *My favorite My Favorite Murder Gorup* (Facebook 2021f) s 16 tisíci členy, nebo *My Favorite Murder - Uncensored* (Facebook 2021f) s téměř devíti tisíci členy. Zároveň však vznikají lokální skupiny jako *My favorite murder Boston* (Facebook 2021e), *My Favorite Murder Australia* (Facebook 2021c), nebo *NYC Murderinos* (Facebook 2021h) a také skupiny zaměřené tematicky, které sdružují například fanyanky MFM s domácími mazlíčky – *Furderinos* (s odkazem na „srst“ – fur) (Facebook 2021b).

Fanyanky používají kromě přezdívky k identifikaci i frázi, kterou se Kilgariff a Hardstark na konci každého dílu loučí – „*Stay Sexy and Dont Get Murdered!*“, v překladu jako „*Zůstaňte*

¹¹ Termín podle tvůrkyň odkazuje k populárnímu seriálu Simpsonovi, kde jej má použít postava Neda Flanderse. Fanoušci se však pokoušeli tuto frázi v seriálu najít a ve speciálním vláknu na Redditu (Reddit 2019) se shodují, že pravděpodobně termín *Murderino* pravděpodobně v seriálu nikdy nezazněl a jedná se pouze o parafrázi, využití přípony – ino, kterou postava v seriálu používá.

sexy a nenechte se zavraždit!“.¹² Tuto frázi pak v upravené podobě převzal i český podcast Opravdové zločiny, kde se autorky loučí slovy „Zůstaňte na živu a na svobodě.“

1.7.2 Fandom na Facebooku

Skupiny fanynek MFM na Facebooku jsou postavené nejen na vyměňování zajímavých článků o zločinech, často s nadpisem „toto se nedávno stalo v mém rodném městě“ nebo „znáte tento příběh?“, ale především na zdánlivě nesouvisejících tématech společné podpory. Členky se často svěřují se svými osobními problémy a žádají skupinu o podporu i radu. Členy jsou ale také novináři a výzkumníci, kteří provádějí svá vlastní šetření, jako například Koul, která v roce 2017 publikovala na oficiální stránce podcastu dotaz, jak fanynkám porad pomáhá cítit se silnější, jak jim pomohl se chránit a jestli je naučil něco nového o jejich vlastní bezpečnosti (Koul 2017).

V rámci rešerší k této práci jsem se rovněž zapojila do několika fanouškovských skupin MFM a experimentálně jsem zde vznesla prosbu o pomoc s hledáním výtisku knihy *The Rise of True Crime* od Jean Murley (2009). Během několika minut od publikace mi nabídlo pomoc hned několik studentek, které jsou členkami skupiny a jedna z nich mi zaslala knihu z jejich univerzitní knihovny. Snaha pomoci za každých okolností je ve skupině samozřejmá a automatická. Některé ženy zde shánějí rady a podporu pro své projekty v zaměstnání nebo pro své dobročinné aktivity. Velmi časté jsou také příspěvky o tom, jak některá z žen překonala svůj strach nebo dosáhla osobního úspěchu – zhubla, uběhla maraton, usmířila se s rodinným příslušníkem atd. Příspěvky tohoto typu, které začínají zvoláním „My fu*king hooray“ s odkazem na oblíbenou větu moderátorek podcastu, získávají mnoho označení „like“ i gratulací od ostatních *Murderinos*, viz obrázek.

¹² Fráze proslula také v tradovaném příběhu, který napsala jedna z fanynek, podepsaná jako „Kirsten“ na Facebookovou stránku *My Favorite Murder*. Líčila příběh, ve kterém jí jedna z fanynek podcastu „nejspíš zachránila život“. Poté co pozdě večer opustila restauraci, kam se vypravila sama, dát si večeři, zastavila ji venku žena a pokoušela se s ní vést konverzaci. Předstírala, že jsou kamarádky. Když se Kirsten bránila, že ženu nezná, pošeptala jí do ucha, že se má chovat jako by se znaly, protože za jejím autem se schovává nějaký muž. Společně pak nastoupily do auta a neznámý se zvedl a prošel kolem nich „nonšalantně“ pryč (Koul 2017). Když se dotyčná s Kirsten loučila, prohodila pryč „Stay sexy and dont get murdered!“

Obrázek 4 Příklad příspěvku ve skupině My Favorite My Favorite Murder Group

Zdroj: Facebook 2021

Na skupinách se však shromažďují také různé kuriozity související s true crime, které fanoušci sdílí z online zpravodajských portálů, ale také z jiných skupin – třeba jako příspěvek skupiny nadšenců geologie (viz obrázek), kde žena publikuje fotografie kamene ve tvaru lidského palce a táže se, zda skutečně nemůže jít o zkamenělou část končetiny

Obrázek 5 Příklad příspěvku ze skupiny My Favorite My Favorite Murder

Zdroj: Facebook, 2021

1.7.3 Vliv poslechu podcastu na duševní zdraví

Kilgrariff definuje v srpnu 2018 fanyanky pořadu MFM takto: „*Jsou to lidé, kteří jsou tu pro vás. Nemusíte se pokoušet prolomit ledy, nemusíte se ani představovat. Přijdete do místnosti plné lidí, kteří jsou na tom přesně jako vy, co se týče jejich úzkostí – protože tu chtějí být i přes to, co jim jejich mozek dělá.*“ (Pavelko a Myrick 2019, s. 151). Duševní onemocnění a boj s ním se stalo důležitou složkou podstaty fandomu podcastu. Obě autorky v pořadu otevřeně mluví o svých vlastních úzkostech a závislostech. Jedná se především o deprese, závislost na alkoholu, nebo poruchy příjmu potravy, kterými si moderátorky během své kariéry procházely¹³ a také rozebírají různé možnosti léčby psychických problémů, kterými si prošly (Pavelko a Myrick 2019, s. 152). Na oficiální stránce podcastu nejednou fanynkám radí s výběrem vhodného terapeuta, reagují ale také na jejich prosby o pomoc s řešením

¹³ Kilgrariff se řadu let živila jako stand-up komička a jako scénáristka různých talk show. Má také epizodní role v několika seriálech. V podcastu Sincerely Fortune své přítelkyně Fortune Femister otevřeně promluvila o standardu krásy a štíhlosti v showbiznyse, který ji přivedl k depresím a závislosti na alkoholu (Spotify 2020). Georgia Hardstark byla moderátorkou na stanici Cooking Channel, zaměřené na kulinářství.

osobních problémů – v současné době však už často pouze na platformě určené pro předplatitele, označované jako *Fan Cult*. Členství stojí 39,99 dolarů ročně, v přepočtu tedy asi 860 korun (My Favorite Murder 2019). Jedna z fanynek se například v dopise adresovaném Kilgariff a Hardstark svěřuje s problémem s tchýní.

„Ahoj. Potřebuji poradit s tchýní. Je mi 24 let a jsem tři roky vdaná. Zatím ale nejsem připravená mít děti. Jak mám svojí tchýni říct, aby na mě netlačila s vnoučaty? Pošlete pomoc!“ (My Favorite Murder 2021).

Faktu, že podcast může pozitivně působit na mentální zdraví svých fanoušků představuje širší veřejnosti poprvé novinářka Andrea Marks pro časopis The Atlantic. Na příkladu posluchačky Windy Maitreme ukazuje uklidňující a podpůrné působení podcastu a jeho dvou moderátorek na ženu, která trpí depresemi a úzkostí. Maitreme se několikrát objednala k psychiatrovi, ale svou schůzku vždy následně zrušila, a to až do doby, než začala poslouchat MFM a k návštěvě se konečně odhodlala (Marks 2017). *“Musela jsem využít veškeré síly, kterou v sobě mám, abych tam opravdu šla. Jako bych ve své hlavě slyšela Karen a Georgiu, jak říkají Dívej se na to takhle: kašli na všechny! Je jedno co si lidé myslí, musíš udělat to, díky čemu se budeš cítit lépe. A já to udělala.”* (Marks 2017). Autorka také zmiňuje, že před rozhovorem se Maitreme uklidňovala poslechem dílu MFM, věnovanému Mary Vincent¹⁴

¹⁴ Mary Vincent byla v patnácti letech během pěší túry přepadena pětapadesátiletým Lawrenceem Singletonem, který ji unesl, znásilnil a následně jí odřízl obě předloktí a hodil ji ze srázu. Dívka ale útok přežila, doplazila se zpět k silnici, kde ji druhý den našel projíždějící mladý pár. Stála u silnice nahá a pahýly rukou držela vzhůru aby méně krvácela (Koul 2017). Právě tento neuvěřitelně brutální příběh rozebírají autorky v epizodě 18 – jedné z prvních na jejich dlouhém seznamu. Epizoda bývá mnohými články o MFM označována za jednu z nejlepších a je jednou ze tří nejoblíbenějších mezi posluchači (My Favorite Murder 2019). Je to právě tento příběh, na kterém řada autorek (kromě Koul také Marks 2017, či Griffin 2018) ukazuje, jakým způsobem podcast na psychiku svých posluchaček působí. Příběh jedné z mála přeživších v MFM epizodách až metaforicky popisuje pád mladé ženy na samé dno – jak psychicky, tak fyzicky a zároveň její nesmírnou vůli k životu a statečnost při překonávání překážek – a to nejen bezprostředně po brutálním činu ale i v dalším životě, když se musela vyrovnávat s následky zločinu a se svým postižením. Zároveň však, jak podotýká Griffin, odkazuje epizoda na to, že vše se dá přežít a že lidé „jsou na tom ještě hůře“ než posluchač. Toto je také často zmiňovaná motivace k poslechu true crime podcastů – uspokojení z toho, že „na tom ještě nejsem tak špatně“.

Žurnalistická práce byla o dva roky později následována prvním odborným výzkumem vlivu podcastu na duševní zdraví, který vedly Rachelle L. Pavelko z *Bradley University* a Jessica Myrick z *Pennsylvania State University*. Obě vědkyně se specializují na percepci mediálních obsahů u osob s duševním onemocněním. Jedním z nejvýznamnějších zjištění výzkumu vědkyň je vliv tzv. parasociální interakce na psychické zdraví publika MFM podcastu.

1.7.3 Para-sociální interakce jako důležitý rys fanouškovství true crime podcastu

Výskytu para-sociální interakce (PSI) u podcastů je v nejnovějších výzkumech tohoto média věnována značná pozornost. Vznik tohoto konceptu se v mediálních studiích pojí s článkem psychiatra Donalda Hortona a sociologa R. Richarda Wohla z roku 1956 s názvem *Mass Communication and Para-Social Interaction. Observations on Intimacy at a Distance*. Autoři zde definují tzv. parasociální vztah jakožto iluzi osobního vztahu mezi publikem a performerem, ke které dochází při konzumaci masových médií jako je rádio, televize nebo filmy „*Ty nejvíce vzdálené a slavné osoby jsou vnímány jako by byly v kruhu jedincových přátel a totéž platí pro fiktivní postavy v příbězích, které tato média přivádějí k životu ve zvláště živé a strhující podobě. Tento osobní vztah mezi divákem a umělcem označujeme jako para-sociální interakci,*“ definují autoři pojem v úvodu svého proslulého článku (Horton a Wohl 1956, s. 215). Přestože autoři v originální studii používají termín face-to-face interaction, nelze ji v tomto případě překládat doslova jako interakci „tváří v tvář“, právě kvůli zahrnutí rádia mezi média, která jsou s parasociální interakcí spjatá. Je zajímavé, že pozdější výzkum parasociální interakce se soustředil především na výzkum audiovizuálních obsahů s předpokladem, že vizuální složka je v parasociální interakci důležitá. Především v poslední čtvrtině 20. století byla vytvořena řada zásadních studií, které se věnovaly právě parasociální interakci v souvislosti se sledováním televize. Jedná se například o studii moderátorů zpravodajství, kterou podnikl Mark R. Levy v roce 1979 (Levy 1979) a později také studie Alpersteina z roku 1991, která se věnovala efektu parasociální interakce s celebritami, které vystupují v reklamách (Giles 2009, s.189). Obě tyto studie objevily nečekaně silné projevy parasociální interakce včetně verbální komunikace s dotyčnými celebritami nebo fakt, že jejich absence vyvolává v divácích smutek a stesk.

Už Horton s Wohlem přitom hovořili o parasociální interakci i ve spojení s rádiem, tedy s médii, kde vizuální složka chybí. I tak je nezpochybnitelné, že posluchač může při konzumaci audio obsahu prožívat intenzivní parasociální interakci. Autoři v této souvislosti

zmiňují případ Dava Garrowaye, známého televizního moderátora zpravodajského pořadu *Today* na stanici NBC, který však své moderátorské začátky prožil právě v rádiu. Zde se mu podařilo vytvořit a zdokonalovat moderátorský styl, který byl navzdory dobovému formálnímu a upjatému způsobu vystupování uvolněný. Garroway říkal v přenosu to, co mu právě přišlo na mysl. Autoři citují jeho vlastní popis tohoto moderátorského přístupu:

„Pokoušel jsem se předstírat, že si podávám s přítelem pozdě večer u skleničky. Čas od času jsem se zkusil obrátit přímo na posluchače jako na jednotlivce abych navodil pocit, že mě zná a já znám jeho. Vypadalo to, že to někdy funguje velmi dobře. Doted' mě zastavují naprosto cizí lidé na ulici, říkají mi Dave a vypadá to, že mají pocit, že jsme staří přátelé, kteří o sobě navzájem vědí všechno.“ (Horton a Wohl 1956, s. 217). Je velmi zajímavé, že tento efekt, jak se zdá z moderních studií podcastů, funguje po více než šedesáti letech stále stejně.

Podcasty jsou podle Schlütz a Hedder (2021) pro rozvoj PSI velmi vhodným médiem hned z několika důvodů. Jednak se jedná o obsah, který má to, co autorky označují jako DIY (*do-it-yourself*) estetiku, která plyne z faktu, že je velmi snadné vytvářet je s malými náklady a profesionalitou, třeba i doma v obýváku, což je ostatně i případ podcastu MFM, protože velké množství jeho epizod vzniklo právě takto. Svou roli však podle autorek hraje také serialita – návaznost jednotlivých epizod, která motivuje opakovaný poslech pořadu, který je pro rozvoj PSI příznivý. Podcast také přispívá ke vzniku mikro-komunit tím, že vytváří obsah pro určitou specifickou niku posluchačů. Podle autorek pak všechny tyto faktory dohromady dávají vzniknout hluboce osobnímu, přivlastněnému (a intimnímu) prostoru, ve kterém je podcast konzumován a tento prostor sám o sobě vede podle jejich názoru velmi dobře k vytvoření prosociálního vztahu (Schlütz a Hedder 2021).

Výzkum Perkse a Turnera z roku 2018 zkoumá poslech podcastů obecně pohledem teorie užití a uspokojení (Perks a Turner 2018, s. 13) a i zde se parasociální interakce vyskytuje jako jeden z motivů poslechu. Posluchači si však uvědomují, že se jedná o jednostranný vztah. Jedna z respondentek výzkumu, kterou Perks a Turner citují, například popisuje moderátory svého oblíbeného podcastu jako *„přátele, kteří neví, že jsou moji přátelé“* (Perks a Turner 2018, s. 14). I posluchačky MFM jsou si vědomy, že jim moderátorky nejsou ve skutečném světě tak blízké, jak se jim zdá. Kilgariff o častých zmínkách o tomto platonickém vztahu v jedné z epizod říká *„když se setkáváme s lidmi, kteří nás poslouchají, a zdravíme se s nimi, říkají „vy mě neznáte, ale já mám pocit, že jste moje kamarádky.“ My jim*

odpovídáme „Ale my vás známe, jste jednou z nás.“ (Pavelko a Myrick 2019, s. 157).

Výzkum fenoménu už v minulosti prokázal, že parasociální interakce s postavou, která trpí duševním onemocněním, může omezit negativní pohled na dané onemocnění. Tématu se ve svých výzkumech věnovala například Hoffner ve spolupráci a Cohen (2012), které zkoumaly jev na případu seriálu *Můj přítel Monk* a pohledu na obsedantně kompulzivní poruchu, kterou hlavní postava trpí.

Podobný výzkum proběhl v roce 2019 také u fanoušků (přesněji spíše fanynek) podcastu MFM. Jeho autorkami jsou profesorka mediálních studií Jessica Gall Myrick a profesorka public relations Rachele Pavelko. Výzkumu se zúčastnilo 826 jedinců z nichž 541 mělo diagnostikované duševní onemocnění (Pavelko a Myrick 2019, s. 158). I ony získávaly své participantky ve skupině fanoušků podcastu na Facebooku. Slovo participantky je zde použito záměrně, protože 98 % dotázaných uvedlo, že jsou ženského pohlaví. Nejčastěji trpěly tyto ženy úzkostí nebo depresemi, mnoho z nich však trpělo více poruchami současně. Už samotná demografická data výzkumu dokazují, jak homogenní fanouškovské skupiny MFM mohou být – 94,8 % procent respondentek byly navíc bílé barvy pleti. Naopak věkově je skupina rozkročená doširoka, když nejmladší účastníci bylo 18 let a nejstarší 65 (s mediánem věku na hodnotě 30,21) (Pavelko a Myrick 2019, s. 158). O podcastu bývá referováno i v souvislosti se stavěním mostů mezi generacemi a dochází k případům, že jej poslouchají matky i dcery a na sociálních sítích prezentují i svá „párová tetování“ s MFM tematikou. Přestože výzkum neobsahuje reprezentativní vzorek fanoušků podcastu – byl předložen všem členům skupiny a část z nich se na něj rozhodla odpovědět – potvrzuje trendy, o kterých se v žánru diskutuje – že fandom je převážně ženský, že duševní onemocnění se týká vysokého procenta fanoušků a že je publikum tvořeno především bílou majoritou.

Výzkum byl kvantitativní a respondentky v online formuláři nejprve odpovídaly na otázku proč podcast poslouchají a následně vyjadřovaly souhlas s výroky, které byly rozděleny do skupin podle toho, jaký sociologický jev zkoumají. Kromě para-sociální interakce zkoumaly autorky také identifikaci s moderátorkami, otevřenost ohledně témat duševního zdraví, boj s duševní nemocí a vliv sociální podpory prostřednictvím facebookových skupin. Jako motivaci k poslechu MFM uváděly participantky nejčastěji zájem o true crime (79,7 %) a

zábavu (67,3 %), téměř třetina pak uváděla motivy sociální podpory a 18 % uvedlo spojení podcastu s tématy duševního zdraví. Výzkum tedy objevil souvislost mezi parasociální interakcí a identifikací s moderátorkami a využívání MFM jako prostředku k boji se svou duševní chorobou, zároveň podpůrné skupiny na Facebooku umožňují uživatelkám vytvářet sociální vazby.

Psychiatřka Aslhey Hampton je však k pozitivním vlivům podcastu spíše skeptická. Podle ní má konzumace true crime své výhody, avšak mnohem více nevýhod. Výhodou je, že lidé se cítí méně osamělí, když pochopí, že ostatní zakusili trauma a také jej přežili. Pro oběti zločinů však mohou být true crime obsahy traumatizující – není to odejmutí spouštěče úzkosti, ale obklopení se takovými spouštěči (Burgess 2018).

Tvrzení odbornice se zde tedy rozchází s názory samotných Murderinos. Ty jsou přesvědčeny, že se poslechem podcastu a obklopením se true crime obsahem svého strachu ze zločinu a smrti naopak zbavují, nebo se s ním vyrovnávají. Tento strach v podcastu reflektuje i moderátorka Hardstark. Jako nástroj vyrovnání se se strachem pak moderátorky i fanynky podcastu používají humor. Novinářka Jessica Hullinger například ve svém článku *I am a Murderino* k tématu píše „*Způsob, jak se vyrovnat s mnoha brutálnostmi života je se smát. Dívat se na vraždy přes čočku humoru nám umožňuje si uvědomit skutečnost bez toho, abychom z ní byli naprosto a hrozně vyděšení. MFM nám dává způsob, jak to udělat. Jak říká Karen, Život je tak hrozivý, jak hrozně je legrační.*“ (Hullinger 2016).

Faktem je, že podcast do jisté míry smazává i etickou otázku true crime, které se tato práce již několikrát dotkla. MFM se stalo kultem, jedním z nejpopulárnějších podcastů vůbec a poslouchat jej už není guilty pleasure, ale fakt, kterým se řada posluchaček nebojí pochlubit. Diskuse pod rozhovorem moderátorek pro CBS dost možná ilustruje názor více fanoušků na případné odpůrce pořadu. Jeden z uživatelů zde píše – „*ti, kterým se toto video nelíbí nejsou sexy a budou zavražděni*“ (CBS 2019).

1.7.4 Ohlasy pořadu *My Favorite Murder* a podcasty, které se jím inspirují

Celosvětový úspěch pořadu *My Favorite Murder* motivoval řadu tvůrců k napodobování jeho formátu. Velmi oblíbeným zábavním true crime podcastem je ve Spojených státech

Crime Junkie moderátorek Ashley Flowers a Britney Prawat, který vychází od prosince 2017 a v americkém žebříčku aplikace Spotify je nyní dokonce na druhém místě (Chartable, 2021b) a na první příčce v hodnocení globálním. Vede si tedy výrazně lépe než původní MFM. I tento podcast má svůj placený fanklub a aktivní fandom na sociálních sítích.

Podcastů typu My Favorite Murder nalezneme na globální scéně nespočet. Zajímavé však je, že mají svého zástupce téměř na čele žebříčku poslechnovosti téměř v každé evropské zemi. V Polsku je to podcast *Kryminatorium*, kde se moderátor Marcin Myszka věnuje především domácím true crime případům. Podcast se aktuálně drží na první příčce v poslechnovosti v Polsku podle Spotify a může se pochlubit téměř 2,5 tisíci recenzemi s celkovým průměrným hodnocením 4,8 na Apple Podcast (Chartable 2021d). Podcast se sice nese v hororovějším duchu a nejedná se o komedii, přesto svými rysy zcela zapadá do kategorie vytyčené podcastem MFM včetně placeného seriálu, který si mohou fanoušci doobjednat.

V Německu je na druhém místě žebříčku Apple Podcast a na třetím místě Spotify podcast *Weird Crimes* moderátorek Ines Anioli a Visy Vie (Chartable 2021f), který je téměř identickou kopií podcastu MFM. Podcast vznikl teprve v červenci 2021 a po pouhých dvou epizodách se vyhoupl do čela podcastového žebříčku. Recept na úspěch MFM tedy funguje i v roce 2021. Důvodem může být i to, že v Německu má samotné MFM vysokou poslechnovost a tento nový podcast může zdolat pro některé uživatele nepohodlnou jazykovou bariéru.

Podobných podcastů bychom v různých zemích mohli vystopovat mnoho. Zastavíme se ještě u slovenských sousedů, kde aktuálně vede žebříček podcast *Kriminálne spisy* herce Martina Kaprálika a psycholožky Sylvie Dančiakové (Chartable 2021c). V tomto případě nedochází k interakci obou aktérů – Kaprálik dramaticky čte vždy jeden případ a následně jej Dančiaková komentuje, jedná se o více edukativní podcast, než je v žánru zvykem a opět jde o více hororově laděný podcast.

V Česku se podcastem MFM inspiruje celá řada podcastů, jejichž autory jsou jak radioamatéři, kteří podcasty nahrávají jako hobby za použití základní techniky nebo pouze diktafonu mobilního telefonu, v žebříčkách ale najdeme i díla profesionálních redakcí. Jako

zástupce první kategorie lze jmenovat například *Krimi příběhy*, *Archivní Případy* nebo *Algor Mortis*. Z druhé kategorie pak podcast *České podsvětí* a *Opravdové zločiny*.

České podsvětí je podcastem, který aktuálně svou druhou sérií obsadil druhou příčku žebříčku nejlepších podcastů Spotify (Chartable 2021a) pochází z velmi úspěšné produkce podcastů serveru Seznam Zprávy a jedná se o vůbec nejposlouchanější podcast této produkce (Holubová 2021). Jeho protagonisty jsou influencer Adam Miklica a novinář Josef Klíma. Moderátorské duo má v rámci žánru výjimečnou chemii – jedná se totiž o spolupráci dvou generací – dvacetiletý youtuber Miklica v něm vede dialog se zkušeným, o dvě generace starším investigativním novinářem Klímou nejprve o zločinech 90. let a poté o začátku nového milénia, tedy o době, kterou si většina Miklicových vrstevníků pamatuje jen v útržcích. Podcast má díky osobnímu zapojení novináře Klímy do vyšetřování řady případů i určitý osobitý vklad, jako je obvyklé u podcastů publicistických, jinak se však jedná o podcast čistě zábavní. Specifikem podcastu je také fakt, že je zaměřen přísně na české zločiny v určitém období a že je probírá díky vzpomínkám Klímy do větší hloubky.

Druhým zástupcem kategorie nástupců MFM a vůbec neúspěšnějším českým podcastem je podcast *Opravdové zločiny* Lucie Bechyňkové a Barbory Krčmové, o kterém pojednává druhá polovina této diplomové práce.

1.8 Opravdové zločiny – charakteristika podcastu

Tato kapitola je věnována představení podcastu *Opravdové zločiny* a jeho fanouškovské skupiny. Nejprve bude podcast zasazen do kontextu předchozí literární rešerše, která se věnovala podcastovému fanouškovství a příkladům dvou významných zahraničních podcastů z nichž především podcastem *My Favorite Murder* se *Opravdové zločiny* silně inspirují. Následně bude pozornost věnována fanouškovství opravdových zločinů.

1.8.1 První český true crime podcast

Pokud by si měl začínající podcaster volit téma pořadu, které mu zajistí určitou garanci úspěchu, již jsme se přesvědčili, že true crime by takovým tématem rozhodně být mohlo. Exkurz po okolních státech ukazuje, že true crime přirozeně kraluje žebříčkům poslechovosti a zvláště tam, kde true crime žánr v národním jazyce dosud neměl své zastoupení, těší se nové zábavní true crime pořady téměř okamžitému úspěchu. Prvními autorkami, jejichž true crime podcast se v Česku dočkal velké poslechovosti jsou Lucie Bechyňková a Barbora Krčmová s podcastem *Opravdové zločiny*.

Obě ženy jsou moderátorkami rádia Evropa 2, které je v současnosti třetím nejposlouchanějším českým rádiem (iRozhlas.cz, 2021). Bechyňková působí během všedních dnů jako moderátorka odpoledního zpravodajství, Krčmová moderuje tříhodinový odpolední slot během víkendů. Protože Krčmová za práci dojíždí z Brna, natáčí se podcast vždy o víkendu a v rámci jednoho natáčení moderátorky připravují obsah pro dvě epizody – točí tedy s dvoutýdenním předstihem (Clubovna Podcast 2021).

Nápad na vytvoření podcastu měla podle svých vlastních slov Bechyňková a to poté, co náhodou slyšela při jízdě autem epizodu podcastu *My Favorite Murder*, která ji inspirovala. Ačkoli autorky v podcastu tento pořad nikdy nezmiňují (na rozdíl od některých jiných konkurenčních děl, například *Pohřešované*) v rozhovorech se k tomuto inspiračnímu zdroji Bechyňková hlásí.

„Koukáš na ty dokumenty, čteš o těch případech a zajímá tě to a chceš to furt někomu

vyprávět a on to nikdo v tvém okolí vlastně nechce poslouchat, takže to chceš jako vyprávět někomu dalšímu. A ten nápad to dotáhnout do konce byl takovej, že já jsem poslouchala, když jsem ještě moderovala akce (...) tak jsem měsíc jezdila po celý republice a v autě jsem trávila hrozně moc času a nebavilo mě poslouchat muziku, tak jsem poslouchala podcasty a našla jsem si jeden americkéj, kde se baví dvě ženský úplně stejným stylem, jako kamarádky, a vypráví si kriminální příběhy. A třeba tejdenn jsem přemýšlela nad tím, koho jako oslovím k tomu svýmu jako nápadu a byla to Bára.“

Bechyňková v rozhovoru pro Clubovna Podcast (Clubovna Podcast 2021)

Bechyňková zároveň uvádí, že podcast MFM dosud stále poslouchá.

První epizoda podcastu Opravdové zločiny vyšla 2. února 2020. Zpočátku obsahovala každá epizoda pouze jeden případ a moderátorky se v jednotlivých epizodách střídaly ve vypravěčské roli. Od 23. epizody pak již každý díl obsahoval dva případy, z nichž každý vyprávěla jedna z moderátorek. Měnila se i periodicita publikování. Zatímco první epizody vycházely s týdenní periodicitou, už od 11. epizody začaly díly vycházet dvakrát do týdne. V důsledku tedy moderátorky od května 2020 zpracovávaly každý týden čtyři případy, a to až do července 2021 kdy se, podle svých slov z časových důvodů, vrátily k týdenní periodicitě, což fanoušci na sociálních sítích nesli s nelibostí. Je však nutné podotknout, že nedostatečná příprava jednotlivých dílů byla rovněž terčem kritiky, které se moderátorky chtěly tímto krokem vyhnout. Krčmová k tomu v podcastu říká: „*Původně jsme fakt jely jeden díl týdně (...) a vy jste postupem času začali psát, že byste chtěli dva díly. A tím, že byl lockdown, byl koronavirus, tím, že jsme naši práci nemohly vykonávat, tak jsme měli spoustu volnýho času, takže jsme do toho šly. Jenže bohužel teďka, jak se to pomaličku všechno rozvolňuje, tak se nabaluje práce, taky nějaký sociální život do toho a nedá se to už úplně zvládnout, a nechceme to začít odflakovat, protože jsou někdy takový momenty, teda aspoň já je mám, že je takovej pres, že si musím říkat „ty brd’o tak aspoň nějak to musím udělat“ . A do téhle fáze se nechci dostat. Chci to dělat pořád tak kvalitně jako doted’ s Luckou.“* (Krčmová, Opravdové zločiny ep. 139).

Průměrná délka jedné epizody se pohybuje kolem 40 minut. Ustálená struktura obsahuje v úvodu předání novinek, („updatů“ jak je označují moderátorky) a rozhovor moderátorek

na různá témata, který více i méně souvisí s tématem podcastu, podobně jako tomu je i u MFM. Na rozdíl od MFM však je tato úvodní část kratší „*Je fakt, jak nám lidi vyčítají, že my hodně mluvíme, tak tyhle frajerky mluvěj jako o ničem třeba třičtvrtě hodiny a pak dojde teprve na ty případy, to my jsme ještě másla. Ale v podstatě jako můžu přiznat, že to byl můj vzor, že mě to jako strašně bavilo,*“ říká k tomu Bechyňková v podcastu U Kulatého stolu (U Kulatého stolu 2021). Délka promluv před samotným povídáním o zločinu se liší v různých epizodách, od několika minut až po třetinu dílu. Autorky zde jednak mluví o svých příhodách, o dokumentech a filmech s krimi tematikou

1.8.2 Monetizace podcastu

Opravdové zločiny kopírují strukturu *My Favorite Murder* včetně prvků monetizace, které autorky MFM použily k transformaci volně dostupného podcastu na výdělečné podnikání. Všechny jejich monetizační aktivity směřují současně k budování komunity a zpětnému odkazování na ni. Jedním z nejvýraznějších prvků monetizace je, slovy autorek, tzv. „merch“, tedy upomínkové předměty nesoucí odkazy na obsah a vizuální identitu podcastu.

V kapitole 2.4.2, která je věnována fanouškovství a merchandisingu bylo řečeno že nejčastějšími artikly v rámci merchandisingu podcastů je textil. Stejně jako v případě podcastu MFM má i v případě *Opravdových zločinů* merchandising podobu triček a mikin s „hláškami“ které autorky v některých dílech použily a které zlidověly - jak autorky, tak fanoušci si zvykli je používat. V případě *Opravdových zločinů* se jedná především o hlášky „*shoř v pekle*“, „*to je nepříjemný*“ nebo „*po pitvě každý generál*“. Moderátorky nabízejí tyto upomínkové předměty v rámci e-shopu na svém oficiálním webu zlocinozrouti.cz, kde samy slouží jako modelky pro nabízený textil. Zároveň předměty propagují také na sociálních sítích podcastu. Merchandising připravují autorky ve formě limitovaných edic, takže je často vyprodáný, což zvyšuje dojem exkluzivity a umožňuje také prodávat za poměrně vysokou cenu.

Obrázek 6 Ukázka zboží na e-shopu zlocinozrouti.cz

Zdroj: zlocinozrouti.cz (2021)

1.8.3 Zločinožrouti

Kolem podcastu se rychle utvořila komunita fanoušků a moderátorky začaly uvažovat, jak své fanynky oslovovat – opět zřejmě po vzoru MFM a jejich „Murderinos“. Nakonec se rozhodly požádat komunitu, aby sama přišla s návrhy, a to v epizodě 15. z konce dubna 2020.

Bechyňková: *My se tady přeme o tom, že bychom si jako skupina měli nějak říkat. To že nejsme úplně v pořádku, protože milujeme zločin, je jasný. Říkat si úchyláci je trochu zavánějící, jo? A napadla nás tady spousta možností, jako třeba...*

Krčmová: *Co když to nebudeš říkat a napíšeme lidem, aby dávali možnosti?*

Bechyňková: *Dobře. Totiž abyste pochopili – jak si můžeme jako skupina jako všichni říkat, protože máme něco společného a hrozně nás jako ta komunita baví, aspoň nás dvě a doufáme že vás to s náma taky baví. A chtěly bysme se nějak jakože stmelit. Takže si pojd'me nějak říkat, jo? Jako si třeba říkali „chalupáři“.*

Krčmová: *Nebo třeba Lady Gaga má svoje Příšerky.*

Bechyňková: *Ano, tak pojd'me si nějak říkat. A pojd'te si to vymyslet sami a my se přizpůsobíme.*

(Opravdové zločiny, ep. 15)

Ze zaslanych návrhů posluchačů nakonec vybraly autorky právě přezdívku Zločinožrouti a od té doby tuto přezdívku pro své fanoušky a fanynky používají. Vznikly také přidružené fanouškovské aktivity jako instagramový profil „zločinožroutské vtípečky“ v únoru 2021, který rozvíjí některé hlášky a vtipy z epizod do podoby obrázkových vtipů, tzv. memes. Zároveň i fanouškovský web funguje na doméně zlocinozrouti.cz a placená sekce nese název Klub Zločinožroutů.

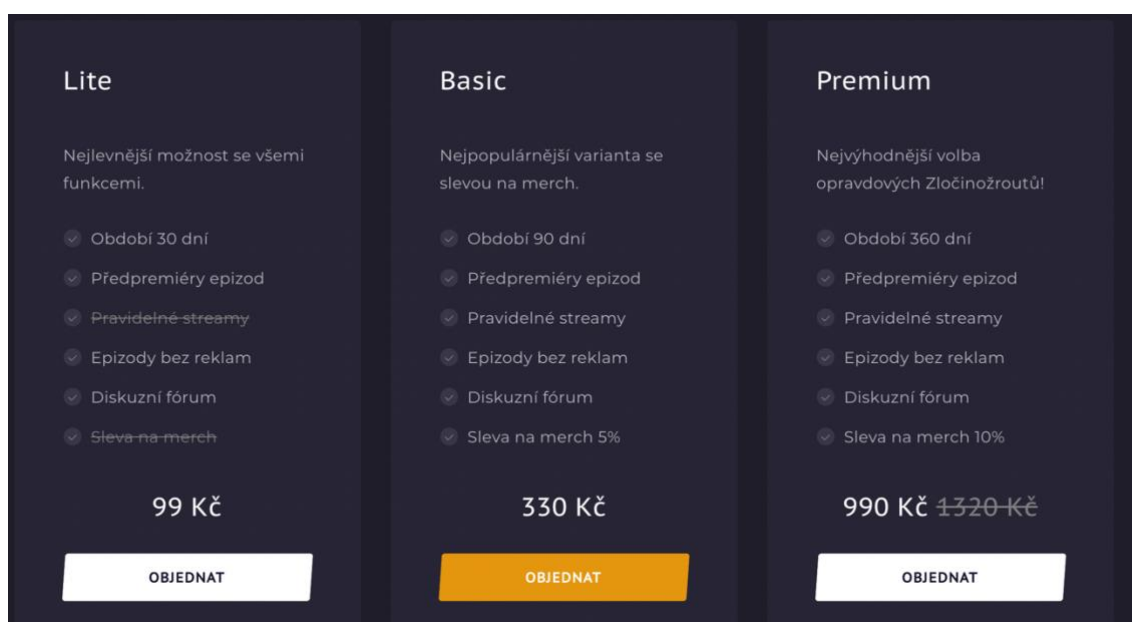
Klub Zločinožroutů je další nástroj monetizace podcastu. Opět je zde patrná inspirace MFM, kde takový klub rovněž funguje na vlastním webu, s vlastním fanouškovským fórem a výhodami. I v tomto případě funguje webu stranou monetizačních platform jako je *Patreon* nebo *Hero hero* a je ve výhradním vlastnictví a pod kontrolou autorek podcastu. Důvod tohoto koku Bechyňková vysvětlovala v rozhovoru v rámci podcastu *Clubovna*:

„Já jsem se jako dívala na lidi, co jedou Patreon, a ono ti to jako ukazuje množství přispěvatelů. A jako to procento těch přispěvatelů mi přišlo hrozně malý. Možná jsem koukala na blbí lidi. Ale my jsme tedy řešily, že bysme jako do toho Patreonu šly, ale nechtěly jsme dělat tu formu, že jako dáme třeba zbytek toho dílu jako že zaplat'. Museli bysme dát jako něco bonusovýho třeba díl dopředu nebo nějaký bonus nebo tak. (...) My jsme jako vymysleli, protože ty lidi nám jako pišou, a chtěli by Cloubhouse a Discord a podobně a facebookový skupiny. A my jsme si jako vymyslely, tím že je ta skupina kolem nás – a toho si hrozně vážíme, tak věrná, ta komunita, a když nám někdo napíše nějaký hejt, tak ty lidi ho jako zmasakrujou, to je jako skvělý. To fakt jako milujeme. A my jsme si vymysleli, že budeme mít vlastní klub – klub Zločinožroutů. Budeme mít vlastní web, kam ty si můžeš jako dát nějaký členství. Těm lidem dáme nějaký výhody, jako jsou klasický placený televizní weby, jako že máš díl dopředu, plus bonusovej materiál, plus třeba slevu na merch, nebo budou mít prvotní přístup k tomu merchi.“

(Clubovna Podcast, 2021)

Klub vznikl v létě 2021 a funguje přesně tak, jak je zde moderátorka popsala. Ceny členství se liší v závislosti na zvoleném programu, které jsou tři – Lite, Basic a Premium, které se liší jednak dobou trvání a jednak výhodami.

Obrázek 7 Typy členství v Klubu Zločinožroutů

Zdroj: Zlocinozrouti.cz, 2021

Při nákupu členství Premium v době trvání jednoho roku tedy fanoušci získají dva měsíce zdarma. Součástí jsou, jak bylo řečeno, slevy na merchandising nebo účast na diskusním fóru. Informace o množství členů není veřejná, nicméně lze říci, že po půl roce fungování klubu není diskuse na fóru zdaleka tak živá, jako diskuse například pod videi na YouTube a čas ukáže, zda se autorkám sázka na vlastní webové řešení vyplácí.

1.8.4 Ocenění

Podcast *Opravdové zločiny* v roce 2021 získal hned dvě prestižní ocenění, založená na hlasování veřejnosti. Jednalo se o anketu Podcast roku v kategorii Autorský podcast, kde *Opravdové zločiny* zvítězily s velkým náskokem a 11,5 % odevzdaných hlasů (druhý podcast v pořadí – U kulatého stolu obdržel 7,9 % hlasů). Následně pak získal také dvě druhá místa v anketě Křišťálová lupa, a to v kategoriích Podcast roku a Cena popularity.

Moderátorky také začaly přijímat pozvání do dalších rozhovorových podcastů, objevily se v díle podcastu Clubovna, kde absolvovaly dvouhodinový rozhovor, nebo v již zmíněném podcastu U kulatého stolu, který podle výsledků anket popularity s Opravdovými zločiny

soupeří o první místo a kde se účastnily dalšího více než dvě hodiny trvajícího živého streamu. Přestože se nepodařilo s autorkami provést rozhovor k této diplomové práci, stal se tento čtyřhodinový videomateriál zdrojem mnoha informací o autorském pohledu Bechyňkové a Krčmové, který odpovídá na řadu otázek, které se během výzkumu vynořovaly.

Podcast *Opravdové zločiny* se už od svého vzniku drží v čele žebříčků poslechovosti na Apple Podcast i Spotify a autorky uvádějí, že průměrná epizoda má přibližně 25 000 poslechů na YouTube a přibližně 75 000 poslechů na všech podcastových platformách dohromady (Clubovna, 2021), proto lze hovořit o přibližně 100 000 posleších každé epizody. Všechny tyto faktory dohromady s faktem, že už před spuštěním podcastu byly moderátorky známé svým působením v rádiu, umožnil podcastu velmi rychlý růst a stabilní popularitu.

2 Metodologická část

2.1 Metodologická východiska

Tato diplomová práce navazuje svou metodou i přístupem k tématu jednak na výzkum aktivního publika v rámci tzv. teorie užití a uspokojení (Uses and Gratifications Theory) a dále na přelomové výzkumy z počátku 80. let 20. století v jejichž centru je aktivní publikum – a to z větší části publikum ženské. Jedná se především o dvě práce, které jsou dnes označovány jako součást tzv. „feministických výzkumů publika“ a které dodnes patří mezi základní texty kánonu kulturních studií (Wood 2004, s. 147). Jedná se knihu *Reading the romance* Janice Radway (1984) a knihu *Watching Dallas*, nizozemské výzkumnice Ien Ang (1982). Přestože díla vznikla v USA a v Nizozemí, náleží svým založením k britské Birminghamské škole.

Aktivní publikum a Teorie užití a uspokojení

Teorie užití a uspokojení přistupuje k publiku jako k aktivním jedincům, kteří se sami rozhodují, jakým způsobem médium použijí a jaké místo bude v jejich každodenním životě zaujímat. Jak shrnuje ve svém slavném zamyšlení Katz (1959), dochází k obratu od uvažování o tom, „co média dělají lidem“ k otázce „co lidé dělají s médii“. Teorie užití a uspokojení „popisuje motivy, které vedou jednotlivce ke konzumaci médií a definuje osobní a psychologické potěšení, které z této konzumace vyplývá“ (Wimmer a Dominick 2010, s. 339).

Jednou z prvních vědeckých prací, které upírají pozornost i na publikum samotné a jeho motivy, je kniha *Psychology of Radio* od Cantrila a Allporta z roku 1935, která přímo obsahuje kapitolu „*The listener's tastes and habits*“, ve které autoři shrnují demografické složení i návyky posluchačů rádia. Jak sami autoři poznamenávají, touha vědět, jakým způsobem je rádio využíváno posluchači a co mají rádi či naopak neradi, je zájmem nejen sociálních psychologů, ale také samotných rádiových stanic. Ty dokonce ve svém úsilí tyto informace zajistit výzkumníky historicky předstihly (Cantril a Allport 1935, s. 85). Dalšími významnými teoretiky, kteří se zaměřili na roli aktivního publika a věnovali se teorii užití a uspokojení byla například Herta Herzog (1941) ve své publikaci 'On Borrowed Experience', *Studies in Philosophy and Social Science*“, kde rozkrývá motivaci žen k poslechu

rozhlasových „mýdlových oper“ a přichází s překvapivými zjištěními, že tyto kritiky zavrhané formáty ve skutečnosti poskytují ženám zdroj informací, rad a také modelových vzorů. Na přelomu 50. let 20. století pak vycházely také významné práce, zaměřené na poslech vážné hudby (Suchman, 1942), na dětské čtenáře komiksů (Wolfe a Fiske, 1949), čtení novin (Berelson, 1949) nebo také Lazarsfeldovy a Stantonovy výzkumy různých mediálních žánrů. V padesátých a šedesátých letech však výzkumníci přicházejí s celou řadou motivů, které ovlivňují užívání médií a uspokojení z něj. Sledují rozdílné přístupy publika v závislosti na rase nebo sociálním statusu.

McQuail, Blumler a Brown formulovali v roce 1972 čtyři kategorie potřeb, které média mohou uspokojit – *Rozptýlení/únik, podporu osobních vztahů, podporu vědomí vlastní totožnosti a kontrolu či potvrzení vlastních úsudků o světě* (Jirák a Köplová 2015, s. 214).

V roce 1973 přicházejí Katz, Gurevitch a Haas s vlastní rozsáhlou kategorizací potřeb, které média uspokojují. Jejich výzkum, prováděný na vzorku 1500 respondentů v Izraeli, klade důraz nejen na obsah média jako na zdroj uspokojení, ale také na sociální kontext a způsob užívání média, jako na faktory, které hrají v uspokojení nezanedbatelnou roli. Jako významné motivátory se zde objevují potřeba „zabít čas“, „překonávat samotu“ či „utéct od reality“. Autoři kategorizují potřeby publika následovně:

- 1) Posílení vlastních vědomostí, porozumění;
- 2) Posílení vlastního uspokojení, zážitku;
- 3) Posílení vlastní kredibility, stability a statusu;
- 4) Oslabení kontaktu s vlastním já;
- 5) Posílení kontaktu s rodinou;
- 6) Posílení vědomostí, porozumění s přáteli;
- 7) Posílení kontaktu s přáteli.

(Katz, Gurevitch a Haas, 1973, s. 170)

Tyto konkrétní kategorie potřeb pak jednotlivá média uspokojují s různou intenzitou, například ideálním nástrojem pro „zabíjení času“ je podle zjištění autorů televize, zatímco k úniku a zažehnání osamělosti slouží spíše čtení.

Etnografické výzkumy publika

Jak již bylo zmíněno, významným inspiračním zdrojem této práce jsou dva starší, nicméně svou platností stále aktuální výzkumy publika autorek Janice Radway a Ian Ang.

Radway ve své práci zaměřila na výzkum čtenářek romantické literatury. Zajímaly ji důvody, proč ženy věnují tolik času čtení zdánlivě stejných a prvoplánových narativů. Zatímco se však autorka v úvodu svého výzkumu chtěla zaměřit především na knihy samotné a jejich příběhy, dospěla v průběhu výzkumu k přelomovému zjištění, že samotný obsah knihy nemusí být pro čtenářky tak zásadním faktorem, jako je samotný akt čtení a příležitost využít čtení jako prostředku k získání času pro sebe v každodenním koloběhu péče o jiné a v některých případech i jako drobný vzdor vůči naordinované roli manželky a matky, která musí být stále k dispozici rodině. Sama autorka k tématu píše „*Ukázalo se, že sama četba milostných románů byla pro Smithtonské ženy důležitější než příběh, protože už samotné otevření knihy jim umožnilo čelit stresům své běžné, každodenní rutinní činnosti*“ (Radway 2006, s. 86). Přestože se autorka dále v knize zaměřuje i na samotné texty a definování „dobrého“ a „špatného“ příběhu, inspirující a přelomový je už samotný její empatický přístup a snaha pochopit zálibu, která se zdá na první pohled jednoduchá a povrchní a najít v ní hlubší motivy.

Podobný přístup volí také Ian Ang, která se původně v rámci své kvalifikační práce na vysoké škole začala věnovat seriálu Dallas a jeho fanouškům a fanyнкám. Ang přistupuje k tématu do jisté míry z pozice insidera, sama byla totiž v době realizování výzkumu fanyнкou zmíněného seriálu a zajímalo jí, proč je v Nizozemí natolik oblíbený. Ani ona se nespokojila s obvyklým vysvětlením popularity seriálu, kterou doboví kritici připisovali ameriko-centrismu v populární kultuře a považovala jej za nedostatečné vzhledem k popularitě seriálu všude na světě. Ang přišla s přesvědčením, že seriál musí obsahovat něco, co přináší požitky všem divákům napříč kulturami a zeměmi. Jeho popularita je podle Ang komplexním fenoménem a jako k takovému je třeba k němu přistupovat (Ang 2019, s. 18). Autorka přitom nevnímá potěšení ze sledování jako předem existující podmínku, kterou je třeba zkoumat, ale naopak je jejím cílem zachytit mechanismus jakým seriál potěšení u diváků vyvolává. „*Jaké charakteristiky Dallasu zajišťují divácký požitek? Tato otázka ukazuje, že o požitku musíme uvažovat ne jako o „uspokojování potřeb“ ale jako o určitém*

efektu či výsledném působení kulturního artefaktu.“ (Ang 2019 s. 23). I její výzkum je přelomový svou snahou zjistit skryté interpretace mediálního obsahu v době, kdy byly populární seriály jako je právě Dallas a jejich publikum teoretiky i mediálními kritiky přehlíženi s odkazem na nízkou kvalitu a pokleslost těchto mediálních obsahů.

Podobně jako zmíněné práce Radway, Ang nebo starší práce Herzog je i tématem této práce aktivní publikum, to ale není jediný shodný rys. Stejně jako v případě těchto historických výzkumů zde přistupujeme k žánru a k pořadu, u kterého je velmi snadné přicházet se zjednodušujícím řešením nebo odsuzovat zálibu v true crime jako neetickou zábavu – k tomu ostatně ve veřejném prostoru někdy dochází. Mou snahou v tomto případě bude, abych se vyvarovala předpojatosti a podobně jako citované výzkumnice se pokusila nahlédnout hlouběji pod povrch přístupu posluchačů a identifikovala vnitřní motivaci skalních fanynek a fanoušků pořadu.

2.2 Výzkumné cíle a otázky

V zamýšleném metodickém pojetí došlo v průběhu přípravy výzkumu k několika změnám vzhledem k tezí diplomové práce. Především došlo ke zúžení a redefinici zkoumané skupiny „posluchačů podcastu“ na jeho „skalní fanoušky“. Právě k této podmnožině posluchačů se budou vztahovat i výzkumné otázky a cíle práce.

Výzkumnou otázku chápeme ve smyslu zakotvené teorie jako výrok, který identifikuje zkoumaný jev (Straus a Corbin 1999, s. 24). Výzkumná otázkou pro tuto práci je otázka:

Proč skalní fanoušci poslouchají podcast Opravdové zločiny a co je motivuje k účasti na dalších s ním spojených fanouškovských aktivitách?

Předpokládáme tedy existenci určité podmnožiny fanoušků, kterou budeme na základě dále popsanych charakteristik považovat za odlišnou od obecné skupiny posluchačů podcastu *Opravdové zločiny*, přičemž rozlišovacím prvkem je v tomto případě jednak vyslechnutí všech nebo téměř všech epizod podcastu účast na aktivitách přidružených k poslechu jako aktivní komunikace na fanouškovském webu a na sociálních sítích pořadu či finanční podpora podcastu formou nákupu merchandisingu nebo členství ve zpoplatněném klubu.

Zároveň budeme zkoumat také motivaci k těmto výše definovaným přidruženým aktivitám. V návaznosti na výzkumnou otázku nás budou zajímat podotázky dvojího typu. Jednak se budeme zabývat otázkou jaké jsou okolnosti poslechu opravdových zločinů – *Jaké požítky poslech skalním fanouškům přináší? Jaký je jejich vztah k tématu pořadu a k jeho moderátorkám i k samotnému médiu podcastu? Ale také jaký vliv a dopad má poslech a fanouškovství podcastu na jejich běžný život? A jak tento mediální obsah ve své každodennosti využívají?*

Mým cílem bylo přispět charakteristikou těchto skalních fanoušků českého podcastu a popisem jejich motivace k poznání publika true crime obecně a zjistit, nakolik odpovídá jejich charakteristika zjištěním předchozích amerických výzkumů, které se věnovaly odlišnostem publika true crime oproti obecné množině posluchačů podcastů (Boling a Hull, 2018), vztahu true crime a genderu (Vicary a Fraley, 2010) či dopadů poslechu na mentální zdraví (Pavelko a Myrick 2019).

2.3 Zajištění výzkumného vzorku

Pro zajištění správných informátorů bylo třeba si zvolený pojem „skalního fanouška“ nejprve definovat. Za skalního fanouška tedy v rámci výzkumu této diplomové práce považujeme posluchače podcastu, který již vyslechl všechny, nebo téměř všechny epizody podcastu a který se zároveň podílí na dalších aktivitách spojených s fanouškovstvím podcastu tedy diskutuje na sociálních sítích podcastu, na fanouškovském fóru a také jej doporučuje dalším posluchačům ve svém okolí a/nebo finančně podporuje podcast formou členství v placeném klubu či nákupem merchandisingu nebo také knihy *Opravdové zločiny*. Tuto charakteristiku skutečně splňovali všichni účastníci výzkumu, kromě jediné informátorky, která se považovala za již bývalou posluchačku, avšak v době poslechu charakteristiku skalní fanynky pořadu splňovala. Její pohled byl pro výzkum zajímavý z toho hlediska, že se nyní k pořadu staví kriticky.

Takto definovanou podmnožinu fanoušků jsem oslovila na sociálních sítích podcastu. Kontaktovala jsem ty uživatele, kteří opakovaně aktivně přispívali do diskuse na stránce pořadu na sociální síti Facebook a následně v rámci korespondence na chatu ověřila, že charakteristiku skalních fanoušků splňují. Takto se utvořila skupina prvních šesti skalních fanoušků. Během rozhovorů pak někteří z těchto fanoušků hovořili o jiných svých známých,

kteří podle jejich popisu odpovídali mnou stanovené charakteristice „skalních fanoušků“. První informátoři, vybraní na základě své aktivity na Facebooku, mi tedy následně pomohli získat pro výzkum i tyto své známé. V této druhé fázi tedy byla použita metoda sněhové koule.

Velkou výhodou zvoleného postupu byl různorodý vzorek fanoušků, kteří se lišili genderem, věkem i místem bydliště. Stránka na sociální síti, která sdružuje fanoušky z celého Česka mi tak umožnila částečně eliminovat jednu z hlavních nevýhod teoreticky zaměřeného výběru, kterým bývá podle Hendla (2005, s. 52) výběr jedinců z geograficky omezeného místa.

2.4 Charakteristika vzorku

V rámci tezí jsem si předsevzala zajištění přibližně stejného počtu žen a mužů. Vzhledem ke změně výzkumného vzorku a jeho zaměření na skalní fanoušky přestal být gender tak zásadním faktorem, ale přítomnost informátorů obou genderů byla přesto důležitá pro zachycení případných rozdílů v rámci definované skupiny skalních fanoušků. Předchozí výzkumy i informace o rozložení fanouškovské skupiny *Opravdových zločinů*, o kterém hovořily samy jeho autorky, napovídaly, že ve skupině skalních fanoušků budou muži v menšině, což se zprvu zdálo jako problém, výše popsanou metodou jsem však byla schopná zajistit čtyři mužské informátory a šest ženských informantek, což zajistilo genderově rozmanitý vzorek. Zároveň metoda umožnila rozmanitost i v dalších demografických charakteristikách – jako jsou různá místa bydliště informátorů (v celkem sedmi krajích), rozmanitost povolání i věkové skupiny (od 21 do 50 let). Mým cílem bylo konstruovat vzorek tak aby v rámci možností reprezentoval populaci zkoumaného problému (Disman, 2000, s. 304).

2.5 Prostředí výzkumu

Geografická vzdálenost bydliště většiny informátorů byla hlavním důvodem, proč výzkum probíhal většinou – v sedmi případech – distančně. Dalším důvodem byla horšící se pandemická situace v říjnu a listopadu 2021. Online rozhovory probíhaly čtyřikrát s použitím platformy Google Meets a třikrát pomocí aplikace Messenger od společnosti Meta, snažila jsem se vyjít vstříc konkrétním informátorům a provést hovor na aplikaci, která

je jim blízká, abych eliminovala starosti s technickým zázemím schůzky a informátoři se nemuseli před a během rozhovoru zabývat technickými komplikacemi. Hovory vždy probíhaly s videem, což mi umožnilo vnímat i neverbální reakce informátorů a přizpůsobovat jim vedení rozhovoru. Tři rozhovory pak proběhly při osobním setkání.

Rozhovor vždy začínal neformálním povídáním se subjektem. To bylo v případě osobní schůzky delší než v případě online hovoru, a to z toho důvodu, že online schůzka, jak se ukázalo, sama o sobě poskytovala informátorům dostatek soukromí a pocitu bezpečí, že počítačční ostych vymizel rychleji než v případě osobního setkání. To probíhalo obvykle v kavárně a úvodní společná konzumace zákusku a kávy poskytla informátorovi čas, aby se uvolnil a zbavil se trémy.

Do samotné agendy rozhovoru jsem subjekty také přiváděla postupně, a to jak v případě osobní, tak distanční schůzky, otázkou na podcasty jiných než true crime žánrů, které subjekt v poslední době poslouchá a které ho baví. V této fázi jsem se obvykle k daným podcastům krátce vyjádřila i já, aby se informant zbavil pocitu, že je „vyslýchán“ a komunikace nabyla více charakter rozhovoru. Poté jsem vždy specifikovala svou otázku přímo na oblíbené podcasty žánru true crime. V této fázi rozhovoru obvykle přebral vůdčí roli subjekt a nebylo zapotřebí více jej k povídání pobízet.

Rozhovory trvaly v průměru 45 minut a jejich přepisy jsou tak velmi obsáhlé, oscilují kolem 20 000 až 40 000 znaků. Ukázkou přepisu jednoho z rozhovorů lze najít v příloze.

2.6 Scénář rozhovoru

Výzkum proběhl formou polosturkturovaných rozhovorů. Tato metoda získávání dat byla zvolena s ohledem na možnost přizpůsobovat formulaci otázek situaci a zároveň rozhovory díky shodné struktuře témat jednoduše porovnávat mezi sebou (Hendl 2005, s. 174). Zároveň tento způsob vedení rozhovoru umožňuje akceptovat osobnostní specifika dotazovaného a vytváří přirozenější kontakt mezi tazatelem a dotazovaným (Reichel 2009, s. 112). Ten byl vzhledem k charakteru výzkumu a snahy proniknout mezi fanoušky žánru rozhodně žádoucí.

Témata rozhovoru

Jak už bylo řečeno, scénář výzkumu byl polostrukturovaný a jeho osou se stal výčet dílčích témat, která jednak vycházejí z výsledků již proběhlých výzkumů, které na dané téma proběhly (především Boling a Hull, 2018 a Vicary a Fraley, 2010) ve snaze zjištění těchto výzkumů dále prověřit kvalitativním výzkumem na úžeji definovaném vzorku informátorů – skalních fanoušků. Dále pak témata vycházejí z témat, která nejvíce rezonují na platformách, kde spolu fanoušci podcastu komunikují, především na předplaceném členském fóru fanoušků na stránce zlocinozrouti.cz, dále pak na Facebooku a také pod videi jednotlivých epizod na portálu YouTube. Tyto množiny měly nepřekvapivě mnoho průniků, a to z toho důvodu, že zmíněné výzkumy rovněž většinou vycházely z témat, která komunita přímo řeší – byť se jedná o zahraniční podcasty a jejich fanoušky. Už samotný tento fakt dokazuje, že česká fanouškovská skupina je svými diskusemi zahraničním skupinám fanoušků velmi podobná.

Touto technikou bylo zvoleno celkem šest témat, která nejvíce rezonují ve zmíněných výzkumech a ve fanouškovských diskusích a ke každému z nich byly vytvořeny také konkrétní otázky:

- **Motivace skalních fanoušků k poslechu podcastu *Opravdové zločiny***
Proč si fanoušci myslí, že je podcast oblíbený? Proč jej poslouchají? Jsou epizody či témata epizod, která preferují a která se jim líbí více či naopak méně? Jaké pocity v nich poslech obvykle vyvolává?
- **Kontext poslechu podcastu**
Jak vypadají typické situace, ve kterých fanoušci podcast poslouchají? Jak dlouhý čas obvykle uplyne od publikování epizody, než si ji přehrají? Slyšeli už všechny epizody podcastu? Poslouchali některou epizodu vícekrát?
- **Efekty poslechu podcastu na každodennost jednotlivce**
Jak je poslech změnil? Myslí někdy na příběh i po doposlechnutí poslechu? Uvažují někdy, jak by se zachovali v situaci oběti? Mají strach, že se stanou obětí zločinu? Dělají nějaké preventivní kroky pro svou vlastní ochranu, nebo ochranu blízkých?

- **Socializační potenciál pořadu**

Jak hodnotí přezdívku „Zločinožrouti“? Přemýšlí tak o sobě? Označují se tak někdy? Znají osobně další fanynky a fanoušky pořadu? Sledují sociální sítě pořadu? Jsou členy klubu předplatitelů? Koupili někdy sobě nebo někomu jinému merchandising pořadu? Co pro ně znamená? Jak vnímají podnikatelské aktivity moderátorek?

- **Etická stránka poslechu a společenský kontext**

Jak přistupují ke kritice podcastu? Případalo jim někdy nevhodné, jak moderátorky případ zpracovávaly? Jak se při poslechu takové epizody cítili?

- **Role moderátorek**

Jak hodnotí moderátorky? Rozuměli by si s nimi při osobním setkání? Chtěli by se s nimi setkat naživo? Uvažují o návštěvě jejich srazů? Sledují je ještě jinde než v pořadu?

Okruhy byly pro práci zásadní a sloužily jako kostra rozhovoru. Samotné otázky byly navrženy podle Charamaz (2014, s. 31–32) a obsahovaly otázky otevřené – iniciační, které umožňují vžít se do proběhlé situace a získat více informací nebo také otevírat potenciálně nepříjemné otázky. Tato metoda byla použita hlavně u otázek týkajících se etických konotací podcastu, kde existovala obava, aby informanta neurazily a nezpůsobily jeho uzavření-se. Návodného seznamu Charamaz bylo využito také při konstrukci bilančních otázek nebo otázek, které pátrají po emočních stavech subjektů.

Anonymizace výstupu

Na úvod každého rozhovoru byli respondenti poučeni o účelu výzkumu a o tom, jak bude nakládáno s jejich osobními údaji a byli požádáni, aby na záznam vyslovili svůj souhlas s účastí ve výzkumu. Protože se ve svých výpovědích vyjadřují k velmi osobním otázkám, byly jejich výpovědi v prepisech anonymizovány a pro lepší přehlednost jsou promluvy jednotlivých informátorů a informátorek označeny náhodně vybranými jmény, které nekorespondují s jejich skutečnými křestními jmény.

3 Analytická část

Otázka požitku z teroru, násilí i samotného pocitu strachu při konzumaci média nefascinuje jen odbornou veřejnost, ale i každého fanouška tohoto druhu obsahu, který si někdy položil onu otázku: proč? Proč to vlastně poslouchám? Proč mi to dělá radost? Tato otázka je rovněž zjednodušeným vyjádřením podstaty všech výzkumů publika, o kterých už pojednávaly předchozí kapitoly. Ptala se tak Janice Radway čtenářek „šestákových romancí“ i Ian Ang, když pátrala po motivech diváků a divaček Dallasu a v nedávných letech také Vicary a Fraley nebo Boling a Hull při výzkumech true crime publik. Otázka má pochopitelně stěžejní místo i ve výzkumu této práce. Jak ukázaly už dříve zmíněné výzkumy, odpověď na ni není zdaleka jednoduchá. Jako by se navíc požitek z konzumace žánru true crime zdál, alespoň pro okolí našich informátorů, obtížněji čitelným než záliba v jiných tématech, které se běžně v podcastech vyskytují. Popularita *Opravdových zločinů* se vyšvihla vysoko nad pořady jiných zaměření, včetně těch nejklaštějších, které stály vždy u samé podstaty existence masových médií – zpravodajství a publicistiky. Předstihly však i jiné „zábavní formáty“, jako jsou talk show nebo osobní blogy celebrit. Otázku „proč“ proto nebudu ve výzkumu, který shrnují následující kapitoly, klást jenom já, ale také, v narativech, které jsem zaznamenala, i blízcí informátorů a rovněž informátoři sami.

Odpověď se poměrně jasně rýsuje pod povrchem všech výpovědí. Až pozoruhodně konzistentně u žen a mužů, starších i mladších respondentů různých profesí z různých koutů Česka. Přestože v následujících kapitolách shrnu hned několik motivů, které se na základě výzkumu, který jsem provedla, jeví jako signifikantní pro zážitek informátorů, především jeden se zdá být skutečně univerzálním. Je jím fascinace násilím, deviací a v přenesenějším a poněkud literárním smyslu fascinace *zlem*.

3.1 Fascinace zlem

Fascinace zlem prostupuje napříč všemi rozhovory, které byly s informátory provedeny. Celkem 36 promluv bylo zakódováno v rámci kategorií „motiv zla“ a „fyzická podoba zla“ a vyskytly se ve všech rozhovorech. Fascinace se tedy netýká jen hrůznosti konkrétních činů, ale i fyzické podoby vrahů, jejich vzhledu, vystupování a chování. Tato fascinace vysvětluje celou řadu fenoménů, které jsme zmínili už v první kapitole této práce – fascinaci postavou

Jacka Rozparovače nebo oblibu románu *In Cold Blood* Trumana Capoteho. Oba narativy jsou silně zaměřeny na postavu vraha a na snahu pochopit nepochopitelné, poznat stav, ve kterém se mysl nachází, když páchá zlo. Jak už bylo řečeno, na Capoteho románu zajímala především dvojice vrahů – jací jsou? A proč udělali to, co udělali. Snaha zlo poznat a pochopit provází žánr už od nepaměti. Zvláště zajímavý je však poznatek, že důležitá je v true crime i vizuální složka – je nezbytná i v případě, že hovoříme o médiu, založeném čistě na zvuku (a jak několik informátorů zdůrazňuje, také na „představivosti“). Z rozhovoru s informátory vyplývá, že si vizuální materiály k podcastu často dohledávají na internetu. Nejsou to však reálné fotografie místa činu ani scény násilí, co fanoušky zajímá, ale postavy vrahů a případně také obětí.

No většinou ty fotky jako by článků jsem si hledal pár už teda nevím o kom, ale voni tam třeba ukazují fotky těch vrahů. Nekoukám na ty místa činu to mě jako moc nebere, protože to asi není nic hezkého. Jako pár jsem jich viděl, ale většinou koukám na fotky těch vrahů, protože třeba co si teď vybavím, tak jeden tam měl, aby ze sebe jako by udělal magora, když to tak řeknu, tak si oholil jakoby celou pŕlku obličeje, s vousama i s vlasama. No, tak to jsem prostě chtěl vidět, jak ten člověk vypadá. Vypadalo to strašně. Některý jsou tam fakt jako potetovaný v obličeji, tak spíš mě zajímá, jak ten člověk vypadá, protože oni třeba řeknou "je hezkej" pak řeknou že "je tak hnusnej, že hnusnějšího člověka nevěděl. To jsem dneska poslouchal. Myslím, to byl zrovna Čech. Takže spíš z toho důvodu, že na to koukám no, na ty fotky. No přece jenom když to ten člověk poslouchá v uších, tak je to dobrý, ale když jako by pak na to na to video nebo na ten dokument, když řeknu třeba z těch Lovcích myšlenek, tak tam občas ukazují fotky jako by. To jsou podle mě fotky jako by praví fotky, takže ty jsou taky hnusný.

(Jaromír 29 let, svářeč)

Přiznám se, že kolikrát, když jako holky slyším, jak o tom mluvěj, tak tak si říkám „musím se na to podívat“. Je fajn, že tam dávají prostě ty obrázky těch osob. Třeba těch těch vrahů nebo těch obětí. Jako při náhledu toho obrázku, tak aspoň vím, jak vypadají

(David 27, realitní makléř)

Posluchači chtějí fyzickou podobu vraha znát, aby si ověřili, zda jako vrah *vypadá*. Takto prosté vysvětlení má mnoho vrstev a přináší mnoho otázek, kterým se budeme věnovat podrobněji v následujících kapitolách. Je však důležité zdůraznit, že se zde opět opakuje onen historický motiv třeba ze dříve zmiňovaných Rašínových pamětí – od prvorepublikových dam z vyšších vrstev, které se chodily na vraha dívat z galerie veřejného

soudu, přetrvává tato zvědavost i dnes a internetový vyhledávač je připraven ji okamžitě uspokojit.

V souvislosti se zájmem publika o to, jak vrah vypadá, by se dalo hovořit i o jakém-si praktickém cvičení, zda je dotyčný schopen vraha identifikovat, poznat a potenciálně se tedy uchránit násilí, které může působit.

A pro jaký informace si na tu skupinu chodíte?

No já to jako sám nevyhledávám, ale když mi to tam skočí, tak se jakoby občas musím jakoby podívat na ty lidi, co tam přidávají. Na ty fotky a zajímavosti.

Když se díváte na ty fotky vlastně, tak co vás k tomu vede ty lidi vidět?

Když se podívám na ty, fotky tak je to jinačí, protože když to posloucháte, tak si je můžete představit, jak vy chcete, ale spoustu lidí mě jakoby překvapilo. A hlavně kolega mně říkal ať se občas podívám a tam toho nebo na toho. Takže jako nevyhledávám to, ale podívám se. Jenom abych třeba u některých těch zajímavějších tak abych je prostě viděl, jak prostě vypadali.

(Petr, 22 let, svářeč)

„Nepravděpodobný“ vrah pak v publiku vyvolává znepokojení. Jako u posluchačky Ivy, kterou znepokojuje, že i přitažlivý a po všech stránkách spokojený člověk může spáchat surový zločin, nebo u posluchačky Julie, která se rovněž podivuje nad fyzickou přitažlivostí sériového vraha Bundyho.

Je pro mě překvapení, když je přitažlivej. Prostě, kdo je jako hezčí nebo prostě jako nějak vyniká, tak by to člověk do něho jako neřekl. To prostě když vidíte v televizi někdo vystupovat a pak zjistíte, ježíš, on udělal tohle, tak to člověku voní málo. Jako nechce tomu věřit, protože televize to vystíní takhle, vypadá dobře, má všechno. Proč by to dělal? Ale to jsou už okolnosti, co ví jenom ten dotyčný, co ho k tomu vedlo.

(Iva, 28, operátorka výroby)

Nejvíc mě zaujal Ted Bundy, podle mě jako dost lidí. Protože on má v sobě něco, co jako si myslím že ty lidi nějakým způsobem fascinuje. Hodně jsem právě koukala i na ty dokumenty na Netflixu – Ted Bundy Tapes, a na film se Zackem Afromem.

Dokázala bys právě definovat, co tě na něm zajímá?

Hele já nevím, já jsem třeba jakoby předtím neslyšela vůbec. Myslím si, že má jakoby něco, co jako všechny ty lidi jako obecně fascinuje. Že má takový jako charisma. Prostě takovej týpek, co bys neřekla na první pohled, že je zločinec, ale je jako strašně hezkej. Někdo, kdo by se ti jako

líbil, ale reálně je to prostě vrah a nějakým způsobem to prostě ty lidi fascinuje.

(Julie, 25 let, servírka)

Mentální obraz vraha, který si posluchači při poslechu podcastu vytvářejí, ani jeho archetyp, který utváří média a populární kultura, ve skutečnost často nekorespondují s jeho reálnou podobou. Tento zážitek deziluze může posluchač prožít pouze při konzumaci true crime podcastu a jedná se rozhodně o jeden z nejsilnějších prožitků, o kterých fanoušci opravdových zločinů mluvili. Procitnutí z iluze bezpečí je velmi zasáhlo, pakliže vrah nezapadal do jejich představy nebezpečného člověka, ale naopak působil jako zcela nedevariantní jedinec, a to nejen svým vzhledem, ale i chováním a společenským statutem. Takové případy často informátorům a informantkám vytanuly na mysl jako první, pokud padl dotaz na epizody, které si vybaví. Jako příklad lze uvést případ Chrise Wattse, kterého si vybavily hned čtyři informátorky a u dvou z nich lze hovořit o přímo traumatizující zkušenosti. Tento případ ilustruje velmi dobře celou problematiku fascinace fyzickou podobou zla a jeho překvapivými projevy, a proto je na místě zaměřit se na něj podrobněji v následující kapitole.

3.3.1. Vrah odvedle – percepce postavy vraha versus jeho skutečné já

„O tenhle případ jste si psali nejvíc. Jako že nejvíc, nejvíc, nejvíc, nejvíc. Nejvíc ze všech. Chris Watts. Tak pojďme na něj, na hajzla.“

(Opravdové zločiny, epizoda 66.)

Případu Chrise Wattse se Barbora Krčmová a Lucie Bechyňková věnují v 66. díle svého podcastu, který vyšel 21. října 2020. Tento zaměstnanec společnosti na zpracování ropy *Anadarko Petroleum* v americkém státě Texas 13. srpna 2018 nad ránem uškrtil svou ženu, která byla v té době v pátém měsíci těhotenství, a dvě dcery ve věku tři a čtyři roky. Těla dívek poté ukryl v ropné nádrži a tělo manželky zakopal opodál. Následně předstíral, že se jeho rodina ztratila a vystupoval v médiích jako zdrcený otec. K vraždě manželky se přiznal po svém zatčení 15. srpna, tehdy však jako motiv vraždy uvedl fakt, že žena z pomsty za jeho nevěru zabila obě jejich dcery a on následně neunesl svůj vztek a v afektu ji uškrtil, poté však 21. srpna FBI Wattse obvinila ze čtyř vražd – včetně vraždy nenarozeného syna Nica.

Wattsův případ je jedinečný z mnoha důvodů. Splňuje podmínky abychom jej mohli označit jako *newsworthy* (viz kap 1.1.3.2). Už sám fakt, že se jedná o otce, který vyvraždil celou svoji rodinu včetně manželky v pokročilé fázi těhotenství, by na vzbuzení mediálního zájmu o případ pravděpodobně stačil. Případ však tak zásadně utkvěl mnoha skalním fanouškům především ze dvou důvodů.

Tím prvním je vystupování Chrise Wattse a jeho společenský status, který na první pohled odpírá možnost identifikovat jej jako masového vraha, druhým, ještě pádnějším argumentem je však existence detailní digitální stopy života rodiny, kterou jeho manželka Shannon utvářela na sociálních sítích. Ten dnes slouží jako veřejná galerie všem true crime fanouškům, kteří by chtěli cvičit své schopnosti rozeznat zlo v jeho „latentní“ formě. Využívá jej i dokument Netflixu, který tento autentický rodinný videoarchiv na Facebooku staví do kontrastu s rozsáhlým materiálem, pořízeným bezpečnostními složkami během vyšetřování. Právě tento kontrast spokojených rodinných fotografií a reality nevydařeného vztahu a vraždy posluchače hluboce zasáhl, protože sami, jak přiznávají, nedokázali „zlo“ u pachatele rozpoznat ani pochopit.

A pak taky ten Chriss Watts. Já jsem se právě dívala na tu jeho fotku s těma holčičkama a říkala jsem si „no tak to snad není možný“. Na to jsem právě koukala i na ten dokument, a to jako vůbec nechápu. Tam ta spokojená rodina, ty profesionální rodinný fotky. A pak tadyto?

(Julie, 25 let, servírka)

Mě to vlastně donutilo přemýšlet nad tím, že člověk vlastně ve zkratku asi může jako jednat... Prostě že to v nás je ve všech, tak bych to řekla. Že prostě jako já to neomlouvám, je to prostě strašný, ale že prostě člověk jako nikdy neví, co se mu může přihodit. Prostě i obyčejný lidi jsou něčeho takového schopni a jako to mě právě i jako docela šokovalo, jo? Že jak on vypadal ten Chris Watts jako normální člověk. Prostě hrál si s těma dětma. To jsem prostě byla v šoku, fakt že jo.

(Iva, 28, operátorka výroby)

Všechny posluchačky, které případ Wattse spontánně zmiňovaly v reakci na některou z otevřených otázek, nejprve slyšely narativ v *Opravdových zločinech*, ale následně začaly samy své vlastní pátrání po dalších informacích, motivovány snahou najít důvod, proč se mírumilovný otec proměnil v archetyp chladnokrevného vraha. Obvykle zhlédly zmiňovaný dokument Netflixu *American Murder: The Family Next Door*, který vznikl v roce 2020,

nedlouho před zveřejněním epizody *Opravdových zločinů* a je tvořen fotografiemi ze sociálních sítí, videi z rodinného archivu Wattsových, SMS zprávami a také reálnými záznamy z bezpečnostních kamer výslechových místností, na kterých sledujeme Wattse od prvotního zapírání a vysvětlování po finální přiznání čtyř vražd. Tyto materiály obsahují další senzacionalistické detaily, včetně faktu, že vraždě matky přihlížela starší z dcer, nebo že před tím, než Watts zabil své děti, vzal je hodinu autem s mrtvým tělem jejich matky na podlaze auta. Krčmová v 66. epizodě podcastu, která je věnována tomuto případu hovoří i o dokumentu, „*Spousta z vás to sdílelo a posíláte nám to abychom se na to podívaly. Už jsme to viděly. Za mě to byl jeden z nejlepších dokumentů, jaké jsem kdy viděla*“ (Opravdové zločiny, ep. 66).

Velmi komplexně a dlouho o své fascinaci tímto případem hovořila posluchačka Hana, která nejen cítila silnou potřebu pátrat po motivech vraha, ale zároveň také tyto své poznatky a pocity s někým sdílet. V tomto případě s partnerem.

No jako já to potřebuju s někým, když to ve mně zanechá jako silnou stopu, tak to potřebuju s někým jako probírat, takže mu to celý jakoby povyprávím, chci slyšet jeho názor a on si pak jde poslechnout ten podcast a pak se třeba o tom jako nějak bavíme. Vlastně asi nejhorší pro mě byl Chris Watts jako Americká vražda odvedle, to je i seriál na Netflixu, a to vlastně hnedka, jak jsem doposlechla podcast, nebo myslím že ony ho pak doporučovaly přímo v tom podcastu, to že je ten dokument, vlastně, několikadílnej. A já jsem si ho hned šla pustit a pak jsem to strašně potřebovala probírat. Takže třeba tady tohle je třeba takový další příklad, když jsme to jako probírali docela dalece.

...

Já spíš jsem taková jako že je o tom hodně přemýšlím a já si třeba poslechnu ten podcast a něco mě tam strašně zaujme právě s třeba s tím Chrisem Wattsem, že jsem zkoukla dvakrát podcast, hledala jsem si články a do toho jsem zkoukla ten jako dokument na tom Netflixu a pak prostě přítel jako přišel z práce a říkal "ahoj, jak bylo?" a já jsem to na něj vychrlila, co jsem potřebovala, ještě, než jsem ho pozdravila. Asi potřebuju znát jeho názor, protože už jsem si jako nějaký udělala, ale potřebuju znát i názor druhých. Spíš tak jako potřebuju vědět, jestli to třeba ostatní vidí stejně jak já, nebo tak.

(Hana, 21 let, studentka)

Přestože posluchačky znají případ z podcastu, pro dotvoření zážitku je v tomto případě vizuální složka zásadní. Z výpovědi je patrné, že realistické záznamy nekorespondovaly s představou vraha, kterou si posluchačky utvořily. Posluchačky Hana a Iva se k případu

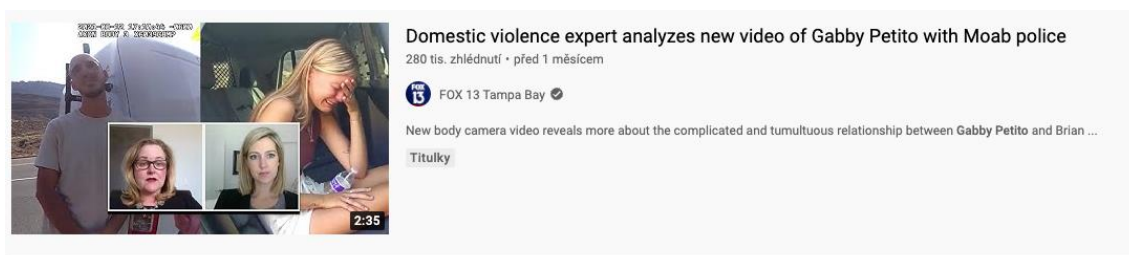
opakovaně vracely v různých fázích rozhovoru a Iva v několika promluvách znovu zdůraznila, že Watts si s dětmi *hrál*. Představa otce, který se dětem věnuje zjevně nekoresponduje s představou otce, který je schopen své děti velmi chladnokrevně a s rozmyslem zavraždit. Domnívám se, že je to právě konflikt mezi mediálním stereotypem vraha a jeho realističtějším zobrazením v true crime (ačkoli i to má značné limity, jak již bylo řečeno v předchozích částech textu), který vyvolává u posluchačů největší fascinaci a zájem.

3.3.2 Vidět vraha – nová média a voyeurismus

Vizuální podoba zločinu byla vždy nedílnou součástí konzumace true crime, avšak zatímco v devatenáctém století si museli čtenáři true crime týdeníků vystačit pouze s kresbou a s příchodem fotografie pak také s realistickou fotografií v tisku i v televizi, nyní se ze zločinu stává opravdový spektakl. Díky novým médiím, která nabízejí možnost nahlédnout do soukromí zúčastněných skrze jejich vlastní komunikační kanály, může být divák přímo součástí děje. Ten je proto vnímán jako maximálně realistický a je třeba podotknout, že v rámci dějin žánru toto „období netflixovských dokumentů“ nabízí divákům nejvíce autentického materiálu.

Díky záznamům z kamer na těle policistů, které jsou veřejně přístupné a které autoři podobných pořadů jako vzpomínané *The American Murder: Family next door* využívají, nabízí takovou „podívanou“ především případy ze Spojených států. Pro současné případy, jako je i ten Gabi Petito však dostávají prostor jak zpracování tradičních médií tak také amatérská zpracování fanoušků a fanynek žánrů true crime pro sociální sítě YouTube, nebo TikTok.

Obrázek 8 Analýza záběrů policejní kamery v případě Gabi Petito na YouTube kanálu Fox

Zdroj: FOX 13 Tampa Bay (2021)

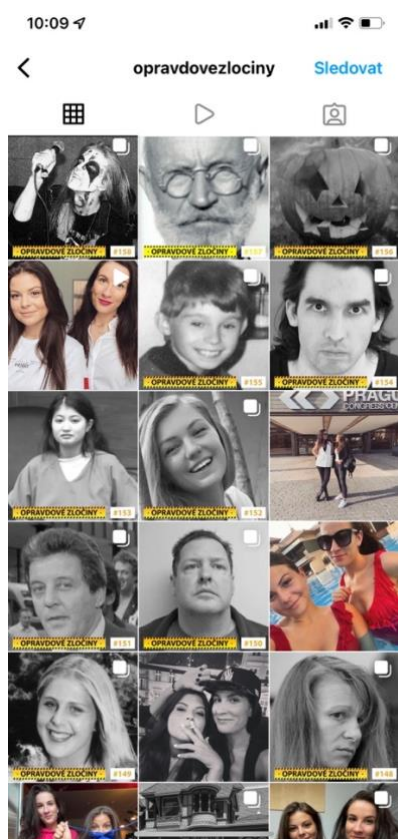
Většina posluchačů a posluchaček přiznává, že ačkoli jim formát podcastu vyhovuje a mají

jej rádi, po poslechu epizody si jdou podobu zúčastněných vyhledat na internet nebo na sociální síť pořadu, kde autorky fotografie zveřejňují, případně své fanoušky instruují, jak najít další fotografický materiál, který jim kontrolní mechanismy těchto sítí neumožňují publikovat. Dokonce i ti fanoušci, kteří sami říkají, že se sociálním sítím příliš nevěnují, sledují profil pořadu kvůli jednoduššímu přístupu k fotografiím pachatelů.

No na youtubku je občas sleduju ty díly, ale spíš jenom skrz nějaký fotky, nebo když tam něco ukazují, co se nedá najít na Googlu, což je skoro všechno, ale občas si je pustím, ale málokdy většinou jedu jenom ten podcast. Když tam třeba něco ukazují, tak si to pak třeba dohledám, ale z devadesáti devíti procent jenom ty podcasty.

(Jaromír 29 let, svářeč)

Obrázek 9 Fotografie zločinců na profilu podcastu Opravdové zločiny na Instagramu

Zdroj: Instagram 2021

Sledovala jsi sociální síť těch autorek?

Jako ne přímo že bych dala follow, ale sledovala jsem ten instagramovej profil, protože ony tam dávaly, teď nevím jestli předtím, nebo potom, takovej teaser a vlastně celej ten jejich profil se skládá z fotek těch zločinců o kterých ony mluvěj. Je to teda proložený nějakýma jejich fotkama z dovolený. Na mě to teda působilo jako že člověk... Já jsem je jako neviděla jak vypadaj, ale ten profil, tak tam jsou jako černobílý fotky těch zločinců nebo fotky z vězení, prostě fakt jako psychopatický fotky, a mezitím jako ony v plavkách, tak jsem si říkala buďto to jsou jako ty holky, co dělaj ten podcast, což je cringe mezi těmahle fotkama, nebo to jsou nějaký další zločinci, co budou v nějaký další epizodě. A byla jsem z toho jako zmatená. A když jsem si to rozklikla, tak tam bylo jako „zdravíme vás z dovolený“, tak jsem teda jako pochopila, o co jde. Asi bych radši, kdyby si to dala každá na svůj Instagram než to dávat sem mezi ty totálně psychopatický černobílý fotky vrahů.

(Aneta, 24 let, studentka)

Mezi případy, které si posluchači dobře vybaví patřily často pávě ty, které měly nějaký významný vizuální doplněk. Kromě zmiňovaného Chrise Wattse to byl také případ influencerky Gaby Petite, které byl, nutno dodat, v době výzkumu velmi aktuální a živý i v tradičních masových médiích. Tato žena byla rovněž velmi aktivní na sociálních sítích a je tak dosud možné dohledat mnoho jejích fotek včetně fotografií s partnerem, který, jak média včetně pořadu *Opravdové zločiny*, spekulují, byl pravděpodobně i jejím vrahem. Případy Wattse a Petite jsou si v tomto rysu velmi podobné – existuje mnoho harmonických fotografií a videozáznamů, které se však ukazují být nepravdivými v kontrastu s pozdějšími událostmi a důkazy, jak se zamýšlí Iva v následující promluvě.

Já spíš přemýšlím nad tím, co ty lidi k tomu vede a proč to jako dělají. Jako co se v nich zlomí, aby takovou věc udělali, protože třeba ten Chris Watts, to byl prostě člověk, kterej jako měl rodinu, kterej prostě měl děti a on si s nima hrál... Já vím, že prostě sociální sítě, to je prostě..je to takové "v uvozovkách" protože pak jde vidět, jak stenjak je úplně jinej, jako, že prostě lidi si to jako že malují, jo? Jsou takhle potom vidět navenek podle svého. Ale jako to je ta realita, jako, co ten člověk opravdu zažívá. Tak to jako nevidíte, jo? Vidíte ty úsměvy spokojený a všechno, jo? A to mě právě docela děsí teďka ty sociální sítě a všechno jako, jo? Že to je možná jako trochu lež, jo? V něčem. Takovej nástroj na ty lidi možná trochu i.

(Iva, 28, operátorka výroby)

Není náhodou, že právě případy Wattse a Petite si posluchači vybavili jako „nejvíc šokující“ nebo „nejzajímavější“ a svou roli nepochybně hraje kromě už zmiňovaného faktoru nepravděpodobného „vraha odvedle“ také nevyčerpatelný zdroj doprovodného vizuálního materiálu.

Jaké příběhy právě vás nejvíc baví v opravdových zločinech nebo obecně třeba i v krimi příbězích?

Mě hodně fascinují třeba takový ty rodinný záležitosti jako ten Watts. Nebo ještě jsem narazila na nějaký holky, co se ztratily v Panamě, to byl taky hodně zajímavý jako. Takový věci mě fascinují. A hlavně tady z té doby. Jakože spíš ty moderní, z modernějšího světa. Protože právě člověk má větší přístup k tomu to vidět. I ty jejich věci ztracený třeba. Nebo ty fotky jsou. Je to prostě víc vidět. Jak třeba fotka z osmdesátých let není tak ostrá, jako teď. Takže asi tak no, asi to tak vnímám.

Jakože fakt teďka je to tak strašně dobře všechno udělané. A hlavně já si myslím že to bylo i třeba díky tomu že ty technologie jdou dopředu, že prostě oni to mají na sobě ti policisti prostě tu kameru a člověk z toho má ještě jakoby větší zážitek i když jako špatnej třeba. Ale je to takovýho něco úplně jiného, než když třeba holky povídají o něčem třeba ze sedmdesátých let jo nebo šedesátých, kde k tomu nejsou fotky kde k tomu není jako nějaký záznam. Teďka je ta doba v tom asi taková zvláštní že je člověk u toho no přímo.

(Iva, 28, operátorka výroby)

Může se však stát, že má informant naopak obavy z vizuální složky případů a považuje mluvené slovo za stravitelnější – méně znepokojivou variantu, jak konzumovat true crime. Jak v dříve uvedené citaci říká Vladimír „*Nekoukám na ty místa činu to mě jako moc nebere, protože to asi není nic hezkého. Jako pár jsem jich viděl, ale většinou koukám na fotky těch vrahů...*“ Nejjasněji však svoji motivaci, co se týká sledování dokumentů vyjádřil informant Petr.

Já su takovej, jako že třeba ten kamarád, tak on se dívá na ty fotky těch vrahů, ale do takovýho stádia odhodláni jsem ještě asi nedospěl, takže jako na ty dokumenty se taky jako teďka moc dívat ještě nechci. Nic nevidím a je to lepší.

(Petr, 22 let, svářeč)

3.3.3 „Motiv zla“ - snaha pochopit nepochopitelné

„A právě až jako mně to začalo docházet, že to tak asi jako je...že takoví lidi můžou být.“

(Hana, 21 let, studentka)

Jak již bylo řečeno, „fascinace zlem“ zahrnuje jednak fascinaci fyzickou podobou zla, tedy postavou samotného vraha nebo vrahů, snahou identifikovat zlo u daného jedince a ověřit, zda odpovídá vžitým (mediálním) vzorcům. Druhou, neméně důležitou součástí fenoménu je však fascinace motivem pachatelova jednání. Snaha rozklíčovat a pochopit motivaci

dotyčného je často první věcí, kterou informátoři uvádějí jako důvod, proč podcast poslouchají, potažmo proč je zajímavá žánr true crime jako celek. Ukazují to například tyto dvě promluvy Jaromíra a Ivy.

(...) Koukám na Netflixu na ty lovce vlastně myšlenek, protože oni tam rozebírají tematiku těch sériových vrahů jakoby z psychologické stránky, proč to dělají, a takový věci, a to mě zajímá. Mě až nezajímá jakoby tak co dělají těm obětem, ale spíš proč to dělají, jakoby.

Nejvíc mě baví ta psychologie, než ten samotný čin. Ten čin jakoby... není to nic hezkýho. I když to jako člověk jenom poslouchá a nevidí to na vlastní oči, na fotkách nebo tak, jak třeba v tý televizi, ale člověk si to nějak vykreslí. Ale, jako, mě spíš zajímá fakt ta psychologie těch lidí. Protože normální člověk si myslím, že to neudělá. Musí tam bejt nějaký ten jakoby podnět, kterej to v něm vzbudí, že jo? Většinou.

(Jaromír 29 let, svářeč)

(...) Mě to fascinuje jako takhle. Jako že to je takovej doplněk už k tomu, že u toho můžu něco dělat, ale mě to spíš jako zajímá. Jakoby co ty lidi k tomu vede. Jako jo že se do toho spíš jako tak vžiju.. A je toho hrozně moc. Jo, to je ještě to nejhorší, že prostě to nemá konce. Je to asi divný, ale já to tak vnímám, no.

(Iva, 28 let, operátorka výroby)

Motiv zla je pro posluchače zkrátka naprosto stěžejním prvkem true crime narativu. Ne nadarmo se v českém prostředí vyskytují podcasty s názvy jako *Motiv vraždy* nebo nový pořad *Motiv zla*, jehož titul jsem si vypůjčila pro název této kapitoly. Posluchači nezdědka pátrají po onom motivu sami, na vlastní pěst, a to zvláště, pokud není uspokojivě popsán a vysvětlen v rámci epizody *Opravdových zločinů*. Nevyřešené případy vedou k frustraci, poskytují však zároveň také určitou výzvu k mentálnímu cvičení, pátrání na vlastní pěst a jsou vděčným tématem pro fanouškovskou komunitu. Studentka Hana v následující ukázce popisuje, jak ji ovlivnil již zmiňovaný případ Chrise Wattse a přiměl ji i intenzivnímu pátrání nad rámcem podcastu.

(...) Takže na mě to teď jako dolehlo. Až po tom, po semestru, vlastně, online výuky. Třeba zrovna ten Chris Watts. Mě prostě přijde jako ten člověk úplně... že jsem dlouho nemohla pochopit, že jak žijeme v té určité sociální bublině, že jako tohle je někdo jako schopnej udělat prostě. Že jsem furt hledala, procházela různý články o tom případu na českých, na zahraničních stránkách, a furt jsem se jako snažila pochopit. Jako dyť něco musí mít. Nějaký takový jiný důvod, než že ji jako nechtěl, tu manželku, prostě, nebo...A právě až jako mně to začalo docházet, že to asi jako

je tak...že takoví lidi můžou být.

(Hana, 21 let, studentka)

Haně tedy její vlastní pátrání pomohlo přijmout realitu zločinu i s jeho iracionalitou. Samotné sdílení svých vlastních teorií a společné pátrání po motivech zločince je však důležitým prvkem pro budování komunity podcastu a rozhodně slouží jako jeden z motivů, proč o pořadu říct svým přátelům a rodinným příslušníkům. Motivace jakého-si sebevzdělávání a examinace, vlastního, takřka kriminálního vyšetřování, bývá posluchači chápána jako eticky mnohem lepší důvod k poslechu, než je „pouhá“ zábava, plynoucí z poslechu, jak naznačuje posluchačka Anna v této ukázce:

No já jsem takovej zpálenej člověk do krimi příběhů. Asi to mám po babičce, no, ale všeobecně mě zajímají dokumenty o sériových vražích už i z toho důvodu, že mě tak nějak zajímá, co způsobuje, že ten člověk začne dělat takovýhle věci, jo? Samozřejmě, že je to prostředí nebo nějaký anomálie v mozku a podobně, ale vždycky mě to prostě takhle přitahovalo. Ať to byla Anatomie lži, jestli jste někdy viděla seriál v televizi, nebo Myšlenky zločince. Je to takový zajímavý. Opravdu. Pokud bych měla, nechci říct větší inteligenci, ale spíš schopnost se lépe učit, tak prostě bych asi studovala něco podobného, nějakou kriminalistiku.

(Anna, 50 let, prodavačka)

Přibližně polovina dotázaných, podobně jako informátorka Anna výše, podle svých slov projevovala zájem o kriminální témata již od pozdního dětství nebo puberty, druhá, přibližně stejně početná skupina si k tématu naopak našla cestu až s poslechem podcastu *Opravdové zločiny*. Zájem o true crime projevovala už v dětství i informátorka Iva.

No je to zvláštní, ale mě to prostě zajímalo vždycky. Já si pamatuju, že už jsem ve třinácti letech jsem měla nějakou první knížku „Největší vrazi jako USA“, jo? A tam prostě byl třeba ten kanibal z Milwaukee, to prostě bylo, jo, to bylo prostě strašný, jo? To je deset let zpátky pomalu, nebo, a to jako teďka, když vlastně oni o tom jako mluví, tak jako já, je to asi zvláštní, ale člověka to prostě fascinuje. Proč se to třeba stalo a řeší to prostě, no.

(Iva, 28 let, operátorka výroby)

3.3.4 Strach ze zločinu a prevence kriminality

Ve světě informátorů, „Zločinožroutů“ není zmiňovaná snaha pochopit a poznat motivace vrahů pouze voyeuristickou zábavou, ale je také součástí taktiky ochrany proti zločinu, který by se mohl dotknout jich samotných. Vnímají zločin jako přirozenou a všudypřítomnou součást života a svůj zájem o skutečné kriminální případy sami označují za snahu poznat pravou podstatu této „temné stránky společnosti“. Zároveň se někteří z nich domnívají, že společnost je k tomuto tématu nerozumně laxní. Nikdo z nich nelituje poslechu podcastu i za cenu toho, že v nich vyvolává úzkost a obavy ze zločinu (s různou intenzitou) a naopak považují pocit ohrožení, vzešlý z pravidelné konzumace tragických příběhů, za prospěšný pro jejich bezpečnost. Jedná se pro ně o určitou formu prevence, kterou by měl podstoupit každý. Zároveň si vytvářejí své vlastní taktiky, jak se v krizové situaci zachovat a jak jí předcházet. Nežřídka vnímají ty, kdo se o zločin nezajímají nebo považují konzumaci true crime dokonce za špatnou nebo zvrhlou, za jedince, kteří zavírají oči před závažným tématem a motivaci fanoušků true crime nechápou správně. V následujících podkapitolách se budeme věnovat těmto závěrům podrobněji.

3.3.4.1 Strach ze zločinu jako strach ze společnosti

„Takže vy už kvůli nám nestopujete, nejezdíte pod stan, nechodíte na rande, nechodíte na seznamky, vlastně nevylejzáte z domu. Nechcete jet autobusem, protože vraždu v autobuse už jsme tady taky měly. Tak přijdu já a přijdu s vraždícím řidičem taxislužby, Uberu. Takže nemáte zač.“

(Opravdové zločiny, ep. 122)

Lze říct, že strach ze zločinu je univerzální zkušeností zpovídaných skalních fanoušků *Opravdových zločinů*. V mnoha dílech se k němu přiznávají i samy moderátorky. Mezi posluchači například rezonovala historka (opět z epizody 66, věnované Chrisi Wattsovi) kterou vypráví v úvodu dílu Krčmová, a ve které následujícím způsobem popisuje, jak s matkou na silnici potkaly sraženou srnu. *„Povídáme, povídáme a najednou před silnicí vidíme ležet něco hrozně velkého a ono se to začalo hejbat. A my jsme s mamkou jenom zmlkly, chytly jsem se takhle za ruce a nikdo ani nedutal. My jsme k tomu přijely a já říkám, „mami, tam je mrtvej člověk“. Byla tam teda srna ale prostě to bylo hrozný...“* Na to

Bechyňková reaguje „*Tam je nejhorší ten moment, že my, jak už jsme postižený, tak i kdyby to byl člověk, tak ne že normálního člověka napadne „vylezu a půjdu mu pomoci“ ale nás úchyláky napadne „co když je to finta?“ a někdo vyskočí z té škarpy a půjde po vás, protože takhle začíná každéj dobrej horor.*“

Tato výměna je pro fanoušky sdílením jejich vlastní zkušenosti. Přímo v rozhovoru si ji vybavila informátorka Anna

Já si myslím že bych si s nima rozuměla. My doma jsme v podstatě... Nevím, jestli to můžu takhle říct, ale úchylný tady do takovejch případů. Ve všem vidíme nějaký kriminální případ. Stejně jako ta Barča, když jela s maminkou a viděli tam nějaký pytel na silnici nebo nějaký předmět. „Mami, nechod' tam, co když je to mrtvola?“ Nebo někdo tam číhá. Jo tak opravdu přesně, jak to ty holky tam říkají. Přesně takhle se člověk občas cítí v určitých situacích, takže i to sdílení těchto pocitů s těma fanouškama je strašně super.

(Anna, 50 let, prodavačka)

Moderátorky svoje vlastní úzkosti ze zločinu v podcastu často ventilují a jedná se o jakýsi tmelící prvek komunity Zločinožroutů, o které bude pojednáno dále.

Faktem je, že posluchači nehovoří o „příjemném“ strachu, se kterým, jak už bylo zmíněno dříve, pracují teorie o oblibě hororového žánru nebo adrenalinových sportů. Strach tu totiž neprobíhá „v kontrolovaném prostředí“, v bezpečí. Alespoň ne zcela. Přestože v dané chvíli, kdy posluchač *Opravdové zločiny* poslouchá, nemusí být nutně v ohrožující situaci¹⁵, pocit ohrožení se může dostavit zpětně, pokud se dotyčný dostane do situace, kterou nově jako rizikovou vnímá. Jednu z nejpřímnějších promluv k tomuto tématu poskytl informátor Petr, který sám tvrdil, že svůj strach dosud s nikým takto komplexně nesdílel. Pro téma strachu ze zločinu a jeho vlivu na každodennost fanouška pořadu je tato zpověď natolik vypovídající a zajímavá, že je vhodné uvést ji zde celou.

¹⁵ Řada posluchaček však podcast poslouchá například při joggingu, což je činnost, při které mohou cítit i bezprostřední ohrožení, zvláště pokud se jí věnují samy na odlehlém místě, strach bývá velmi reálný. Vidíme to i u autorek recenzí na Apple Podcast . Jedna z recenzentek s přezdívkou „zločinožrout“ například píše „začínám být velmi obezřetná (...) •pokud běháte, uběhnete s nimi 2x tolik 😊“, podobné pocity pak líčí i ti, kdo podcast poslouchají třeba při večerní cestě domů.

No jo no tak jako samozřejmě jsem paranoidní a říkají to tam i jakoby holky, že jo? V tom podcastu. Už jsme díky tomu všichni paranoidní. Takže jako abych vám řekl pravdu tak já vstávám třeba ve tři nebo ve čtyři ráno, to už je tma. A prostě je všude tma, že jo? A já jdu po tom baráku, a potom najednou zjistím, že máme odemčený barák, protože bydlíme na vesnici a máme jakoby dvůr a prostě se nezamyká u nás. Jako občas jo, někdy ne. Tady zjistím, že to tak je, říkám "Ty vole" a prostě jako běhá mě mráz po zádech nebo začne mi tlouct srdce a furt se tak jako mám tendenci dívat jakoby za sebe. Mám strach se otočit do tmy, protože nevím, že jo? A potom, když prostě v práci taky končím pozdě a většinou tam už bejvám někdy aj sám, což je jako by na velký dílně hnusný... Jako takhle jako nejhorší pocit pro mě prostě je jít sám do sprehy takhle otevřený, jako by, a potom když si meju hlavu, ručníkem, když si to drhnu, tak prostě přehodím si přes hlavu ten ručník a furt čekám, kdy na mě někdo vlítne, takže určitě to na mě nějaký následky nechalo. Hodně lidí se mi za to směje.

(...)

Ale jako stalo se mi, to vám asi kamarád říkal, ale musel jsem, já nevím, aspoň na měsíc přestat s tím posloucháním, protože prostě v noci... Já jsem šel spát, že jo, a zavřu oči a najednou jak kdyby na mě všichni koukali jako... Představte si, že zavřete oči a najednou vidíte oči z někoho jiného a někdo se na vás dívá. A já jsem normálně celou noc díky tomu nespál, protože jsem si myslel, že když zavřu oči, tak se na mě někdo dívá. Jako ono to zní úplně bláznivě, já to chápu, ale fakt se mi tohle jako stalo...

(Petr, 22 let, svářeč)

Petrův strach nabývá v určitých popisovaných situacích takových rozměrů, že je možné označit jej za paranoii a má velký dopad na jeho psychickou pohodu i na fungování v běžných situacích. Strach se zde, podobně jako u sledování hororu, dostavuje se zpožděním nebo je prožíván znovu, je však třeba poukázat na velmi významný rozdíl – zatímco u sledování hororu se tento strach může dostavit zpětně také, posluchač true crime se nebojí vykonstruovaného monstra, které je dílem trikového studia, nebo vyfabulované postavy vraha. Ohrožení, které pociťuje, je skutečné, protože se týká „skutečného zla“ jak jej sami posluchači definují. V následujících úryvcích vidíme, že fanoušci podcastu jako nejvíce znepokojivé definují ty situace, které by se potenciálně mohly dotknout i jich a které podávají důkazy o tom, že se do nebezpečí může dostat i „běžný“ člověk a bez vlastního přičinění.

Pro mě osobně je to spíš doplnění si nějakého pohledu jako na realitu, jo? A spíš jako postavení se tomu, jaký je i svět, jo? Samozřejmě, jako jsou tady super věci kolem nás, ale jsou tady jako i ty horší věci, a je to pro mě jako doplnění toho pohledu na svět obecně. Jako jaký lidi můžou

být. Jako strach vyloženě, že bych se bál, já nevím, někam jít, nebo prostě bál se otevřít skříně, nebo něco takovýho, nebo dveře, tak to rozhodně ne, to určitě ne, ale v některých momentech tak úplně jako to mrazení a tím že si člověk říká „to snad ne“, jo? Takže ne vyloženě strach, paranoiu rozhodně necítím, ale jako spíš takový ten mrazivý pocit, že si člověk řekne jako čeho jsou ty lidi schopní.

(David, 27 let, realitní makléř)

Já jsem zase taková, že zvládnou tokový ty „masakr motorovou pilou“ a tak, tak si řeknu no dobrý, nicméně když je tam nějaký jako nevyřešený případ, že tam na tebe čeká někdo doma s nožem, nebo se ztratí děti, to tam taky říkaly mnohokrát, že se ztratily něčí děti, a už je nikdy nikdo neviděl. Tak to mi přijde takový, že bych to jako nemusela slyšet, nebo že bych prostě nemusela vědět že se tohle děje. (...) Byl tam nějaký případ že jako manželka usekla manželovi hlavu a uvařila ji v hrnci na špagety. Tak si řekneš jako „oukej“, stalo se to, ale spíš se nad tím pousměješ, a nebojíš se, že někdo usekne hlavu tobě, ale spíš takový ty, jak se někdo ztratil, nepřišlo se na to, z ničeho nic někdo zabil svoji manželku a dvě děti a hodil je do nějaký ropný nádrže. Tohle mi utkvělo.

(Aneta, 24 let, studentka)

Zatímco u posluchačů jako jsou David a Aneta, zdá se nedochází ke klasickému, pudovému strachu „ze tmy“, přesto se dá hovořit o strachu, a to o strachu, z „temné“ stránky společnosti jako takové, což je opět poněkud literární termín, který informátor David často používá. Tento strach je komplexnější povahy než jednoduchá obava v nepříjemné situaci. V jistém smyslu se zde vrátíme k původní citaci z podcastu samotného, která sama slouží jako výstižná ilustrace dvou rozdílných přístupů ke strachu ze zločinu. Zatímco Krčmová líčí svůj instinktivní strach z podivného objektu na silnici, Bechyňková přidává této situaci mnohem temnější podtón. Samotná existence podivného předmětu na silnici by znepokojila zřejmě většinu řidičů, jen málo z nich by však napadlo, že případné „tělo na silnici“ slouží jako léčka, prostřednictvím které jim chce někdo ublížit.

„Zločinožrouti“ nevyhnutelně žijí v nedůvěře a v určitém strachu z lidí. Jeho původcem je efekt působení médií, který označujeme jako „paradox frekvence“ a o kterém již bylo pojednáno dříve (Dimitrieva 2017). Mají strach ze zločinů, které jsou reálně mnohem méně časté, než se jim pod vlivem konzumace podcastu zdají být.

Každý z informátorů vyprávěl o situacích, kdy cítil úzkost, nebo kdy jej strach o svou vlastní bezpečnost ovládl. Dříve jsme uvedli situace, které děsily Petra, strach se však nemusí týkat pouze temnělých dílen, noci a samoty, jako v jeho případě, ale i zcela běžné a zdánlivě nerizikové situace cesty parkem během slunného dopoledne v centru města, jako je tomu v následujícím příběhu studentky Hany:

(...). Tak jsem šla a za mnou šel prostě pán. Bylo teplo, já jsem měla kraťasy, tričko, batoh a pán měl prostě na sobě mikinu volnou a s kapucí přes hlavu. Tak jsem si říkala... tak jsem se na něho tak otáčela a říkala jsem si "aha, fajn". A byla tam paní s pejskem, která si házela balónkem, u těch schodů, říkám si "tak rychle proběhnu kolem té paní, ta mě viděla, bude si mě pamatovat". A najednou jsem slyšela jako že takový prostě jako kdyby se za mnou někdo rozutíkal po těch schodech. Tak jsem začala běžet nahoru a vykřikovat. A pak jsem se otočila zpátky a za mnou nikdo neběžel. Jen tam stál ten pejsek, kterej se rozběhl za tím balónkem, který mu tam zapadl k těm schodům. A paní jako jestli jsem v pohodě. Říkám "v pohodě". Takže všímám si, že jsem taková pozornější, což ale si myslím, že není jako na škodu, ale nic se nemá přehánět.

(Hana, studentka, 21 let)

Stejně jako Hana informátoři sice přiznávají, že cítí úzkost častěji než dřív. Jejich příběhy tak nezřídka, stejně jako v jejím případě, obsahují úvahy, které jsou pro fanoušky true crime typické – například identifikace případných svědků zločinu, na které by se policie mohla obrátit, snaha zapamatovat si charakteristické rysy potenciálního útočníka pro pozdější výpověď na policii, zaznamenání času, kdy se ozval podivný zvuk, který by mohl být výstřelem a podobně. Svou obezřetnost však nevnímají jako hendikep, ale spíš jako určitou výhodu, protože se považují za poučené nástrahami světa a mohou se tak lépe bránit. Poslech podcastu bere většina z nich jako vhodnou prevenci nejen pro sebe, ale i pro ostatní, třeba pro děti, jako Petr v následující ukázce.

Je určitě prospěšný, aby se o těch tématech mluvilo. Jako ne tak surově, ale podle mě se dá jako by těmhle najít spousta jakoby možná dalších vrahů, protože když se o tom budeme mluvit, tak ty lidi třeba něco na sobě ukážou. Ale to je takový těžký, no, to je strašně těžká otázka, jestli o tom mluvit úplně nahlas a nebo jenom mezi kamarády. (...). Myslím si, že když učitelka dítěti řekne na základce "nechod' k autu" jenom, tak si z toho to děcko prostě nic nevezme. Prostě já nevím. Je hodně případů, že prostě jako by sedli k někomu do auta, ale co ty jako by lidi těm děckám řeknou? Prostě vyhýbej se, s nikým nemluv a takový. Jsou to děcka prostě. Podle mě je to bude přitahovat dvakrát víc. Takže prostě některé ty příběhy prostě sepsat tak, aby prostě pochopily z toho, co se může a nemůže stát, že jo? (...) Jako je zbytečné strašit děcka, ale prostě

žijeme v šílené době a myslím si jako, že zlepšovat se to určitě nebude. Teďka už prostě lidi byli zavření doma, tak určitě to v nich probouzelo taky jinačí věci v hlavě.

(Petr 22 let, svářeč)

3.3.4.2 Strach ze zločinu a gender

Podle již mnohokrát zmiňovaného výzkumu Vicary a Fraleyho, jsou ženy mnohem častěji fanynkami true crime žánru než muži. Snaha zjistit, zda tomu tak je i v případě podcastu Opravdové zločiny, byla tedy dalším logickým krokem, ve snaze genderové rozdíly lépe popsat a pochopit.

Přestože samotné podcastové aplikace údaje o genderu posluchačů neposkytují, lze se v případě Opravdových zločinů řídit nepřímými ukazateli demografické skladby posluchačů. Samy autorky uvádějí, že instagramový profil podcastu, který má aktuálně 72,4 tisíc sledujících (Instagram, 2021), sledují převážně ženy, a to v 82 % případů (Clubovna Podcast 2021).

Dalším zdrojem informací o demografii a preferencích posluchačů mohou být, podobně jako ve výzkumu Vicary a Fraleyho, také recenze podcastu. V tomto případě recenze, které zveřejňují posluchači na platformě Apple podcast. Proto v rámci této práce vznikl i menší přidružený výzkum, který využil stejnou metodu jako výše zmínění autoři a jeho cílem bylo zjistit genderovou skladbu recenzentů na podcastu na této platformě. Bylo zkoumáno celkem 120 textových recenzí (tj. těch, které, kromě numerického hodnocení formou hvězdiček, používají také slovní hodnocení), u kterých bylo možné zjistit gender pisatele na základě koncovek sloves a také na základě uvedených jmen.

Z tohoto kvantitativního srovnání bylo zřejmé, že ženy podcast hodnotí téměř 2,5krát častěji než muži – z recenzí, které bylo možno takto genderově rozlišit psaly 66 ženy a 25 muži. Ještě zajímavější však bylo sledovat průměrné hodnocení ve formě hvězdiček, které posluchačky a posluchači podcastu udělovali.

Průměrné hodnocení žen bylo 4,1 z 5 možných, zatímco průměrné hodnocení mužů „jen“ 3,3 – muži tedy podcast hodnotí o téměř celou jednu hvězdičku hůře. Celkem 46 žen, tedy

69,7 % dalo podcastu nejvyšší možné hodnocení – 5 hvězd, zatímco 8 z nich, tedy 12,12 % využilo nejnižšího hodnocení jen jednou hvězdičkou. U mužů hodnotilo plným počtem celkem 12 recenzentů, tedy 48 %, naopak nejnižší známku využilo 8 z nich, tedy 32 %.

Je nutné si uvědomit, že zde může docházet k efektu, kdy nespokojení posluchači hodnotí slovně a nejen hvězdičkami spíše, než ti spokojení. Napovídá tomu i výsledné hodnocení pouze hvězdičkami, kde podcast získává průměrnou známku 4,5, zatímco průměr numerického hodnocení recenzí, které obsahují text je 3,81. Zároveň je z výsledků zřejmé i to, že jen malá část recenzentů využila slovní a zároveň číselné hodnocení – z celkového počtu 1925 hodnocení obsahuje pouze 121 i textovou recenzi, to je 6,29 %.

Na základě tohoto krátkého vhledu do genderové skladby recenzentů na jedné z nejpoužívanějších platforem tedy lze konstatovat stejný výsledek, jaký naznačuje i Instagramový profil podcastu – ženy pravděpodobně skutečně poslouchají podcast častěji než muži. Lze s jistotou tvrdit, že jsou aktivnějšími podporovatelkami podcastu a co se týká platformy Apple podcast, hodnotí pořad také signifikantně lépe než muži.

Opět se nabízí otázka, jaká je příčina tohoto zjevného rozdílu. Samy autorky podcastu se v několika rozhovorech k tomuto tématu vyjádřily. Podle Bechyňkové není příčinou fakt, že ony samy, moderátorky, jsou ženami. Alespoň ne hlavní příčinou. „*Já si jako úplně nemyslím, že funguje takováhle matematika. (...) Myslím si, že je to spíš tou tematikou než náma,*“ Uvedla v podcastu *U kulatého stolu* (2021). Mají však vlastní vysvětlení pro oblibu true crime žánru ženami, které zmiňovala Krčmová v podcastu *Clubovna*

Krčmová: „*Já jsem právě teďka nedávno úplně prozřela. Protože Lucka právě vyprávěla příběh, a já jsem se do toho zaposlouchala a měla jsem pocit, že jako drbeme někoho. Že prostě ty řešíš cizí život a že se jako dozvídáš s kým byl, koho podváděl a je to strašný drbání. A ještě to jako odlehčujeme. Ženský jako podle mě rády získávají informace. Strašně rády drbou. A když je to takový jako extrém, jako jsou třeba vraždy a násilí, tak je to pro baby jako „Ou jé!“*

Bechyňková: „*Já si myslím, že jsme pro vás chlapy takový slepice.*“

(Clubovna Podcast2021)

Samy autorky tedy genderové rozdíly ve své posluchačské základně přičítají motivu voyeurismu, který u žen vnímají jako silnější než u mužů. O motivaci prevence před zločinem takto silně neuvažují a většinou se o ní vyjadřují spíše jako o negativním vedlejším

produktu podcastu, který je život omezující. Byť se v některých epizodách vyjadřují i k nutnosti prevence a potřebě uzpůsobit své chování tak, aby se posluchačky nedostaly do potíží (což jsou momenty, kdy se adresně obracejí přímo k ženám), není motiv prevence zločinu v podcastu příliš zastoupený.

To je rozhodně pozoruhodný moment, kdy je obsah podcastu jeho autorkami dekodován odlišně než jeho publikem. Z výzkumu totiž vyplývá, že motiv prevence je u fanoušků zastoupen hojně. V samotné snaze poznat nebezpečné osoby na základě fyzického vzhledu, pochopit jejich motivace a psychologické pozadí, která je, jak jsme si ukázali v předchozích kapitolách, charakteristická pro celou skupinu skalních fanoušků, autorky vidí spíše snahu dozvědět se „pikantní“ informace ze soukromí cizích lidí. Otázkou je, zda autorky správně čtou motivace svých posluchaček, které naproti tomu ve výzkumu možná ani mně a ani samy sobě nepřiznávají proč je obsah podcastu doopravdy láká, nebo zda autorky význam svého vlastního díla v životech fanoušků nepochopily. Pokusíme se toto téma znovu otevřít v poslední kapitole praktické části, která je věnována zločinu jako zábavě.

Nyní je však zapotřebí podívat se ještě na to, jak na aspekt genderu pohlíží informátorky a informátoři. Lze totiž sice na základě předchozích citací konstatovat, že obavy ze zločinu pořad vyvolává jak v mužích, tak v ženách, pohled skalních fanoušků na fakt, že ženy poslouchají podcast častěji než muži, je však překvapivý. Toto je jediný moment, kdy se projevují ve skupině výrazné genderové rozdíly.

Já si myslím, že je to možná právě proto, že ženský daleko častěji bývají obětí než muži. Ta možnost, že prostě chtějí vědět, co by mohly změnit nebo jak by se mohly zachovat, nebo jak by se zachoval někdo jiný. (...) Já si myslím že ty chlapy to třeba nebaví. Z toho důvodu že si můžou myslet, že se ženský zaobírají prostě hloupostmi. Jestli mě rozumíte, jak to myslím, jenže ona to hloupost není, ale ten chlap to může vnímat z toho svého pohledu. Jakože potkala jsem se s názorem "Ježíši Kriste, už všichni vrazi čekají zrovna na tebe až pojeděš autobusem." Že toto nebezpečí je tak blízko a tak častý, než ty lidi si zvládnou někteří uvědomit, že vlastně se i jim tohle může stát a ti chlapi se cítí v podstatě bezpečněji, si myslím, že vzhledem k tomu že mám i větší fyzický dispozice k tomu, nebo lepší fyzické dispozice k tomu, aby se tomu protivníkovi ubránili. Zatímco ta ženská se opravdu buď musí spoléhat na to, jak chytrě přelstít toho násilníka anebo jak čerpat prostě rady jiných, kteří se už s něčím takovým setkali.

(Anna, 50 let, prodavačka)

Toto vyjádření informátorky Anny vystihuje podstatu toho, co ženy, které se do výzkumu zapojily, od true crime podcastu očekávají. Kromě užitečných rad a příkladů boje ostatních žen s trudným osudem je to také pochopení a určitá vážnost, která je tématu věnována. Byť autorky podcastu samy s oblibou zdůrazňují, že příběhy odlehčují, důležitý je fakt, že nezlehčují důležitost zájmu o true crime jako takovou, a naopak jej legitimizují.

Řada posluchaček si pod vlivem poslechu pořídila pepřový sprej nebo uvažuje o kurzech sebeobrany, což je téma, které se objevovalo nejen ve výzkumu, ale pravidelně o něm posluchačky diskutují také na klubovém fóru nebo na sociálních sítích pořadu.

Strach ze zločinu je fanoušky podcastu vnímán jako ženská záležitost, a to platí univerzálně – vnímají ho tak nejen samy ženy, ale i muži. Přestože se mužští fanoušci přiznávají k jisté ostražitosti a strachu, většinou přijímají svou roli „silnějšího“ nebo „agresivnějšího“ pohlaví, což je termín, který je, jak se zdá, obecně vžitý a citují ho ve svém výzkumu Vicary a Fraley, ale také jej používali sami respondenti mého výzkumu. Zločin je tedy v pojetí fanoušků podcastu téma velmi ovlivněné genderem a strany jsou vcelku jasně rozdělené na křehké ženské oběti a mužské agresory (a to i navzdory reálným policejním statistikám podle kterých jsou muž ohroženi zločinem více než ženy).

Jako já právě kvůli podcastu chci začít chodit na sebeobranu, abych teda věděla, co jako dělat. Nebo takový to jako abys prostě věděla, kam ho třeba bouchnout nebo kopnout, když to půjde. Mě třeba přítel po poslechu podcastu pořídil pepřový sprej, abych ho nosila s sebou, ale já si myslím, že jsem na to tak nešikovná, že by spíš jako nastříkala sama sobě do očí. Jsem taková jako...a to třeba přítel, to jsme se bavily i se spolubydlícíma, protože bydlíme ve studentském bytě, a ve druhém pokoji bydlí dvě holky, kamarádky, a my jsme se tak jako potkaly a bavily jsme se jako že prostě holky, že se bojíme jít samy v noci tady parkem v Olomouci. Že prostě, když někdo kolem tebe projde, tak už jako chmatáš, jestli máš v kapse třeba klíče nebo něco takového. Tak jako přítel z toho byl hotovej, že jako tady to se fakt jako děje, že ty holky jsou z toho tak ve stresu. Myslím, že jako tam je rozdíl mezi tím, jak se na to dívá ten chlap a jak jako ženská. Jako takhle: já nevím co bych dělala.

(Hana, 21 let, studentka)

Spousta kluků je takovejch jako že asi nad tím nepřemýšlejí a je jim to asi jako volný. Bych řekl možná.

(Petr, 22 let, svářeč)

Je to zajímavý. Mě třeba ještě napadlo, jestli třeba jestli třeba ti chlapi jako... Možná to na mě působí jakoby tvrdě, že prostě tam jsou ty děti, jsou tam i ženy, a teď prostě je to hlavně ve většině případů chlap, kdo zabije ženskou nebo prostě ty děti. To tak prostě je, že ve světě je jako myslím i dokázáno, že prostě to většinou je, že jako ženská tak často nevráždí, jak ten chlap, tak možná že tady z toho hlediska, že se na to nechcou dívat, že jako by se třeba možná stydí, jo, nebo nechcou jakože poukazovat na to, že oni jsou jakoby to pohlaví, to agresivnější nebo agresivní. Asi možná tady z toho důvodu.

(Iva, 28 let, operátorka výroby)

Ti muži, kteří se ke strachu přiznávají, jako právě respondent Petr, cítí jistý stud a svému okolí velmi těžko přiznávají, jaký vliv na ně poslech má. Ženy naopak tento problém nemají, protože cítí svůj strach jako přirozený a své postavení bezbrannosti vůči zločinu jako předem dané a nezvratné.

Muži si silně uvědomují disproporci v násilí páchaném na ženách a mužích a také to, že muži jsou, podle vyznění podcastu, obvykle pachatelé násilných činů spíše než ženy. Pokud jsme hovořili o pocitu určité „vzdálenosti“ od tématu a z toho plynoucího bezpečí, jako je tomu v hororovém žánru, vnímají tuto vzdálenost muži rozhodně častěji a intenzivněji než ženy a jejich strach ze zločinu se přetavuje spíše do strachu o blízké osoby – ženy, děti než o svou vlastní bezpečnost.

Chci předejít problémům, no. Jako by člověk to poslouchá tak už má taky jiný postřeh. Neříkám jako, že se bojím někam chodit, to ne, ale už ten už ten jakoby svět venku vnímám trošku jinak, jako by třeba když jdu s prckem, tak mě nenapadne, aby šel jakoby po chodníku a byl u silnice. Vždycky chodí u chodníku, aby byl z pravé ruky mě, tak, aby, když to řeknu, aby ho nemohl někdo naložit a odvézt, prostě. Možná už mám větší strach, ale ten strach je furt takovej, že nejste paranoidní, jenom se prostě bojím o to dítě, takže už to je takovej nový poznatek bych to spíš řekl.

(Jaromír, 29 let, svářeč)

Pro některé muže může být vzhled do této problematiky jistou osvětou, jako ve výše citovaném případě přítele informátorky Hany, který si díky podcastu uvědomil, že je zločin pro ženy opravdovým tématem a informátorku podpořil v jejím zájmu o sebeobranu. Jedná se o určitý vzhled do odlišného světa, ve kterém není zločin jen zábavou na volný podvečer, ale skutečným ohrožením a zdrojem mnoha stresů v běžných životních situacích. Tímto

postojem se mohou muži, kteří podcast slyšeli, lišit od partnerů a známých skalních fanynek, kteří jej neslyšeli, nebo jejich motivaci nechápou, jak už bylo patrné z první citace této kapitoly od informátorky Anny, která hovoří o názoru, že ženy téma zveličují a o mužích, kteří bagatelizují jejich strach. S podobným názorem jsem se setkala i u jednoho z informátorů, který podobně jako naznačovala i Anna soudí, že ženy mají na takové věci víc času,

„Když se zamyslím nad tím, hluboce, tak že by to poslouchaly víc pro to, že by v tý domácnosti měly na tokovýhle věci víc času?“

(Zdeněk, 44 let, konstruktér)

S podobnými úvahami se ostatně v rozhovoru s moderátorkami svěřil i moderátor podcastu *Clubovna* Martin Matamar

Já jsem si říkal, proč je ten jejich podcast tak úspěšnej, a když jsem to poslouchal, tak jsem si uvědomil, že dvě holky mají jako hezký hlasy a hezky mluvěj o strašně jako úchylnejch věcech a z mýho pohledu, z pohledu chlapa nebo kluka, je to vlastně strašně roztomilý. Z mýho pohledu jako vaše holčičí hlavy a holčičí myšlení je jako jiný, než to naše trošičku a jako povídáte si o těch nechutárnách, co tam jako jsou, tak mi to přišlo fakt strašně jako roztomilý a hrozně milý. Taková pohádka pro dospělé.

(Clubovna Podcast 2021)

Právě takový pohled mužů na zájem žen o zločin jako na něco „roztomilého“ a nikoli jako na pro ně velmi vážné téma – ačkoli právě tak jej všechny informátorky vnímají – může ještě více utužovat ženskou komunitu, která se kolem podcastu vytváří. Nacházíme zde motivy, které odkazují o několik desítek let zpět k výzkumu Janice Radway, kdy v případě žen nemusí být nejdůležitější jen samotný příběh, ale i fakt, že se o toto téma někdo zajímá a vnímá jej s respektem, s jakým jej vnímají samy ženy. Podcast nejen že deatbuizuje téma zločinu jako takové, ale hovoří o něm přímo jako o ženském problému – tedy jako na životní těžkosti, které musí žena čelit a která je pro muže často neznámá nebo je jimi bagatelizovaná. Podcast navíc úspěšně dokáže toto téma vpravit „pod kůži“ i některým mužům, kteří přes prvotní nevoli ke zvolenému „holčičímu“ formátu u podcastu zůstali. V tomto smyslu může hrát svou roli i účast ženských moderátorek. O tom, jak jejich roli vnímají fanyanky a fanoušci, pojednává následující část práce.

3.2 Vztah k moderátorkám a fanouškovská identita

Že se popularita podcastu do značné míry odvíjí i od vztahu s jeho moderátorkami potvrzuje jak výzkum recenzí, tak následné hloubkové rozhovory.

Lucie Bechyňová s Barborou Krčmovou jsou také častým námětem zmiňovaných recenzí podcastu na Apple podcast. Většina hodnocení – 78 textů z celkového počtu 121 se vztahuje přímo k nim, ať už v pozitivním, či negativním syseu a je zřejmé, že hodnocení mnoha posluchačů je odvislé od toho, zda s Bechyňkovou a Krčmovou sympatizují, či nikoli. Kromě hlasového projevu a kvality jejich přípravy jednotlivých příběhů hodnotí nezdřídka recenzenti také vzhled moderátorek a jejich chování a vystupování

3.2.1 „Je to jako poslouchat kámošky“ podcast a parasociální interakce

Vztah parasociální interakce (PSI), byl podrobněji popsán už v kapitole 1.1.3. o podcastu *My Favorite Murder* a projevech PSI u jeho posluchaček. Výzkum, proběhlý právě na vzorku fanoušků MFM v minulosti dokázal, že formát „zábavního“ true crime podcastu dokáže u posluchaček vyvolávat silnou PSI, která má v popsáných případech dopady na duševní zdraví a potažmo také kvalitu života (Pavelko a Myrick 2019).

Rozhovory se jako červená nit táhne narativ moderátorek jako kamarádek, a to nejen ve smyslu parasociální interakce jako kamarádek pro posluchače. Informátorky a informátoři silně vnímají i vlastní přátelství Bechyňkové a Krčmové, které dávají obě ženy aktivně znát ve většině dílů. Děje se tak například při vyprávění společných zážitků, při vzájemném popichování a dobírání si jedna druhé kvůli povahovým vlastnostem nebo odhalování znalosti intimních detailů ze života té druhé. I prostá bezprostřednost jejich vzájemné komunikace je informátory interpretována pozoruhodně podobně

„Jako poslouchat kámošky 💕💎“

(Uživatelka s přezdívkou Markoprty v recenzích na Apple Podcast, 5 hvězdiček)

Definování projevu moderátorek *Opravdových zločinů* jako „holek u kafe“ se objevuje v mnoha různých obměnách a informátorky i informátoři také často vyjadřují touhu se k nim v jejich hovoru přidat. Právě spontánnost chování moderátorek je pro informátory často zdrojem požitku a pocitu autenticity projevu moderátorek.

Mně se Lucka s Bárrou líbí. Ony jsou sympatické, určitě. Jako mě se líbí, že to maj takový spontánní, jako když jako když mluví, jo? Že to nemají naučený prostě, ten text. Já sleduju ještě krimi příběhy a ta kočka jako není špatná, ale ona to má tak stroze, tak jako bez emocí, hozený na papír a ty holky a oni to mají tak jako lidsky udělaný. Že prostě mluví prostě jak je to napadne, tak prostě to se mi na nich líbí, takový spontánní to je není takový vyumělkovaný.

(Iva, 28 let, operátorka výroby)

Myslím si, že ony se nebojí říct o sobě i nedostatky. Takže i s tím se lidi můžou ztotožňovat, že prostě jsou to... Ony jsou určitě vnímány jako celebrity, ale jinak než třeba George Clooney a podobný lidi. Jo to je přesně to, že prostě když vidíte nějaký pořad v televizi, tak vás to nějak ne oslovuje, ale nevnímáte to tak jako u tadytoho podcastu u těch slečen. Tak to bude asi ono, že ony prostě jsou bezprostřední a nebojí se říct "hele, letopočty mi nejdou, smířte se s tím", že se vymykají takovému tomu strojenému vystupování.

(Anna, 50 let, prodavačka)

Anna ve své výpovědi zmiňuje jeden z faktických nedostatků, které o sobě moderátorky v pořadu prozrazují, většinou v reakci na kritiku, že se v rámci jejich příběhů ukazují faktické chyby. Zatímco pro kritiky podcast je takový přístup neakceptovatelný, fanouškům naopak právě ona nedokonalost imponuje a vnímají ji pozitivně, leckdy jako přiblížení se těchto „celebrit“ běžným lidem a jejich nedokonalostem. Informátoři označovali Bechyňkovou a Krčmovou za „celebrity“ často a jejich charakter veřejně známých osobností považují za celospolečensky platný. Z tohoto pohledu se zdá, že jejich popularitu značně nadsazují, a to zřejmě kvůli vzniklé sociální bublině známých a přátel, se kterou zálibu v poslechu podcastu sdílejí. V kontextu celebritizace moderátorek je mimořádně zajímavá pasáž rozhovoru s informátorkou Hanou, která se vypravila osobně na setkání s moderátorkami na podpisovou akci knihy, kterou vydala Bechyňková.

Hana si uvědomuje, že její pocity ohledně moderátorek jsou platonické a jednostranné a zkušenost reálného setkání je v tomto případě pocíťována ambivalentně jako věc, na kterou se dotyčná těší ale zároveň z ní má obavy. Nechce, aby došlo k narušení jejího vztahu s moderátorkami, pokud při osobním setkání nebudou odpovídat obrazu, který si o nich vytvořila.

„Jako já jsem právě z toho měla strašný strach, protože jako říká se, že vždycky je člověk zklamaný, když potká někoho, koho třeba obdivuje, nebo ho má rád jako ve filmech a nějakých rozhovorech a tak, a pak ho potká osobně, ale já jsem vlastně měla hrozný štěstí, protože je fakt,

že jsme tam spolu jako vtipkovaly a jako na první setkání mě přišly jako fakt příjemný holky. Jako že nejsou prostě namyšlený zbytečně, jo, že i když prostě ten podcast je docela jako vystřelil a všichni posloucháme Opravdové zločiny, tak furt i s ohledem na množství lidí co tam byly fakt jako nemůžu jako proti nim asi nic říct křivý slovo. Jako nemůžu prostě říct, že by byly otrávený. Fakt jako vtipkovaly i když tam prostě byli poslední lidi, tak furt jako měly dobrou náladu a to. Takže. Jako nevím jestli bych si samozřejmě s nima jako rozuměla pořád. Ale jako takhle mně přišly jako strašně příjemný holky. Občas si připadám že prostě i když jako vím, že prostě to není tak, takže prostě... Myslím si, že to má jako hodně lidí, že s nima navazují tím, jak oni ten podcast dělaj a jak k tomu přistupují, tak že spoustu lidí je má prostě jako kamarádky“

(Hana, 21 let, studentka)

Setkání tedy nakonec ale proběhlo dobře a moderátorky svou roli z posluchaččiny fantazie naopak podpořily, proto byla její 2,5 hodiny trvající cesta do Prahy na tuto akci nakonec uspokojivá. Podobnou zkušenost měla také informátorka Rebeka.

Já si myslím že s Barčou bych si asi rozuměla, tak jako. S Luckou, jako, ona je stejně stará jak já...já jsem možná o kousek starší a Barča je takový potrhlo. Dokonce i jednou tam jsem ji rozesmála. Chudinku malou. Takže asi jo. No, takže asi jo no, já si myslím i s tou Luckou bysme si

rozuměly.

(Rebeka, 37 let, úřednice)

Fakt, že dokázala Krčmovou rozesmát, zmiňovala Rebeka i při neformálním rozhovoru a ukazovala mi také fotografie, které s kamarádkami na akci pořídila, přičemž líčila přesný moment, kdy se jí vtip povedl. Byla to věc, na kterou je velice hrdá, což dokládá, jak důležitý pro ni je názor moderátorek a že je vnímá jako skutečné celebrity.

Posluchačky však neopovažují Bechyňkovou a Krčmovou za “tradiční“ celebrity. Jejich vztah je mnohem intimnějšího charakteru, zejména proto, že jsou obě „snadno dosažitelné“ na sociálních sítích a v osobní korespondenci. Všichni Zločinožrouti, se kterými jsem hovořila jsou aktivní na sociálních sítích pořadu na Facebooku a Instagramu a píší moderátorkám prostřednictvím těchto platforem soukromé zprávy i veřejné vzkazy.

Zajímavostí je, že když platforma Spotify označila podcast v listopadu 2021 za nejposlouchanější český podcast svých uživatelů v uplynulém roce, doprovázela infografiky i narážka na parasociální interakci, která se, jak se zdá, stává fanouškům dobře známou součástí zážitku z poslechu, viz následující obrázek.

Obrázek 10 Infografika Spotify k prvenství Opravdových zločinů v ročním žebříčku platformy

Zdroj: Spotify, 2021

3.2.2 „Merch“ Opravdových zločinů jako vyjádření fanouškovské identity

Podle Meraie a Nimkary (2020), jejichž poznatky o fanouškovství a merchandisingu ozřejmuje kapitola 2.4.2. mohou fanoušci být k nákupu merchandisingu motivováni jednak snahou ukázat svou podporu oblíbenému pořadu veřejně, nebo jednoduše na jeho fungování přispět. Ve výpovědích skalních fanoušků podcastu *Opravdové zločiny* se setkáváme s oběma druhy motivace, které se většinou u fanoušků vyskytují současně. Zároveň se v odpovědích silně projevovala i motivace identifikovat další fanoušky podcastu díky merchandisingu a vyhledávat tak sociální kontakty se stejnými zájmy případně dokonce navazovat přátelské vazby.

Ne všichni informátoři a informátorky již svůj merch zakoupený mají, všichni se však vyjádřili ve smyslu, že o nákupu uvažují. Vzhledem k tomu, že rozhovory probíhaly v druhé polovině října, řešila většina z nich nákup i v kontextu blížících se Vánoc a o „merchi“ uvažovali také jako o daru.

3.2.3 „Merch“ a gender

Oblast merchandisingu byla jednou ze dvou tematických oblastí, kde se výpovědi mužů a žen ve vzorku lišily, a to z velmi prozaického důvodu: merchandising má podcast pouze v provedení pro ženy, tedy v dámských střížích a velikostech.

Akorát jako třeba mě štve ten jejich merch, protože tam mají fakt jakoby dámský věci a pánský tam snad vůbec nemají. To jim musím napsat ještě, že by mohly udělat nějaký pánský trička aspoň, protože tam mají fakt jenom dámský.

(Jaromír 29 let, svářeč)

Vyhraněnost upomínkových předmětů jako pouze dámských byla pro mužské posluchače evidentně frustrující, a to i z toho důvodu, že se v podstatě jedná o jejich, genderově podmíněné, vyloučení ze skupiny fanoušků (nebo lépe řečeno fanynek) podcastu, které mohou merch nosit. Byl to pro ně moment, kdy si silně uvědomovali genderovou nevyváženost skupiny a její identifikaci jako spíše ženskou, kterou si jinak příliš nepřipouštějí.

Jako z reakcí na tvorbu jako holek, tak to jde i vidět, že to prostě i třeba já, když jsem to sdílel třeba na mém Instagramu, na svoji síti, tak mi na to reagovaly jenom ženský. (...) To je zajímavý. Zajímavý. No jako když tak zamyslím, těžko říct. To si nedovedu vysvětlit, proč je to jako tak jako ženskéj fenomén. Nevím. Tak jakože jsou to že jo Barča s Luckou, jsou dvě ženy, že jo? Tak jestli tohle to může být jeden z těch důvodů, i když to si nemyslím, že je ten důvod, ale jako nedokážu asi tak jako na něj teďka přijít.

(...) Ale jako, ale jako já jsem narozený v rybě a mě tydyty ženský témata jako nevadí. No některým jako ženským tématům, který tam jako jsou řečený nebo na co je naráženo, tak se zasměju úplně stejně.

Jak je patrné z ukázky, David tím, že vysvětluje, že mu „ženská témata“ nevadí implicitně naznačuje, že by mu vadit „mohla“ a prakticky se tak vylučuje i ze skupiny jiných mužů, kterým by hypoteticky vadila. Zároveň rámuje zločiny jako ženské téma.

Je pozoruhodné, že přestože moderátorky často v podcastu mluví k ženám a zmiňují v podcastu, že je poslouchají hlavně ženy, mužští skalní fanoušci tento fakt s výjimkou přístupu k „merchi“ neproblematizují.

3.2.4 Finanční podpora podcastu vs. požitky z vlastnictví artefaktu

Fanoušci mají nyní v zásadě dva způsoby, jak podcast finančně podpořit. Představeny byly ve čtvrté kapitole a jedná se o zakoupení merchandisingu, nebo členství v *Klubu Zločinožroutů*. Tyto varianty skalní fanoušci a fanynky nevnímají jako rovnocenné. Zatímco nákup „merche“ provedli, nebo plánovali provést všichni dotazovaní fanoušci, o členství v klubu jich uvažovalo méně (přesto však nadpoloviční většina).

Merchandising pro Zločinožrouty nese prvek vlastnictví, artefaktu, který si dokážou lépe představit, než „virtuální“ náležitost ke komunitě. Jak již bylo uvedeno v kapitole 2.4.2, merchandising – zejména ten oděvní – nabízí možnost přiblížit se ostatním fanouškům ve fyzickém světě a identifikovat se s abstraktní velkou skupinou v žité realitě. Fanouškovský klub, jak se zdá, nepřináší tolik benefitů pro samotného fanouška a byl vnímán spíše jako způsob finanční podpory autorkám podcastu, která fanouškům nepřináší tak významný benefit a mohou si ji dovolit jen ti movitější z nich. Informátorka Anna například uvedla, že ji mrzí, že nemůže patřit ke klubu Zločinožroutů, přestože jí participace velmi láká, zároveň však uvedla, že má v plánu sobě a svým dcerám koupit merchandising *Opravdových zločinů*. Fanouškovská trička, o kterých hovořila, však stojí v průměru totéž, co půlroční předplatné klubu. Nákup oděvního merchandisingu je vnímán jako podpora s přidanou hodnotou vlastnictví a identifikace. Naproti tomu klub, jehož potenciál vyjádření „náležitosti ke komunitě“ může být rovněž silný, Zločinožrouti takto silně nevnímají.

Určitě se mi líbí jak to oblečení vypadá, protože na některých těch věcech jsou přímo hlášky třeba Lucky a Bary, který zazní v tom samotném podcastu, takže kdo to nesleduje tak opravdu neví. Ale samozřejmě my bysme si to koupily nejen pro tu hlášku, ale protože bysme je tím i podpořili. Ale jak říkám jako potřeba nějaký dárek k Vánocům nebo něco. Určitě bysme jeden druhému udělali radost, takže je to super věc, takový merč.

(Anna, 50 let, prodavačka)

3.2.5 Motivace k nákupu podcastového merchandisingu

Jak bylo řečeno již v první části této práce, jedním z hlavních významů oděvního merchandisingu je identifikace dalších členů stejného fandomu a navazování nových vztahů (Chadborn et al. 2017, s. 93). Tato motivace se rovněž jevila jako jedna ze dvou hlavních motivací skalních fanoušků podcastu k nákupu merchandisingu. Tou druhou byla v souladu s poznatky Meraie a Nimkary (2020) identifikace sama sebe jako podporovatele podcastu.

Zajímavým prvkem merchandisingu jako identifikačního prvku fanouškovské skupiny je „filtrování“ ostatních fanoušků pomocí vlastního jazyka podcastu. Fanoušci vnímají hlášky moderátorek téměř na úrovni „šifer“, které rozluští jen další poučený posluchač. Této vlastnosti merchandisingu například využívá servírka Julie při komunikaci se zákazníky.

No, viděla jsem pár lidí, co měli na sobě ten merch. Právě hodně v práci. Měli to na sobě, tak jsem si o tom popovídali. Jako fakt hodně lidí, no.

(Julie, 25 let, servírka)

Julie sice ještě svůj „merch“ nemá, plánuje jej však nosit i do práce, aby ji zákazníci mohli rovněž identifikovat jako fanynku podcastu.

„Já myslím, že bych si ho vzala prostě jako ven. Asi ne na nějakou důležitou schůzku, ale normálně ven do práce. Třeba pak potkáš nějakýho člověka, co tomu bude rozumět, tý hlášce, protože tomu rozuměj jenom lidi, co poslouchaj ten podcast. Takže, ten si koupim, no.“

(Julie, 25 let, servírka)

Zajímavostí je, že o merchandisingu a jeho funkcích intenzivně uvažují i fanoušci, kteří jej nemají (jako Anna a Julie) ale i ti, kteří jej, zatím, mít nemohou¹⁶, tedy muži. Dokonce všichni čtyři mužští fanoušci, kteří se do výzkumu zapojili.

„Já bych si to vzal klidně a všude, mi to je jedno. Kdyby se někdo zeptal, tak bych jim to milerád vysvětlil, co to je. (...) To si myslím, že by bylo dobrý poznávací znamení asi, i když tady u nás v tom malém městečku, myslím si, že to jako poslouchá dost lidí, ale ještě jsem tady žádný trička ani mikinu, neviděl.“

(Jaromír, 29 let, svářeč)

„Určitě je to způsob, jak poznat další. To se mi taky stalo, kolikrát, jako v tomhle případě, ale taky jsem prostě kolikrát měl někde nějaký merch a někdo říká "jé, ty sleduješ toho", nebo „posloucháš tohle nebo tohle,“ a já říkám „jo“ a on „já taky“.“

(David, 27 let, svářeč)

Jak už bylo řečeno, fanoušci vnímají nápisy na merchandisingovém textilu jako „šifru“,

¹⁶ Toto tvrzení však neplatí definitivně, protože dámský merchandising větších stříhů si mohou koupit i muži a na sociálních sítích už takové snímky kolovaly. Zároveň informátoři věří, že nákup pánského textilu bude brzy možný a chtějí jeho výrobu u autorek prosadit.

kteřou si část z nich chce nechat jen pro sebe a pro členy skupiny a nikomu, kdo do ní nepatří, ji neprozradit.

„Tak já jsem ulítlá všehovšudy na merch. Jsem na to úchyl. Takže toho vždycky potřebuju co nejvíc. Takže já jsem ráda, protože jsou to ty hlášky, co mají holky na tričkách, tak to pak pochopí prostě jenom ty lidi, kteří to poslouchaj. Takže se mi občas stává, když jsem měla třeba tričko "to je nepříjemný" tak na mě jako lidi koukali – a co to jako znamená? Tak jako vám to vysvětlovat nebudu.“ (informátorka zdůraznila slovo „vám“, pozn. Aut.)

(Rebeka, 37 let, úřednice)

„Já bych v ní jako šla klidně i ven. Já jsem si úplně představovala, že v tom půjdu do práce jako, jo? A když se mě na to budou ptát, tak se za to nebudu stydět (smích). Oni o tom taky holky mluvily a mně se to jako tak hrozně jako líbilo, některý ty jejich hlášky, že jsem si říkala, jakože proč to nedat jako na tu mikinu, že kdo ví, o co go, tak to prostě pochopí. Ono je potřeba si o tom něco pozjišťovat a tak, no, a pak to nikoho prostě třeba neurazí nebo tak.“

(Iva, 28, operátorka výroby)

Z výpovědí vyplývá, že trička a mikiny umožňují Zločinožroutům cítit se výjimečně. Merchandising pro ně má mnoho významů – identifikace se skupinou, finanční podpora moderátorek, v některých případech také šíření povědomí o podcastu nebo naopak exkluzivity a sdíleného tajemství. Velmi oceňují i samotné „hlášky“, které autorky podcastu na textil tisknou a které hodnotí jako legrační v mnoha životních situacích, do kterých s se svým „merchem“ dostávají. Výjimečný je i v kontextu ostatních informátorů případ Rebeky, která na rozhovor přišla v mikině s nápisem „nejsem úchyl, jsem Zločinožrout“ a avizovala, že se nejedná o jediný kus v jejím vlastnictví.

Mám tři trička. Mám po pitvě každé generál a pak shoř v pekle, a to je teda pro mě top. To mám nejradši. Protože na to jsou nejlepší reakce vždycky těch lidí.

(...)No tak hlavně jsou příjemný ty trička, pohodlný, takže se to vyplatí za to ty peníze dát. Třeba

na to shoř v pekle, to se mi stalo, že si vedle mě sedl nějaký pán, a byl takovej divnej. Divnočlověk. A furt po mě pokukoval. A pak se otočil a viděl to tričko. A pak už se chudák ani nehnul ani nedejchal, tak jsem si v duchu říkala, co mu je. Aha, tak si to asi přečetl. No a nějaká paní to viděla, tak jako vykulila voči a říká „Ježišmarjá“, tak říkám „to není na vás, nebojte“. Takže občas to bejvá vtipný.

(Rebeka, 37 let, úřednice)

V historce, jakou Rebeka vypráví, jako by vnímala přenesení „ochrany“ podcastu (kterou, jak už bylo řečeno v kapitole o strachu ze zločinu) respondenti obecně vnímají v rovině informovanosti o hrozících nebezpečích a rad, jak jim předcházet) do zcela materiální ochrany před nebezpečím v reálném světě a vyjádření identity před nechápajícím okolím.

3.3. True crime jako prostředek socializace

Prozatím jsme se věnovali působení podcastu na jednotlivé fanoušky případně jich parasociální interakci s moderátorkami. Jak už bylo mnohokrát naznačeno kolem podcastu se vytvořila početná a velmi aktivní skupina podporovatelů. Jak samy autorky uvádějí, nikdy nedělaly podcastu žádnou speciální propagaci „Šlo to postupně. Ti lidi se jako sami nabalovali. My jsme neměli žádný jako promo, třeba přes někoho, lidi se o nás dozvídali postupně,“ říká v rozhovoru Bechyňková (Clubovna Podcast, 2021). Otázkou je, jak se tedy posluchači o existenci podcastu dozvídali a dozvídají – zvláště proto, že podle vyjádření autorek počet poslechů stále stoupá, a to i přesto, že trh je nyní již dosti saturován podcasty v českém jazyce.

Rozhovory přinesly poměrně očekávatelnou ale pro téma fandomu velmi důležitou odpověď – podcast se šíří na základě doporučení od známých nebo rodiny.

Ukazuje se, že každý z informátorů je součástí určitého fanouškovského řetězce – jen menšina z nich si podcast našla sama, většinou se jednalo o doporučení někoho známého a všichni pak podcast doporučují dál. To je pro téma podcastu značně důležité, protože jak už bylo patrné z kapitoly a fascinaci zločinem, fanoušci touží příběh rozebírat a diskutovat o něm. Proto jednak mohou využít k diskusi svého známého, který jim podcast doporučil a který tudíž rovněž je posluchačem a fanouškem, nebo doporučit podcast dál. V této fázi procesu tedy opět, podobně jako u podcastu seriál před sedmi lety, hrají důležitou roli osoby,

kteřé Malcolm Gladwell (2006, s. 33) označil jako spojovatele, maveny a prodavače – tedy lidé s potřebnými kontakty a společenským kapitálem a znalostmi, aby podcast označili za zajímavý a vyslali po svých nesčetných kontaktech do světa. Tímto způsobem základna posluchačů narostla na téměř 100 000 lidí, statisticky jej tedy najdeme v přehrávači každé sté Češky nebo Čecha.

3.3.1 Podcast v pracovním kolektivu i v rodině

Podcast hraje překvapivě důležitou roli v různých společenských situacích a tou nejpřekvapivější byla jeho funkce v rámci pracovních kolektivů. Tam totiž působil jako tmelící prvek hlavně pro nesourodé a obtížně komunikující skupiny, pro které se stal jakýmsi “společným jazykem“, který pomohl překonat věkové i jiné bariéry. Dalo by se říct, že z některých posluchačů se stali skalní fanoušci právě díky silnému tlaku skupiny svých spolupracovníků, když se podcast stal například vstupenkou do nového pracovního kolektivu.

„Mám s lidma nový téma na povídání. Třeba i s lidma v práci. Tam to hodně lidí poslouchá. Když teďka jsem nastoupila na novou pobočku, a právě jsme tam dost prolomily ledy, protože jsme zjistily, že všechny posloucháme Opravdové zločiny, tak teď spolu probíráme ty nové díly. Je to super, no. Právě vřdycky v pondělí po tom novým dílu, tak to probereme, je to takový nekonečný téma pořád.“

(Julie, 25 let, servírka)

„No v podstatě já jsem jakoby podcasty neposlouchal vůbec. Mě k tomu navedl můj kolega v práci, protože nás už vlastně nebavily písničky a on to začal poslouchat první, ty opravdový zločiny, a navnadil mě k tomu, protože jsem nedávno viděl nějaký případ, už nevím jakej, tak on říkal, že tam je. Tak já jsem si to pustil, myslel jsem si, že mě to nebude bavit, ale úplně jsem tomu propadl v podstatě, a neposlouchám už nic jinýho. I už ty příběhy některých znám třeba dvakrát třikrát, tak vřdycky tam najdu něco, co jsem jakoby v tom příběhu předtím neslyšel, když to tak řeknu.“

(...) V podstatě si o tom povídáme každý den, protože nezávisle na sobě posloucháme každej nějakej díl. Pak se třeba u něčeho pozastavíme tak buď já jdu za ním nebo on za mnou a můžeme se o to podělit, protože někdy to až není možný, co ty lidi jsou schopni udělat, pro to, aby mohli někoho zabít nebo oklamat. Oni asi mají úplně jiný myšlení, ti vrazi, takže se o tom bavíme celkem často.“

(Jaromír, 29 let, svářeč)

„Je to takový odreagování pro mě asi možná v té práci. Že pak tam člověk jenom nesedí a nekouká do počítače. Občas tam taky holky mají sluchátka, nikdo se tam nebaví. Tak je tam takový někdy ticho, někdy je to takový pochmurný, někdy je tam zase naopak frmol. Což zrovna se mi nehodí, když poslouchám novou epizodu, aby tam byl frmol. Tak ono jako s kolegyněma toho moc jakoby společného nemáme s některějma, a tady vlastně i mě přivedla na holky tam ta jedna, takže si máme aspoň pořádně o čem povídat. Takže je to takový fajn.“

(Rebeka, 37 let, pracuje v kanceláři)

Zdá se, že takovéto organické šíření podcastu funguje spolu s poutavým tématem velmi dobře. Tím, že se podcast stal vstupenkou do kolektivu se však zároveň fakt, že jej dotyčný neposlouchá, může stát naopak zdrojem jeho vyčlenění ze skupiny. Jako v případě informátorky Anety, která se stala skalní fanynkou díky působení ve fanouškovském pracovním kolektivu a po opuštění práce poslech podcastu výrazně omezila a v době rozhovoru už bychom ji za skalní fanynku označit nemohli. V období působení v zaměstnání však poslouchala podle svých slov několik hodin v kuse.

„Já jsem se o tom i bavila s těma holkama v práci, takže to bylo takový, že já jsem přišla do práce a ony se tam o tom bavili a já jsem to třeba ještě neslyšela a tak říkám „tak o tom nemluvte, já to ještě neznám“ a ony jako „ne tak my si o tom jdeme popovídat vedle“... Tak co to je? Tak já to musím doposlouchat tam kde jsou ony. Protože mě to v tu dobu zrovna bavilo s nima rozebírat. „Tyvole a on ji zabil takhle a takhle. Umíš si to představit? Že přijdeš domů a tam sedí nějaký chlap.“ Ted' když se to slyším říkat, tak mi přijde, jako kdyby mi bylo třináct před rokem, ale byla to prostě taková momentální zábava.“

(Aneta, 24 let, studentka)

Pracovní kolektivy však nejsou jediným místem, kde podcast působí jako společný zájem a téma rozhovorů. Informátorka Anna popsala do detailu, jaké místo má podcast v jejím vztahu s jejími dvěma dospělými dcerami.

„No my posloucháme s dcerami. Samozřejmě taky ten podcast doporučuju i kolegyním v práci. Takže už se i zapojily do poslouchání. (...) My jsme taková diskutující rodina. Bereme to, ať je to komedie, ať je to prostě kriminálka nebo horor. Máme to rádi. (...) Jelikož víme že nová epizoda je okolo osmnácté hodiny, už netrpělivě čekáme, ale samozřejmě má na to vliv, jestli se nacházíme všichni spolu doma. Pokud jsme doma, tak máme čas a nemáme nic na práci tak samozřejmě. Ale ted' se musím přiznat, že tady ten poslední díl dva jsme měly zpoždění. Ale jinak je to většinou

hned.

Jelikož ta starší dcera má víc aktivit, tak se stává, že si třeba ten podcast pustí ráno, když se chystá do práce nebo do posilovny, a pak se ještě podívá s náma. Ale ve většině případech čekáme i když jsme zvědavé. Ale počkáme si jak třeba ta starší dcera přijde domů, uděláme si večeri, sedneme a pohodička.“

(Anna, 50 let, prodavačka)

V Anině rodině je podcast způsobem společného trávení času a činností, kterou je zvyklá dělat s dcerami. Dcery také matku k poslechu přivedly, což je velmi častý způsob, jakým se informace o existenci podcastu přesouvá mezi generacemi: dcery často do poslechu zapojují své matky a jejich názor bývá pro ně velmi důležitý. Ten byl však ve všech případech, kdy se o něm informátorky zmiňovaly, zpočátku odmítavý a negativní, což byl i případ Anny.

„Já jsem vlastně k opravdovým zločinům přešla přes dcery a oni to poslouchaly v podstatě a já jsem zaslechla takový ten přesně tak jak to říkáte. Na pozadí mi najednou přišlo, že si někdo dělá legraci z něčeho, co je opravdu vážný. A tak jsem se samozřejmě ohradila cože to poslouchají. Nebo co to je za lidi, že přece takhle nemůžou mluvit a děvčata mi velice rychle vysvětlila, že je to v podstatě jejich forma zpracování, s tím, že oni tam dají ten humor, odlehčí to, a zároveň neznevažují a já potom jsem to začala poslouchat.“

(Anna, 50 let, prodavačka)

Stejnou zkušenost s prvotně odmítavým postojem okolí má také Hana:

„Já to mám většinou tak, že třeba, že vždycky jako přítel přišel a říkal "ježišmarjá, co to posloucháš?" a pak to poslouchal taky. Pak přišla mamka "ježišmarja co to posloucháš" a pak už si se mnou pouští, když přijedu domů, tak si pouštíme díly. Tatka přišel, „ježišmarjá, co to posloucháš“ a pak jsem chtěla jít jako nahoru, protože jsem dovařila. Právě u vaření jsem to poslouchala. A tatka chtěl abych ten mobil nechala doma, protože to chtěl vědět, jak to dopadne.“

(Hana, 21 let, studentka)

Názor blízkých na zálibu v Opravdových zločinech může být velmi určující i pro samotného posluchače nebo posluchačku, kteří jej doporučují. Jako hodně zásadní popisovala tuto zkušenost i Aneta, která sice uvedla, že si nemyslí, že to byl názor jejich blízkých, co ji přimělo přestat podcast poslouchat často, bylo však zřejmé, že ji tyto příhody velmi ovlivnily.

„Já jsem to právě pouštěla mámě. Když jsme teď jely v autě na dovolenou do Itálie. A ona asi po 20 minutách řekla ať to vypnu, že ona to poslouchat nebude. A já úplně „ummm já jsem si o tom chtěla popovídat.“ Takže bylo fakt fajn vědět, že to někdo taky poslouchá, protože pak jsem to pouštěla ještě spolubydlící, což je moje nejlepší kamarádka a ona to úplně zdisovala. Jako že jak to můžu poslouchat, vždyť jsou tak trapný. A já jako „Že jo, vid’? Dyt’ já už to neposlouchám... (smích).“

Jak ses cítila, když to vlastně tvoje máma nebo tvoje spolubydlící řekly?

„No máma se mě zeptala, jestli jsem normální, když tohle poslouchám. Já jsem říkala no tak snad jako jo. Nebo ne? Na mě hodně působí tadyten názor mých blízkých.

(...) Máma mi přímo řekla že nevidí důvod, aby poslouchala takovýhle prasárny. Jako že říkala, že nepotřebuje trávit čas tím, aby si poslechla, co někdo někde v Texasu strašného někomu udělal, jak někoho zabil. Že pro ni to nemá absolutně žádné význam to slyšet. A ta spolubydlící mi říkala, že jí ten content přijde zajímavý, ale že by to nesnesla poslouchat od tadytěch holek. Že kdybych jí to přinesla někde na papíře přepsaný ten jejich příběh, tak by si to ráda přečetla a řekla jo, pojďme o tom diskutovat. Ale poslouchat to, jak to říkají ty dvě tím svým stylem, tak by to nesnesla. Ale hodně na mě působí to, když mi někdo řekne, jestli jsem normální, když to poslouchám, protože si pak říkám, že je vlastně hrozně divný, když si někdo užívá poslouchat, jaký zvěrstva někdo provedl lidem.“

(Aneta, 24 let, studentka)

Působení bezprostředního okolí, ať už rodiny, nebo pracovního kolektivu je tedy pro posluchače velmi důležité a může ovlivnit jejich vlastní vztah k pořadu. Ten může být samotným působením kolektivu jak vyvolán a podpořen, tak zdiskreditován.

Podobně jako v teorii Malcolma Gladwella netvoří všichni uživatelé sít’ stejně intenzivně a jejich šance šířit obsah se odvíjí jak od jejich povahy – i zapálení fanoušci nemají všichni stejnou potřebu se o svou vášeň podělit, zároveň však hraje vliv i prostředí. Zatímco v případě Anety sít’ u jejího jména končí, protože oba její pokusy předat svou vášeň pro podcast dalším ženám skončily neúspěchem a ji samotnou donutily o zálibě v Opravdových zločinech pochybovat, informátorka Anna převzala fanouškovství podcastu od svých dcer, utvořila s nimi vlastní fanouškovskou skupinku a zároveň doporučuje podcast kolegyním a kolegům ve velkém supermarketu, kde pracuje. Kavárna, kde pracuje informátorka Julie se stala další svěbytnou fanouškovskou skupinkou a jelikož se jedná o pobočku řetězce, kde je poslech zřejmě obecně velmi rozšířen, usnadnila jí znalost podcastu začátky na nové pobočce v jiné části města a zároveň se pro ni stává tématem při komunikaci se zákazníkem,

kterého lze, například na základě merchandisingu podcastu, identifikovat jako fanouška podcastu. Když pak na jinou pobočku stejného řetězce přišla pracovat Aneta, musela se naopak trendu poslechu podcastu přizpůsobit.

Role podcastu na pracovišti byla jednoznačně jedním z nejvíce překvapivých zjištění výzkumu. Poslech *Opravdových zločinů* se na základě výpovědí informátorů jeví jako způsob, jak v kolektivu překonat komunikační bariéry a jednoduše si „mít co říct“ i s těmi kolegy, se kterými jinak nemají další společná témata a zájmy. Zároveň se podcast jeví i jako způsob, jak si zpříjemnit činnost, kterou informant vnímá jako nudnou a repetitivní. Vyjádření o „záchraně“ podcastem nebo o tom, že by bez něj dotyčná v práci „nepřežila“ se vyskytovaly v mnoha výpovědích. Velmi početnou skupinu, tentokrát raritně mužských posluchačů, tvoří svářeči z jedné výrobní společnosti na Vysočině. Jednoho z nich, který zde vstupuje pod jménem Jaromír, oslovila má nabídka na fanouškovské skupině podcastu a přivedl mě k dalším kolegům, z nichž další, zde vystupující pod jménem Petr, se do výzkumu rovněž zapojil. I zde funguje podcast jako rozptýlení při manuální práci i jako společné konverzační téma mužů různých generací.

Fakticky podcast hraje v konkrétních pracovních kolektivech dvojí roli – jednak díky němu pracovník vykonává práci s větší chutí (nebo alespoň s menší nechutí) a zároveň hraje úlohu sdíleného komunikačního tématu, které pomáhá zbořit mosty mezi spolupracovníky. Podle všeho jsou tyto kolektivy k poslechu podcastu během práce i více tolerantní, což vede mimo jiné ke vzniku specifických rituálů poslechu během práce.

3.3.2 Poslech jako rituál

Podcast má již více než sto epizod a někteří horliví fanoušci, kteří „do rozjetého vlaku“ nastupují, věnují poslechu několik hodin denně, většinou právě v rámci pracovní doby. Fanoušci, kteří však podcast sledují už dlouho, mají obvykle epizody již vyposlechnuté a poslouchají je podruhé či potřetí. To jsou prakticky dvě skupiny fanoušků, které se v rámci výzkumu vyskytují. Zatímco první skupina hltá nový obsah, pro druhou se jednotlivé díly prakticky rozdělily na dvě kategorie – díly, které znají a které poslouchají jako „šum“ při nějaké činnosti a díly nové, které přinášejí nové příběhy, a hlavně dosud neznámá zjištění. V případě těchto fanoušků se poslech nové epizody stává doslova rituálem, který má svou ustálenou podobu a průběh. Nejdetailněji tento postup popsala Rebeka:

„No já tam většinou během toho moc pozor nedávám v tý práci. A vždycky když je nový díl, tak přijdu do práce, udělám si snídani, udělám si kafe, kouknu, jak je to dlouhý, abych věděla, jak dlouho nebudu fungovat. Musím to vždycky nejdřív doposlouchat a pak teprve můžu něco dělat. Pro ty Zločinožrouty (předplatitele klubu, pozn., autorky) to vychází ve středu večer myslím, takže já to poslouchám vždycky ve čtvrtek ráno. Jednou jsem si trochu popletla ty dny, přiletěla jsem ve středu do práce, celá nadšená, udělala jsem si snídani, kafe, vletěla jsem na ty stránky a koukám "ona je středa?" "Tak nic, no". Ale je fajn, že už jsem stihla naočkovat pár lidí okolo sebe, takže už na tom ujíždíme spolu.“

(Rebeka, 37 let, pracuje v kanceláři)

V Rebečině zaměstnání je tedy čtvrtek výjimečný den. S kolegyněmi čekají s poslechem nového dílu na druhý den ráno, teprve až přijdou do práce. Stejně prvky chování je možné nacházet i ve výpovědích dalších respondentů¹⁷.

„Ono to vychází vždycky v neděli. No tak v pondělí ráno jdu do práce prostě a jako těším se na to. Protože o víkendu to neposlouchám. Díky bohu. Vyčistím si hlavu. A jako těším se na to, jako s čím vždycky přijdou novým. A vždycky mě to jako vystřelí vždycky. Něco novýho. Vždycky je to zajímavý.“

(Petr, 22 let, svářeč)

Podobně funguje rituál i v Anině rodině, důležitý je v jejich případě aspekt společného poslechu, který u pracovního kolektivů nenacházíme – zvláště proto, že během poslechu informatorky a informátoři pracují – nebo se o to alespoň snaží, zatímco při poslechu v rodině se mohou všichni věnovat jen příběhu.

„Jelikož víme, že to bývá okolo osmnácté hodiny, už netrpělivě čekáme, ale samozřejmě má na vliv. Jestli se nacházíme všichni spolu doma. Pokud jsme doma, tak máme čas a nemáme nic na práci tak samozřejmě. Ale teď se musím přiznat, že tady ten poslední díl dva jsme měly zpoždění. Ale jinak je to většinou hned.“

(Anna, 50 let, prodavačka)

Pracovní kolektiv se vyznačuje spíše tím, že si každý novou epizodu poslechne individuálně – pokud je příležitost, tak přímo v zaměstnání, nebo, pokud to není vzhledem k charakteru práce možné, tak ještě doma před odjezdem do práce, a v kolektivu o ní následně diskutuje

¹⁷ Pro někoho je oním „významným dnem“ čtvrtek, pro někoho pondělí, záleží, zda si dotyčný platí členství v klubu, kde je epizoda k dispozici dříve.

s ostatními kolegy.

„Většinou je poslouchám v pondělí, protože to vydávají v neděli a pro mne je to vždycky takovej začátek tejdne a když ráno vstanu a dělám si snídani, tak dám do uší sluchátka a poslouchám. Je to takovej rituál, protože v pondělí chodím do práce odpoledne vždycky, takže pro mě je rituál si to dopoledne poslechnout. Když nestíhám, tak většinou když se jdu projít třeba, tak to poslouchám nebo doma při nějakých domácích pracích.“

(Julie, 25 let, servírka)

Být Zločinožroutem tedy pro většinu informátorů znamená, že na jeden den v týdnu, kdy vychází podcast, se velmi těší a mají svůj požitek spojený i s určitým rituálem, který se často týká zaměstnání. Studentka Hana, která dosud žádný pracovní kolektiv nemá, se nemotivuje pocastem k tomu, aby se těšila do práce, ale „odměňuje se“ poslechem během běžných činností domácích prací a také během studia.

„No a pak vlastně a jsem si zvykla vlastně u toho jako dělat všechno třeba v kuchyni, že jsem hodně vařila přes lock down a tak jak jsem se vlastně vrátili do školy tak nechtěným posluchači se stali naše spolubydlíci kteří si ze mě dělali srandu přeci poslouchám o masových vraždách holek a míchám čínu. Asi nejvíc u toho no. Ted' přes prázdniny jsme neměli moc zákazníků v obchodě kde jsem byla na brigádě, tak i tam jsem poslouchala ale jako asi nejvíc u těch běžných činností na tu práci a taky když se uším, tak si pak pustím v pauze jeden díl podcastu.“

(Hana, 21 let, studentka)

Hana používá taktiku oddalování požitku z nových epizod, aby se vyhnula každotýdenní netrpělivosti z toho, že vyjde nová epizoda tím, že začala podcast poslouchat znovu od začátku a teprve až se dostane na konec této série druhého poslechu, dovolí sama sobě poslouchat nové díly.

„Já jsem to začala poslouchat od začátku, protože jsem dojela jako nakonec a pak mi jako dva podcasty týdně nestačily. Spíš jsem si řekla asi u těch 150 řekla dost tady se zastavíš a půjdeš zas na začátek. Ted' jsem u nějakého čtyřicátýho dílu a chci si to doposlechnout a jí ten konec. Některý mě baví víc, některý míň (...). Líbí se mi všechny, ale některý mě prostě baví víc, některé míň,

no. “

(Hana, 21 let, studentka)

V podstatě jde o jakousi zvláštní techniku sebe-disciplinování fanynky a „odpracování“ si odměny v podobě nových dělů. Poslouchá tedy systematicky i díly, které ji tolik neoslovují.

3.3.3 Fandom na sociálních sítích

Fanoušci se kromě „offline“ fyzického světa setkávají také online na sociálních sítích, popřípadě také v klubu předplatitelů. Dalším poměrně překvapivým zjištěním bylo to, jak málo je pro ně socializace online důležitá v porovnání s jejich vytvořenými fanouškovskými skupinami ve fyzickém světě.

„No jako že sleduju je i na Facebooku, ale já jsem takový uživatel jako sociálních sítí, že jako komentuju nebo reaguju jenom na to, co mě jako fakt hodně zaujme. Já jsem spíš taková jako že to sleduju. Jsem tichý pozorovatel většinou.“

(Hana, 21 let, studentka)

„Tak já na ty sítě přidám ten komentář, co mě třeba na tom případě zaujme nebo pokud je tam jako něco vtipného, tak občas tam hodím na nějakou tu vtipnou hlášku komentář.“

Sledujete také fórum v klubu?

„Jo tak já to třeba občas čtu, co tam ti lidi píšou. Občas k tomu nemám co říct. Jako moc to tam nekomentuju.“

(Rebeka, 37 let, pracuje v kanceláři)

„Jsem spíš tichej pozorovatel. Já sleduju ten Instagram, protože tam dávaj fotky těch lidí, tak to se dívám a pak sleduju tu diskusi, co tam ti lidi píšou.“

(Julie, 25 let, servírka)

Fanoušci, kteří se do výzkumu zapojili, jsou na sítích aktivní, ale přidávají komentáře spíše zřídka. Nezajímá je tolik samotná diskuse, jako fotografie vrahů a další rozšiřující obsah k podcastu (jak už bylo řečeno v první části této kapitoly).

Zajímavé však je, že fanynky, které se do diskusí na sítích příliš nezapojují, se chtějí aktivně podílet na obsahu pořadu, a to konkrétně účastí v některé ze speciálních epizod, nazvaných

„vaše tajemné příběhy“, kde autorky čtou dopisy s kriminálními či mysteriózními případy od svých posluchačů.

„Mně se to líbí. Musím se přiznat, že i já jsem do jednoho dílu přispěla s příběhem.

A přečetli ho?

Přečetli ho. Až jsem se jako divila. Ne že bych věřila jako že prostě je nebe a tam prostě všichni jsou nebo to, ale jako věřím že něco tady jako je jinýho, než prostě jenom my a nic po tom. Takže mě to dost zajímá i jako to duchovní. A ne tolik jako třeba když jsem byla menší tak mě to zajímalo.“

(Hana, 21 let, studentka)

„Já mám třeba někdy chuť tam taky něco napsat. A zkusila bych to, ale zatím ještě potřebuju svolení, abych to tam mohla dát. Já jsem té osobě, které se to stalo se mnou, jednou psala jako podívej se na tohle a ještě jsem tam posílala odkaz, co tam lidí posílají, ale ještě nemám svolení to ta poslat.“

(Rebeka, 37 let, pracuje v kanceláři)

Komunikaci na sítích většina z nich vnímá spíše jako adresovanou samotným moderátorkám, než celé skupině a zajímá je spíše jejich názor na příběhy, které prezentují, než názor ostatních fanoušků a také se zdá, že právě a především moderátorkám chtějí svůj názor sdělit, nikoli širší skupině online fanoušků. Lze tedy konstatovat, že zde nevzniká tak rozsáhlá a fungující online fanouškovská základna, jako u podobného podcastu *My Favorite Murder* v USA a posluchači preferují osobní kontakt v rámci malých skupinek fanoušků v rámci rodiny, přátel nebo pracovního kolektivu. Jedním z možných vysvětlení může být i rozdílná demografie Česka a USA, kde jsou fanoušci rozptýleni po různých státech.

3.4 Zločin jako zábava

V teoretické části práce jsme podcast Opravdové zločiny zařadili do vlastní kategorie true

crime podcastů, kterou označujeme jako *zábavní*. Rovněž jsme uvedli několik charakteristických rysů tohoto podcastu, které jej řadí do zmíněné kategorie – vysoký počet dílů, důraz na postavy moderátorů, silnou fanouškovskou komunitu, povrchnější zpracování i prvek humoru. V následující části se podíváme na to, jak tyto zábavní rysy podcastu vnímají Zločinožrouti. Jak vnímají humor v podcastu, co je pro ně zdrojem jejich posluchačského požitku a jak (či zda vůbec) zvažují také etické aspekty poslechu.

3.4.1 Zlehčení drásavého tématu

Řada informátorů uvedla, že je podcast baví, protože moderátorky dovedou drásavé a traumatické téma zlehčit a umožnit jim, aby jej konzumovali jednodušeji, zkrátka že jej humorem činí „stravitelnějším“. Nabízí se otázka, proč je třeba se takto nepříjemnému tématu vůbec věnovat. Nezřídka si ji klade i okolí dotyčných informátorů, jako například matka Anety v pasáži rozhovoru, které jsme se podrobněji věnovali už v předchozí kapitole:

„Máma mi přímo řekla že nevidí důvod, aby poslouchala takovýhle prasárny. Jako že říká, že nepotřebuje trávit čas tím, aby si poslechla, co někdo někde v Texasu strašného někomu udělal, jak někoho zabil. Že pro ni to nemá absolutně žádný význam to slyšet.“

(Aneta, 24 let, studentka)

Fanoušci podcastu však v této rovině neuvažují. Jak už jsme si ukázali v předchozích kapitolách, zločin je pro ně součástí běžného života, která však není dostatečně reprezentována. Poslech berou jako určitou prevenci, aby se sami nedostali do potíží, jako poznání nebezpečí a nástrah společnosti, ve které žijí a považují tuto svou znalost zločinu za svou výhodu. Zábavní prvek je pak pro ně v tomto smyslu určitým ulehčením. Řada z nich uvádí v tomto kontextu, že jiné podcasty, kde se zločin bral velmi vážně, je ve srovnání s *Opravdovými zločiny* příliš nebavily.

„Ne, žádný jiný podcast právě neposlouchám. Poslouchám konkrétně jenom tyhle Opravdový zločiny od těch dvou holek. Zkoušel jsem poslouchat jakoby jiný, s kriminální tematikou, i s jinou tematikou, ale taky tady ty dvě slečny jsou tak specifický svým projevem, že prostě mě ty jiné podcasty nebaví. Ony si z toho špatnýho, když to řeknu, hnusnýho, umí udělat fakt srandu, protože mají rádi černý humor, takže fakt to umějí odlehčit, i když je to furt jakoby strašný no, když to tak řeknu.“

(Jaromír, 29 let, svářeč)

„Hmm a někdy jsem i radši že to zjemněj. Třeba já nevím, ty krimipříběhy to není tak drasický, tak to se dá poslouchat úplně v pohodě. Někdy teda tam jako je taková ta slabší chvílka. Ale tady holky právě, protože Bára ta je na to úchyl, tak ta si vybírá ty něchuťárny. Tak občas jako s tím je to těžký...ale dám to.“

(Rebeka, 37 let, pracuje v kanceláři)

Z toho všeho je tohle to úplně to nejlepší na tom. Že vy vlastně jakoby hltáte nějaký masakr, že tam lidi žerou lidi, řežou jim hlavy a já nevím co, a vypráví to Bára a najednou jí tam zaskočí nějak blbě slovo a Lucka se začne řehtat jako, s prominutím, kráva a je to takový odlehčení, že ten člověk to na chvílku rozdejchá, zasměje se jak sviňa a potom jako pomalu zase do toho najedou. Takže tohle je právě že na tom to nejlepší. A právě že spoustu těch podcastů, i když jsem třeba jich tolik neslyšel, tak si myslím, že jim právě že tohle chybí. Je to takový lehčí, nemluví o tom jako že "za rouškou noci" a takový, jako temně. Právě že to berou jako by světle a není to jak, já nevím, jako byste se plížila v noci.

(Petr, 22 let, svářeč)

Zlehčení tématu je pro fanoušky obrovskou devizou podcastu. Díky němu mohou při poslechu zažívat opravdový požitek a necítit stres. Ten se však mnohdy dostavuje s odstupem. V případě informanta Petra, jehož úzkostným stavům, kvůli kterým musel poslech podcastu na čas omezit, už jsme se zabývali v předchozích kapitolách, Pokud však přijde na otázku proč se tedy k poslechu i přes psychické problémy, které mu vyvolával, nakonec opět vrátil, odpověď mu dělá velké problémy. Je ale zřejmé, že se nad otázkou zamýšlel už mnohokrát předtím, než jsem mu ji položila.

„To je zatím ta nejtěžší otázka. Na to se ptám sám sebe skoro každé den, ale to je prostě... Já na to dokážu odpovědět jako "je to zajímavý" prostě žiju tak nějak jakoby...je to mezi náma. A proč jakoby se o to nezajímat? Prostě to patří asi k světu. Lidi se tady vraždili už od pravěku a prostě asi to tady bude do konce světa takže je to zajímavý a spousta jako těch vrahů, spousta, co jakoby někdy vymýšleli a co se jim dělo, tak prostě jako někdy sedím, mám otevřenou hubu dokořán a říkám si "Ty vole, to není možný, že tohle vymysleli a... Je to prostě zajímavý, no, ale nevím.“

(Petr, 22 let, svářeč)

Někteří fanoušci tedy i přes zjevně negativní pocity, které jim podcast způsobuje, nejsou schopni se poslechu vzdát. Hovoří i o závislosti. Jako Jaromír v reakci na chování svého kolegy Petra i své vlastní.

„No já už jsem mu to říkal, ať se na to vyprdne, prostě, že ať neskončí špatně, ať se mu ta psychika nějak jakoby nepokazí, nebo tohle. Ale on prostě řekne "Jo" a stejně si to pustí, protože ty příběhy jsou tak dobře navykládaný, že prostě, já to беру jako závislost to poslouchání. Já už čekám vždycky na pondělí až si pustím ten další díl co vyjde.“

(Jaromír, 29 let, svářeč)

Kromě strachu ze zločinu, o kterém jsme už obsáhle pojednali v předchozích kapitolách, však podcast přináší i jiné pocity. Typicky je to onen pocit „ještě že se to nestalo mě“ ke kterému se zdráhavě přiznalo několik respondentů. Podcast je schopen vyvolat v posluchači optimismus a odhodlání na základě jednoduchého mechanismu – že mu ukazuje, že, slovy tradičního českého úsloví „*nikdy není tak špatně, aby nemohlo být ještě hůř*“. Přesně jako u podcastu MFM si posluchačky pouštějí díly opravdových zločinů, aby se potěšily a zlepšily si náladu.

„Mě vždycky zvednou náladu, protože ony to fakt berou jako že to prokládají černým humorem, který jako spoustu lidí nemá ráda, nebo jim připadá netaktní, ale mě vždycky pobaví. Ono je to tak jako strašný, říkat že podcast o zločinech mě pobaví ale...

(Hana, 21 let, studentka)

Já už si to asi začnu čárkovat, protože zrovna ten sedmdesátý devátý díl jedu furt. Vždycky když mám nějaký splín nebo podobně, tak si to pustím.“

(Rebeka, 37 let, pracuje v kanceláři)

Díl, o kterém posluchačka Rebeka mluví, pojednává o ženě, která měla velmi těžký osud, především její manželství bylo nešťastné a za svůj život prožila desítky potratů, několik dětí jí pak zemřelo v mladém věku, proto se rozhodla podpořit šance svého syna na přežití ve válce tím, že prováděla kanibalistické rituály. Jedná se o velmi drastický příběh, Rebeka však bez přemýšlení označuje právě tuto epizodu za svou nejoblíbenější.

Jaká je vaše oblíbená epizoda?

„Těch je. Tak hlavně tam kde se ty holky jako tam smějou, dělají nějaký vtípky, ten humor černej a podobně. Takže pro mě asi nejvíc je sedmdesátá devátá epizoda. Já si je pamatuju i podle čísel, protože je tam furt vyhledávám. A to je tam, kde vlastně začala ta hláška "to je nepřijemný". A ten druhý případ je Leonarda Cianciulli. Takže to je asi takový nejvíc. Hlavně mě baví ten případ tý Leonardy. Protože to je takový vtipný, že je tam jako recept na sušenky ze sušený krve nějaký

slečny a tak.“

(Rebeka, 37 let, pracuje v kanceláři)

V díle obě moderátorky vtipkují více než je pro ně obvyklé, hlavně na zmíněné téma kanibalismu. Podobně jako u podcastu MFM a příběhu Mary Vincent, který jsme zmiňovali ve třetí kapitole se jedná i zde o případ obrovské krutosti, který však posluchačku psychicky povzbuzuje. V tomto případě se však nejedná o vyjádření feministické síly navzdory tomu nejdrastičtějšímu zločinu, jaký si lze představit a o překonání obrovských překážek, protože zde se objevuje spíše motiv ženy, kterou nepřízeň osudu změnila natolik, že se dopustila šokujících zločinů. Roli tu však zřejmě hraje, jako i v případě studentka Hany, právě přístup moderátorek, které tváří v tvář zdrcujícímu násilí nejsou patetické, ale naopak přistupují k vyprávění s notnou dávkou sarkasmu a odstupu. To mnoha fanynkám i fanouškům imponuje. Zároveň si oblíbili šokované reakce té z moderátorek, která příběh poslouchá spolu s publikem a není předem obeznámena s jeho peripetemi. Ty totiž naznačují, že autorky prožívají příběh spolu s posluchači a jsou rovněž šokovány násilím, o kterém vyprávějí.

3.4.2 „Tak to je nepříjemný“ jazyk podcastu a jeho průnik do každodennosti

Nedílnou součástí podcastu jsou, jak už bylo řečeno, „hlášky“ autorek, které vznikají během epizod spontánně a většinou vyvolají neovladatelný smích obou autorek. To je něco, co fanoušky opravdu baví, jak napovídá mnoho citací, které zde už byly předloženy. Jednou z nejoblíbenějších hlášek fanoušků podcastu je hláška „to je nepříjemný“, která se poprvé objevila ve zmiňované 79. epizodě a odkazovala k situaci, kdy jako „nepříjemnou“ označila Krčmová situaci, kdy děti našly na pláži rozkládající se mrtvé tělo. Fanoušci i moderátorky ji poté začali sarkasticky využívat pro označení situací, které jsou extrémně násilné a šokující a je pro ně vyjádřením toho, že z velmi vážných věcí si jde dělat legraci, což je charakteristické pro podcast jako takový.

„Právě ten projev té Lucky Bychňkové. Pozor strop. Tak to u nás běží v reálném životě, ať už to u nás byly i ta hláška "tak to je nepříjemný". Jo? To prostě my se tím bavíme, opravdu. Proto to má asi takovou sledovanost, že lidi se smyslem pro humor i pro vážný věci to dokáží oddělit. Jsem ráda že jsem nezůstala jen u toho „bože co to posloucháte“. Prostě český člověk si asi opravdu

si udělá legraci z čehokoliv. Takže to je velký plus. “

(Anna, 50 let, prodavačka)

Vztažení se k národní povaze v této Anině promluvě je velmi zajímavé. Většina informátorů totiž při vyprávění o podcastu pocítuje hrdost na své vnímání tohoto obsahu a kritiky vnímají jako osoby, kterým tento černý humor zásadně chybí a kteří pořad jednoduše nemohou bez této schopnosti pochopit.

„Někteří lidi to berou jakoby fakt vážně. Třeba jim těch lidí líto, což jako mně taky, neřikám že ne. Třeba je to štve, že si z toho dělají srandu nebo tak. Ale já mám rád černej humor a sarkasmus, takže já s nima jako by se i zasměju, protože mě ba naopak to baví že to takhle odlehčí, protože to jiný podcasty nedělaj. Kvůli tomu mě možná i ty další podcasty nebaví, protože oni to berou strašně vážně, a to mě zase nebaví, to se mi nelíbí prostě. Takže já jsem ba naopak rád, že to odlehčují, že si z toho dělají srandu a jen tak dál. “

(Jaromír, 29 let, svářeč)

Toto vnímání humoru v podcastu informátoři také používají k vlastní obhajobě své záliby. Jedná se podle nich o humor, který ne každý chápe a ten kdo jej nechápe, nemusí se podcastem ani jimi samotnými zabývat. Často se také domnívají, že nepochopení plyne z toho, že dotyčný podcast nezná a dělá ukvapené soudy – často proto, že se s tímto procesem už setkali u svým blízkých, kteří měli k podcastu nejdříve také odmítavý postoj.

3.4.3 Jsem hrdá na to, co mám ráda – legitimizace zločinu jako zábavy

Jak už bylo řečeno, pro některé fanoušky bylo téma podcastu něčím novým a zajímavým, druhá, přibližně stejně velká skupina však měla true crime ráda už dlouho předtím, než začala podcast poslouchat, většinou už od puberty. Skupina skalních fanoušků, kteří se zapojili do výzkumu by se tak dala rozdělit na fanoušky podcastu a fanoušky true crime jako takového.

„No já jsem takovej zapálenej člověk do krimi příběhů. Asi to mám po babičce, no, ale všeobecně mě zajímají dokumenty o sériových vrahách už i z toho důvodu, že mě tak nějak zajímá, co způsobuje, že ten člověk začne dělat takovýhle věci. Jo že. Samozřejmě že prostředí nebo nějaký anomálie v mozku a podobně ale vždycky mě to prostě takhle přitahovalo. Ať to byla Anatomie lži, jestli jste někdy viděla seriál v televizi, nebo Myšlenky zločince. Je to takový zajímavý. Opravdu. “

(Anna 50 let, prodavačka)

„Já jsem teda už zločinožrout ještě před tím než to bylo, protože jsem asi od deseti četla když vycházel krimi časopis nebo ty dva tisíce záhad nebo nějaký takový prostě, kde bylo jako o vraždách a o zločinech a tak. Furt si myslím že ty holky to fakt mají takovým jako přijatelnějším způsobem, že to líp vezmeme od kamarádky než od vyšetřovatele nějakýho v uvozovkách.“

(Hana, 21 let, studentka)

Pro tyto skalní fanoušky podcast poskytl určitou legitimizaci jejich zábavy, detabuizoval ji. Je zajímavé, že tito fanoušci si většinou více připouštějí možné etické problémy, které jsou se žánrem spojené než fanoušci podcastu, kteří o true crime předtím zájem neprojevovali. Uvádějí, že už se setkali s odmítavým postojem okolí ke své zálibě ve zločinech, a právě proto jim existence podcastu přináší nový pocit legitimacy a ospravedlnění. Velikost skupiny a všudypřítomnost záliby v jejich sociální bublině je přesvědčuje v tom, že se jedná o univerzální zájem, nikoli o „úchylku“.

Díky podcastu a široké skupině jeho posluchačů se true crime v Česku přesunulo do mainstreamu podobně jako v USA díky podcastu MFM a *Serial*. Prvenství podcastu na vrcholu žebříčků popularity v podcastových aplikacích i jeho ocenění v anketách popularity způsobily, že se téma i způsob jeho uchopení staly součástí veřejného života v České republice. Fanyanky podcastu i samy jeho autorky se začaly označovat jako „fanyanky zločinu“ přičemž toto slovní spojení nevnímaly jako kontroverzní přihlášení se k fanouškovství kriminálních činů nebo jako obhajobu zločinu, ale jako zálibu v poznávání kriminálních příběhů.

„(...) Mě to jako přijde, že se jako netajím tím, co mám ráda. Mě se třeba to líbí, jak tom mají graficky zpracovaný holky. Mají to prostě takový jednoduchými mají hezkej font, který koresponduje s podcastem. Takže mně se zdá, že to je něco jako že tím říkám jako "Jsem hrdá na to, co poslouchám" nebo prostě tohle to znamená pro mě... Protože mě se zdá, že dřív, když někdo řekl jako zabývám se zločinem, tak to byl takový ten podivín. A myslím že holky i tak jako začínaly ještě v těch prvních podcastech jako říkají, že neví, kolik lidí to bude bavit. Že se s tím nikdo moc nechlubil, ale teď je mě prostě i hrozně sympatický, že prostě je tolik lidí, co se zajímá o to samý, co já a že prostě to otevřeně přiznávají, takže jsem na to tak jako hrdá.“

(Hana, 21 let, studentka)

„Kdyby mi někdo řekl před téma Opravdovejma zločinama, že poslouchá podcast o vražích, tak by mi to taky přišlo divný. Ale myslím, že by neměl soudit, než si ho poslechne.“

Teď si myslím že to určitě už není tak divný, když je tu tolik lidí, co ho poslouchaj. Dřív to lidi znali jako jenom z těch kriminálek a nebylo to vlastně real, ale teď je jako spousta lidí, co to znaj, já vlastně znám spousta lidí, který to poslouchaj. “

(Julie, 25 let, servírka)

Jak již bylo uvedeno v teoretické části, fanoušci dostali od moderátorek přezdívku *Zločinožrouti*, kterou moderátorky vybraly ze zaslaných návrhů posluchačů a která následně začala fungovat i v názvu fanouškovského klubu nebo na fanouškovské instagramové stránce. Výzkum dokládá, že skalní fanoušci si tuto přezdívku vzali za svou a často se jí během rozhovoru spontánně označovali. Zdá se tedy, že se autorkám povedlo tuto fanouškovskou identitu pojmenovat a zvolit takový termín, který se fanouškům líbí a berou jej za svůj. Informátorka Julie například uvedla, že jiná přezdívka z navrhovaných, například „*Úchylácci*“ by se jí nezdála tak vhodná. Není to však tím, že by jí samotné vadilo označení „*úchylačka*“, ale proto, že by mohlo dojít k nepochopení ostatními lidmi, kteří podcast neposlouchají.

„Jo, mě ten název přijde super. Je takovej, že vystihuje situaci, ale zároveň je takovej lehkej. Má takovej nadhled, jako ten podcast celej. Myslim si že je super. “

(Julie, 25 let, servírka)

To opět dokládá, že *Zločinožrouti* si uvědomují, jak může jejich záliba působit navenek, sami ji ale neproblematizují. Nepochopení okolí podle nich vychází spíše z neporozumění pravé podstatě fanouškovství Opravdových zločinů. Jediný odmítavý postoj jsem zaznamenala u bývalé fanyanky Anety, která tvrdí, že se s označením nikdy neztotožňovala.

„No rozhodně se s tím neztotožňuju, a nikdy jsem se s tím neztotožňovala. Nevím, jestli je to nějaká zkomolenina do češtiny nějakýho anglickýho slova, jako crime hunters nebo něco, ale česky mi to teda přijde děsný. Zní mi to, jako kdybych dělala něco špatně, kdybych se nazvala Zločinožrout. Nevím. “

(Aneta, 24 let, studentka)

3.4.4 Zločiny na přání – požitok z participace na podcastu

Jak už bylo řečeno, i do podcastu, jakožto nového média se specifickým způsobem promítají

rysy participativní kultury. Fanoušci v rámci online komunity komunikují nejen spolu navzájem, ale především s autorkami podcastu. Za jeden z nejpozoruhodnějších projevů participativní kultury však v rámci podcastů považují sdílení vlastních příběhů, nebo tipy na zločiny vhodné ke zpracování, což je jeden ze základních rysů fandomu podcastu MFM a jak dokládá i tento výzkum, je velmi důležitý i pro *Opravdové zločiny*. Participaci na obsahu lze tedy rozdělit do dvou kategorií.

První kategorií jsou tipy na případy, které by autorky měly zpracovat. V pořadu *Clubovna* (2021) se podělily o dlouhý seznam námětů, které jim fanoušci posílají a uvedly, že mají díky nim dostatek materiálu na stovky dalších dílů. Zajímavým faktem však je, že fanoušci posílají tipy na zpracování zločinů, které sami znají. To je rozhodně pozoruhodné téma k zastavení, protože lze konstatovat, že toto chování se zdá být v rozporu se všemi motivy a požitky, které jsme v rámci výzkumu zatím popsali a analyzovali. Pokud fanynka nebo fanoušek příběh zná, nepřinese mu přece žádné nové poznatky o podobě a motivu zla ani podněty k prevenci a ochraně své bezpečnosti.

Motivaci takových fanoušků můžeme najít například v rozhovoru s fanynkou Annou, která hovoří o případu ze svého okolí, který moderátorky zpracovávaly v podcastu.

„Potom co jsem to slyšela od nich jsem si našla i ten dokument. Přece jenom ty hraný dokumenty se líp vnímají. Dokonce jsem si i hledala právě u tohodle případu ty články, jak moc se holky přiblížily. Jak moc se přiblížil ten film, je to takový zvláštní no, asi jako když si přečtete knížku, teď plácnu, třeba Harryho Pottera a pak se díváte na ty filmy, na ty jednotlivé části a pak zjistíte kolik věcí tam není třeba vůbec a jak se to liší.

(Anna, 50 let, prodavačka)

Srovnání s populární fantasy ságou o čarodějnickém učni není podle mého názoru náhodné. Fanynka zde nevnímá rozdíl mezi fikcí a skutečností, ale záleží jí na příběhu. Podobně se většina informátorů přiznávala k tomu, že si dohledává o zločinech další informace z jiných zdrojů, než je podcast – většinou z dokumentárních filmů nebo článků z médií. Jednak můžeme za touto snahou hledat právě již zmiňovanou snahu pochopit nepochopitelné zlo, najít skrytý motiv, který by vysvětloval činy, které si posluchač vysvětlit neumí. Zároveň se ale jedná i o srovnání podoby příběhu z různých zdrojů – kdo něco přidal, něco vynechal a kde je pravda.

Posluchači stojí o zpracování svého „oblíbeného“ případu zřejmě proto, aby se na příběhu

podíleli a aby také autorsky dohlíželi na jeho podobu v podcastu – aby mohli jako experti autorkám poradit, jak jej zpracovat nebo je upozornit na chybu. V případě, že autorky objeví něco, co posluchač dosud nevěděl, je to zdrojem obdivu a uspokojení, jako i v případě Anny a následující ukázky:

„To jsem si vyloženě psala holkám, jestli by to mohly zpracovat. A byl to vlastně Hojer a já, když jsem byla vlastně v dětském věku, tak asi zhruba kolem třinácti, šestnácti, tak si hodně rodiče a příbuzní povídali právě tady takovéhle příběhy. (...) Když to ty slečny v těch Opravdových zločinech zpracovávaly, tak tam padlo, že žádná oběť nepřežila. Takže jsme přemýšlely, jestli prostě se mezitím třeba něco změnilo. Tak jsem z toho byla taková rozčarovaná a hodně mě to zajímalo. Původně jsem hledala, kdo se vlastně pokusil zabít tady tu slečnu z Brna a pak jsem si teda samozřejmě zjišťovala, jestli tam nebyly další oběti, a přišla jsem na to, že vlastně tyhle dva příběhy měly jednoho pachatele, což já jsem celý léta vůbec nevěděla, že tohle to patřilo k sobě. Takže to bylo pro mě takové zajímavé no.“

(Anna, 50 let, prodavačka)

Naopak pokud podle vkusu fanynky případ není dostatečně dobře zpracován, je to pro ni frustrující, jako v případě Hany, která litovala, že se autorky pustily do zpracování příběhu vraha tak „velkého kalibru“ jako je Ted Bundy, už v úvodních dílech, kdy nebyl jejich projev a příprava ještě tak vytríbené a užila by si jej nejspíš více, kdyby se mu věnovaly až později, kdy hodnotí jejich řešerše jako kvalitnější.

Furt se tak nějak vracím k Tedu Bundym, protože to je taková jako ikona a jak ho holky zpracovaly jako jeden z prvních případů, tak si myslím že jako ted'ka by ho zpracovaly daleko líp, tak to mě třeba trochu mrzí, že jako to vystřelily a mohl se z toho udělat jeden speciál nebo tak. I když to měly dobře zpracovaný, tak si myslím, že ted'ka, jak už jsou jako víc zjeté v tom podcastu, tak by to bylo možná lepší.

(Hana, 21 let, studentka)

Samostatnou kategorií pak tvoří zaslání vlastních příběhů do rubriky *Vaše tajemné příběhy*, které autorky poté jednou za čas ve speciální epizodě předčítají. Hned několik fanoušků v rozhovorech přiznalo, že do této rubriky přispělo, nebo chtělo přispět, jak už jsme uvedli výše. I zde však lze předpokládat stejnou motivaci jako u zpracovávání příběhů z posluchačských tipů, tedy touhu slyšet svůj příběh v podcastu a podílet se na něm z pozice experta.

3.5 Etický aspekt konzumace true crime

Jedním z témat výzkumu měla být také etická stránka true crime fanouškovství, na kterou už jsme několikrát narazili. V závěru práce bych se tedy chtěla krátce vyjádřit také k ní.

Téma pro tuto práci jsem si zvolila na základě obecného mediálního diskurzu, který, jak už jsem uvedla, před true crime nezřídka varuje a rozebírá jeho etické konotace. Dotýkají se jej také již proběhlé výzkumy, především však v teoretické rovině. Zde je třeba reflektovat, že jsem vstupovala do výzkumu s určitou předpojatostí.

Z dostupného teoretického materiálu, jako jsou například zpovědi veřejně exponovaných fanoušků tohoto žánru, bylo patrné, že konzumování příběhů o zločinech jako volnočasové aktivity, „pro zábavu“ může být subjektem samotným i jeho okolím vnímáno jako zvláštní. „*Pamatuji si, jak jsem byla jako dítě přikovaná k true crime pořadům, jako byly Unsolved Mysteries. Hltala jsem Mansonovy vraždy a In Cold Blood. Vždycky jsem si tak trochu myslela že jsem divná.*“ Psala novinářka Jessica Hullinger ve svém článku pro The Week, o kterém už jsme se zmiňovali v teoretické části (Hullinger 2016). O stejných pocitech hovořily také autorky podcastu MFM v souvislosti se svým prvním setkáním „*Byly jsme na jednom Halloweenském večírku. Karen se pustila do líčení nějaké strašlivé události a lidé kolem ní se pomalu rozprchli, zatímco já na ni přes celou místnost volala „pověz mi každý drobný detail.“*“ (CBS, 2018).

Je třeba připustit, že jsem se těmito zmínkami, rešeršemi a polemikami v odborné literatuře, které se týkaly etiky žánru, nechala mylně svést k myšlence, že jej i fanoušci budou považovat do jisté míry za požitek, za který se možná budou spíše stydět a nebudou jej chtít příliš ventilovat. Už od počátku jsem tedy počítala s tím, že i samotné shánění vzorku bude namáhavé a že bude obtížné informátory přimět k tomu, aby o svých motivech a pocitech mluvili otevřeně. Hned od prvního rozhovoru však bylo zřejmé, že tento můj původní úsudek byl zcela mylný.

Téměř všichni fanoušci, které jsem pro výzkum oslovila na výzvu k rozhovoru rychle reagovali a jejich reakce byly kladné, dokonce by se v některých případech dalo říci, že „nadšené“. O účast ve výzkumu měli zájem všichni. Téma etiky poslechu bylo pro mě, jako

pro výzkumnici obtížné uchopit, protože jsem ho chtěla pojmout tak, abych neztratila důvěru respondentů, a přitom se dobrala jejich skutečného názoru. I proto jsem toto téma zařazovala až na konec rozhovoru.

Všichni informátoři však o sobě mluvili velmi otevřeně a téma etiky žánru je vůbec nezaskočilo. Bylo zřejmé, že i ti nejoddanější fanoušci si uvědomují, že pohled na žánr nemusí být vždy kladný. Většinou tento dojem získávali právě ze sociálních sítí a občasného výskytu negativních reakcí na nich.

Zároveň je však třeba konstatovat, že etika true crime pro fanoušky není nosným tématem. Veškerou kritiku vnímají jako plynoucí z nepochopení dotyčných lidí k podstatě žánru. Dokonce i bývalá fanynka Aneta, která je nyní k podcastu kritická, sice eticky problematické pasáže v podcastu vnímala ostřeji než ostatní, sama je však nepovažovala za zlý úmysl, nebo doklad problematického postoje auterek k dané problematice, ale za vyústění specifických situací. Její pohled se tak v podstatě shoduje se čtením ostatních fanoušků.

„No já si myslím že to není až tak promyšlený. Že by to dělaly schválně. I když v jednom díle bylo že tam nějakou holku znásilnili a ta Lucie tam říkala, že jako „já když si vezmu krátkou sukni a půjdu tady po poli, tak mě taky znásilněj“. Jako kámo, sorry, ale to už je úplně mimo. A nevím jestli to bylo u tohohle dílu ale v nějakým se jako omlouvaly za něco, co řekly, což je zase super. Já jako chápu, že když nahráváš ten podcast, tak že se ti stane že něco řekneš. Jako můžeš si to myslet, ale nechceš to úplně říct nahlas. Aspoň mě se to tak stane, že něco někde řeknu a pak si říkám, „tyjo, to jsem ale nechtěla takhle říct, to jsem si chtěla jenom myslet, protože vím, že mě za to spousta lidí odsoudí.“ Ale to fakt jako oceňuju, že mají tu sebereflexi, že jsou schopný říct jako „sorry, tohle bylo přes čáru.“

(Aneta, 24 let, studentka)

Navzdory svému kritickému postoji tak i tato fanynka postoj auterek k tématu a možným přešlapům v naraci v jistém smyslu respektuje. Její vyjádření bylo zdaleka nejkritičtější, které z úst informátorů a informátorek k tématu etiky zazněly. Ostatní respondenti nevnímají etickou stránku podcastu jako problém a pokud si všímají etických přešlapů v některých dílech, přecházejí je jako neúmyslná zaškobrtnutí, nebo projev specifického humoru, který je třeba nejprve poznat a pochopit a neuchylovat se k unáhleným soudům.

Závěr

Tato práce si stanovila cíl odpovědět na otázku proč skalní fanoušci poslouchají podcast *Opravdové zločiny* a co je motivuje k účasti na fanouškovských aktivitách.

V teoretické části práce jsme si nejprve představili podobu fanouškovství true crime podcastu. Vysvětlili jsme podstatu žánru true crime, nastínili jeho historii s důležitými milníky, které žánr zaznamenal, popsali vývoj typické narace i charakteristiky jeho publika. Představili jsme významné výzkumy, které se true crime a jeho fanouškům a fanynkám věnovaly v minulosti. Také jsme true crime podcasty rozdělili podle jejich obsahové charakteristiky do dvou kategorií – na true crime podcasty publicistické a zábavní. Definovali jsme nejvýznamnější zástupce těchto kategorií a představili tyto dva přístupy k žánru také na příkladech českých pořadů. *Opravdové zločiny* jsme v rámci této kategorizace zařadili jednoznačně mezi podcasty zábavní a identifikovali jsme inspirační vazby na typický zábavní true crime podcast ze zahraničí *My Favorite Murder*. Značnou pozornost jsme věnovali také fanouškům tohoto podcastu a výzkumům, které se jimi zabývaly.

Poté jsme přistoupili k samotnému výzkumu skalních fanoušků podcastu *Opravdové zločiny*. Na základě výsledků předešlých výzkumů, které se tématu věnovaly a s přihlédnutím k tomu, co řeší sama fanouškovská komunita na svých komunikačních kanálech – především na předplatitelském fóru Zločinožroutů a na profilech podcastu na sociálních sítích – jsme sestavili tematické okruhy otázek s cílem zjistit, jaké jsou okolnosti poslechu *Opravdových zločinů* skalními fanoušky, jaké dopady a vliv má poslech na jejich běžný život a jak tento mediální obsah využívají ve své každodennosti.

V rámci interpretace výsledků jsme identifikovali několik rysů fanouškovství podcastu *Opravdové zločiny* a motivací jeho fanoušků. Za hlavní motivaci k poslechu jsme označili fascinaci zločinem a v přeneseném smyslu *zlem*. Zjistili jsme, že fanouškům přináší požitek a uspokojení snaha zlo identifikovat a pochopit. Zjistili jsme také, že i v případě podcastu je důležitá vizuální složka obsahu, což dokazuje především snaha fanoušků během poslechu vyhledávat fotografie pachatelů. Motivuje je k tomu snaha ověřit, zda dokážou ze vzhledu dotyčných rozklíčovat jejich zločineckou identitu a z ní plynoucí nebezpečí. Toto „sebevzdělávání“ je jednou z klíčových motivací k poslechu podcastu a je fanoušky vnímáno jako velmi praktické a uplatnitelné v jejich každodenním životě. Zjistili jsme také, že podcast se do každodennosti posluchačů promítá poměrně intenzivně, a to v podobě strachu

ze zločinu a potažmo ze společnosti jako takové. Ověřili jsme v praxi teoretický koncept „paradoxu frekvence“, kdy fanoušci podcastu vnímají zločin jako všudypřítomný a jeho prevenci jako zásadní společenské téma.

Přestože byla skupina skalních fanoušků demograficky velmi pestrá, jejich zkušenost s podcastem byla pozoruhodně podobná. Jediné téma, ve kterém se názory jednotlivých participantů lišily, byla otázka strachu ze zločinu. Zjistili jsme, že je ohrožení zločinem respondenty vnímáno spíše jako otázka žen než mužů. Dotázané ženy považovaly samy sebe za potenciální oběti spíše, než muži – ti naopak projevovali spíše obavy o bezpečnost žen ve svém okolí než o svoji vlastní. Ženy také více než muži vnímaly podcast jako způsob, jak se dozvědět o zločinu více ve snaze mu předcházet, což koreluje s výsledky výzkumu Vicary a Fraleyho.

Velmi zajímavé zjištění jsme pak učinili v souvislosti se sociálními konsekvencemi poslechu. Zjistili jsme, že pro fanoušky je mnohem důležitější osobní vazba s jinými fanoušky v jejich blízkém okolí – typicky s rodinou a přáteli než participace na online komunitě. Zároveň jsme objevili význam pracovního kolektivu jako místa setkávání fanoušků a dějiště jejich diskusí o konkrétních epizodách a zjistili jsme, že poslech podcastu může být v některých kolektivech prostředkem navázání kontaktu s kolegy, se kterými informátoři dosud společné téma nenacházeli, ale i faktorem vyloučení pro ty, kdo se poslechu podcastu nevěnují. Poslech si fanoušci spojují s určitými ustálenými rituály a motivují se jím k vykonávání rutinních činností, především právě v zaměstnání.

Další rys fanouškovství podcastu jsme identifikovali v užívání merchandisingu *Opravdových zločinů*. Ten funguje jako prostředek vyjádření fanouškovské identity. Také jsme se věnovali tématu zločinu jako zábavy a označili jsme participaci na obsahu podcastu jako jeden ze zdrojů fanouškova požitku, spolu s parasociálním vztahem, který vzniká mezi ním a moderátorkami.

Zároveň jsme zjistili, že etické otázky žánru true crime si fanoušci spíše nepřipouštějí a považují případné projevy nesouhlasu za nedorozumění, způsobené tím, že dotyčný kritik podcast dostatečně nepoznal a nemůže mu rozumět.

Výzkum tedy ověřil některé teorie, se kterými přišly předešlé výzkumy žánru na újeji definované skupině skalních fanoušků. Lze konstatovat, že přestože podcast poslouchá více žen než mužů, ve způsobu jeho recepce nepozorujeme tak významné rozdíly, jako některé předchozí kvantitativní práce. Participantů se však shodují, že zločin je spíše problémem žen,

které se mohou snadno stát oběťmi. Je to důsledek zkreslení reality, které je pro žánr typické, – vyzvednutí méně časté, avšak senzacionalistické kriminality nad kriminalitu častější, avšak méně zajímavou. Tento postoj, který struktura narativu true crime nevyhnutelně přináší, však může být v důsledku jedním z důvodů, proč jsou ženy častějšími konzumentkami těchto pořadů – mají totiž pocit, že se jich zločin více týká, nebo naopak, p od vlivem stejného frekvenčního paradoxu, dospívají mužští posluchači záhy k názoru, že se jich zločin tolik netýká. Jak uvedla ve výzkumu jedna z informantek *„Já si myslím, že ty chlapy to třeba nebaví. Z toho důvodu, že si můžou myslet, že se ženský zaobírají prostě hloupostmi. Jestli mi rozumíte, jak to myslím, jenže ona to hloupost není, ale ten chlap to může vnímat z toho svého pohledu.“*

Summary

The aim of this work was to answer the question of why devoted fans listen to the Opravdové zločiny podcast and what motivates them to participate in fandom activities.

In the theoretical part of the work, we first described the true crime podcast fandom. We explained the characteristics of the true crime genre, sketched its history with the critical milestones, the development of the typical narration, and its audience's characteristics. We have presented significant research on true crime and its fans and divided true crime podcasts into two categories according to their content characteristics - entertaining and investigative podcasts. We defined the most important representatives of these categories and described these two approaches to the genre on examples of Czech podcasts. Within this categorization, we have included Opravdové zločiny among entertaining podcasts and identified inspirational links to the typical podcast of this category - My Favorite Murder. We also paid close attention to the fans of this podcast and the research that examined them.

Based on the results of previous research on the topic and considering what the fan community is dealing with on its communication channels - especially on the fan forum and podcast profiles on social networks, we have compiled thematic questions to find out the circumstances of listening to the podcast.

During the research, we identified several motivations of its fans. We recognized fascination with crime and, figuratively, "fascination by evil" as the primary motivation for listening. We have found that the effort to identify and understand evil brings pleasure and satisfaction to fans. We've also found that the visual part of the content is important even in the case of the podcast and that fans search for photos of offenders as they listen to see if they can identify dangerous nature in their appearance. We also found that the podcast is projected relatively intensely into the audience's everyday life, in the form of fear of crime and, therefore, of society as itself. In practice, we have tested the theoretical concept of the "frequency paradox," where informants perceive crime as ubiquitous and its prevention as a fundamental social issue.

Within the group of fans, we recorded homogeneous opinions - although it was very diverse demographically, the fan experience of the informants was remarkably similar. The

only topic on which the views of the individual participants differed was the question of fear of crime. We have found that this fear is perceived as a women's issue rather than men's. The women interviewed considered themselves as potential victims rather than men. Men, however, expressed concern for the safety of women around them rather than for their own. Women also saw the podcast more than men as a way to learn more about the crime in an effort to prevent it, which correlates with the results of Vicary and Fraley's research.

We then made a very interesting finding connected to the social consequences of listening. We have found that personal connections with other fans in their immediate area - typically family and friends - are much more important to fans than participating in an online community. At the same time, we discovered the importance of the working environment as a meeting spot for fans and their discussion of specific episodes. We found out that listening to a podcast can be a way to reach colleagues with whom informants have not yet found a common theme. It could also be an exclusion factor for those who don't listen to the podcast.

Fans associate listening with certain established rituals. They motivate themselves to perform unfavorable routine activities, especially at work.

We have identified another component of podcast fandom in merchandising as a means of expressing the identity of a fan. We discussed the topic of crime as entertainment and identified participation in the podcast as one of the sources of fan enjoyment, along with the parasocial relationship that develops between him and the presenters.

At the same time, we found that the ethical issues of the true crime genre tend not to be accepted by fans. They considered possible expressions of disagreement to be a misunderstanding caused by not knowing the podcast well enough and being unable to understand it.

Therefore, the research verified some of the theories with which previous genre research came from on a more narrowly defined group of devoted fans. Although more women than men listen to the podcast, we do not observe significant differences in individual perception. However, participants agree that crime is more of a problem for women, who

can easily become victims. This is due to the distortion of reality typical for the genre, which medializes a less frequent but sensationalist crime. However, this attitude, which the structure of the true crime narrative inevitably brings, can be one of the reasons why women are more frequent consumers of these podcasts - because they feel they are more affected by crime. Conversely, under the same frequency paradox, men listeners can soon conclude that they are not so affected by the crime. One of the informants stated in the research: *"I don't think guys like it. If you understand me, they may think that women are just chatting about silliness. I mean that it is not stupid, but the guy can see it like that from his point of view. "*

Použitá literatura

Monografie a sborníky

1. Alperstein, N. (1991). Imaginary social relationships with celebrities appearing in television commercials. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 35(1), pp.43–58.
2. Ang, I. (2018). *Divákem Dallasu: soap opera a melodramatická imaginace*. Praha: Akropolis.
3. Bates, A. (1999). The Newsworthiness of Crime. *The British Journal of Forensic Practice*, 1(2), pp.22–27.
4. Berry, R. (2015). A Golden Age of Podcasting? Evaluating Serialin the Context of Podcast Histories. *Journal of Radio & Audio Media*, [online] 22(2), pp.170–178. Dostupné z: https://sure.sunderland.ac.uk/6524/3/JRAM_Podcasting_BERRY-%20FINAL.pdf.
5. Bolin, A. (2018). *Dead girls : essays on surviving an American obsession*. New York: William Morrow.
6. Bonini, T. (2015). The “Second Age” of Podcasting: reframing Podcasting as a New Digital Mass Medium. *Quaderns del CAC*, [online] 41(18), pp.21–30. Dostupné z: https://www.academia.edu/14504222/The_Second_Age_of_Podcasting_reframing_Podcasting_as_a_New_Digital_Mass_Medium.
7. Bonn, S.A. (2014). *Why we love serial killers: the curious appeal of the world’s most savage murderers*. New York: Skyhorse Publishing.
8. Booth, P. (2018). *A companion to media fandom and fan studies*. Hoboken: Wiley Blackwell.
9. Bottomley, A.J. (2015). Podcasting: A Decade in the Life of a “New” Audio Medium: Introduction. *Journal of Radio & Audio Media*, 22(2), pp.164–169.
10. Buriánek, J. (2018). Vývoj obav ze zločinu v české společnosti. *AUC PHILOSOPHICA ET HISTORICA*, 2006(1), pp.95–112.

11. Carrabine, E. (2017). Historical Representations of Crime and the Criminal. In: Rafter and Brown, eds., *Oxford Research Encyclopedia of Criminology*. Oxford: Oxford University Press.
12. Chadborn, D., Edwards, P. and Reysen, S. (2017). Displaying Fan Identity to Make Friends. *Intensities: the journal of Cult Media*, 9(9).
13. Durham, A.M., Elrod, H.Preston. and Kinkade, P.T. (1995). Images of crime and justice: Murder and the “true crime” genre. *Journal of Criminal Justice*, 23(2), pp.143–152.
14. Edmond, M. (2014). All platforms considered: Contemporary radio and transmedia engagement. *New Media & Society*, 17(9), pp.1566–1582.
15. Erben, K. (1939). *Prostonárodní české písně a říkadla*. Praha: Sfinx.
16. García-Marín, D. (2020). From zine to podcast. Rethinking participatory culture from a comparative analysis of alternative media. *Doxa Comunicación*, 30, pp. 107-125.
17. Giles, D. (2009). *Media psychology*. London: Routledge.
18. Gladfelder, H. (2001). *Criminality and narrative in eighteenth-century England: beyond the law*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
19. Godwin, V.L. (2018). Hogwarts House Merchandise, Liminal Play, and Fan Identities. *Film Criticism*, 42(2).
20. Grabe, M.E., Trager, K.D., Lear, M. a Rauch, J. (2006). Gender in Crime News: A Case Study Test of the Chivalry Hypothesis. *Mass Communication and Society*, 9(2), pp.137–163.
21. Grabe, M.E., Zhou, S. and Barnett, B. (2001). Explicating Sensationalism in Television News: Content and the Bells and Whistles of Form. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 45(4), pp.635–655.
22. Cantril, H. and Allport, G. (1935). *Psychology Of Radio*. New York: Arno.

23. Hale, C. (1996). Fear of Crime: A Review of the Literature. *International Review of Victimology*, 4(2), pp.79–150.
24. Haugtvedt, E. (2019). *Serial podcast and storytelling in the digital age*. New York: Routledge.
25. Hellekson, K. a Busse, K. (2006). *Fan fiction and fan communities in the age of the Internet: new essays*. Jefferson: Mcfarland & Co., Cop.
26. Hendl, J. (2005). *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál.
27. Herzog, H. (1941). On Borrowed Experience. *Zeitschrift für Sozialforschung*, 9(1), pp.65–95.
28. Hoffner, C.A. a Cohen, E.L. (2012). Responses to Obsessive Compulsive Disorder on Monk Among Series Fans: Parasocial Relations, Presumed Media Influence, and Behavioral Outcomes. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 56(4), pp.650–668.
29. Horton, D. a Wohl, R. (1956). Mass Communication and Para-Social Interaction. *Psychiatry*, 19(3), pp.215–229.
30. Jackson, J. a Gouseti, I. (2014). Fear of Crime: An Entry to the Encyclopedia of Theoretical Criminology. In: *The Encyclopedia of Theoretical Criminology*. Hoboken: Wiley-Blackwell.
31. Jarvis, B. (2007). Monsters Inc.: Serial killers and consumer culture. *Crime, Media, Culture: An International Journal*, 3(3), pp.326–344.
32. Jenkins, H. (2006). *Confronting the Challenges of Participatory Culture: Media Education for the 21st Century*. Cambridge: MIT Press.
33. Jenkins, H., Ford, S. a Green, J. (2013). *Spreadable Media: Creating Value and Meaning in a Networked Culture*. New York: New York University Press.
34. Jiráček, J. a Köplová, B. (2015). *Masová média*. 2. přepracované vydání. Praha: Portál.
35. Reichel J. (2009). *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada.

36. Kerr, M. (2017). *Scream : chilling adventures in the science of fear*. New York: Publicaffairs.
37. Levy, M.R. (1979). Watching TV news as para-social interaction. *Journal of Broadcasting*, 23(1), pp.69–80.
38. Llinares, D. (2018). *Podcasting : new aural cultures and digital media*. London: Palgrave Macmillan.
39. Lux Mishou, A. (2019). Murder for a Penny: Jack the Ripper and the Structural Impact of Sensational Reporting. *Wilkie Collins Journal*, [online] 16(16). Dostupné z: <https://wilkiecollinssociety.org/murder-for-a-penny-jack-the-ripper-and-the-structural-impact-of-sensational-reporting/>,
40. Merai, R. a Nimkar, N. (2020). Effect of Licensed Merchandise on Fan Engagement. *Annals of Tropical Medicine and Public Health*, [online] 23(17). Dostupné z: https://www.journal.atmph-specialissues.org/uploads/179/8606_pdf.pdf .
41. Murley, J. (2008). *The rise of true crime: 20th-century murder and American popular culture*. Westport: Praeger.
42. Pavelko, R.L. a Myrick, J.G. (2019). Muderinos and Media Effects: How the My Favorite Murder Podcast and its Social Media Community May Promote Well-being in Audiences with Mental Illness. *Journal of Radio & Audio Media*, 27(1), pp.1–19.
43. Perks, L.G. a Turner, J.S. (2018). Podcasts and Productivity: A Qualitative Uses and Gratifications Study. *Mass Communication and Society*, 22(1), pp.96–116.
44. Radway, J.A. (2006). *Reading the romance: women, patriarchy, and popular literature*. Chapel Hill: The University Of North Carolina Press.
45. Reel, G. (2005). This Wicked World: Masculinities and the Portrayals of Sex, Crime, and Sports in the National Police Gazette, 1879–1906. *American Journalism*, 22(1), pp.61–94.
46. Schlütz, D. a Hedder, I. (2021). Aural Parasocial Relations: Host–Listener Relationships in Podcasts. *Journal of Radio & Audio Media*, pp.1–18.

47. Sherrill, L.A. (2020). The “Serial Effect” and the True Crime Podcast Ecosystem. *Journalism Practice*, pp.1–22.
48. Shoemaker, P.J., Chang, T.-K. a Brendlinger, N. (1987). Deviance as a Predictor of Newsworthiness: Coverage of International Events in the U.S. Media. *Annals of the International Communication Association*, 10(1), pp.348–365. Shoemaker, R.B. (2008). The Old Bailey Proceedings and the Representation of Crime and Criminal Justice in Eighteenth-Century London. *The Journal of British Studies*, 47(03), pp.559–580.49.
49. Sommers, Z. (2016). Missing White Woman Syndrome: An Empirical Analysis of Race and Gender Disparities in Online News Coverage of Missing Persons. *Journal of Criminal Law and Criminology*, 106(2).
50. Stolarek, J. (2013). Sociological and psychological aspects of crime in Truman Capote’s *In Cold Blood*. *Siedlce University of Natural Sciences and Humanities* [online] Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/280578568_Sociological_and_psychological_aspects_of_crime_in_Truman_Capote%27s_In_Cold_Blood.
51. Šrámková, M. (1972). Nad slovanskými variantami balady O sestře travičce. *Český lid*, [online] 59(2), pp.89–93. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/42699968?seq=4#metadata_info_tab_contents
52. Toušek, L. a Kalvas, F. (2008). *Analýza postojů veřejnosti ke kriminalitě, Dílčí závěrečná zpráva z výzkumného projektu „Analýza kriminálního jednání a pocitu bezpečí v Plzeňském kraji“ – výstup z 2. fáze projektu*. Plzeň: Centrum aplikované antropologie a terénního výzkumu.
53. Vicary, A.M. and Fraley, R.C. (2010). Captured by True Crime: Why Are Women Drawn to Tales of Rape, Murder, and Serial Killers? *Social Psychological and Personality Science*, 1(1), pp.81–86.
54. Wann, D.L. and Branscombe, N.R. (1990). Die-Hard and Fair-Weather Fans: Effects of Identification on BIRGING and CORFING Tendencies. *Journal of Sport and Social Issues*, 14(2), pp.103–117.

55. Warkentin, E. (2010). "Jack the Ripper" Strikes Again. *Feminist Media Studies*, 10(1), pp.35–49.
56. Wiltenburg, J. (2004). True Crime: The Origins of Modern Sensationalism. *The American Historical Review*, 105(6).
57. Wimmer, R.D. a Dominick, J.R. (2010). *Mass media research : an introduction*. Australia: Cengage- Wadsworth.
58. Wood, H. (2004). What Reading the Romance Did for Us. *European Journal of Cultural Studies*, 7(2), pp.147–154.
59. Zeman, P. (2012). Obavy české veřejnosti ze sexuálně motivované kriminality. *Bezpečnostní teorie a praxe*, 2012(4), pp.41–51.

Internetové zdroje

1. Amazon.com (2021a). *Amazon.com: Murderino: A coloring book for fans of the My Favorite Murder podcast: 9781546434979: Morrison, Katy: Books*. [online] Amazon.com. Dostupné z <https://blubrry.com/manual/about-podcasting/history-of-podcasting-new/>.
2. Amazon.com (2021b). *Amazon.com: The Serial Killer Coloring Book: An Adult Coloring Book Full of Famous Serial Killers: 9781696598712: Rosewood, Jack: Books*. [online] Amazon.com. Dostupné z <https://daily.jstor.org/bloody-history-of-true-crime-genre/>.
3. Bayerischer Runfunk (2021). *Entführt - Der Fall Ursula Herrmann*. [online] BR Podcast. Dostupné z <https://www.brit.co/how-true-crime-affects-mental-health/>.
4. Blubrry Podcasting (2021). *History of podcasting*. [online] Blubrry Podcasting. Dostupné z <https://blubrry.com/manual/about-podcasting/history-of-podcasting-new/>.
5. Burger, P. (2016). *The Bloody History of the True Crime Genre | JSTOR Daily*. [online] JSTOR Daily. Dostupné z <https://daily.jstor.org/bloody-history-of-true-crime-genre/>.

6. Burgess, L. (2018). *How a True Crime Obsession Could Be Affecting Your Mental Health*. [online] Brit + Co. Dostupné z <https://www.brit.co/how-true-crime-affects-mental-health/>.
7. Cambridge Dictionary (2020). *TRUE CRIME* | meaning in the Cambridge English Dictionary. [online] Cambridge.org. Dostupné z <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/true-crime>.
8. Carman, A. (2019). *How podcasts became so popular*. [online] www.youtube.com. Dostupné z <https://youtu.be/DvisTHAvaIE>.
9. Catalunya Ràdio (2020). *El segrest*. [online] CCMA. Dostupné z <https://www.ccma.cat/catradio/el-segrest/>.
10. CBS (2019). *“My Favorite Murder” hosts on the awkward dinner party where they first bonded, new memoir*. [online] www.youtube.com. Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=GwF4k2o-o50>.
11. Chartable (2021a). *České podsvětí Podcast - Listen, Reviews, Charts*. [online] chartable.com. Dostupné z <https://chartable.com/podcasts/ceske-podsveti>.
12. Chartable (2021b). *Crime Junkie Podcast - Listen, Reviews, Charts*. [online] chartable.com. Dostupné z <https://chartable.com/podcasts/crime-junkie>.
13. Chartable (2021c). *Kriminálne spisy Podcast - Listen, Reviews, Charts*. [online] chartable.com. Dostupné z <https://chartable.com/podcasts/kriminalne-spisy>.
14. Chartable (2021d). *Kryminatorium Podcast - Listen, Reviews, Charts*. [online] chartable.com. Dostupné z <https://chartable.com/podcasts/kryminatorium>.
15. Chartable (2021e). *Serial Podcast - Listen, Reviews, Charts*. [online] chartable.com. Dostupné z <https://chartable.com/podcasts/serial>.
16. Chartable (2021f). *Weird Crimes Podcast - Listen, Reviews, Charts*. [online] chartable.com. Dostupné z <https://chartable.com/podcasts/weird-crimes-1576693874>.

17. Church, D. (2009). *Of Manias, Shit, and Blood: the Reception of Salò as a “Sick Film.”* [online] Participations.org. Dostupné z <https://www.participations.org/Volume%206/Issue%202/church.htm>.
18. Clubovna Podcast (2021). *Lucie Bechynková & Bára Krčmová: Opravdové zločiny sledují hlavně ženy. Na pepřáky máme malý kabelky.* [online] www.youtube.com. Dostupné z https://www.youtube.com/watch?v=WNZt57aw_iM.
19. Cooper, K.-L. (2019). Is our growing obsession with true crime a problem? *BBC News*. [online]. Dostupné z <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-47474996>.
20. Cznic.cz (2021). *Jak na Internet - RSS kanály.* [online] www.jaknainternet.cz. Dostupné z <https://www.jaknainternet.cz/page/1640/rss-kanaly/>.
21. DenHoed, A. (2019). *The My Favorite Murder Problem.* [online] The New Republic. Dostupné z <https://newrepublic.com/article/155801/favorite-murder-problem>.
22. Donaldson, K. (2017). *Women love horror: Why does this still surprise so many dudes?* [online] SYFY WIRE. Dostupné z <https://www.syfy.com/syfywire/women-love-horror-why-does-this-still-surprise-so-many-dudes>.
23. Epstein, A. (2014). *How MailChimp’s irresistible “Serial” ad became the year’s biggest marketing win.* [online] Quartz. Dostupné z <https://qz.com/298094/how-mailchimps-irresistible-serial-ad-became-the-years-biggest-marketing-win/>.
24. Etsy.com (2021). *Scumbags & Baddies Serial Killer Tea Towel / Etsy.* [online] www.etsy.com. Dostupné z https://www.etsy.com/listing/684949091/scumbags-baddies-serial-killer-tea-towel?ga_order=highest_reviews&ga_search_type=all&ga_view_type=gallery&ga_search_query=my+favourite+murder&ref=sr_gallery-1-2&organic_search_click=1&pop=1.
25. Facebook (2021a). *Free Adnan.* [online] www.facebook.com. Dostupné z <https://www.facebook.com/FreeAdnanTrust/>.
26. Facebook (2021b). *Furderinos.* [online] www.facebook.com. Dostupné z <https://www.facebook.com/groups/866248930493934/?ref=share>.

27. Facebook (2021c). *My Favorite Murder*. [online] www.facebook.com. Dostupné z <https://www.facebook.com/myfavoritemurder>.
28. Facebook (2021d). *My Favorite Murder Australia*. [online] www.facebook.com. Dostupné z <https://www.facebook.com/groups/239562696562024/?ref=share>.
29. Facebook (2021e). *My Favourite Murder - Boston Murderinos*. [online] Facebook. Dostupné z <https://www.facebook.com/bostonMFMfans/>.
30. Facebook (2021f). *My Favourite Murder - Uncensored*. [online] www.facebook.com. Dostupné z <https://www.facebook.com/groups/1223289147820358/?ref=share>.
31. Facebook (2021g). *My Favourite My Favourite murder Group*. [online] www.facebook.com. Dostupné z <https://www.facebook.com/groups/188261018675091/?ref=share>.
32. Facebook (2021h). *NYC Murderinos*. [online] www.facebook.com. Dostupné z <https://www.facebook.com/groups/1395617683899897/?ref=share>.
33. Facebook (2021i). *Otázka Anny Hroudové ve facebookové skupině My favourite My Favourite Murder Group*. [online] www.facebook.com. Dostupné z <https://www.facebook.com/groups/188261018675091/posts/917290682438784>.
34. Fox 13 Tampa Bay (2021). *Domestic violence experts analyzes Petito body camera video*. *YouTube*. Dostupné z https://www.youtube.com/watch?v=yQqFXM_YyyU.
35. Gallagher, J. (2021a). From “Throwing Fits” to “Crime Junkie,” Podcast Merch Has Become Big Business. *Wall Street Journal*. [online] 4 Jan. Dostupné z <https://www.wsj.com/articles/from-boots-to-coffee-podcast-merch-has-become-big-business-11609780256>.
36. Gallagher, J. (2021b). From “Throwing Fits” to “Crime Junkie,” Podcast Merch Has Become Big Business. *Wall Street Journal*. [online] 4 Jan. Dostupné z <https://www.wsj.com/articles/from-boots-to-coffee-podcast-merch-has-become-big-business-11609780256>.

37. Goldberg, K. (2018). *The Serial Effect: How True Crime Came to Dominate Podcasts*. [online] Discover Pods. Dostupné z <https://discoverpods.com/serial-effect-true-crime-dominate-podcasts/>.
38. Google (2021). *Using technology to address gender bias in film - Google*. [online] about.google. Dostupné z <https://about.google/main/gender-equality-films/>.
39. Greco, P. (2020). *Why Are So Many People Fascinated by True Crime? Here's How Experts Explain the Attraction*. [online] Health.com. Dostupné z <https://www.health.com/mind-body/true-crime-why-we-love-it>.
40. Griffin, S. (2018). *A very human way to talk about murder*. [online] The Irish Times. Dostupné z <https://www.irishtimes.com/culture/tv-radio-web/a-very-human-way-to-talk-about-murder-1.3436584>.
41. Grinnell College (2009). *Fandom and Participatory Culture – Subcultures and Sociology*. [online] Grinnell.edu. Dostupné z <https://haenfler.sites.grinnell.edu/subcultural-theory-and-theorists/fandom-and-participatory-culture/>.
42. Grossman, S. (2014). *This Hilarious SNL Serial Parody Is the Ultimate Christmas Present*. [online] Time. Dostupné z <https://time.com/3643958/serial-snl-saturday-night-live-parody/>.
43. Harrison, E. (2017). *Horror and Gender: What is it about the treatment of women? -*. [online] Storgy. Dostupné z <https://storgy.com/2017/10/31/horror-and-gender-what-is-it-about-the-treatment-of-women/>.
44. Hawgood, A. (2018). *Grisly Murders and Serial Killers? Ooh, Tell Me More*. *The New York Times*. [online] 19 May. Dostupné z <https://www.nytimes.com/2018/05/19/style/my-favorite-murder-podcast-murderinos.html>.
45. Holubová, H. (2021). *Seznam Zprávy plánují na léto pokračování úspěšného podcastu České podsvětí*. [online] Blog Seznam.cz. Dostupné z

- <https://blog.seznam.cz/2021/06/seznam-zpravy-planuji-na-leto-pokracovani-uspesneho-podcastu-ceske-podsveti/>.
46. Hullinger, J. (2016). *I am a murderino*. [online] The Week. Dostupné z <https://theweek.com/articles/654473/murderino>.
47. IAB (2016). *Nearly Two-Thirds of Podcast Listeners Are More Inclined to Consider Purchasing Products & Services They Learn About During Podcasts*. [online] IAB. Dostupné z <https://www.iab.com/news/nearly-two-thirds-podcast-listeners-inclined-consider-purchasing-products-services-learn-podcasts/>.
48. Inside the Radio (2020). *Four Podcasts Win Peabody Awards*. [online] Insideradio.com. Dostupné z http://www.insideradio.com/podcastnewsdaily/four-podcasts-win-peabody-awards/article_e546c6ba-ac00-11ea-8bd8-a7c9aeb6d6c5.html.
49. iRozhlas.cz (2021). *Radiožurnál zůstává nejposlouchanější stanicí v Česku. Druhé místo patří Rádiu Impuls*. [online] iROZHLAS. Dostupné z https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/poslechovost-radii-2021-radiozurnal-cesky-rozhlas-plus-impuls_2105121506_ako.
50. Jack the Ripper Tour (2021). *Jack The Ripper Tour - The Original London Terror Walk*. [online] www.jack-the-ripper-tour.com. Dostupné z <https://www.jack-the-ripper-tour.com>.
51. Keiles, J.L. (2019). Even Nobodies Have Fans Now. (For Better or Worse.). *The New York Times*. [online] 13 Nov. Dostupné z <https://www.nytimes.com/interactive/2019/11/13/magazine/internet-fandom-podcast.html>.
52. Kočárník, V. (2020). *Podcast Pohřešovaná: případ zmizelé dívky nabízí místo detektivky nejistotu a bolest*. [online] Týdeník Respekt. Dostupné z <https://www.respekt.cz/kultura/podcast-pohresovana-pripad-zmizele-divky-nabizi-misto-detektivky-nejistotu-a-bolest>.
53. Kopecká, L. (2020). *Jak se rodil bulvár aneb Co ještě snesete?* [online] Plus. Dostupné z <https://plus.rozhlas.cz/jak-se-rodil-bulvar-aneb-co-jeste-snesete-6508833>.

54. Koul, S. (2017). *Being “Polite” Often Gets Women Killed*. [online] BuzzFeed News. Dostupné z <https://www.buzzfeednews.com/article/scaachikoul/whats-your-favorite-murder>.
55. Linskey, H. (2017). *In Cold Blood: the story behind the first true crime novel - Dead Good*. [online] Dead Good. Dostupné z <https://www.deadgoodbooks.co.uk/in-cold-blood-truman-capote-howard-linskey/>.
56. Marks, A. (2017). *Why Listening to Murder Stories Makes Some People Less Anxious*. [online] The Atlantic. Dostupné z <https://www.theatlantic.com/health/archive/2017/02/the-true-crime-podcast-turned-mental-health-support-group/517200/>.
57. McCrum, R. (2015). *The 100 best novels: No 84 – In Cold Blood by Truman Capote (1966)*. [online] the Guardian. Dostupné z <https://www.theguardian.com/books/2015/apr/27/100-best-novels-84-in-cold-blood-truman-capote-observer-robert-mccrum>.
58. Merriam Webster (2021). *Definition of FANATIC*. [online] www.merriam-webster.com. Dostupné z <https://www.merriam-webster.com/dictionary/fanatic>
59. Molloy, A. (2019). *The Rise of the Podcast*. [online] ArcGIS StoryMaps. Dostupné z <https://storymaps.arcgis.com/stories/51f423daf4054e1188a3e9e098843736>.
60. Moody, K. (2019). *An Unsolicited Opinion: The morality of true crime entertainment*. [online] The Scarlet and Black. Dostupné z <https://www.thesandb.com/article/an-unsolicited-opinion-the-morality-of-true-crime-entertainment.html>.
61. Murley, J. (2009). *“The Rise of True Crime” by Dr. Jean Murley*. [online] www.youtube.com. Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=4zam2vEm-fY&t=2979s>.
62. My Favourite Murder (2019). *MFM The Top 3: #1 - Episode 18 - Investigateeighteen Discovery*. [online] myfavoritemurder.com. Dostupné z <https://myfavoritemurder.com/mfm-the-top-3-1-episode-18-investigateeighteen-discovery/>.

63. My Favourite Murder (2021). *My Favorite Murder - Fan Cult*. [online] myfavoritemurder.com. Dostupné z <https://myfavoritemurder.com/fan-cult>.
64. Navarro, M. (2018). [Editorial] *In Defense of the Modern Slasher and the Female Horror Fan*. [online] Bloody Disgusting! Dostupné z <https://bloody-disgusting.com/editorials/3498351/response-defense-modern-slasher-female-horror-fan/>.
65. Nelson, L. (2014). *The biggest surprise in Serial was its perfect ending*. [online] Vox. Dostupné z <https://www.vox.com/2014/12/18/7417887/serial-finale-ending-adnan-syed>.
66. One Mission (2021). *Adnan Syed Legal Defense Fund*. [online] One Mission. Dostupné z <https://onemission.fund/support/freedadnan/>.
67. Oxford University Press. (2005). *Word of the Year | Oxford Languages*. [online] languages.oup.com. Dostupné z <https://languages.oup.com/word-of-the-year/>.
68. Peabody Awards (2014). *Serial*. [online] The Peabody Awards. Dostupné z <https://peabodyawards.com/award-profile/serial/>.
69. Peabody Awards (2019). *In The Dark: The Path Home*. [online] The Peabody Awards. Dostupné z <https://peabodyawards.com/award-profile/in-the-dark-the-path-home/>.
70. Pilkington, E. (2009). *In Cold Blood, half a century on*. [online] the Guardian. Dostupné z <https://www.theguardian.com/books/2009/nov/16/truman-capote-in-cold-blood>.
71. Plimpton, G. (1966). *The Story Behind a Nonfiction Novel*. [online] archive.nytimes.com. Dostupné z <https://archive.nytimes.com/www.nytimes.com/books/97/12/28/home/capote-interview.html?r=1>.
72. Quah, N. (2019). *We're Entering the Era of Big Podcasting*. [online] Vulture. Dostupné z <https://www.vulture.com/2019/09/podcasting-history-three-eras.html>.

73. Reddit (2019). *Simpsons fan first, murderino second*. [online] Reddit. Dostupné z https://www.reddit.com/r/myfavoritemurder/comments/e5b5oz/simpsons_fan_first_murderino_second/.
74. Reddit (2021). *r/serialpodcast*. [online] Reddit.com. Dostupné z <https://www.reddit.com/r/serialpodcast/>.
75. Roose, K. (2014). *What's Behind the Great Podcast Renaissance?* [online] New York Magazine. Dostupné z <https://nymag.com/intelligencer/2014/10/whats-behind-the-great-podcast-renaissance.html>.
76. Schulman, M. (2019). *Superfans: A Love Story*. [online] The New Yorker. Dostupné z <https://www.newyorker.com/magazine/2019/09/16/superfans-a-love-story>.
77. Shapiro, A. (2020). *Crime Does Pay: "My Favorite Murder" Stars Join Joe Rogan As Nation's Highest-Earning Podcasters*. [online] Forbes. Dostupné z <https://www.forbes.com/sites/arielshapiro/2020/02/03/crime-does-pay-my-favorite-murder-stars-join-joe-rogan-as-highest-earning-podcasters/?sh=724ffe813773>.
78. Skinner, O. (2020). *The Complete History of Podcasts*. [online] Voices.com. Dostupné z <https://www.voices.com/blog/history-of-podcasts/>.
79. Spotify (2020). *Sincerely Fortune*. [online] Spotify. Dostupné z https://open.spotify.com/show/2edD5PPRbDPb68CygzfW1M?si=IpKjgZbBTA-xMsPa41v9Og&dl_branch=1.
80. Spotify (2021). *Nejlepší podcasty*. [online] Spotify. Dostupné z <https://open.spotify.com/genre/top-podcasts-page>.
81. SXSW (2015). *Serial Podcast Fans Meet Up | SXSW 2015 Event Schedule*. [online] SXSW Schedule 2015. Dostupné z https://schedule.sxsw.com/2015/2015/events/event_IAP996921.
82. Tenniel, J. (1888). *English: Cartoon, with poem*: [online] Wikimedia Commons. Dostupné z <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jack-the-Ripper-The-Nemesis-of-Neglect-Punch-London-Charivari-cartoon-poem-1888-09-29.jpg>.

83. The Associated Press (2018). *Fans attend court to hear arguments in murder case featured on Serial podcast*. [online] CBC. Dostupné z <https://www.cbc.ca/news/entertainment/serial-podcast-adnan-syed-case-1.4926053>.
84. The Public Domain Review (2019). *John Reynolds' Book of Murder Tales (1621–1635)*. [online] The Public Domain Review. Dostupné z <https://publicdomainreview.org/collection/john-reynolds-book-of-murder-tales-1621-1635>.
85. Thomson, R. (2011). *Reading: Truman Capote's In Cold Blood*. [online] The Guardian. Dostupné z <https://www.theguardian.com/books/2011/aug/05/truman-capote-rupert-thomson-rereading>.
86. Thorp, C. (2019). Why are we obsessed with true crime? *The Telegraph*. [online] 7 Aug. Dostupné z <https://www.telegraph.co.uk/tv/a-confession/why-do-we-love-true-crime/>.
87. U Kulatého stolu (2021). *Opravdové zločiny u Kulatého stolu | UKS Live pokec*. [online] www.youtube.com. Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=Xo-wYyz2NtY>.
88. Vlasatá, Z. (2019). *Rozhovor s Brit Jensen a Magdalenou Sodomkovou: Rozhlas cenzuruje naši práci*. [online] Deník Referendum. Dostupné z <https://denikreferendum.cz/clanek/29876-rozhovor-s-brit-jensen-a-magdalenou-sodomkovou-rozhlas-cenzuruje-nasi-praci>.
89. Webster, T. (2014). *A Major Shift in Podcast Consumption*. [online] Edison Research. Dostupné z <https://www.edisonresearch.com/a-major-shift-in-podcast-consumption/>.
90. Wolfe, T. (1967). *Pause, Now, and Consider Some Tentative Conclusions About the Meaning of This Mass Perversion Called Porno-Violence | Esquire | JULY 1967*. [online] Esquire | The Complete Archive. Dostupné z <https://classic.esquire.com/article/1967/7/1/some-tentative-conclusions-about-porno-violence>.

91. Zlocinozrouti.cz (2021). *Merch Opravdové zločiny | Eshop Zločinožroutů*. [online]
www.zlocinozrouti.cz. Dostupné z <https://www.zlocinozrouti.cz>.

Teze Diplomové práce

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:	
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Anna Hroudová	Razítko podatelny: <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: 5px auto;"> <p style="text-align: center; margin: 0;"> Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd </p> <p style="margin: 0;"> Došlo dne: 11 -01- 2021 -1- </p> <p style="margin: 0;"> Čj: 16 Příloh: </p> <p style="margin: 0;"> <small>Přiděleno:</small> </p> </div>
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2019	
E-mail diplomantky/diplomanta: hroudovaan@gmail.com	
Studijní obor/forma studia: Mediální studia/prezenční	
Název práce v češtině: Posluchačem true crime podcastu: výzkum publika pořadu Opravdové zločiny	
Název práce v angličtině: Listening to the True Crime Podcast: Audience analysis of the podcast Opravdové zločiny.	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013) (diplomovou práci je možné odevzdat <u>nejdříve</u> po dvou semestrech od schválení tezí) ZS 2021/2022	
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků): Kořeny žánru, do kterého lze dnes zařadit i pořad Opravdové zločiny, bychom mohli sledovat až k tzv. kramářským písním v 16. století. V 19. století pak true crime příběhy vyprodávaly i náklady prvních bulvárních periodik v Českých zemích. Současnou „posledost true crime“ tak lze považovat za další kapitolu v existenci tohoto dlouhověkého žánru. Tato práce se věnuje českému zástupci podcastů žánru true crime, pořadu Opravdové zločiny, a jeho publiku. Výzkumy publika žánru true crime nahlížejí na danou problematiku z různých úhlů. Část z nich se zabývá genderovými aspekty konzumace true crime. Výzkum Bolingové a Hulla z roku 2018 přišel se zjištěním, že podcasty, pojednávající o skutečných zločinech, konzumují v 73 % případů ženy. U ženského publika navíc autoři pozorují větší voyeuristické tendence než u mužů. Vicary a Fraley (2010) se pak zabývají přímo motivací ženského publika ke konzumaci obsahů true crime žánru. Podcast Opravdové zločiny nabízí v tomto směru výjimečnou výzkumnou příležitost hned z několika důvodů. Na rozdíl od jiných zahraničních podcastů na stejné téma se autorky často přímo obracejí na ženské publikum. Genderově vychýlen je také výběr příběhů – téměř vždy jsou ve vybraných příbězích vražedkyněmi ženy, a naopak jen v hrstce z nich nejsou ženy mezi oběťmi. Nedílnou součástí téměř každé epizody je navíc poučení pro posluchačky, které je varuje před rizikovým chováním. Výzkum bude zaměřen rovnoměrně na ženské i mužské publikum s cílem pozorovat, zda se recepce liší v závislosti na genderu, a examínovat tak poznatky vzešlé z kvalitativního výzkumu Bolingové a Hulla do větší hloubky na zvolené platformě podcastu. Zmíněný výzkum zároveň přichází se zjištěním, že je podcast nejoblíbenějším způsobem konzumace true crime, vyslovilo se pro něj 60 % respondentů, což je o 15 % více, než u druhého média v pořadí – televize. To je samo o sobě zajímavým aspektem tématu a vyvstává otázka, proč je tento formát u žánru true crime tak oblíbený, přestože postrádá obrazovou složku.	
Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků): Cílem mé práce je pomocí rozhovorů s posluchači a posluchačkami pořadu zmapovat jejich motivace ke konzumaci podcastu Opravdové zločiny. Pokusím se najít odpověď na otázku, proč posluchači rádi poslouchají podcast Opravdové zločiny a zda se liší motivace k poslechu u žen a u mužů. Zabývat se budu také otázkou zvýšeného pocitu ohrožení zločinem po poslechu podcastu, který často v pořadu zmiňují i samy jeho autorky. V návaznosti na výzkum Bolingové a Hulla se zaměřím také na otázku	

návyků posluchačů při konzumaci Opravdových zločinů a pokusím se zjistit, jak respondenti vnímají vlastnosti podcastu oproti jiným způsobům konzumace obsahů žánru true crime (pokud jej konzumují i prostřednictvím jiných mediálních formátů).

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1. Úvod

2. Teoretická část

- Podcast a jeho publikum (charakteristika formátu podcastu a jeho vývoj v čase, shrnutí dosavadních výzkumů týkajících se publik podcastu v české republice a v zahraničí)
- Žánr true crime (definice, charakteristika, rešerše výsledků dosavadních výzkumů, týkajících se publika true crime).

3. Praktická část

- Pořad Opravdové zločiny – základní informace o pořadu, tvůrkyně.
- Metoda výzkumu.
- Analýza realizovaných rozhovorů.
- Prezentace výsledků výzkumu

4. Závěr

Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):

Předmětem zkoumání budou rozhovory s posluchačkami a posluchači pořadu Opravdové zločiny (a případně i s jeho tvůrkyněmi). Potenciální participanti budou osloveni v rámci sociálních sítí pořadu a výsledný zkoumaný vzorek bude vybrán se zřetelem na demografickou pestrost. Bude se jednat o muže i ženy v přibližně stejném množství z různých věkových kategorií. Jednotlivé vlastnosti pro ně bude poslechl podcastu Opravdové zločiny.

Podcast opravdové zločiny je vysílán od 2. února 2020 a je dostupný v podcastových aplikacích (Spotify, Apple Podcasts a dalších) a také na platformě YouTube, kde jsou od 28. dílu dostupné i videozáznamy z nahrávání podcastu. Autorkami pořadu a jeho moderátorkami jsou Lucie Bechyňková a Barbora Krčmová, moderátorky rozhlasové stanice Evropa (samotný pořad je však prezentován jako na stanici nezávislý).

Metody (techniky) zpracování materiálu:

V centru výzkumu práce bude stát polostrukturovaný rozhovor s respondentkami a respondenty. Rozhovory budou probíhat při osobním setkání nebo prostřednictvím hovoru přes platformu Skype. Součástí přípravy na kvalitativní výzkum bude popis charakteristických vlastností pořadu Opravdové zločiny, přístupu jeho autorky a podoby narace, jakožto důležitých faktorů, které bezesporu ovlivňují recepci prezentovaných true crime příběhů posluchači.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

BOLING, Kelli S. a Kevin HULL, 2018. Undisclosed Information—Serial Is My Favorite Murder: Examining Motivations in the True Crime Podcast Audience. *Journal of Radio & Audio Media* 25(1), 92–108.

Dvojice autorů se v článku zaměřuje demografií true crime podcastu Serial a na motivace jeho posluchačů. Text popisuje průběh a výsledky kvantitativního online výzkumu, kterého se účastnilo 308 respondentů. Pro diplomovou práci má text zásadní význam, protože v kvantitativní podobě

prozkoumává podobné téma, jaké má práce řešit kvalitativně a přináší mnohá zajímavá zjištění, jako je například empiricky prokázaná převaha žen v publiku vybraného true crime podcastu.

BONN, Scott A, 2014. *Why we love serial killers : the curious appeal of the world's most savage murderers*. New York: Skyhorse Publishing. ISBN 9781629144320.

Autor se v knize zaměřuje na stěžejní téma pro tuto diplomovou práci, a to na fascinaci zločinem a postavami sériových vrahů. Mimo jiné vychází i z komunikace se dvěma proslulými sériovými vrahy a snaží se vysvětlit, proč se sériový vrazi stávají významnými osobnostmi popkultury.

MACQUAIL, Denis, 1997. *Audience analysis*. London: Thousand Oaks. ISBN 9780761910015.

Jedná se o základní literaturu, pojednávající o výzkumu publik. Autor definuje a popisuje základní typy publik a techniky jejich výzkumu. Kniha bude využita pro koncipování metodických pravidel výzkumu publika v této diplomové práci.

VICARY, Amanda a Chris FRALEY, 2010. Captured by True Crime: Why Are Women Drawn to Tales of Rape, Murder, and Serial Killers? *Social Psychological and Personality Science* 1(1), 81–86.

Výzkum, o kterém pojednává tento článek, se zaměřuje na převahu žen mezi čtenáři true crime knih a na vysvětlení jejich motivace. Jako jeden z možných důvodů uvádějí autoři fakt, že ženy vnímají tuto četbu jako zdroj užitečných informací, které jim mohou pomoci předejít tomu, aby se samy staly oběťmi. Článek je zdrojem podnětných informací o možných genderových rozdílech v motivaci ke konzumaci true crime obsahů.

WILTENBURG, Joy, 2004. True Crime: The Origins of Modern Sensationalism. *The American Historical Review* 109(5).

Autor rozebírá podobu referování o skutečných zločinech už v období raného novověku a sleduje vazby na moderní true crime. Zabývá se motivací autorů k zaznamenání kriminálních příběhů i způsobem jejich zpracování. Článek přináší důležitý vhled do historie žánru, jehož moderními protagonisty jsou pořady jako právě Opravdové zločiny a umožňuje srovnání současné situace s historickou praxí. Text věnuje pozornost charakteristice tehdejšího publika i kulturnímu významu „true crime“ příběhů.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

BOČKOVÁ, Kamila, 2020. *Analýza české podcastové scény se zaměřením na vzdělávání posluchače*. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav hudební vědy. Vedoucí práce Flašar Martin.

SUDÍKOVÁ, Tereza, 2020. *Podcasting – audio obsah v digitální éře a jeho posluchači a posluchačky v Česku*. Karlova Univerzita, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií, Vedoucí práce Miessler Jan.

MALINOVÁ, Lenka, 2015. *Trend zombifikace v současné filmové a seriálové tvorbě – výzkum publika*. Karlova Univerzita, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií, Vedoucí práce Baslarová Iva.

Datum / Podpis studenta/ky

6.12.2020

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

MISSLER JAN

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNÝ FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE GARANT PŘÍSLUŠNÉHO STUDIJNÍHO OBORU.

Příloha č. 1: Ukázka přepisu rozhovoru

Zajímalo by mě, jaké podcasty posloucháš aktuálně kromě Opravdových zločinů?

A momentálně to je ošemetná otázka, protože já teď nemám čas vůbec na nic. Já jsem nastoupila do druháku a vybrala jsem si téma na bakalářku takže momentálně neposlouchám nic, ale vlastně jako normálně, když mám na to čas, tak ráda poslouchám Opravdové zločiny. Hlavně asi. A pak vlastně poslouchám různé takové ty jako... nejsou asi jako holčičí, ale takové ty... Jako já mám ráda, když mě jako ten podcast nějak oslovuje, takže prostě jestli znáš a Jauvajs, to bolelo, od slovenských autorek?

Vím, o čem mluvíš, ale neposlouchám ho.

Mám tady ve Spotify taky podcast Pohřešovaná, což je vlastně o českém případě. A to Jauvajs, to bolelo. Mám tady Slyšíme se od Davida Vanička, to je takový jako že probírá taková složitější témata, ale on to umí podat jako by celkem srozumitelně i pro normální lidi, kteří se tím nezabývají a zároveň má i jako by speciální epizody, hodinový, kdy jako probírá právě nějaký ty témata s hostem nebo tak. A poslouchala jsem, když jsem byla na brigádě, to se jmenuje Historie českého zločinu a je to udělaný jako rádiová, nebo taková rozhlasová hra, vlastně. Český případy. Takže asi tohle, no.

V čem se podle tebe ty podcasty o zločinech liší?

Jako začnu tím, že celkově podcasty jsou pro mě strašně jako... nedílnou součástí života. A já u toho jako jednak relaxuju a jednak si to pouštím třeba k práci nebo vaření nebo prostě když si zpracovávám skripta do školy, a tak prostě. Jako když mám chvíli čas a nemusím úplně se na něco dívat a soustředit, tak si to k tomu pustím a já jsem vlastně dyslektik, dysgrafik a dysortografik a nevím co všechno ještě, takže i vlastně poslouchám hodně audio knížky, takže jsem na to zvyklá a myslím si že jako, že každé ten podcast má do sebe něco jinýho. Třeba když mám náladu se zasmát nebo mám náladu se dozvědět něco jako ze světa, nějaký jako zajímavosti, tak si právě pustím Opravdový zločiny, protože holky prostě jsou vtipný dokážou to brát s humorem a tak. Když naopak mám jako chuť na něco takovýho, kde je ten příběh, tak si pustím tu Historii českého zločinu. A zároveň jako právě ta Pohřešovaná je naopak že se jako věnuje jednomu případu dopodrobna, což vlastně holky na jednotlivých těch podcastech nemůžou, protože mají na to třeba hodinu. To byl český případ probraný dopodrobna a o tom nejde udělat miliarda dílů, takže jsem to měla doposlechnutý za dva dny, protože to bylo napínavý. Takže nedá se to podle mě úplně až tak srovnat.

Takže jestli to chápu správně, každé používáš trošku jiným způsobem?

Jo.

Zkoušela jsi někdy i zahraniční true crime, nebo posloucháš jenom český a slovenský?

No jako že, já jako hůř slyším, na padesát procent a špatně rozeznávám od sebe zvuky. Takže já, když si pustím jako film v angličtině nebo seriál nebo něco, tak se na to musím soustředit na sto procent. Většinou když si pouštím podcasty, nebo pouštěla jsem si je v

bývalé práci, právě u něčeho, když jsem skládala zboží, a tak a nemohla jsem tomu věnovat fakt těch jako sto procent. Takže většinou český, slovenský.

To je jedna část, kterou jsme teda prošli. Tak mě právě zajímá, my už jsme to trochu začali. Jak vypadá typická situace, ve kterých posloucháš Opravdové zločiny.

No, já jsem vlastně ze začátku jsem to začala poslouchat – já jsem je objevila, když holky měly asi necelých dvacet dílů, a ještě ani nebyly videa, jako že videa na YouTube byly, ale byly tam jen ty obrazovky. A byly tam nahraný ty audio záznamy. A to jsem objevila ty jo hned jak se hned jakoby zavřelo, nebo jak byl ten lock down vlastně před rokem březnu. Tak nějak jsem to objevila. A to jako že jsme vlastně byli zavřeni s přítelem v baráku, takže ten z toho byl úplně na nervy. No a pak to začal poslouchat taky, asi dva měsíce po mně. To máme takovou jednu výbornou jako storku, že u nás, tady v okolí je zřícenina hradu. Jmenuje se to Rabštejn a jde tam sice vyjet autem, ale je to jenom pro nějaký jako zvané hosty a tak, takže se tam chodí takovou prudkou cestou v lese. On vlastně že vyrazil s kamarádem a teď se tam někde zakecali a už tam zapadalo sluníčko navrchu, že se dívali ještě z té skály. Prostě bylo vidět ten les a tu zříceninu hradu, na druhé straně hospoda a tak. A zalezl do hlubokých lesů, protože to už jsou jako Jeseníky a byla tma. Takže má takový jako videa, který natáčel, že si fakt jenom svítí tou čelovkou, který je úzký kužel toho světla a říkal „no na mě tedy jako někdo vyskočí“ hahaha a „jsem strašně rád, že poslouchám Opravdové zločiny“. No a pak vlastně jsem si zvykla u toho jako dělat všechno třeba v kuchyni, že jsem hodně vařila přes lock down a jak jsme se vlastně vrátili do školy, tak nechtěnými posluchačkami se staly naše spolubydlící, který si ze mě dělaly srandu. Přeci poslouchám o masových vraždách holek a míchám činu. Asi nejvíc u toho no. Ted' přes prázdniny jsme neměli moc zákazníků v obchodě, kde jsem byla na brigádě, tak i tam jsem poslouchala ale jako asi nejvíc u těch běžných činností na tu práci. Pustím si jeden díl podcastu.

Tak s přítelem jste pak poslouchali i spolu a bavili jste se potom o těch jednotlivých případech?

No on je ze mě na prášky, protože já když jako něco, dělám tak něco neslyším a často si to vracím, ale on jak se na to soustředí. Takže on zkoušel se mnou poslouchat třeba 2 díly v autě, když jsme jeli na výlet nebo tak, a trvala nám dýl cesta, ale pak už to poslouchal sám.

Mě právě zajímá, jestli se pak někdy rozebírali, co jste tam slyšeli teda?

No jako já to potřebuju s někým, když to ve mně zanechá jako silnou stopu, tak to potřebuju s někým jako probírat, takže mu to celý jakoby povyprávím, chci slyšet jeho názor a on si pak jde poslechnout ten podcast a pak se třeba o tom jako nějak bavíme. Vlastně asi nejhorší pro mě byl Chris Watts jako Americká vražda odvedle, to je i seriál na Netflixu, a to vlastně hnedka, jak jsem doposlechla podcast, nebo myslím že ony ho pak doporučovaly přímo v tom podcastu, to že je ten dokument, vlastně, několikadílnej. A já jsem si ho hned šla pustit a pak jsem to strašně potřebovala probírat. Takže třeba tady tohle je třeba takový další příklad, když jsme to jako probírali docela dalece.

...

Já spíš jsem taková jako že je o tom hodně přemýšlím a já si třeba poslechnu ten podcast a něco mě tam strašně zaujme právě s třeba s tím Chrisem Wattsem, že jsem zkoukla dvakrát

podcast, hledala jsem si články a do toho jsem zkoukla ten jako dokument na tom Netflixu a pak prostě přítel jako přišel z práce a říkal "ahoj, jak bylo?" a já jsem to na něj vychrlila, co jsem potřebovala, ještě, než jsem ho pozdravila. Asi potřebuju znát jeho názor, protože už jsem si jako nějaký udělala, ale potřebuju znát i názor druhých. Spíš tak jako potřebuju vědět, jestli to třeba ostatní vidí stejně jak já, nebo tak.

Takže vlastně máš pocit, že sis při lockdownu udržela trošku větší odstup od těch případů a teď teda, když jsi vyšla ven a vlastně už se tě to víc týká, protože se ti to může stát taky, tak jako si je bereš víc. Takhle to myslíš?

No já si myslím že tak nějak to bude, protože, jako až teďka jako dělá mi to větší problém ty podcasty poslouchat, aniž bych si to jako nějak brala jako "Aha, tak tohle se může stát i tady." Možná to bude i tím, že teďka třeba se mně zdá, že holky dělají jako víc těch českých případů. Že přece jenom jako před tím ony začali nějak ve dvacátý pátým je první českéj díl, ale že jako hodně dělaly furt jako americký a teď jako... možná se mi to zdá, ale že jako i ta frekvence těch českých případů je daleko větší a když to mám všechno naposlouchané, tak se mi zdá, že fakt jako se to neděje jen v Americe a někde jako v zahraničí, ale že se to může stát vlastně i u nás. A možná to souvisí i s tím, že vlastně tady v Olomouci před rokem zabili ženu, která se vracela z práce, takže mě to tak jako postupně začalo docházet a nedokážu si už od toho držet takovej odstup.

Tohle je teda jeden z případů, který v tobě zůstal, ten Chris Watts. Máš třeba nějaký takový další, na kterej jsi potom myslela i po tom co sis ho poslechla?

Jako já nevím, jak se jmenoval ten vrah. To já už si všechna jména jako teď nepanatuju, ale jako že hrozně mě utkvěl, že byl dva metry vysoký a on měl upravený auto tak, že vždycky bral jako stopařky a pak je znásilnil a zabil. A on měl jako upravenou tu kliku u auta u spolujezdce tak, aby se nedala zevnitř otevřít. Tak to je moje noční můra. Jako že se z toho auta ani nemůžu dostat prostě. Takže to třeba ve mně zůstalo. Furt se tak nějak vracím k Tedu Bundymu, protože to je taková jako ikona a jak ho holky zpracovaly jako jeden z prvních případů, tak si myslím že jako teďka by ho zpracovaly daleko líp, tak to mě třeba trochu mrzí, že jako to vystřelily a mohl se z toho udělat jeden speciál nebo tak. I když to měly dobře zpracovaný, tak si myslím, že teďka, jak už jsou jako víc zajeté v tom podcastu, tak by to bylo možná lepší.

A hledala sis o něm třeba i nějaký další informace, jako u toho Wattse, že ses dívala na ten film...

Jojo, to jsem se dívala. Dívala jsem se na nějaký seriál na Netflixu – největší sérioví vrazi. Na to jsem se dívala. A ještě teda ve mě tak jako zůstal, to jsem s přítelem právě probírala dost, ten vrah přiznavač. A to jsem se taky dívala vlastně na ty, jak jsou tři díly nebo jestli, já si to furt pletu, Možná je to jeden díl. Nebo v podstatě na ten dokument jsem se taky dívala a jako taky mě to dost zasáhlo.

Představuješ si, co bys dělala, kdyby se ti něco takovýho mělo stát?

Jako já právě kvůli podcastu chci začít chodit na sebeobranu, abych teda věděla, co jako

dělat. Nebo takový to jako abys prostě věděla, kam ho třeba bouchnout nebo kopnout, když to půjde. Mě třeba přítel po poslechu podcastu pořídil pepřový sprej, abych ho nosila s sebou, ale já si myslím že jsem tak nešikovná, že by spíš jako nastříkala sama sobě do očí. Třeba přítel, to jsme se bavili i se spolubydlícíma, protože bydlíme ve studentském bytě, a ve druhém pokoji bydlí dvě holky, kamarádky, a my jsme se tak jako potkaly a bavily jsme se jako že prostě se bojíme jít samy v noci tady parkem v Olomouci. Že prostě, když někdo kolem tebe projde, tak už jako chmatáš, jestli máš v kapse třeba klíče nebo něco takovýho, tak jako přítel z toho byl hotovej, že jako tady to se fakt jako děje, že ty holky jsou z toho tak ve stresu. Myslím, že jako tam je rozdíl mezi tím, jak se na to dívá ten chlap a jak jako ženská. Jako takhle já nevím, co bych dělala. On fakt byl překvapený z toho jako, že tak jako si kontroluješ, že máš v kapse klíče, abys ho měla čím praštit. Říkám „no jasně“ jako. Po něm švihnu klíče a utíkám třeba.

A myslíš že ho to zjištění ovlivnilo?

My máme pejska a sice bydlíme jako na náměstí, ale jako chodí třeba se mnou před spaním, když chodíme třeba v deset, v jedenáct, někdy o půl dvanácté, tak jde se mnou, no, radši.

To dřív nedělal? To je novinka ted'ka, potom co jste to začali poslouchat?

Třeba jako před tím lock downem jsem prostě šla sama. Jako jo, taky jsem si dávala pozor, ale nebyla jsem jako...nepřipadalo mi, že v tak malém městě, jako je Olomouc, by se mi něco mohlo stát. I když to bylo takový trochu naivní ale... Ted'ka to třeba dělám. Nebo mám i takový jako... Že prostě moji tetě se stalo, že třeba je vykradli, když spali nahoře, a já prostě a od té doby, co poslouchám Opravdový zločiny, se mně to trochu vrátilo a jakože mě vzbudí, když někdo chodí po bytě. Že holky přijdou po nás a my už spíme, tak mě vzbudí, jako když jdu po chodbě a takový jako věci, že jsem na to citlivá, no tak na to asi.

A myslíš že je to dobře nebo špatně že máš větší strach?

Já to ukážu možná na příkladu. Mě se jednou stalo, že jsem byla, my v Olomouci tomu říkáme "feťácký schody". Ale to je jako že jsou hradby v Olomouci a v tom je vystavěné takové schodiště úzký, že se to nemusí tolik jako obcházet parkama. A já jsem jednou šla z práce a potřebovala jsem strašně na záchod a věděla jsem, že když sejdu ty schody a půjdu kousek parkem, tak tam jsou veřejný záchody. A bylo, nevím, kolik mohlo být, tak jedna hodina, dvě odpoledne. Takže jsem už jako to šla tam, už jsem šla zpátky a řeknu si tak to vezmu po těch schodech co mám nejbliž na zastávku tramvaje. Tak jsem šla a za mnou šel prostě pán. Bylo teplo, já jsem měla kraťasy, tričko, batoh a pán měl prostě na sobě mikinu volnou a s kapucí přes hlavu. Tak tak jsem se na něho tak otáčela a říkala jsem si "aha, fajn". A byla tam paní s pejskem, která si házela balónkem, u těch schodů, říkám si "tak rychle proběhnu kolem té paní, ta mě viděla, bude si mě pamatovat". A najednou jsem slyšela jako že takový prostě jako kdyby se za mnou někdo rozutíkal po těch schodech. Tak jsem začala běžet nahoru a vykřikovat. A pak jsem se otočila zpátky a za mnou nikdo neběžel. Jen tam stál ten pejsek, kterej se rozběhl za tím balónkem, který mu tam zapadl k těm schodům. A paní jako jestli jsem v pohodě. Říkám "v pohodě". Takže si všímám, že jsem taková pozornější, což ale si myslím, že není jako na škodu, ale nic se nemá přehánět.

A upozornil tě třeba někdo, že seš zbytečně třeba vyděšená? Nebo někdo z okolí? Vnímají

to tak?

Já to vnímám tak, že je to jako teďka normální, protože mám ty spolubydlící a ty jsou teda hodně jako ostražitě. Nebo zvlášť ta jedna, se kterou bydlím už vlastně celou dobu, ty dva, tři roky. A ta, co přišla teďka, co přišla nová spolubydlící, tak nám říkala, že šla po náměstí tady v Olomouci a že za ní šli takoví dva divní kluci a že šli jako vedle ní a pokřikovali. A říkala „já jsem se nebála, já vím že jsou tady kamery“ a prostě šla domů. A já říkám – no jo, ale viděla jsi ten případ novejš, že šla holčička v Anglii, byla na kamerě, byla v tom slepém úhlu a na druhou už nedošla. Tak jí úplně jako zamrazilo a řekla." Ježíš, tak to si budu muset dávat větší pozor". Takže my se jako navzájem strašíme.

Jak myslíš že je pravděpodobný, že prostě se tohle ti stane? Že tě třeba napadne úplně cizí chlapek a prostě opravdu tě znásilní někde v dodávce a zabije, což je nejčastější případ z Opravdových zločinů...

No jako já si myslím, že to není až zas tak nepravděpodobný. Protože i když jako nemusí jít o to sexuálně motivovaný napadení, tak já bych řekla, že prostě když už prostě v těch čtvrt na osm, o půl osmé tím parkem za tmy jdu, tak potkávám i spoustu takových podivných existencí. Já neříkám, že všichni musí jako něco mít na mysli takovýho, nebo... Ale je tady jako spousta prostě lidí bez domova, kteří jsou fakt jako hnusní na ty kolemjdoucí a tak. Takže jako myslím, že to není až zas tak nepravděpodobný a myslím, že ani jako nejsme jedna z nejbezpečnějších zemí na světě.

Je tu ještě jeden aspekt toho podcastu, a to je právě třeba to, když jsme mluvili o Tedu Bundy, tak holky ho často zmiňují jako takovou ikonu jako sexy vraha. Jako týpek, který je fakt hezkej. Tak co si o tom myslíš?

Třeba můj přítel to myslím nazval trefně, že je to takový... Kdyby tam nebylo to ženský plkání, tak by to bylo daleko snesitelné snesitelnější i pro chlapy. A já prostě. Ono je to tak jako špatný říct, protože někdy mi to přijde až tedy to jako za hranou. Zvlášť proto že mě se Ted Bundy nelíbí, přiznávám, ukamenuje mě (smích). Není to můj typ, takže nemůžu soudit. Ale třeba jako já, i prostě z tadytoho ženského plkání mám prostě ráda ten podcast. Protože já upřímně miluju černý humor i když prostě to občas jako je za hranou, tak já ho miluju. Jak to tím holky, zvlášť v posledních dílech, prokládají čím dál tím víc, tak mě to prostě baví. Mě prostě přijde, že to fakt mají podaný tak jako normální člověk. Ony to prostě převypráví, není to žádná prostě odborná práce není to žádný referát na vysokou školu, není to seminární práce, není to bakalářka. Je to prostě fakt jako když jdou dvě holky na kávu a baví se o šatech, tak se baví o vražích. Pro mě je ten člověk, když vím jako co udělal, mně je odporný už jenom jako z toho důvodu. Takže třeba tady ten aspekt úplně nesdílím. Zvlášť proto, že Ted Bundy, jakože bez toho co jako vím o něm, tak se mi nelíbí, když jsi dala ten příklad, ale jinak to okolo, takový to tlachání, mám ráda hrozně.

No tam je vlastně jeden díl s tou Klárou Long Slámovou. To se ti líbil tenhle formát?

To se mně líbilo zrovna, že to bylo takové jako oživení jinak prostě homogenního podcastu, protože oni to mají vlastně stejně. Že vždycky začíná jeden příběh druhý příběh konec. Mezitím vtipy a doporučení na seriál, na knížky a tak. A já to tak mám ráda ale jako zrovna a jako ten případ si myslím že je dost jako by...Pro Čechy je jako známý a podle mě je dost citlivý. Ona je právnička, že jo, tak jako to dodržovala, jako že tam dala jako by

různý pohledy na to, takže se mi to moc líbilo právě.

Co je vlastně tou složkou, která tě na tom podcastu nejvíc baví?

No já si právě myslím že vlastně to, o čem jsme se bavily, že takový že jdou dvě holky na kávu a povídají si o šatech nebo o vrazilích a povídají si o tom ale úplně stejně. Je prostě ta Pohřešovaná je nahraná jako dobře, ale tím, jak tam je prostě ta hudba do toho zlověstná a takový ty jako různý...Prostě je to jako nahraný jako žánr prostě jako kriminalistika, trochu horor, že to nastoluje tu atmosféru, že prostě to tak jako vnímáš hůř, než prostě když holky jako zpracují jako fakticky nějaký zločin a pak prostě do toho doporučí knihy, něco nám řeknou, jako co dělaly, nebo co připravují a že je to furt takový jako odlehčený.

Já jsem teda už byla Zločinožrout ještě před tím než to bylo cool, protože jsem asi od deseti četla když vycházel krimi časopis nebo ty dva tisíce záhad nebo nějaký takový prostě, kde bylo jako o vraždách a o zločinech a tak. Furt si myslím, že ty holky to fakt mají takovým jako přijatelnějším způsobem, že to líp vezmeme od kamarádky než od nějakýho vyšetřovatele v uvozovkách.

Myslíš, že to téma zločinu je pro tebe důležitý v tom obalu? Bavilo by tě to s nima i kdyby to bylo o šatech nebo o vaření nebo o sexu?

Já jsem hledala jako v té karanténě jsem to našla kvůli tomu tématu. Já jsem prostě zjistila, že bohužel časopis nevychází nebo ho neměli prostě u nás v Tescu, kde jsem to dřív kupovala, že se k tomu po několika letech chtěla vrátit a neměli ho tam, a já jsem si řekla "tak určitě bude něco na internetu" a tak jsem vlastně holky našla, takže jako myslím si, že kdyby ty samy holky tak kdyby dělaly Lucka s Barčou někdy prostě podcast o něčem jiném, tak bych si to asi taky poslechla, ale prostě pro mě je to téma jako zajímavý prostě mě to zajímá. A třeba mě strašně baví justiční systém v Americe. Takový to „dostal 150 let ve vězení“ a všichni říkají "vždyť stejně umře, stejně tam nebude 150 let" říkám "no ale co, ale dostal 150 let, a ty víš že provedl něco tak strašného, že tam je těch 150 let, nebo 10 doživotí." Aspoň za ten pocit nebo jako mně to připadá tak, že s tím hrozně...ne „sympatizuju“, ale jako líbí se mi to. Takové to jako zadostiučinění, že to je víc než prostě u nás, když jako člověk za brutální vraždu dostane 20 let a všichni se toho děsí prostě, že dostal 20 let, panebože. Ať radši dostane 150 let a zůstaneme tam jako bez možnosti odvolání celej život. Já si myslím že některé ty tresty u nás jsou oproti Americe docela dost mírný.

My tady hodně mluvíme Luce a o Báře a ty už jsi vlastně s nima měla možnost se setkat osobně. Myslíš, že bys sis s nima rozuměla, kdybyste si povídaly? Myslíš, že si jako sednete osobnostně?

Jako já jsem právě z toho měla strašný strach, protože jako říká se, že vždycky je člověk zklamáný, když potká někoho, koho třeba obdivuje, nebo ho má rád jako ve filmech a nějakých rozhovorech a tak, a pak ho potká osobně, ale já jsem vlastně měla hrozný štěstí, protože je fakt, že jsme tam spolu jako vtipkovaly a jako na první setkání mě přišly jako fakt příjemný holky. Jako že nejsou prostě namyšlený zbytečně, jo, že i když prostě ten podcast je docela jako vystřelil a všichni posloucháme Opravdové zločiny, tak furt i s ohledem na množství lidí co tam byly fakt jako nemůžu jako proti nim asi nic říct křivý slovo. Jako nemůžu prostě říct, že by byly otrávený. Fakt jako vtipkovaly i když tam prostě byli poslední lidi, tak furt jako měly dobrou náladu a to. Takže. Jako nevím jestli bych si

samozřejmě s nima jako rozuměla pořád. Ale jako takhle mně přišly jako strašně příjemný holky. Občas si připadám že prostě i když jako vím, že prostě to není tak, takže prostě... Myslím si, že to má jako hodně lidí, že s nima navazují tím, jak oni ten podcast dělají a jak k tomu přistupují, tak že spoustu lidí je má prostě jako kamarádky. "A mně se nestalo že by třeba že jsem se chtěla na něco zeptat ohledně podcastu, nebo jsem jim psala vlastně znova o tom, že jsem si pustila o tom Chrisu Wattsovi a že je to hustý nebo prostě takhle. Jakože se mě to hrozně dotklo a tak. A že vždycky mě jako třeba na tom Instagramu odpověděly nebo jsme spolu vedli nějakou jako konverzaci. Nebo když jsem něco od nich potřebovala se zeptat k tomu podcastu, tak mi fakt odpověděly a vysvětlily mi to nebo tak. Takže si nemůžu stěžovat. Myslím si, že oni tím, jak to dělají, tak jsou přístupný hodně lidem takhle. Mě vždycky zvednou náladu, protože ony to fakt berou jako že to prokládají černým humorem, který jako spousta lidí nemá ráda, nebo jim připadá netaktní, ale mě vždycky pobaví. Ono je to tak jako strašný, říkat že podcast o zločinech mě pobaví ale...

Jak se s tou kritikou okolí vyrovnáš?

Já to mám většinou tak, že třeba, že vždycky jako přítel přišel a říkal "ježišmarjá, co to posloucháš?" a pak to poslouchal taky. Pak přišla mamka "ježišmarja co to posloucháš" a pak už si se mnou pouští, když přijedu domů, tak si pouštíme díly" Tatka přišel, ježišmarjá, co to posloucháš" a pak jsem chtěla jít jako nahoru, protože jsem dovařila. Právě u vaření jsem to poslouchala. A tatka chtěl abych ten mobil nechala doma, protože to chtěl vědět, jak to dopadne. Většinou to mám tak, že jako na ten první jako poslech řeknou "ježišmarjá co tam posloucháš," protože já mám většinou jako štěstí že když někdo přijde a já poslouchám a on neví že to poslouchám něco takového, tak tam je většinou o rozřezaných střevích a tisících mrtvolách a tak vždycky přijde do toho nejlepšího a vždycky "ježišmarjá, proč to posloucháš?" Ale pak mě většinou už třeba to začne poslouchat taky nebo už jako pochopí, proč to poslouchám, protože si doposlechne třeba jeden díl se mnou a zjistí, jako že to je fakt sranda občas nebo že to je podaný dobře a je to napínavý bych řekla.

Takže to vlastně neskrýváš, že posloucháš něco takovýho?

Ne. Ještě nemám merch ale plánuju, že si koupím super hlášku nějakou, která se mi fakt bude líbit.

Plánuješ, že ještě někdy zkusíš nějaký třeba sraz s holkama?

Asi jo, akorát jako mohly by přijet třeba k nám na Moravu někdy. Ale uvidíme.

A sleduješ je třeba i jinde než v tom podcastu? Třeba na jejich sociálních sítích?

Jo já sleduju obě holky na Instagramu. Jako jejich osobním.

Takže merch zatím nemáš, ale jsi členkou toho klubu?

Ještě ne. Ale hodlám to dohnat, až budu mít víc času.

Ty jsi mluvila o tom, jestli chceš třeba pořídit eventuálně časem ten merč. Tak jako, co pro tebe znamená?

Mě to jako přijde, že se jako netajím tím, co mám ráda. Mě se třeba to líbí, jak tom mají graficky zpracované holky. Mají to prostě takový jednoduchými mají hezkej font, který koresponduje s podcastem. Takže mně se zdá, že to je něco jako že tím říkám jako "Jsem hrdá na to, co poslouchám" nebo prostě tohle to znamená pro mě... Protože mě se zdá, že dřív, když někdo řekl jako zabývám se zločinem, tak to byl takový ten podivín. A myslím že holky i tak jako začínaly ještě v těch prvních podcastech jako říkají, že neví, kolik lidí to bude bavit. Že se s tím nikdo moc nechlubil, ale teď je mě prostě i hrozně sympatický, že prostě je tolik lidí, co se zajímá o to samý, co já a že prostě to otevřeně přiznávají, takže jsem na to tak jako hrdá.

Už jsi použila tady v tom rozhovoru to slovo Zločinožrout. Takže si tak říkáš i běžně?

Jako jo, protože podle mě jsou jako Zločinožrouti všichni, kdo se prostě zajímají o tadyty nevyřešené záhady i zločiny prostě, násilný činy, prostě všechno tady tohle si myslím, že do toho jako spadá. A ani nevím, jestli je podmínka být posluchačem pravidelným Opravdových zločinů, ale prostě si myslím že to označení zločinožrouti jako sedí na tadytu skupinu těch lidí, kteří mají rádi ten zločin.

A co tajemné příběhy. Máš je ráda nemáš ráda? Jak se na ně díváš?

Mně se to líbí. Musím se přiznat, že i já jsem do jednoho dílu přispěla.

A přečetli ho?

Přečetli ho. Až jsem se jako divila. Ne že bych věřila jako že prostě je nebe a tam prostě všichni jsou nebo to, ale jako věřím že něco tady jako je jinýho, než prostě jenom my a nic po tom. Takže mě to dost zajímá i jako to duchovní. A ne tolik jako třeba když jsem byla menší tak mě to zajímalo.

A baví tě taky nějaké příběhy od holek, kde je tenhle prvek přítomnej?

No já to mám hrozně ráda. Nejvíc mě asi líbil ten díl, kdy to zpracovávala Lucka. Ty tajemný domy a myslím že i Lucka zpracovávala i ty příběhy panenek. Právě mě bavily jak byly ty speciály o Warrenových.

Ty jsi říkala, že už znáš vlastně fanoušky, protože jsi z nich udělala fanoušky podcastu - tvoje mamka, tvůj přítel, tvůj tat'ka..

Mamka se do toho nechce počítat, ale ráda si to se mnou poslechne.

A povídáš si tady s nima i o těch příbězích?

Já spíš jsem taková jako že je o tom hodně přemýšlím a já si třeba poslechnu třeba ten podcast a něco mě tam strašně zaujme. Právě s třeba s tím Chrisem Wattsem, že jsem poslechla dvakrát, hledala jsem si články, do toho jsem zkoukla ten jako dokument na tom Netflixu a pak prostě přítel jako přišel z práce a říkal "ahoj, jak bylo" a jak jsem to na něj vychrlila, co jsem potřebovala ještě než jsem ho pozdravila. Asi potřebuju znát jeho názor, protože už jsem si jako nějaký udělala, ale potřebuju znát i názor druhých. Spíš tak jako potřebuju vědět, jestli to třeba ostatní vidí stejně jak já, nebo tak.

Říkala jsi že jsi psala holkám na sítích. Píšeš třeba i do té skupiny nebo na tu facebookovou stránku?

No jako že sleduju je i na Facebooku ale já jsem takový uživatel jako sociálních sítí, že jako komentuju nebo reaguju jenom na to, co mě jako fakt hodně zaujme. Já jsem spíš taková jako že to sleduju, jsem tichý pozorovatel většinou.

No a ještě teda je tedy ta věc že vlastně holky to vlastně dělaly holky jenom pro nás, posluchače a teďka už začaly prostě dělat i nějaký aktivity, který jim z toho vydělávají nějaký peníze, typicky právě třeba ten klub, merch, teďka ty besedy. Jak se na tohle díváš? Na tu podnikatelskou aktivitu kolem toho podcastu?

Jako já si myslím že dokud bude nejvíc jako ten zájem o ten zločin, a ne ten podnikatelský záměr a způsob z toho vydělat, tak já chápu, že ony to prostě doted' dělaly prostě ve volném čase toto a jako každej se potřebuje něčím žít. A já jim to prostě přeju, že jim to vydělává a já prostě dokud nebude se polovina dílů řešit prostě to, kde koupit merch nejnovější a jaký bychom chtěli mít a co bysme kupovali, tak mě to nezajímá prostě, a jsem ráda že jim to naopak vydělává a zůstanou u toho.

Když jsme se tady bavily o těch tvých oblíbených epizodách, tak máš vlastně nějakou epizodu, kterou posloucháš, nebo po který jdeš, chceš si ji pustit prostě znova v nějaký situaci si řekneš "no tak teď bych si dala tady tu"?

Já jsem to začala poslouchat od začátku, protože jsem dojela jako nakonec a pak mi jako dva podcasty týdně nestačily. Spíš jsem si řekla asi u těch 150 řekla dost tady se zastavíš a půjdeš zas na začátek. Teď jsem u nějakého čtyřicátýho dílu a chci si to doposlechnout a jí ten konec. Některý mě baví víc, některý míň (...). Líbí se mi všechny, ale některý mě prostě baví víc, některé míň, no. Nebavila mě třeba Hello Kitty Murder. Já vím je to hrozný prostě to všechno, ale mně to přijde takový jako ne nezáživný, ale... Takový jako že tam není taková ta jako "a teď nevíme kdo to udělal" nebo není tam ty myšlenky toho vraha jak on postupoval prostě když předčítají ty oběti tak vždycky řeknou "tak na to si dal pozor, tak to udělal trochu jinak" ale je to prostě tak, že ten gang vlastně zabil holku, zašil ji do Hello Kitty. Holka se toho bála tak zavolala policii a to je všechno vlastně. Takže ten mě třeba nebavil ten případ. Ale to nebylo asi tím jak to holky zpracovávaly ale je fakt že prostě o tom není jako moc co jinýho říct.

Takže takže vlastně dáváš ty díly prostě jak jdou za sebou. Nějak prostě líbí nelíbí opakuješ si to postupně jo?

Mně se líbí všechny, ale některý mě prostě baví víc, některé míň, no. Jako já naprosto soucítím s Bárrou, protože mě baví takový ty a sérioví vrazi, kdy oni mapujou ty jeho oběti a říkají jako co je jinak, co nebylo jinak. Jakoby kde co udělal špatně nebo neudělal, podle čeho ho našli a to mě strašně baví ta psychologie. Prostě ten postup těch sériových vrahů.

Takže sérioví vrazi tě zajímají. Je důležité, aby to mělo konec? Aby tam bylo rozuzlení, kdo to byl?

Pro mě to zas tak důležitý není, ale já prostě. To mě jako to nejvíc štve, když není řešení tak já se to snažím jako ne vyřešit sama, ale prostě se na něco snažím jako přijít. Protože přece to nemůže mít jako konec, takže jako mě to našťve ale spíš to štve moje okolí.

Protože pátráš potom. Je ještě něco, co tě na těch příbězích, prostě jako když slyšíš že to tam je, tak si řekneš, že "jo tak to bude dobrý příběh"?

Mě ze začátku, jak jsem si to tak nepřipouštěla, tak mě vybavily český případy. Ale ten příběh mě prostě musí něčím zaujmout. Já nemám ráda takový ty ploché vraždy který... To je špatný to tak říct, že nemám ráda ploché vraždy, ale že prostě mě tolik nebaví ty příběhy, kdy něco jako není to vono. Třeba ten příběh H. H. Holmese. To bylo vlastně ze začátku dvacátého století a jako to mě třeba hrozně jako lákalo. Jako že "Tak to bude z historie, tak to bude jako dobrý," a fakt to bylo dobrý, jak procházeli ten dům a byly tam ty tajný šachty a tak. Takže mně na tom příběhu prostě musí něco jako... Nesmí to být furt to samý dokola no. Jako ono to je vlastně furt to samý dokola.

Super, tak já jsem vyčerpala svoje otázky, ještě se tě zeptám, kolik je ti let?

Je mi 21.

A jsi studentka?

Ano, studentka.

A ještě prosím okres bydliště?

Olomouc